

LA DESAMORTITZACIÓ ECLE-
SIÀSTICA DE MENDIZABAL
A LA COMARCA D'OSONA.
1.836 - 1.845

TESI DE LLICENCIATURA
SANTI PONCE I VIVET
Vic, agost del 1.985

Director:



Dr. EMILI GIRALT



INDEX GENERAL

	<u>P.</u>
Abreviatures	1
0. Introducció	2
1. L'Església a Osona a la vigília de la desamortització de Mendizabal	4
1. Primera aproximació	4
1.1. Clergat secular.	4
1.2. Clergat regular	7
2. Les propietats de l'Església a Osona	23
2.1. Fonts utilitzades i problemàtica	23
2.2. Finques rústiques	24
2.3. Finques urbanes	30
2.4. Les rendes de l'Església procedents de les seves finques	32
Notes	36
11. La desamortització de Mendizabal a Osona	39
1. Legislació desamortitzadora	39
1.1. Els antecedents fins a Mendizabal	39
1.2. La desamortització eclesiàstica de Mendizabal	42
1.3. La burocràcia desamortitzadora	44
Notes	47
2. L'exclaustració del clergat regular el 1.835	49
2.1. Els fets	49
2.2. El destí dels convents	50
Notes	60

3. Béns desamortitzats.	63
3.1. Documentació i fonts utilitzades.	
Problemes sorgits.	63
3.1.1. Mesures superficials i uni	
tats monetàries.	65
3.2. Finques venudes.	68
3.2.1. Finques rústiques.	68
3.2.2. Finques urbanes.	76
3.2.3. La desamortització per mu-	
nicipis.	78
3.2.4. Ritme de vendes.	81
3.2.5. Preus de taxació i remate.	86
3.2.6. Formes de pagament	90
3.3. Vendes anul·lades.	94
3.4. Finques per vendre.	96
Notes	103
4. Béns retornats a l'Església	111
Notes.	114
5. Els compradors.	115
Notes.	138
111. Els censos i la seva redempció.	141
1. Els censos de l'església a Osona.	143
2. La redempció dels censos a la desamortit-	
zació de Mendizabal.	146
Notes.	153
IV. Conclusions	156

Bibliografia	161
Apêndix documental	193
Document 1.	194
Document 11	227
Document 111.	235
Document 1V	244

ABREVIATURES MÉS UTILITZADES

A.C.A.	=	Arxiu de la Corona d'Aragó (Barcelona).
A.E.V.	=	Arxiu Episcopal de Bisbat de Vic (Vic) .
A.M.V.	=	Arxiu Municipal de Vic (Vic).
A.H.P.B.	=	Arxiu Històric de Protocols de Barcelona (Barna.) .
LL.P.M.V.	=	Llibre de Plens Municipals de l'Ajuntament de Vic (A.M.V.).
Monacals.	=	Monacals d'Hisenda (A.C.A.).
Monacals.(lligalls petits)	=	Lligalls petits dels Monacals procedents d'Hisenda Moderna (A.C.A.).
Clacillart. Protocol.	=	Llibre de Protocol de Venda de Béns Nacionals del notari Clavillart. (A.H.P.B.).
Pla i Soler. Protocol.	=	Llibre de Protocol de Vendes de Finques de l'Estat del notari Pla i Soler. (A.H.P.B.)
U.B.	=	Universitat de Barcelona (facultat de Geografia i Història).
U.A.B	=	Universitat Autònoma de Barcelona (facultat d'Història).
c.	=	casa
di.	=	diners (subunitat de la lliure).
e.	=	escut.
f.	=	finca
ll.	=	lliure.
mi.	=	millar (subunitat de l'escut).
so.	=	sou (subunitat de la lliure).
t.	=	terres.

rs. = rals de billó.

q. = quartera.

co. = quartà (subunitat de la quartera).

cap. = capítol.

ed. = editorial.

ibid. = obra citada, el mateix autor i la mateixa pàgina.

op. cit. = obra citada del mateix autor.

p. = pàgina o pàgines.

vol. = volum en qüestió d'una obra de diversos volums.

col. = col.lecció.

cap. catedral = capítol catedralici.

0. INTRODUCCIÓ =====

Hi ha uns trets característics de la història d'Osona que marquen, i en certa manera condicionen el procés desamortitzador del segle XIX a la comarca. Pensar que la desamortització a l'Estat espanyol va afectar de la mateixa manera, i que, per tant, les conseqüències del procés desamortitzador foren similars i amb idèntiques repercussions pel fet que les lleis desamortitzadores abarquessin i fossin aplicades arreu de l'Estat, és una forma massa simplista d'interpretar l'abast del canvi estructural esdevingut al segle XIX.

La desamortització no s'entén sense unes coordenades generals que emmarquin la situació en la qual va desenrotllar-se, tant en el temps com en l'espai: l'immadur i malformat Estat liberal i el seu intent de reixir. Els residus d'Antic Règim impossibiliten el seu ferm i definitiu assentament. La dèbil burgesia espanyola, a través del segle XIX, va anar prenent parcel·les de poder, però no pas linialment, sinó que s'imposà a batzegades. Per desterrar l'Antic Règim i el seu component social va ser necessària la via revolucionària, però la única forma per la qual el liberalisme espanyol va aconseguir implantar-se fou assimilant "l'enemic" a través de concessions. El preu i les conseqüències del fet s'arrossegaren al llarg del segle XIX i XX.

Però de la mateixa manera que és necessària una visió general de la història, són els estudis monogràfics els que poden confirmar i explicar la tendència general. Qualsevol disposició del govern liberal i la seva aplicació, van donar

com a resultat unes coincidències i un comportament semblant arreu de l'Estat. Però van ser les distintes reaccions locals les que donaren la norma. Reaccions que van estar en funció dels components estructurals, socials, ideològics... de cada subunitat.

Amb l'estudi de la desamortització eclesiàstica de Mendizabal (1.836-1.845) el que pretenem és veure l'impacte del procés desamortitzador a la comarca d'Osona: observar com, una societat bàsicament rural, amb conats d'industrialització, amb una idiosincràsia tradicionalista, amb una important presència física i ideològica de l'Església, en un estat de guerra civil,... reacciona als fets. Si els assimila o rebutja, si s'adapta, i en definitiva veure fins a quin punt la desamortització eclesiàstica transforma la societat osonenca.

1. L'ESGLÉSIA A OSONA A LA VIGÍLIA DE LA DESAMORTITZACIÓ
DE MENDIZABAL.

Abans d'estudiar el procés desamortitzador de Mendizabal a la comarca d'Osona, caldria precisar quina era la implantació física de l'Església a la comarca i els béns que hi tenia. Solament d'aquesta manera podrem comprendre la importància del volum de finques rústiques i urbanes venudes, respecte del volum de propietats de què gaudia l'Església.

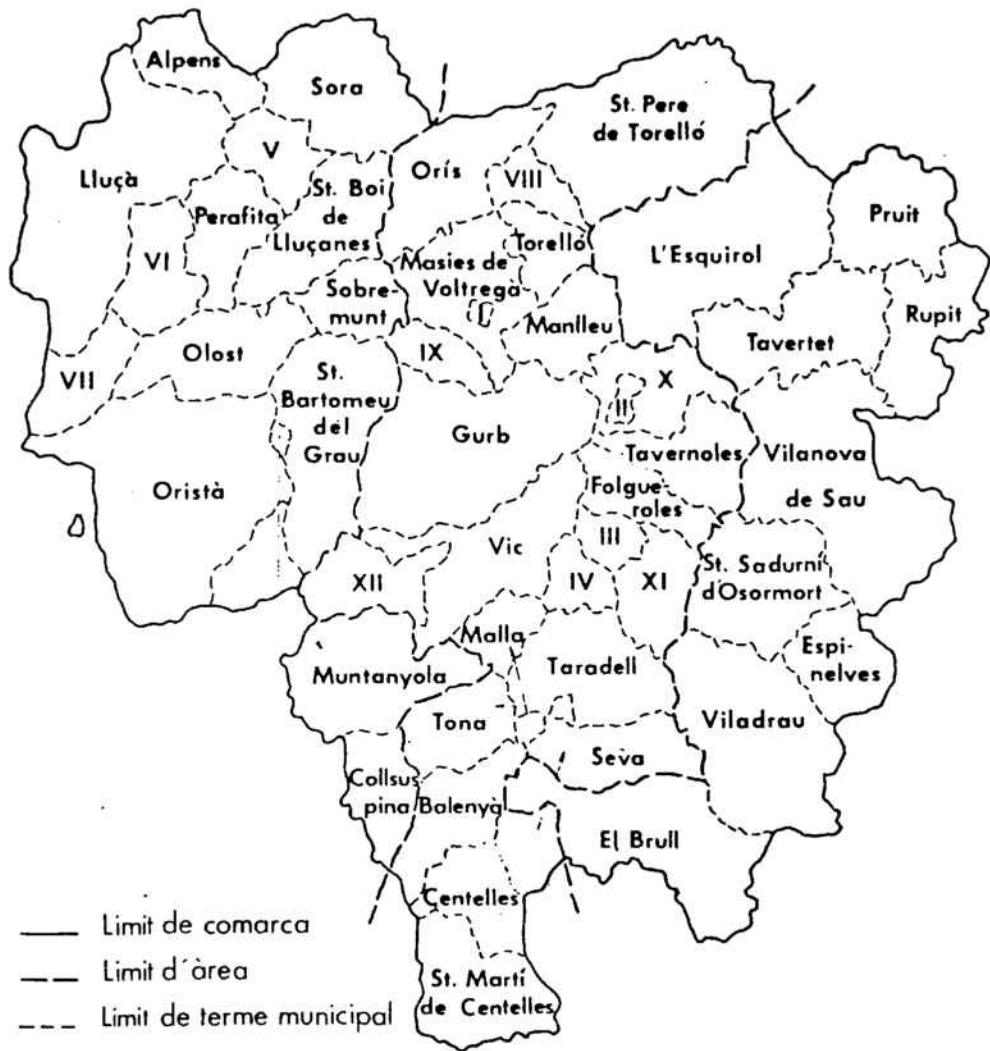
1.- PRIMERA APROXIMACIÓ.

1.1. Clergat secular.

Un dels trets característics de la història de la comarca d'Osona ha estat i encara és la importància de l'Església i la seva presència a tots nivells, amb un especial èmfasi en la seva capital. Simptoma d'això en són, per exemple, les 32 esglésies erigides a la ciutat de Vic, i que sense massa alteracions han mantingut el culte fins avui dia. Gairebé cent anys després dels fets que ens proposem estudiar, la mitjana d'habitants per església, era de 375 (a l'any 1.828) (1).

El Bisbat de Vic durant el primer terç del segle XIX, va poder resistir força bé els distints intents desamortitzadors des de Godoy fins al Trienni Liberal. -passant per les disposicions del Govern de Josep I i les Corts de Cadis- sense veure malmès el seu patrimoni. Un bisbat que en aquella època s'estenia arreu de les quatre províncies que avui dia divideixen Catalunya, i que tenia 298 parròquies, 337 esglésies, 292 capellans,

LA COMARCA D'OSONA



I	St. Hipolit de Voltregà	VII	Prats de Lluçanès
II	Roda de Ter	VIII	St. Vicenç de Torelló
III	Calldetenes	IX	Sta. Cecília de Voltregà
IV	Sta. Eugènia de Berga	X	Masies de Roda
V	St. Agustí de Lluçanès	XI	St. Julià de Vilatorrada
VI	St. Martí del Bas	XII	Sta. Eulàlia de Riuprimer

222 rectors i 143 vicaris. (2)

La Catedral era a Vic l'única parròquia que hi havia, però l'Església de la Pietat també actuava com a tal. Ambdues institucions eclesiàstiques gaudien d'una forta implantació arreu de la comarca. A través d'herències i beneficis havien anat acumulant, al llarg dels segles, riqueses, poder i propietats. Cal ressenyar, per exemple, totes les propietats procedents de l'herència de Da. Clara Solermoner que administrava la Pietat.

Una altra institució jurídica de forta implantació en l'Antic Règim eren els beneficis. Segons Pompeu Fabra: "Càrrec que l'Església confereix canònicament, al qual va annexa una renda". (3) És a dir, els béns o la fundació d'una persona (civil o eclesiàstica) que cedia (benefici de sang quan aquest es transmetia per herència), per tal que els seus descendents o titulars gaudissin de les rendes que oferia la fundació, a canvi que aquests vetllessin el tipus de culte estipulat. Beneficis que podien regentar la catedral, un patronat, una església o una parròquia. El nombre de beneficis a Osona és incontable. La catedral tenia 74 beneficis; una quantitat semblant o superior la Pietat...(4)

La nòmina de beneficis, ^{els béns dels} quals foren requisats per part del govern és el següent:

- Benefici de Sta. Anna
- Benefici de St. Antoni
- Benefici de L'Anunciata
- Benefici de l'Administració d'Ànimes Delmeres
- Benefici de l'església de St. Bartomeu
- Benefici de St. Bartomeu
- Benefici de les monges de Sta. Teresa.
- Benefici del Dr. Miquel Claràs
- Benefici del Doner Major de Vic
- Benefici de Ntra. Sra. de St. Gabriel.

- Benefici de l'ermita de Sta. Llúcia
- Benefici de Sta. Magdalena
- Benefici de St. Martí
- Co adia Minerva de Malla
- Benefici de l'ermita de Mondoís
- Benefici de l'Obra de l'església de Malla
- Benefici de St. Pere
- Benefici de Porteria
- Benefici de l'ermita de St. Sebastià
- Benefici de La Verge Maria.

Una altra institució eclesiàstica. ^{parroquia} Aïlladament el nombre de les seves propietats tenia poca importància quantitativa, però la suma de totes donava un considerable volum de propietats. Les finques dels respectius rectors de les parròquies d'arreu d'Osona sovint eren força petites. Normalment es tracta de la casa i l'hort on que vivia i treballava el rector. Si bé totes aquestes propietats van passar a ser administrades per l'Estat, en la segona onada desamortitzadora que enceta Espartero el 1.841, foren paulatinament restablertes als seus antics propietaris als llarg dels anys quaranta i cinquanta.

1.2. Clergat Regular.

Llevat del convent de franciscans de St. Tomàs de Rigdeperes, tot el clergat regular de la comarca es concentrava a la ciutat de Vic. Abans de la seva definitiva exclaustració el 1.835 hi havia 9 convents de religiosos i tres de religioses. La nòmina de convents de religiosos per ordre d'importància segons el volum de propietats que regentavenés el següent:

- Carmelites Calçats
- Dominics
- Mercedaris

- Franciscans de Riudeperes
- Trinitaris descalços
- Felipans
- Caputxins
- Carmelites descalços
- Franciscans observants del Remei

Referent als felipans cal fer una precisió. L'oratori de St. Felip Neri, depenia del Bisbe i estava integrat per clergat secular, però els promotors de la desamortització, les seves lleis i disposicions van considerar-lo com a clergat regular. Fou exclaustat i els seus béns alienats tal i com va succeir amb el clergat regular. És per tot això que nosaltres el considerafem com a orde reguar.

Segons Madoz (5) tres eren els convents de monges que hi havia a Vic el primer terç del segle XIX:

- monges de l'orde de St. Domènec al convent de Sta. Clara.
- monges tereses
- monges de l'orde de carmelites calçades al convent de la Prestació.

Com diu Elisa Badosa, abans de la seva exclaustació, la ciutat de Vic era la que tenia més convents de la província, després de Barcelona. (6)

Una petita biografia de cada orde i convent fins a la vigília de la seva exclaustació, permetrà situar i entendre millor els fets de capítols posteriors:

CARMELITES CALÇATS

El convent de carmelites calçats fou edificat el 1.406 (7), i originàriament estava emplaçat a "l'Esperanca", als límits municipals entre Vic i Gurb, on avui dia hi ha l'Ajuntament d'aquest darrer municipi. El 1.418, el convent fou traslladat al capdavall del carrer de Gurb, on hi restà fins a l'any 1.654. Posteriorment, al ser aterrades les muralles de la ciutat, aquest va canviar de domicili (ara situat a l'extrem oposat) sense canviar

de carrer. El nou convent (actual col·legi St. Albert) va aixoplugar l'orde carmelità fins a la seva exclaustració. Segons Barraquer i Roviralta (9), durant la guerra del Francès, el convent fou habilitat com a hospital de campanya, i durant el Triènni, no fou exclaustrat però va haver d'acollir la comunitat d'Olot.



Vista parcial. Paret del convent que dona al que havia estat un dels horts del convent.



Vista parcial dels claustres. Avui utilitzat per una escola com a pati d'esgarjo.

DOMINICS

El convent de Dominics originàriament estava situat a l'extrem de ponent del carrer de St. Francesc, just al lloc on, una vegada traslladat a la Rambla de St. Domènec (avui dia Escola d'Arts i Oficis), s'hi ubicà l'hort del nou convent, conegut amb el nom de "Horta de St. Domènec". El nou convent era "magnífic, i dels més espaiosos després de la catedral (10). Durant la Guerra del Francès fou utilitzat unes sis vegades per hostatjar les tropes franceses (11). Pel decret de 16 de maig de 1.821 el convent fou suprimit i els seus monjos agregats a la comunitat del mateix orde, a Puigcerdà (12). En tornar Ferran VII de l'exili, la comunitat fou restablerta fins a la seva definitiva exclaustració el 1.835.



Vista parcial del convent i de l'església.

MERCEDARIS

Segons Madoz (13), el convent de mercedaris descalços va ser fundat als extramurs de la ciutat pel Rei Jaume I l'any 1.235, al mateix paratge del dels dominics. El 1.367, el convent fou traslladat on avui dia hi ha reconstrïdes les restes del Portal de Malloles, a la Rambla del Carme. Durant el primer terç del segle XIX va patir el mateix destí que el convent de dominics. Una vegada suprimit, el 1.821, els seus 8 fraïes foren agregats una meitat al convent de Sta. Coloma de Queralt i l'altra meitat al d'Agramunt. En absència dels fraïes, el temple fou profanat i saquejat. (14). Quan Ferran VII va tornar a la península amb els Cent Mil Fills de St. Lluís, la congregació fou restablerta.

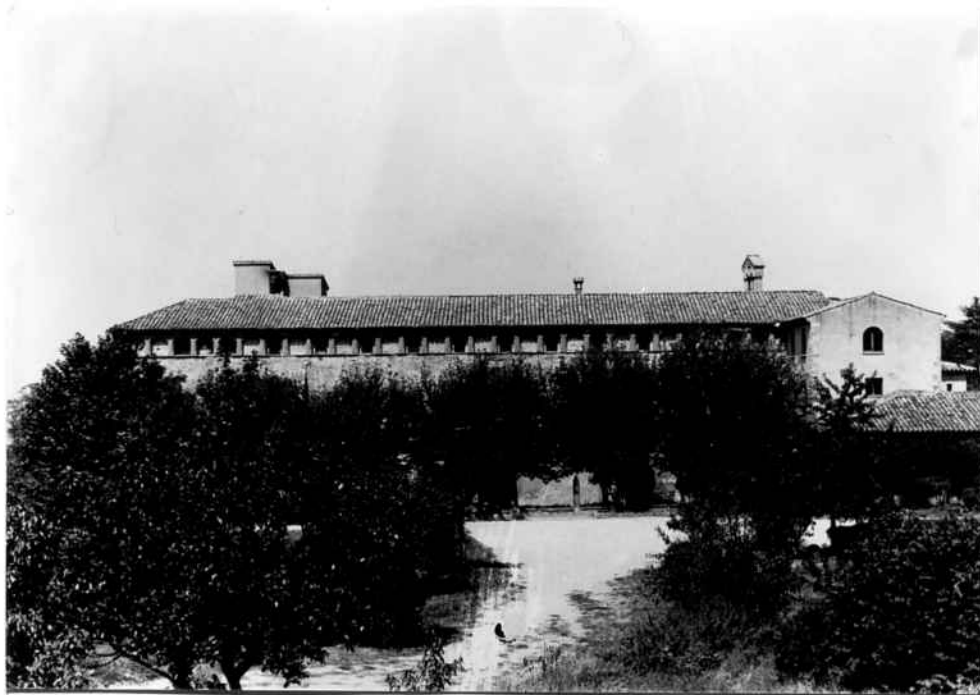
FRANCISCANS DE RIUDEPERES

Ubicat a l'actual terme municipal de Calldetenes a la cruïlla de les carreteres de Vic a St. Julià de Vilatorrada i a Folgaroles, també se'l coneix per col·legi de St. Tomàs. Originalment pertanyia a l'orde agustinà fins el 1.567, any en què fou ocupat per franciscans (15). Durant la Guerra del Francès es va ocupar dues vegades com a quarter de tropes franceses (16). Durant el Trienni el convent fou suprimit perquè no hi havia el mínim de 25 persones estipulades per la llei. Els pocs monjos que van quedar foren destinats al convent de Calaf.

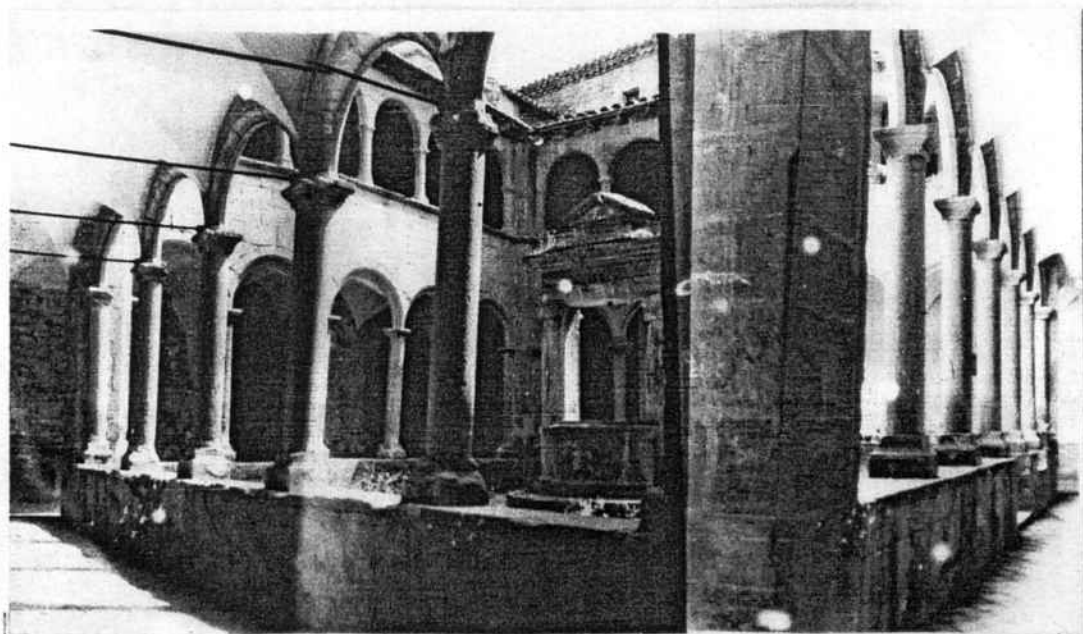
Abans de la seva definitiva exclaustració hi havia 30 frares. (17)



Vista general del convent



Vista de la façana principal mig tapada pel fullatge
dels arbres de l'hort.



Muntatge dels claustres amb 3 negatius

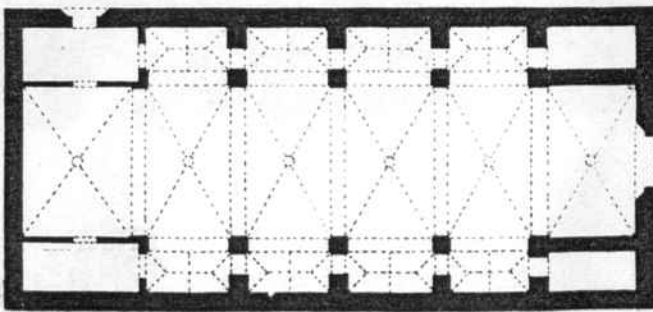
TRINITARIS DESCALCOS

Segons Madoz (18) el convent estava situat al carrer de St. Pere. Originàriament havia estat el convent de les monges agustines sota l'advocació de Sta. Margarida, contigu al convent de St. Domènec. La fundació del convent de trinitaris data de 1.637. Durant la Guerra del Francès els frares fugiren per tornar una vegada acabada la guerra, i en temps del Trienni va patir l'exclaustració com molts d'altres convents vigatans, per tornar a obrir-se acabat el període liberal. (19)



ORATORI DE ST. FELIP NERI

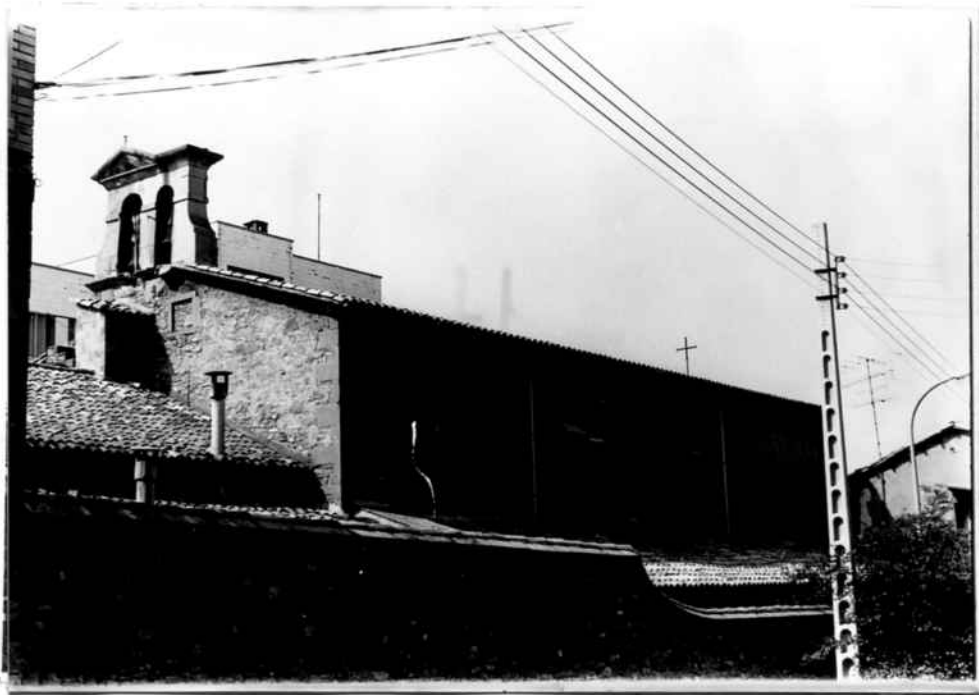
Tot i no pertànyer al clergat regular fou tractat com a tal pel govern de l'època fins a la seva exclaustació el 1.835 (20), per la qual cosa, nosaltres inclourem aquesta congregació dins el clergat regular.



Planta de l'església.

CAPUTXINS

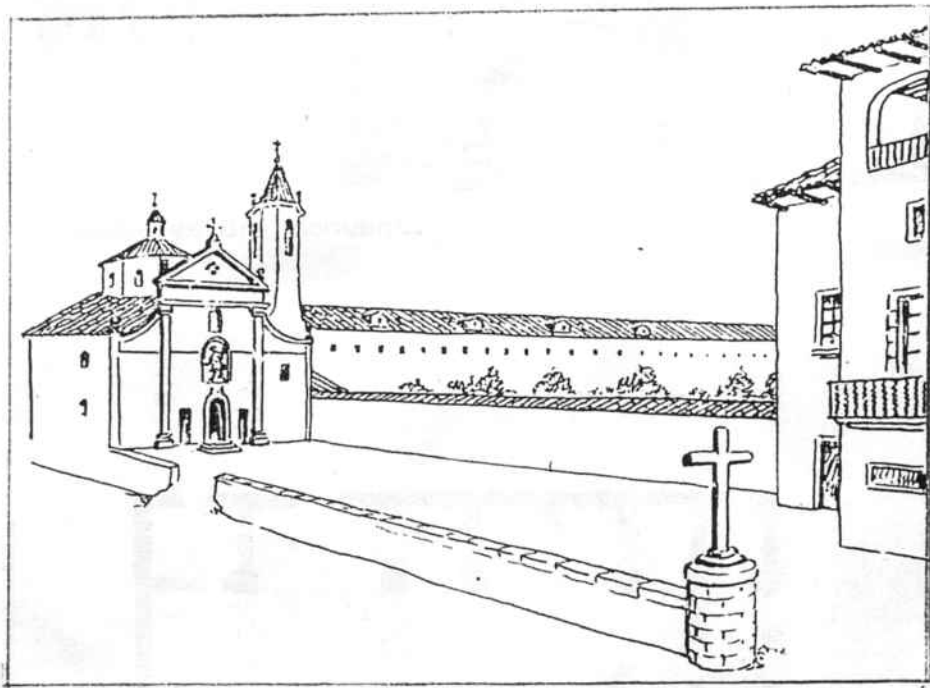
L'edifici fou construït a principis del segle XVII on hi havia hagut una capella anomenada de l'Àngel Custodi (21). Durant el Trienni la congregació va continuar però uns turbulents esdeveniments, en els quals alguns dels seus frares van fugir, feu que les tropes deportessin els frares a Barcelona (22).



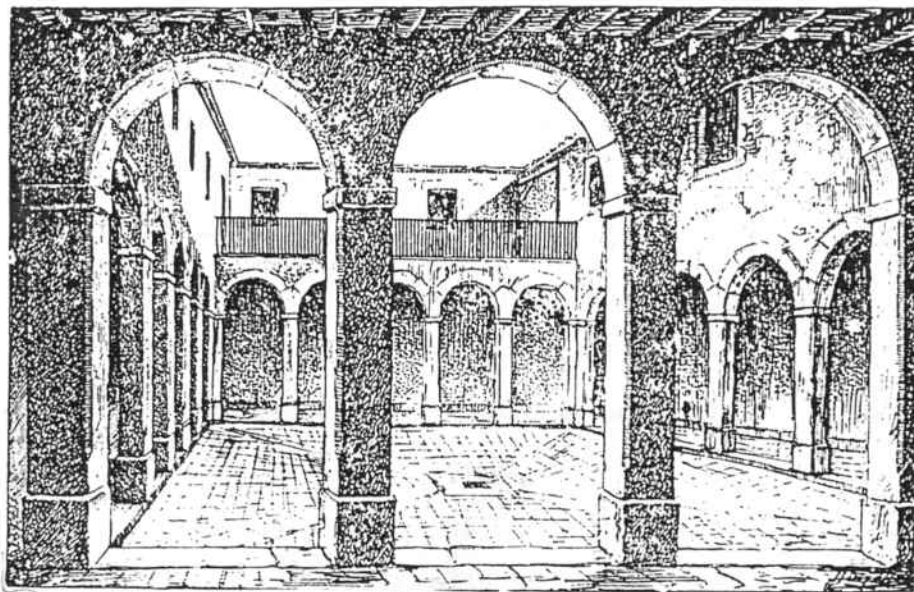
L'església del convent.

CARMELITES DESCALÇOS

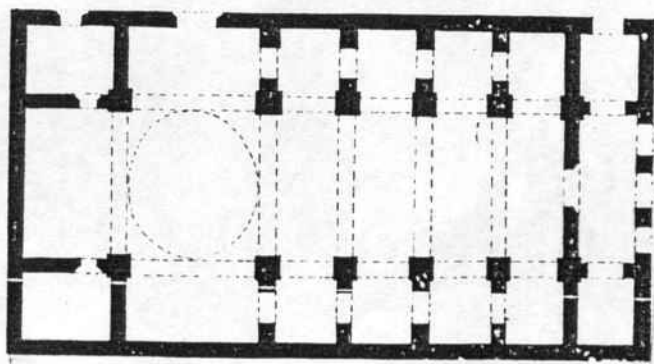
El convent de St. Jerònim de Vic congregava l'ord-e del carme descalç. El seu edifici s'acabà de construir el 1.679 (23), i estava ubicat al carrer de Manlleu on avui dia hi ha el col·legi de St. Miquel. Durant el primer terç del segle XIX va patir el mateix destí que la majoria dels convents vigatans. A la vigília de la seva definitiva exclaustració tenia 8 frares (24).



Vista de l'església i del convent des d'el carrer de Manlleu, com es representava en el segle XVIII, segons un ex-vot conservat al Museu Episcopal.



Claustres del convent.



Planta de l'església de St. Josep.

FRANCISCANS OBSERVANTS DEL REMEI

Segons Eduard Junyent (25), el 1.225 s'establí fora de les muralles de Vic l'orde de frares menors mendicants, posteriorment (1.270) l'edifici el va ocupar l'orde franciscà. El 1.570 el convent fou abandonat, i el 1.657 demolit.

La nova edificació conventual, situada al pla del Remei, fou la més nova de totes les de Vic.

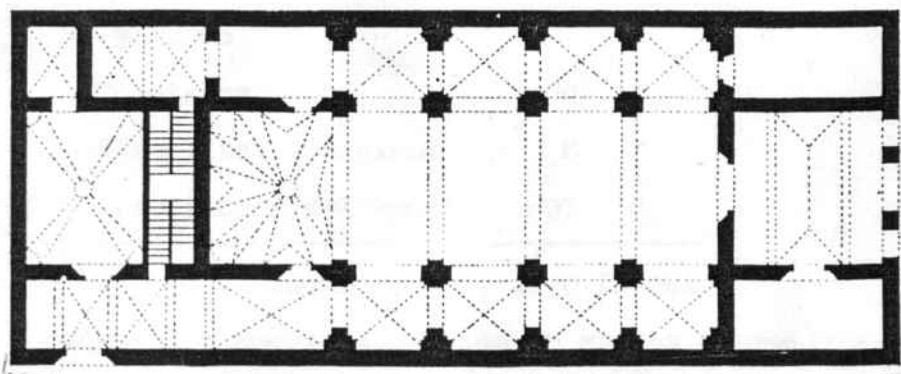
Durant el Trienni Constitucional el convent va subsistir, però molts monjos van fugir perquè a Vic s'hi refugiaven els constitucionals de la comarca. Aquests fets, enfurismaren part de la població vigatana, la qual es va dedicar a saquejar el convent (26). Acabat el període liberal, durant la darrera etapa de Ferran VII, el temple i el convent van retornar a la seva normalitat acollint 35 religiosos (27).



Vista de la façana principal i la paret de mig-dia del convent poc abans de la seva demolició.



Vista de les parets de mig-dia i de ponent del convent.
(la qualitat de la fotografia no és molt bona perquè es tracta de la còpia d'una còpia)



Planta de la desapareguda església del Remei

Barraquer ens ofereix el nombre de frares dels convents de Vic i del de St. Tomàs llevat de dos, el de frares dominics i el de carmelites calçats. Nosaltres hem arribat a xifrar el nombre de frares d'ambdues congregacions a través del següent procediment: l'estat de pobresa en què es trobava el primer (el Pare Coll no va poder entrar-hi com a novici donada la precarietat econòmica que vivia el convent), juntament amb el fet que fos exclaustrat pel decret de maig de 1.821 a causa de no reunir el mínim de 25 frares exigits per a la seva permanència, són indicis suficients per a xifrar la població del convent en uns 10 frares. Pel mateix procediment anterior, els Carmelites calçats, que no foren exclaustrats, suposem que aquesta congregació reunia més de 25 frares. Així doncs, tot i sent conscients del perill que correm xifrant la població del clergat regular en uns 170 frares aproximadament, repartits de la següent manera:

- Carmelites calçats	25	frares
- Dominics	9	"
- Mercedaris	12	"
- Franciscans Riudeperes	30	"
- Trinitaris descalços	10	"
- Felipons	7	"
- Caputxins	34	"
- Carmelites descalços	8	"
- Franciscans del Remei	35	"

Total170 frares

Quantitat que sumada a les 19 monges contabilitzades (solament coneixem el nombre de monges de Sta. Clara seguint les indicacions donades per Madoz) fan un total de 189 religiosos a Osona, com a mínim. Si prenem per vàlides les estadístiques que dóna Madoz al seu "Diccionario..." en resulta que el partit judicial de Vic (que pràcticament se superposa a l'actual comarca d'Osona) tenia aproximadament a l'època de l'exclaustració de

1.835, 41.568 ànimes. De tot plegat se'n desprèn un promig de 220 ànimes per cada frare, mentre que el promig estatal, segons Garrido (28), el 1.835 era de 431 ànimes per cada frare, és a dir, que a Osona hi havia aproximadament el doble de frares respecte de la mitjana estatal, o si es vol, la mateixa proporció d'ànimes per frare que hi havia a l'Estat l'any 1.797 (228 ànimes per frare).

2.- LES PROPIETATS DE L'ESGLÉSIA A OSONA.

2.1. Fonts utilitzades i problemàtica.

La informació dispersa que hem aconseguit d'aglutinar ens permet tenir una visió global de les propietats de l'Església anteriors al període d'estudi.

Pel que fa al clergat secular, és a dir, a les propietats del capítol catedralici, a l'administració de la Pietat de Vic, clergat beneficial i rectories, hem aconseguit conformar una extensa nòmina de propietats rústiques i urbanes a Osona gràcies als documents procedents de l'A.C.A., complementariats amb els Protocols de Vendes Judicials enregistrats pel notari Clavillart i dipositats a l'A.H.P.B..

Un llibre procedent de l'A.C.A. dels Monacals d'Hisenda, de nº 4.593 titulat "Administració de Béns Nacionals del Partit Judicial de Vic. Registre General de Finques procedents del Clergat Secular" ens ha donat el gruix principal de la informació. Un lligall petit dels Monacals procedents d'Hisenda Moderna amb nº 315, ha complementariat amb 51 finques la font anterior. En total 178 finques entre rústiques i urbanes que varen passar a ser administrades per l'Estat en espera de nou propietari.

No creiem que divergeixi massa la quantitat de propietats de l'Església d'Osona, a Osona, amb aquelles que foren requisades

per l'Administració, però en tot cas ignorem la diferència. És a dir, temim informació sobre les propietats que pertanyien al clergat secular que van passar a formar part de la massa de Béns Nacionals, però no sabem si es varen ingressar totes les finques propietat de l'Església. La principal dificultat ha estat no poder comparar les finques expressades amb les de l'Església abans de l'alienació, degut a la manca de fonts eclesiàstiques puix que bona part d'elles es van cremar en el transcurs de la darrera guerra civil.

Pel que fa al clergat regular, ^{hem utilitzat} uns lligalls dels Monacals procedents d'Hisenda Moderna amb nº 308, 312 i 283 i el nº 4.600 dels Monacals d'Hisenda, dipositats a l'A.C.A.

Per ambdós clergats, les fonts utilitzades s'encavalquen de manera contradictòria respecte de la propietat, la renda que donaven i les mides de les finques rústiques, és per això que cal parlar d'aproximacions d'estimacions. Per sortir una mica del petit caos hem complementat aquesta informació amb d'altres fonts que creiem més fidedignes, com ara els Protocol de Venda de Béns Nacionals, l'obra d'en Barraquer i Roviralta i el lligall nº2.236 de la Mensa Episcopal de Vic, a l'A.E. de Vic. Concretament en l'apartat de l'extensió de les finques rústiques, unes fonts enregistren totals incloent-hi terres de conreu de 1ª, 2ª i 3ª qualitat, erm, roquer i bosc, mentre que d'altres detallen les anteriors tipologies. Les mides superficials de les finques rústiques venen donades en quarteres, quantàs i picotins. Pel que fa a la divisió de la comarca en sub-unitats, hem refós els 80 pobles que tenia el partit de Vic en els 51 municipis que conformen actualment la comarca d'Osoa.

2.2: Finques rústiques.

La major part de les finques rústiques i urbanes del cler-

gat regular i secular es trobaven ubicades a la Plana de Vic i en especial intensitat al terme municipal de Vic. Del total de 51 municipis que formen la comarca, l'Església hi tenia propietats a 35, concretament a 26 dels 28 municipis de la Plana (Balenyà, Caldetenes, Centelles, Folgueroles, Gurb, Malla, El Brull, Manlleu, Masies de Roda, Masies de Voltregà, Muntanyola, Orís, Roda de Ter, Sta. Cecília de Voltregà, Sta. Eugènia de Berga, Sta. Eulàlia de Riuprimer, St. Hipòlit de Voltregà, St. Julià de Vilatorrada, St. Martí de Centelles, St. Vicens de Torelló, Seva, Tabadell, Tavèrnoles, Tona, Torelló i Vic). La segueixen El Lluçanès, on l'Església hi tenia propietats a 6 dels 13 municipis de la subcomarca (Olost, Oristà, St. Boi de Lluçanès, St. Bartomeu del Grau, St. Martí de Sobremunt i Sora); al Collsacabra l'Església hi tenia finques a dos dels tres municipis (l'Esquirol i Tavertet); i, en darrer lloc, les Guilleries amb solament 1 dels set municipis que conformen la subcomarca (Vilanova de Sau).

El volum de propietats del clergat regular era inferior al del clergat secular, i la seva presència estava reduïda a la Plana, concretament a 8 municipis: Calldetenes, Gurb, Folgueroles, Sta. Eugènia de Berga, St. Hipòlit de Voltregà, Sta. Cecília de Voltregà, Roda, Tona i Vic, tots geogràficament molt a prop de la ciutat de Vic.

En conjunt, el clergat secular tenia a Osona 167 finques rústiques: 35 masies amb el seu corresponent complex i edificacions anèxes i terres, i 132 lots de terra de conreu, éssent

les respectives parròquies dels pobles qui més finques concentra sota la propietat de cada rector respectivament (56 finques); tot i que en extensió i qualitat, eren millors les finques que tenia el capítol catedral i la Pietat. Ambdues institucions aglutinaven el 65 % de les finques rústiques (29 masies i 38 lots de terra) de l'Església a Osona. Tant per les rendes anuals que

oferien aquestes terres, com per l'extensió i qualitat de les terres de conreu, es tracta de les millors finques rústiques, desmarcant-se de la resta d'institucions eclesiàstiques, restorries i beneficis.

TAULA 1

Resum de les finques rústiques del b. Secular

	nº	{unitat de superfície: quarteres)			
		terres	erm	roc	bosc
Capítol catedral	35	718	389	84	98
Adm. Pietat	32	502	502	120	445
Parròquies	56	394	488	360	14
Beneficis	18	98	—	—	—
Altres	26	160	16	10	—
Total	167	1.872	1.395	574	557

El clergat regular gaudia de 43 finques rústiques , 10 de les quals eren masos, i la resta lots de terres de conreu.

Els franciscans de Riudeperes, tot i tenir solament 4 finques, sumaven 151 quarteres de terra de conreu, és a dir, el 53 % de les terres de conreu del total de terres del clergat regular a Osona, mentre que la congregació de carmelites calçats, tot i tenir 18 finques rústiques, com que es tractava de petits camps disseminats arreu, sumaven en total 73 q. de terra.

Llevat de les terres destinades a l'hort dels respectius convents, dues eren les congregacions que no tenien propietats rústiques, els carmelites descalços i els franciscans del Remei, mentre que trinitaris descalços, felipans i caputxins, gaudien d'una finca cada u., és a dir, solament el 8,2 % de les terres de conreu del clergat regular.

Una característica comuna de les propietats rústiques del

clergat secular, però sobre tot del regular, és el fet que, en general, es tracta de petits lots de terres de conreu, que sovint no arriben a una Ha. d'extensió, disseminats arreu de la geografia comarcal. La causa d'aquesta característica caldria anar-la a buscar en el llarg procés d'acumulació de patrimoni i en l'origen del patrimoni (cessions i donacions de particulars)

TAULA 11

Resum de les finques rústiques del c. regular.

(u. s.: quarteres)					
	nº	terres	erm	roc	bosc
Mercedaris	9	67,5	—	—	—
Carme calçat.	17	73,5	—	—	—
Dominics	10	28	—	—	—
Franciscans Riud.	4	143,5	61,5	—	—
Trinitaris desc.	1	2	—	—	—
Falipans	1	21	10	—	—
Caputxins	1	2	—	—	—
Carme. descalç.	—	—	—	—	—
Franciscans Remei	—	—	—	—	—
Total	43	337	71,5	—	—

L'extensió de les terres de l'Església que a través de la legislació desamortitzadora de Mendizabal van passar a engruixir la massa de Béns Nacionals fou a la comarca d'Osona de 4.806,5 quarteres repartides de la forma següent:

Procedent del c. secular:

- 1.872 q. de terres de conreu

- 1.395 q. terres ermes
 - 574 q. de roquer (29)
 - 557 q. de bosc (29)
-
- 4.398 q. total

Procedent del c. regular:

- 337 q. de terres de conreu
 - 71,5 q. de terres ermes
-
- 408,5 q. total

Salvant els problemes sorgits arrel de treballar amb diver
sos fonts d'informació on:

- Les diverses fonts consultades sovint no coincideixen en l'extensió de la finca.
- A vegades l'extensió de la finca ve donada unitàriament, inclent-hi les distintes qualitats de les terres de conreu, terres ermes, bosc i roques.
- Altres vegades solament s'esmenten les terres de conreu sense especificar la seva qualitat.

Hem arribat a establir un càlcul aproximatiu de l'extensió que ocupaven les tres qualitats en que foren dividides les terres de conreu.

De l'extensió total de sembradura :

- el 7 % són terres de 1ª qualitat
- el 70 % són " de 2ª "
- el 23 % són " de 3ª "

De la qual cosa es dedueix un aclaparador predomini d'aquelles terres de secà destinades al conreu de cereals, és a dir, aquelles que de sempre han format el prototipus de terra de la comarca. En aquest sentit creiem que les terres de l'Església servirien com a model de la qualitat de la terra de la comarca.

Per poder treballar amb les dades anteriorment esmentades cal tenir present la dualitat geogràfica de la comarca d'Osona.

A grans trets, la comarca d'Osona la conformen la Plana de Vic, zona on s'hi concentra la major part de les terres agrícoles; i les subcomarques naturals, que s'enfilen i encerclen la primera: Guillerries, Collsacabra i l'altiplà del Lluçanès, zones montanyenques, amb una orografia difícil pel conreu. Avui dia (seguint les indicacions de la "Gran Geografia Comarcal de Catalunya" (30)), 1/4 part de la comarca és destinada al conreu, però aquesta proporció és molt superior a la Plana de Vic, on s'arriba gairebé a la meitat. Llevat de la Plana on "de boscos pròpiament dits, (...) no se'n veuen, i a tot estirar, podem citar-ne un, de reduïda extensió al terme de Gurb" (31), la major part de la resta de la comarca, es troba coberta de bosc, i en proporcions molt inferiors, terres de conreu, erms i roquer (margues griso-blavoses de l'eocè mitjà). El 90 % de les terres de conreu són de secà, éssent els cereals, a l'època que estem estudiant, el producte bàsic. (32)

Tot i haver-hi 150 anys de diferència entre el procés desamortitzador de Mendizabal i l'actualitat rural de la comarca, creiem vàlida la utilització de les dades actuals pel que fa a l'extensió de les terres de conreu, ja que com diuen Madoz i Pierre Vilar (33), en aquella època ja s'havien realitzat totes les rompudes possibles.

Segons la "Gran Geografia comarcal de Catalunya", el total de superfície conreada a Osona el 1.975 era de 29.918 Ha., de les quals dues tercers parts corresponen a la Plana (aproximadament la mateixa proporció entre les terres de l'Església a Osona respecte de les de la Plana de Vic). Com hem vist anteriorment les terres de conreu de l'Església ocupaven unes 2.202 q. com a mínim, que traduït en Ha. ascendiria a 734 Ha aproximadament, és a dir, el 2,45 % de les terres de conreu de la comarca, quantitat modesta si ho comparem amb d'altres comarques catalanes i amb les de la resta de l'Estat. L'apreciació que acabem d'es

mentar necessita una matizació. A la comarca d'Osona predominaven les petites explotacions agrícoles i la petita propietat (sobre les terres de conreu), per la qual cosa podem considerar l'Església (si la prenem com a una unitat) com una de les propietàries més importants de terres de conreu de la comarca.

2.3. Finques urbanes.

La major part de les finques urbanes del clergat secular, estaven a mans del capítol catedralici de Vic: 34 cases totes elles a la capital, com també eren a Vic la majoria de les finques urbanes que posseïa el clergat beneficial, llevat de les propietats del santuari de la Gleba que tenia a St, Hipòlit de Voltregà (4 cases) i les dels rectors de St. Julià de Vilatorrada (1 casa), Torelló (1 casa) i Vilanova de Sau (1 casa). En total 55 cases posseïa el clergat secular d'Osona, de les quals 48 eren situades a Vic.

El clergat regular tenia a Vic 14 cases, a més a més dels seus respectius convents.

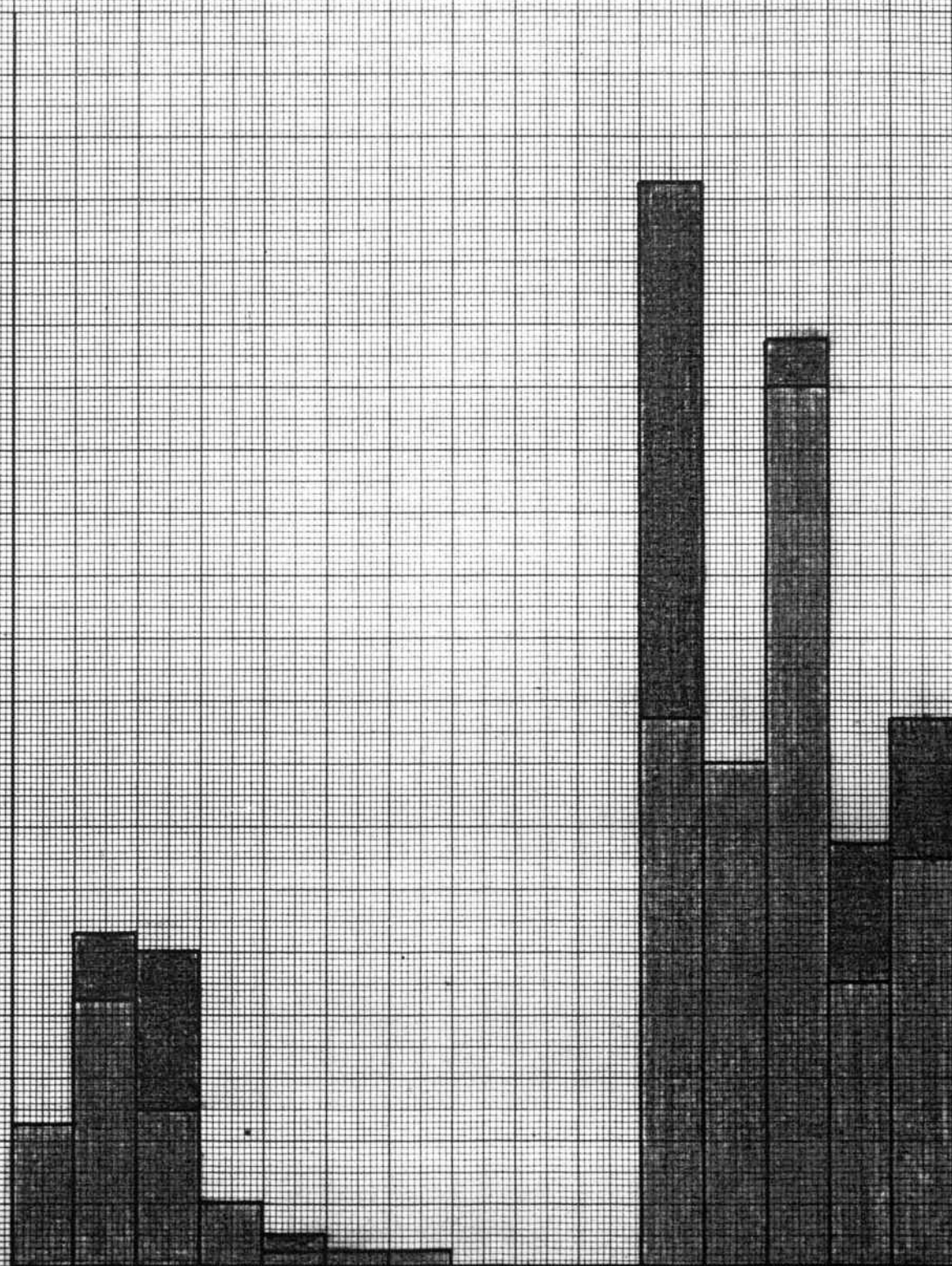
TAULA LLL

Resum de les finques urbanes del c. secular

	a Vic	fora de Vic	total
Capítol catedral	34	—	34
Adm. Pietat	—	—	—
Parròquies	1	3	4
Beneficis	9	—	9
Altres	5	4	9
Total	49	7	56

2.

36
34
32
30
28
26
24
22
20
18
16
14
12
10
8
6
4
2
0



MERCEDARIOS
CARRER. CALLES
DOMINIOS
FRANCIS. RIV.
TRIVITARIAS
FELIPONS
RAPUTIXUS
CARRER. DESP.
FRANCIS. REM
CAPILLATED
PIETAT
PARKOQUIGES
BENEFICIOS
ALTRES

FINQUES DE L'ESGLÉSIA

 finques rústiques

 finques urbanes

TAULA 1V

Resum de les finques urbanes del c. regular

	A Vic	fora de Vic	total
Mercedaris	--	--	--
Carme Calcat	3	--	3
Dominics	10	--	10
Franciscans Riud.	--	--	--
Trinitaris Desc.	1	--	1
Felipons	--	--	--
Caputxins	--	--	--
Carme Decale	--	--	--
Franciscans del Re.	--	--	--
Total	14	--	14

En total 63 cases a Vic d'un total de 1.773 cases que hi havia a Vic a mitjans de segle (34). La qual cosa significa que més del 3 % de les cases de Vic (3,55 %) pertanyien a l'Es-
glésia.

2.4. Les rendes de l'Església procedents de les seves finques.

Les rendes que produïen el total de les finques rústiques del clergat secular pujava a més de 135.000 rals de billó a l'any, i a més de 8.000 rals de billó les rendes anuals de les finques urbanes del clergat secular. Rendes que deixarà de percebre i serà l'Estat qui en tregui profit. Cal tenir molt present que es tracta d'un càlcul aproximatiu donat⁴, ni les rendes que percebia van ser fixes, sinó que van patir augments el llarg del temps,

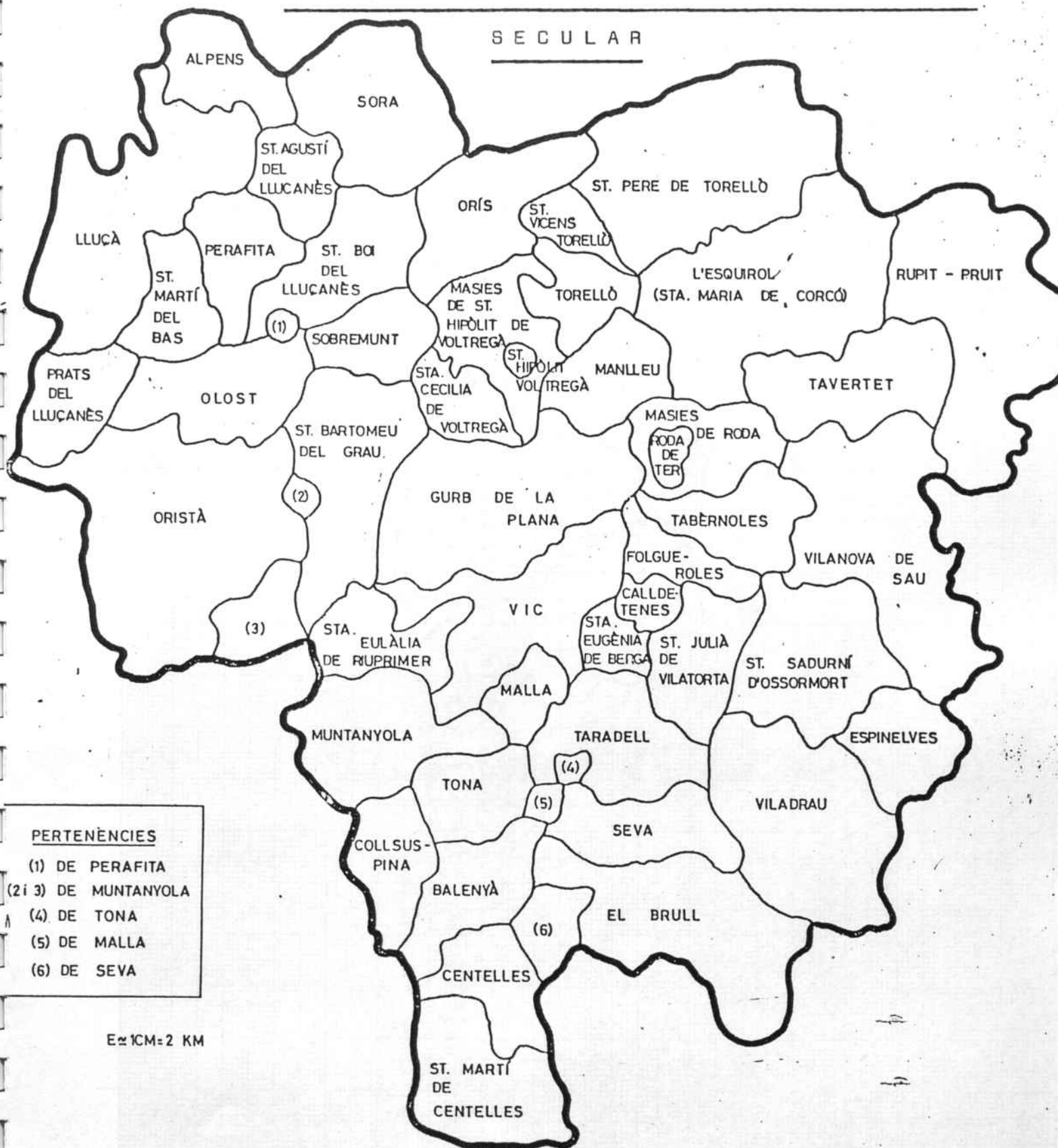
ni tampoc no es van pagar amb la mateixa unitat monetària, ni tampoc no disposem d'una nòmina completa de rendes. Del clergat regular no en sabem res.

L'Església havia estat generosa i indulgent envers els seus creditors, i de la mateixa manera que passava amb el delme, no s'exigia massa puntualitat en els venciments dels pagaments, donat el seu caràcter paternalista. Però una vegada els béns de l'Església passen a ser administrats per l'Estat, més fred en el seu tracte, amb una burocràcia anònima, exigeix puntualment als seus nous creditors el pagament dels arrendaments de les terres i finques en general que ha passat a administrar (35), fins i tot és tan lenta i feixuga la burocràcia, que en certa manera, la mateixa Administració justifica l'endarreriment dels pagaments de les rendes que se li deuen (36).



FINQUES RÚSTIQUES DEL CLERGAT

SECULAR



PERTENÈNCIES

- (1) DE PERAFITA
- (2 i 3) DE MUNTANYOLA
- (4) DE TONA
- (5) DE MALLA
- (6) DE SEVA

E ≈ 1CM = 2 KM



0 a 10 fin.



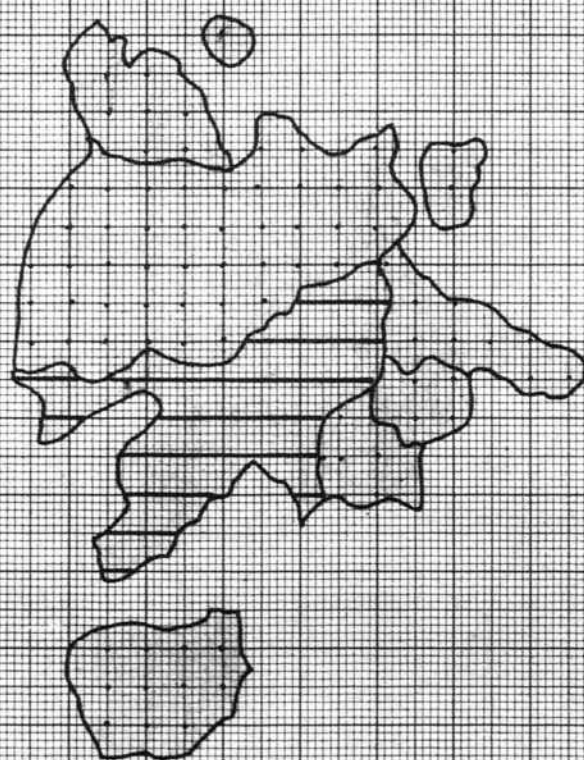
20 a 30 finques



10 a 20 fin.

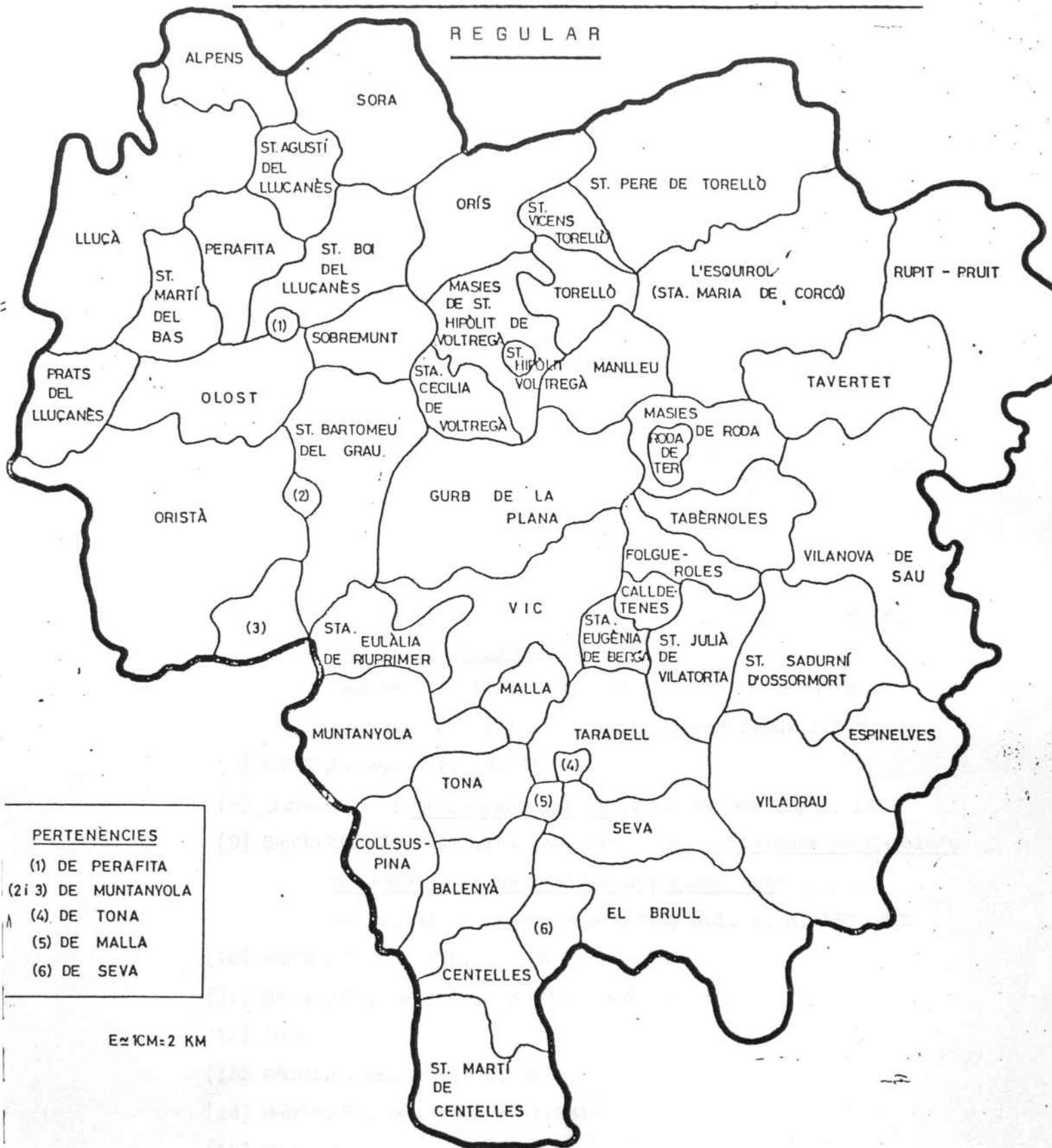


30 a 40 finques



FINQUES RÚSTIQUES DEL CLERGAT

REGULAR



PERTENÈNCIES

- (1) DE PERAFITA
- (2 i 3) DE MUNTANYOLA
- (4) DE TONA
- (5) DE MALLA
- (6) DE SEVA

E ≈ 1CM = 2 KM



0 a 10 fin.



10 a 20 fin.



20 a 30 finques



30 a 40 finques

NOTES.-

- (1) GONÇAL DE REPARAZ (Fill): "La Plana de Vic"
éd. Eumo, col. l'enyorn 3, Vic, 1.982, p. 154
- (2) MADDOZ, Pascual: "Diccionario geografico, estadístico, historico de España y sus posesiones de Ultramar"
Madrid, 1.850, Vol XVI, p. 34
- (3) FABRA, Pompeu: "Diccionari General de la Llengua Catalana"
ed. Edhasa, 7ª edició, Barcelona 1.977, p. 229
- (4) MADDOZ, Pascual op. cit., p. 30
- (5) op. cit., p. 31
- (6) BADOSA COLL, Elisa: "Aspectos cuantitativos de la desamortización en la Ciudad de Vic"
Separata de "Estudios historicos y documentos de los Archivos de Protocolo" Vol.1V, Barcelona 1.974
- (7) MADDOZ, P. op. cit., p. 31
- (8) JUNYENT, E.: "El convent del Carme" AUSA, nº VI, p. 138
- (9) BARRAQUER I ROVIRALTA; Cayetano: "Los religiosos en Cataluña durante la primera mitad del siglo XIX"
ed. F. Altés, Barcelona 1.915, Vol. 1, p. 168, 861
- (10) MADDOZ, P. op. cit., p. 31
- (11) BARRAQUER. op. cit., p. 223, 984
- (12) ibid.
- (13) MADDOZ, P. op. cit., p. 31
- (14) BARRAQUER. op. cit., p. 1.034
- (15) JUNYENT, E.: "El monastir de St. Francesc" AUSA, nº IV, p. 122
- (16) BARRAQUER. op. cit., p. 189, 901
- (17) BARRAQUER. op. cit. Vol. IV, p. 507

- (18) MADOZ op. cit., p.31
- (19) BARRAQUER op. cit., vol. 1, p.391
- (20) BARRAQUER op. cit., vol. 1V, p. 331-332
- (21) MADOZ op. cit., p.31
- (22) BARRAQUER op. cit., vol. 1, p. 1.142
- (23) JUNYENT, Eduard: "El convento de carmelitas descalzos de Vich"
AUSA nº 111, 1958, p. 93
- (24) BARRAQUER op. cit., vol. 1V, p. 293
- (25) JUNYENT, E.: "El monastir de St. Francesc" AUSA, nº 1V, p. 121
- (26) BARRAQUER op. cit., vol 1, p. 901
- (27) BARRAQUER op. cit., vol. 111, p.521
- (28) GARRIDO, Fernando: "La España contemporanea. Sus progresos
morales y materiales en el siglo XIX"
Barcelona, 1.865, p. 14

L'autor utilitza les estadístiques per justificar el procés de decadència de l'Església i les seves institucions a través dels segles XVII, XVIII i XIX

- (29) Segurament l'extensió de roquer, i sobre tot de bosc era molt superior, però al ser terres "improductives, no es ressenyaven sistemàticament.
- (30) "Gran Geografia comarcal de Catalunya"
ed. Gran Enciclopèdia de Catalunya, Barcelona
vol. 1, Osona i el Ripollès, p. 20
- (31) GONCAL DE REPARAZ op. cit., p. 168-169
- (32) ibid., referent a la palna ens diu: "Callís i Marquet afirma que unes tres cinquenes parts de l'àrea cultivada són destinades a la producció de cereals, excloent-ne el blat de moro, una altra cinquena part és reservada a aquest, i la tercera a la producció de patates"
- (33) MADOZ op. cit., p. 25 : "El terreno del llano de Vich es generalmente fértil, aunque de secano, pero sus extremos y el resto de partido, es por lo comun de calidad inferior habiendose saturado en el transcurso de 15 o 20 años a

esta parte, casi toda la tierra que se hallaba en disposición de ser productiva"

Pierre Vilar hi afageix: "La Plana de Vic, juntament amb la d'Olot, són les contrades catalanes on menys indicacions es troben que permetin d'afirmar un progrés en la superfície de conreu. Això no vol dir que la plana sigui pobre, com és el cas de la Cerdanya. El que passa és que al segle XVIII ja no hi havia, a la plana, no - ves terres per roturar."

VILAR, Pierre: "Catalunya dins l'Es -

panya Moderna."

ed. 62, Barcelona, 1.964, vol. III, p. 204

(34) MADOZ op. cit., p. 28

(35) Per exemple, als Monacals (llogalls petits) procedents d'Hisenda Moderna, nº 272 (ACA), hi ha cartes recordant el venciment dels arrendaments de terres i finques de l'Estat a particulars:

"L'Administració està al descobert de 833 rals que hauria d'haver pagat Josep Armon el 31 d'agost per l'arrendament de terres de dominics; 167 rs. per Josep Domenech Lluch de terres; 1.203 rs. 11 mv. Ramon Pujol pel mas Cunan - glell de St. Felip Neri; i 620 rs., Bernat Pujol per l'hort de Caputxins" Carta de 18 de desembre de 1.843.

(36) *ibid.*

11. LA DESAMORTITZACIÓ DE MENDIZABAL A OSONA.

1.- LEGISLACIÓ DESAMORTITZADORA.

Abans d'encetar el capítol, hem cregut convenient oferir una breu síntesi d'aquelles lleis i decrets més importants de les diverses fases desamortitzadores fins a Mendizabal, per tal de copsar la transcendència i significació de la desamortització a l'època de Mendizabal. Així mateix, hem cregut oportú fer un repàs del procés, així com de l'aparell burocràtic que es va crear per portar a terme allò decretat.

1.1. Els antecedents fins a Mendizabal.

La bibliografia bàsica utilitzada en el capítol present ha estat: un article de Fabian Estapé (1), part de l'obra de José M^a Antequera (2) i de Salvador de Moxó (3)

L'amortització de la propietat de l'Església ja comença a ser reconeguda en temps de la monarquia visigòtica per part dels monarques i poders civils. A Castella, Sancho IV va prohibir vendre béns a l'Església. Al segle XV, Joan II va ordenar^q fossin gravats amb la 1/5 part del seu preu, a més de l'alcabala els béns que comprés l'Església. A la corona d'Aragó, Jaume I va ordenar mesures semblants encaminades a limitar el continu creixement de les propietats eclesiàstiques.

Al segle XVI (com diu Salvador de Moxó), es secularitzen i alienen les "encomiendas" i els pobles dels ord. es militars; i s'incorporen a la corona, pobles i llocs de l'Església, mitres i monastirs, per, posteriorment, procedir a la seva alienació. Aquest

trasvassament de propietats de l'Església al laic senyoriu nobiliari va enfortir el règim senyorial i en particular la monarquia dels Habsburgs (4).

Però malgrat els intents desamortitzadors, l'Església continuava posseint i acaparant, béns, viles, heretats, privilegis especials..., possessions que es van mantenir quasi intas-tes fins a finals del segle XVIII (5). Durant tot el s. XVII els monarques van intentar gravar al clergat amb un impost extraordinari; però amb resultats mediocres, per tal el clergat, en sentir-se agreviat, es va negar, a partir de 1.668, a pagar el subsidi, que no es va tornar a imposar fins el regnat de Carles III.

Durant el segle XVIII els intents desamortitzadors van prehdre volada (6). Felip V aconseguí que restessin subjectes a contribucions els béns que l'Església anés adquirint. Ferran VI a mitjans de segle va adjudicar a la corona aquells béns mo-bles o immobles que els bisbes deixessin en morir, espolis, i els productes de les Cadires vacants.

Il.lustrats com Jovellanos, Campomanes, Floridablanca o Olavide van escriure i vetllar pel desenrotllament de l'agri-cultura. Creien que l'amortització de terres de "mans mortes" era un mal i un destorb pel progrés de l'agricultura, però men-tre que es mostraven partidaris decidits de la desamortització civil, simplement van "defensar la limitació o paralizació en el futur de l'amortització eclesiàstica, i en cara per medis dolços i pacífics" (7)

A finals del segle XVIII el Sant Pare va autoritzar Carles IV a cobrar rendes i fruits de les dignitats, canongies i d'altres beneficis eclesiàstics. També es va crear un impost del 15 % so-bre el valor de tots els "béns arrels" i drets reials a quí adqui-rís en endavant qualsevol "mà morta". Totes aquestes mesures, com les que s'inicien al segle XIX van anar encaminades a alleugerir el deute d'Hisenda. Efectivament, com diu Fontana (8), pels libe

rals espanyols de començaments del XIX, totes les mesures desamortitzadores foren, sobre-tot, mesures d'Hisenda que, alhora, reactivarien l'economia estatal en donar la terra a propietaris més actius i emprenedors. El St. Pare, el 1.806, va concedir al Rei la facultat d'alienar la setena part dels "predios" que pertanyien al domini eclesiàstic.

Davant la doble possibilitat d'efectuar una desamortització destinada a reforma agrària o^a desamortitzar per fer front al deute d'Hisenda i poder pagar els interessos del deute exterior, i liquidar els títols del deute interior; la darrera opció fou la que va triomfar al llarg de tot el procés desamortitzador que arranca amb Godoy i es perllonga durant tot el segle XIX.

Aprofitant l'estat de guerra, el 1.806, Napoleó va reduir a 1/3 els convents de l'Estat, i el seu germà, el 1.809, va decretar l'extinció de tots els ordes religiosos. La finalitat explícita de l'operació era extingir el deute Públic creant unes cèdules anomenades "hipotecàries" i de "indemnització i recompensa" (9).

Durant les Corts de Cadis, les mesures foren més assenyades. Es va imposar una contribució extraordinària sobre el clergat, es va prohibir a les institucions religioses que reedifiquessin els convents destruïts suprimint els que no arribessin a un mínim de 12 religiosos professors.

L'arribada al poder de Ferran VII en bona mesura fou fruit de l'aliança entre la monarquia i l'Església contra l'enemic que tenien en comú, el liberalisme. El retorn de la Companyia de Jesús és significativa del matrimoni, però com diu Fontana, "la inevitable reparació de la màquina de l'Estat no podia fer-se sense tocar els béns i privilegis de l'Església. El que els liberals tractaven de fer en nom de la revolució, els absolutistes ho farien en nom de la necessitat, amparant-se en concessions papals" (10).

Durant ^{el} Trienni Liberal es posaren en pràctica totes aquelles lleis, ordres i disposicions que Ferran VII el 1.814 havia abo-

lit. Una de les primeres mesures fou suprimir la Companyia de Jesús, aplicant els seus béns al credit públic. Posteriorment se suprimiren per decret els monastirs i convents dels ordes militars, hospitals, i es va reduir el nombre d'ordes religioses no suprimits ... i amb tots els béns de les institucions suprimides es va intentar alleugarir els problemes d'Hienda, posant-los a la venda pública. D'altres disposicions encaminades a restar poder a l'Església i traspasar els fruits de dites riqueses en benefici del nou Estat liberal, foren la reducció del delme a la meitat, una contribució extraordinària que aportaria 120 milions de rals,...

Amb la restauració de l'Absolutisme, Ferran VII el 1.823 va anular totes les anteriors disposicions, procedint a la devolució dels béns expropiats i venuts dels convents i col·legis.

En morir Ferran VII s'inicia l'etapa decisiva de la desamortització eclesiàstica.

1.2. La desamortització eclesiàstica de Mendizabal.

No és aquest el moment de discorrer sobre l'obra desamortitzadora de Mendizabal, les crítiques de l'època al seu programa, les intencions, els resultats... ja hi ha prou bibliografia al respecte (11). Solament intentem en el present capítol emmarcar cronològicament les lleis i disposicions desamortitzadores més importants per tal de poder estudiar amb millor cura les conseqüències d'aquestes a la comarca d'Osona.

Així que es va morir Ferran VII es van promulgar dos Reials decrets, l'un de 15 de juny de 1.834 i l'altre de 4 de juliol de 1.835, a través dels quals se suprimia la Inquisició, la Companyia de Jesús, i els seus béns es destinaven a l'extinció del deute públic.

El 15 de Juny de 1.835 Mendizabal fou nomenat Ministre

d'Hisenda de la Reina Isabel II, i un mes més tard promulga un decret suprimint els convents i monastirs de religiosos que no tinguessin un mínim de 12 freres professors. El 3 d'octubre es restablien les vendes de béns eclesiàstics segons l'estat en que es trobaven el 30 de setembre de 1.823, i consegüentment es retornaven els béns incautats per Ferran VII als seus antics compradors. L'11 d'octubre es restablí la vigència del decret de 23 d'octubre de 1.820, ampliant el nombre d'institucions religioses suprimides.

Fins aquí els antecedents legislatius de la primera llei desamortitzadora de Mendizabal. El Reial Decret de 19 de febrer de 1.836 declarava en venda tots els béns de les comunitats i corporacions religioses extingides, així com tots aquells altres béns adjudicats a l'Estat per qualsevol títol o motiu. A través de 20 articles es reglamentava (a part de manifestar la intencionalitat i finalitat de la llei) la forma de portar a terme les vendes, la seva taxació, el lloc de la subhasta, el pagament del preu del remate, els anuncis de subhasta... (12) La llei fou ampliada amb el Reial Decret de 8 de març de 1.836 i la seva reglamentació del 24 de març del mateix any, que regulava amb més detall la supressió de convents i la venda dels seus béns. Se suprimien tots els convents i monastirs de religiosos barons i es destinava a l'extinció del deute públic els patrimonis de les cases de comunitats religioses d'ambdós sexes suprimides o no. També quedaven suprimits els beateris.

El 29 de juliol de 1.837 s'ampliava la supressió de convents i monestirs a les religioses i al clergat secular. Donada la disputa dels partits moderat i progressista, en arribar els primers al poder van paraitzar (lleí de l'1 de juliol de 1.840) la venda de béns eclesiàstics procedents del clergat secular.

Fou Espartero, qui va donar una nova i definitiva embranzida a la desamortització dels béns del clergat secular a través de

la llei del 2 de setembre del 1841, que, segons Francisco Tomas y Valiente (13) no fou una simple restauració de la llei del 29 de juliol de 1837 de Mendizabal, donat que encara que la inclogués, tenia diferències substancials, com per exemple considerar béns nacionals totes les propietats del clergat secular a excepció feta dels patronats de sang, confraries, obres pies, beneficència, palaus de prelats i les rectories amb els seus horts i jardins. Aquesta llei va estar en vigència fins el 26 de juliol de 1844 que, per decret, es declarava suspesa la venda dels béns del clergat secular i de les comunitats religioses de monges. Els béns no venuts foren retornats als seus antics propietaris. S'inicia una nova etapa que culmina amb la promulgació del concordat amb la Santa Seu on s'establia la dotació del clergat i els fons necessaris per portar-la a terme. A més a més, es donava a l'Església via lliure per adquirir qualsevol tipus de bé. A canvi, els moderats obtenien de Roma el títol de propietat in discutible a favor de tots els compradors de béns eclesiàstics, i es permetia la continuació de la venda de béns del clergat re gular, sempre i quan el seu producte li fos reintegrat en títols del deute públic al 3 % (14).

El procés encetat per Mendizabal havia acabat, i no serà fins el 1854, any en què tornen a pujar els progressistes al poder ^{tot} iniciant una nova i decissiva fase desamortitzadora de la mà de Pascual Madoz. Aquest, el maig de 1855, tot incomplint els acords amb la Santa Seu, treu altra volta a pública subhasta els béns del clergat secular, a més dels de propis i comuns.

1.3. La burocràcia desamortitzadora.

Per tractar aquest apartat hem utilitzat com a material bàsic la síntesi confeccionada per Salvador Rovira i Gómez que fa en el seu estudi de la desamortització a les comarques tarrago-

nines (15).

La desamortització es va dur a terme a través d'un ample i ben travat aparell burocràtic. Bàsicament consistia en una sèrie d'institucions centrals a Madrid, depenents directament del Ministeri d'Hisenda o de l'Estat, i d'altres a les províncies situades a les respectives capitals i als distints pobles Cap de Partit:

Els organismes centrals eren:

- "Comisión para atender a la deuda pública".
- "Dirección General de Arbitrios de Amortización", encarregada d'enviar ordres, oficis, circulars , etc a les delegacions provincials. Tenia la responsabilitat de l'alienació dels béns desamortitzats

Els organismes provincials eren:

- La Intendència.
- "Contaduría de Arbitrios de Amortización". Portava l'estat de comptes.
- "Oficina de Arbitrios de Amortización"
- Juntres provincials.
- "Supressió de Convents".
- "Liquidació del Deute de l'Estat". Establia resums dels deutes coneguts i liquidats.
- "Diocesana de Regulars". Destinada a atendre les necessitats dels regulars.
- "Alienació de Convents". Destinada a ocupar-se de vendre els convents suprimits.
- "Diocesana del Delme". Atenia la contribució de la part del delme aplicat al clergat.
- "Especial d'Alienació dels Béns del Clergat Secular". Establerta arran de la desamortització de les propietats del clergat secular per la llei de setembre de 1.841

Comissions provincials:

- "Comissions d'Agricultura". La seva tasca era establir les divisions possibles en els predis compresos dins la jurisdicció del poble respectiu. El 30 de setembre de 1.942 les comissions d'agricultura desaparegueren per donar entrada als pèrits taxadors de finques rústiques. A Vic aquesta comissió la formaven Josep Ylla Rovira, agricultor; Pere Casamiquela, propietari; Francesc Valls i Felip Rivas, arquitectes.
- "Comissió de Finques". Destinada a vetllar perquè les propietats de regulars ~~es~~ cotitzessin.
- "Comissió de Liquidació i Recaptació d'Endarreriments del Culte i Clergat".
- "Comissió de monuments Històrics i artístics".

NOTES.-

- (1) ESTAPE, Fabià: "Desamortització"
(al "Diccionario de Historia de España" dirigit per G. Bleiberg) vol. 1 , ed. Revista de Occidente, Madrid, 1.952, p. 864-967
- (2) ANTEQUERA, José M^a: "La desamortización eclesiastica considerada en sus diversos aspectos y relaciones"
Im. Pedez Dubrull, Madrid, 1.885
- (3) MOXÓ, Salvador de: "Las desamortizaciones eclesiasticas del siglo XVI"
Anuario de Historia del Derecho Español, Madrid, 1.961, vol. XXXI pg. 327-361
- (4) Vegí's ANDERSON, Perry: "El Estado Absolutista"
ed. Siglo XXI, Madrid, 1.979 p. 55-80
- (5) SIMON SEGURA, Francisco: "La desamortización española en el siglo XIX"
Instituto de Estudios Fiscales, Madrid, 1.973, p. 60,61
- (6) Per estudiar el segle XVIII hem utilitzat el llibre de
TOMAS Y VALIENTE, F.: "El marco político de la desamortización en España"
ed. Ariel, Barcelona, 1.983
HERR, Richard: "Hacia el derrumbe del Antiguo Régimen Fiscal y desamortización bajo Carlos IV"
Moneda y Crédito n^o 110, Madrid, 1.971, p. 37-100
- (7) TOMAS Y VALIENTE op. cit. p. 30
- (8) FONTANA I LAZARO, Josep: "Cambio económico y actitudes"

políticas en la España del siglo XIX"

ed. Ariel, Barcelona, 1.983, p. 167

- (9) SIMON SEGURA op. cit. p. 64
- (10) FONTANA I LAZARO, Josep: "La quiebra de la Monarquía Absoluta. 1.814-1.820"
ed. Ariel, Barcelona, 1.978, p. 183
- (11) Es per això que bàsicament hem utilitzat síntesis ja realitzades en d'altres monografies.
- (12) B.O. de la província de Barcelona de 20 Febrer 1.836
- (13) TOMAS Y VALIENTE OP. cit., p. 97
- (14) MARTINEZ ALCUBILLA, M.: "Diccionario de la Administración española"
4ª edició, Madrid, 1.886, vol 11, p. 788-794
- (15) ROVIRA I GOMEZ, Salvador: "La desamortització dels béns de l'Església a la província de Tarragona"
("Institut d'Estudis Tarragonins, Ramon Berenguer IV, nº 57) Diputació Provincial, Tarragona, 1.971, p. 127-149

2.- L'EXCLAUSTRACIÓ DEL CLERGAT REGULAR EL 1.835.

2.1. Els fets.

Abans del Reial Decret del 25 de juliol de 1.835, rarificat i ampliat el 12 d'octubre de 1.835, pel qual se suprimien tots els convents i monastirs de religiosos barons que no arribessin a un mínim de 12 frares professors, els convents de Vic i el de Riudeperes es van veure afectats per la supressió de convents donat que coincidint amb les turbulentes jornades barcelonines del mateix any, on es varen cremar alguns convents, foren suprimits sota l'acusació que uns quants dels seus frares suposadament fugiren per anar a parar al bàndol carlí, concretament l'acusació requeia sobre els trinitaris i els franciscans de Riudeperes (1). Un batalló d'infanteria i un esquadró de cavalleria va arribar el juliol de 1.835 sota les ordres de Balmaseda al convent de Riudeperes ordenant als monjos preparar-se per marxar el dia següent ; escoltats cap a Barcelona (un cop a Barcelona anirien a parar al convent de Franciscans de Vilafranca del Penadés). Els béns de la comunitat foren inventariats per tal de ser posats posteriorment a pública subhasta. Donada la rigurosa exclaustació del convent, es va evitar la seva espoliació. Les imatges i d'altres objectes de culte foren repartits entre els fidels de la comarca perquè els amaguessin en espera de millors èpoques.

Llevat de la rocambolesca història dels franciscans de St. Tomàs, els convents de Vic es van desallotjar "pacíficament el 1.835. Els frares dels convents de Vic deixaren els seus cenobis emparats pel cristià governador Dn. Pere Muns" (2). Efectivament, l'esmentat governador militar i civil del Corregiment de Vic va avisar els frares dels distints convents, per tal que agafessin els trapeus i

fugissin amb temps, no sense abans dispositar els béns de culte entre els feligresos. D'aquesta manera es va evitar que la xurma, contagiada pels fets de Barcelona, anés a saquejar els edificis conventuals. Els frares van tancar convents i esglésies, excepte la de St. Domenec i del Carme o alcat, on n'hi varen quedar alguns per vetllar-les, per dispersar-se arreu. Els frares del convent del Remei van fugir vestits de seglars, per posar-se a aixopluc quan varen trobar les files carlines; els Caputxins fugiren tot dissimulant per anar a parar segurament a França. Èxode semblant van seguir els altres convents, i aquesta va ser la causa explícita de la seva exclaustació, excepte els capellans de l'oratori de St. Feli Neri. Tot i pertànyer al clergat secular, aquest va patir la mateixa fi que la resta de convents osorencs. Diu Barraquet Roviralta (3) que segons un document del Governador Civil a l'Ajuntament de Barcelona, davant la negativa dels frares d'abandonar el "convent", i la negativa a obeir les autoritats, se li va declarar la mateixa sort que als altres. Així doncs, els capellans de l'oratori de Vic, seguint el mateix camí que els frares van : abandonar l'oratori tot dispersant-se arreu.

Els fets i esdeveniments anteriorment esmentats van impressionar un sector de la població vigatana, que va promoure diverses actes per tal de retornar el clergat a la situació anterior, però amb mediocres resultats. D'entre els actes, es va enviar una exposició dirigida a la Reina, "subscrita per dues mil firmes de tots els estaments de Vic i de totes les ideologies" (4) on es demostrava els prejudicis que els causarien (solament van restar obertes les esglésies de les monges, la Catedral i les anteriorment esmentades del Carme i St. Domenech), i pregava el retorn als antics propietaris dels béns encata no venuts.

2.2. El destí dels convents.

Durant la Guerra Carlina, la ciutat de Vic era l'únic reducte

constitucional ferm gràcies a l'acumulació de tropes liberals que vetllaven la Plaça enfront d'una comarca dominada per les faccions carlines, no en va el primer crit a favor del pretendent Carles que va sortir a Catalunya fou precisament de Prats de Lluçanès (5). Amb l'arribada de tropes a Vic, la guerra va quedar desplaçada a la muntanya, tot i que les faccions carlines feien de les seves a la Plana, fins arribar al saqueig de Manlleu el març de 1.839 (6).

La guerra va fer prendre consciència a l'Ajuntament vigatà de les deficiències del municipi en molts serveis públics (7), tant durant la guerra civil com després , i de la necessitat d'equipar la ciutat d'allotjaments estables per a la tropa, ja que malgrat haver acabat oficialment, els carlins catalans no es van adherir al conveni de Bergara i les faccions carlines van continuar rondant per Osona. Calia retenir indefinidament tropes liberals a la ciutat, però això supasava una càrrega per a la població vigatana ja que havia d'hostatjar la tropa a les cases particulars (8). Donada la necessitat de trobar allotjaments, el 27 de Febrer de 1.840, per ordre de l'Ajuntament de Vic (i ^{amb} el vist i plau de la superioritat) es va formar una comissió encarregada d'estudiar els baixos i pati del Palau Episcopal per tal d'habilitar-lo per allotjar una bateria de Brigada, ocupació que es va portar a terme per una bona temporada (9). Solució provisional i insuficient. D'aquí que, aprofitant l'avinentesa, l'Ajuntament de Vic sol·licités diversos dels convents exclaustrats. Com ressenya Concepció Llorens, l'allau de demandes per part dels distints consistoris per tal que l'Administració no subhastés els edificis dels convents i els cedís a les respectives corporacions municipals, fou tant aclaparadora, que la maquinària burocràtica es va veure col·lapsada per la multitud de sol·licituds d'arreu d'Espanya. Calia, per tal d'alleugerir els tràmits burocràtics, bons enllaços a Madrid, col·locats preferentment dins les esferes oficials, per tal que els tràmits fossin agilitzats. En aquest sentit l'Ajuntament de Vic va ser força afortunat, donat que

qui va fer d'intermediari fou precisament un personatge nascut a Vic, lligat directament i familiarment a la ciutat, resident a Madrid i amic personal de Mendizabal. Ens referim a Josep Safont i Luch (veure el capítol corresponent als compradors) (10). Són nombroses les ressenyes que hi ha als Llibres de Plens Municipals de l'Ajuntament de Vic, on s'hi pal·lesen les relacions entre ambdues parts, la corporació i el seu enllaç a Madrid (11). Desconeixem el preu dels serveis oferts per Josep Safont. A part de les gratificacions morals i de bona voluntat que hi ha a tota la correspondència (on "es donen les gràcies pel zel i interès amb que mira les pretensions del cos municipal sobre tant lloable i interessant assumpte"), eren prou considerables els interessos econòmics de Josep Safont i la seva família com perquè fos sin compensats els seus serveis.

L'Ajuntament de Vic no es va limitar a demanar la cessió dels edificis dels convents de carmelites calçats per^{per-ne} quarter de tropa, el de franciscans del Remei per quarter de Cavalleria, el de Mercedaris per quarter de la Milícia Nacional, i el de carmelites descalços per quarter de la Milícia Nacional i Parc d'Artilleria (a part de voler instal·lar-hi una classe d'agricultura pràctica) (12), sinó que va aprofitar la situació per equipar la ciutat d'aquella infraestructura de què estava mancada. Així doncs, també va sol·licitar l'edifici del convent de dominics com a pavelló d'homes de la Casa Caritat i el de trinitaris descalços com a pavelló de dones de la mateixa Casa Caritat, l'oratori de St. Felip Neri per establir-hi càtedres de matemàtiques, dibuix i escoles de primera educació, i el convent de caputxins com a presó.

No solament la ciutat de Vic va aprofitar per sol·licitar béns eclesiàstics, l'Ajuntament de St. Julià de Vilatorrada, per la seva part, va demanar el Maig de 1.843, la cessió d'una casa i hort que en aquell poble posseïa l'església parroquial, per tal d'instal·lar-hi l'escola de primera educació i la casa consistorial (13). L'Ajuntament de St. Andreu de Gurb va demanar a l'Administració

que li fós concedida l'heretat anomenada Mongia, que pertanyia al benefici eclesiàstic del mateix nom. Ambdues peticions foren denegades.

- El convent del Carme Calçat.

El 27 d'abril de 1.843, l'Ajuntament de Vic sol·licita davant el notari Clavillart (14), l'edifici del suprimit convent del Carme Calçat. El 8 d'agost de 1.843 una carta de l'Administració al municipi, li comunica l'aprovació de la petició (15) amb la condició que pagui anualment un cànon de l'1,5 % sobre el preu de taxació, 1.879 rs. 19 m. a pagar en mitges anualitats vençudes (el preu de taxació s'estipula en 125.304 rs.). També s'estipulen unes condicions que l'Ajuntament haurà de respectar (16):

- 1- El pagament anteriorment esmentat.
- 2- Si es descobreix algun gravamen sobre l'ex-convent, correà a càrrec de l'Ajuntament.
- 3- La cessió és inviolable.
- 4- Aquesta cessió no haurà de pagar alcabala ni laudemí.
- 5- L'Ajuntament haurà de fer desaparèixer la torre del campanar.
- 6- Serà obligatori conservar, i de cap de les maneres deteriorar, l'edifici.
- 7- En cas que l'Ajuntament no pagui el cànon establert, l'Administració podrà fer-se altra volta càrrec de la propietat, perent l'Ajuntament els seus drets.
- 8- Quedarà sense efecte el tracte en cas que l'Ajuntament no disposi l'edifici per hostatjar la tropa en un termini de sis mesos.
- 9- El pagament dels honoraris als arquitectes haurà de ser en plata i no pas en bitllets de paper o xavalla i anirà a càrrec de l'Ajuntament.

Posteriorment, el 1.877, l'església del convent fou elevada a categoria parroquial (17), i el 1.895 el convent es va adjudicar als

Germans Maristes (18), orde religiós procedent de França, però la propietat del convent va passar a mans del Bisbe.

-. Franciscans del Remei.

El 1.842 l'Ajuntament demana a l'Administració la concessió de l'ex-convent d'observants franciscans del Remei per hostatjar-hi un regiment de cavalleria, petició que la Junta de Venda de Béns Nacionals per decret de 20 de setembre de 1.842 concedeix. La cessió es realitza davant el notari Clavillart (19), a condició que l'Ajuntament respecti els pactes estipulats (semblants a la cessió del convent del Carme Calcat), entre el que figura el pagament d'un cànon anual de l'1,5 % del preu de taxació (que els pèrits varen estipular en 151.280 rs. 12 m.), és a dir, 2.279 rs. 7 m. anuals.

El convent fou habilitat com a quarter una vegada confirmada la cessió del convent, El 4 de febrer de 1.842 el Ple Municipal acordà efectuar el remate davant els licitadors, de l'aterrament dels envans

de l'edifici (26). L'hort fou arrendat a particulars, percebent l'Ajuntament unes rendes anuals que, el 1.848 eren de 320 rs.(21)

Posteriorment el convent fou destinat a alberg de pobres i captaires (22): poc abans de la revolució de setembre de 1.868 fou entregat al Bisbe, el qual el va destinar a internat d'alumnes moralistes del Seminari Conciliar. Durant la darrera guerra carlina fou altra volta habilitat com a caserna, i acabada la guerra va tornar a mans del Bisbe, que cap als anys 1.878, el va restituir als franciscans. L'església del convent no va patir els canvis anteriorment esmentats restant oberta al culte sota la forma de parròquia.

-. El convent de mercedaris.

L'edifici del convent de mercedaris es va cedir a l'Ajuntament vigatà el 20 de setembre de 1.842 per instal·lar-hi el quarter de la Milícia Nacional, però suprimit posteriorment l'Institut de la Milícia Nacional, l'Administració de Béns Nacionals de la Província de

Barcelona (23) el reclama altra volta malgrat fos ocupat en aquella època, en part per escoles de matemàtiques i dibuix, i la resta per audiències del Jutjat de Primera Instància, ja que l'Administració al·lega que ja s'ha cedit a l'Ajuntament el de St. Felip Neri segons ordre del 27 d'octubre de 1.841, i el 14 de març de 1.845 denega la petició per instal·lar-hi el Jutjat. Aquests successius canvis de propietat feien anar de bòlit els creditors dels convents perquè no sabien mai del cert qui els devia diners.

Els baixos de l'edifici conventual foren ocupats per "Afolí" de la sal.

Una vegada li fou cedit al Bisbe el convent, el 1.849 s'hi va establir la congregació de l'Inmaculat Cor de Maria.

-. El convent de carmelites descalços.

Abans de l'ex-claustració l'edifici conventual feia les funcions de casa reformatòria. Una vegada efectuada, l'Ajuntament de Vic sol·licita l'edifici per instal·lar-hi la caserna de la Milícia Nacional i un Parc d'Artilleria, però la petició és denegada donat el ruïnós estat de conservació. El 13 de febrer l'Administració nomena un perit per fer-se la taxació (valorada en 175.000 rs.) i posar-lo immediatament a la venda. El 27 de febrer de 1.843 l'edifici és rematat a favor de Josep Safont pel valor en subhasta de 431.000 rs. (24), preu que suposa un percentatge del 280 % sobre el preu de taxació.

Degut a l'ampliació del carrer de Manlleu, s'enderrocà la meitat de ponent del convent. Posteriorment, cap al 1.865-66, Josep Vallbona va comprar a Josep Safont o als seus successors l'ala occidental del convent per instal·lar-hi un col·legi, part que va tornar a canviar de propietari. A les darreries del segle XIX o principis del XX la corporació municipal compra tot el que havia posseït en Vallbona per instal·lar-hi escoles municipals i un col·legi particular subvencionat pel mateix ajuntament. La resta de l'edifici, és a dir,

la part que va continuar a ^{les} mans dels successors de Safont, fou habilitat pels pagesos que treballaven a l'hort del convent. (25)

L'Església fou destinada a magatzem i molí de sal, i posteriorment aterrada.

-. Convent de dominics.

El 17 de febrer de 1.841 l'Ajuntament, en sessió, va rebre la notícia que l'enllaç a Madrid, Josep Safont, havia aconseguit el que el consistori demanava a l'Administració. Aquesta cedia l'edifici per a l'ampliació de la Casa Caritat (26), passant a residir-hi els nens, dirigits per Germanes de la Caritat. Al claustre s'hi construïren banys d'esbarjo per a les temporades d'estiu, el benefici dels quals anava a parar a les arque de la Casa Caritat (27). A la primera planta s'hi van allotjar tribunals de justícia.

L'Església fou nomenada sufragània de la Catedral.

-. Convent de trinitaris descalços.

El 1.838 l'edifici del convent de Trinitaris fou destinat a acollir el pavelló de nenes de la Casa Caritat dirigit per garmelites terciàries o descalces.

L'Ajuntament de Vic el 28 d'abril de 1.840 demana que li sigui cedit a la Junta de Beneficència un hort contigu a l'ex convent, petició concedida el 30 d'abril de 1.843 amb la condició de pagar un cànon anual del 3 % del preu de taxació que fou de 8.000 rs., a part de complimentar les 8 clausules estipulades (28).

-. La Casa oratori de St. Felip Neri.

Donada la impossibilitat de ser posat a pública subhasta, perquè segons el dictamen d'un perit, "l'esamentat edifici no admetia còmode distribució per cases particulars, ni menys per fàbrica, i la seva construcció es trobava en un estat decadent" (29)

L'Administració, per Reial Ordre de 27 d'octubre, es concedeix l'Oratori a l'Ajuntament de Vic per^{per} escoles, mitjançant el pagament del cànon anual del 3 % del seu preu de taxació (estipulada en 54.000 rs.).

L'Església va seguir oberta al culte sota la direcció dels pares filipins, els qui, provisionalment, es van instal·lar en una casa propera a l'església (30).

-. El convent de caputxins.

L'Ajuntament vigatà havia sol·licitat a l'Administració l'ex-convent dels caputxins per a convertir-lo en presó. Davant el retard del pronunciament de l'Administració, el padri de la corporació municipal a Madrid, el 28 de juny de 1.841 manifesta que si no queden satisfets els seus desitjos i els de l'Ajuntament "pel que fa a la conversió dels edificis dels extingits convents per objectes d'utilitat comuna, farà l'adquisició pel seu propi compte i risc de l'edifici conventual que es jutgi més adient per a presó".

L'Ajuntament li contesta -després de donar-li les gràcies -, que el més adient fora el de caputxins, i envia a Safont documents "per si poguessim ajudar que el govern reconeixi el dret de propietat i l'adjudiqui a la ciutat". (31)

El 22 d'octubre de 1.841 Safont envia un ofici acompanyat de la Reial Ordre per la qual es concedeix gratuïtament l'ex-convent de caputxins, i demana que se li enviï el pressupost de les obres que s'estimin necessàries per tal d'habilitar l'edifici. (32)

Gràcies al bon enllaç de Madrid, els desitjos del municipi es van succeir amb força agilitat fins a la concessió de l'edifici, però quan l'Ajuntament també va sol·licitar a l'Administració l'hort de l'edifici, i també aterrar l'edifici conventual per construir-ne un de nou més adient per a presó, les coses van anar més lentes. Entretant, l'arrendament de l'hort s'anava posant a subhasta.

Malgrat les continuades missives de Josep Safont recolzant les

iniciatives municipals i augurant un feliç desenllaç, era tal la desesperació de les institucions que esperaven la construcció de la nova presó, que el jutge de Primera Instància de Vic demana a l'Ajuntament ^{que} "faci allò impossible perquè, com més aviat millor, es construeixi la nova presó, o com a mínim, es millori l'actual". Probablement la demora en la construcció de la nova presó ^{fos} deguda a un problema de finançament de les obres, el cert és que la nova presó es va construir.

L'església de l'ex-convent és cedida (arrendada) a Ramón Bancells i Joan Safont com a magatzem de fustes pel preu de 45 lliures anuals. (34); i l'hort convertit en plaça pública.

-. Convent de franciscans de Riudeperes.

Dels nou edificis conventuals estudiats, dos es van vendre en pública subhasta, l'un el de carmelites descalços i l'altre el de franciscans de Riudeperes. Aquest darrer fou peritat i taxat en 182.880 rs., i posteriorment anunciat per a la seva pública subhasta (dilluns 14 d'octubre de 1.844 (35)). El 16 de novembre del mateix any el remata Josep Novell, testaferro que ho cedeix a Caietà Cicarelli, personatge vinculat al món de l'especulació, per 216.000 rs. (36), qui ho paga, de cop, el gener de 1.845 amb títols del deute sense interès. Si atemem a la cotització en borsa que tenien els títols del deute de l'Estat sense interès, representa que la compra real de l'edifici fou de 15.120 rs. (els títols esmentats es compraven en aquella època al 2 % del seu valor nominal) (37).

L'edifici conventual al llarg del temps es va anar deteriorant fins que, el 1.862, uns particulars laics van comprar el convent a nom dels frares franciscans espanyols de les missions del Perú per establir a l'Estat un noviviat per a les seves missions (38).

El 1.866 la Junta Revolucionària de Vic els va fer fora per intentar apoderar-se del convent, però els documents de compra no van poder transgredir-se i el convent va continuar a mans dels

homes de palla que l'havien comprat pels missioners.

El convent va restar tancat fins a la 1^a República, època en que fou suprimit l'orde, posant-se altra volta a pública subhasta el temple, convent i hort. Segons Barraquer, "va haver-hi plets amb l'antic propietari, qui al·legava la seva propietat particular". Mentrestant se'n va fer càrrec un capellà fins que fou restablert l'orde franciscà a Catalunya i el seu convent de St. Tomàs. A finals d'agost de 1.901 s'hi va instal·lar una comunitat d'agonitzants anomenats Camils, els quals cap el 1.905 van comprar la propietat del convent als franciscans.

NOTES.-

- (1) BARRAQUER op. cit. vol. lll p. 433, 507, 535
- (2) BARRAQUER op. cit. vol. lV p. 5
- (3) BARRAQUER op. cit. p. 331,332
- (4) JUNYENT, Eduard: "La ciutat de Vic i la seva història"
ed. Curial, Barcelona, 1.976, p. 306
- (5) ALBAREDA, Joaquim; etc.: "Història d'Osona"
ed. Eumo, col. l'Entorn nº 5, Vic, 1.984 p. 160
- (6) JUNYENT op.cit. p. 300
- (7) Igual que va passar a Manresa. Vegeu: LLORENC I CONCUSTELL,
Concepció: "La desamortització de Mendizabal a Manresa"
Miscel·lània d'Estudis Bagencs nº 2, Manresa 1.982
- (8) Situació que queda reflectida en els llibres de Plens de
l'Ajuntament de Vic del dia 7 de febrer de 1.840
- (9) Ibid.
- (10) SERRANO, Carmen Ana: "Contribución al estudio de la desamortización en España: Los Safont. 1.814-1.841"
Tesina inèdita, UAB, 1.978, p. 48
- (11) Llibres de Plens Municipals de l'Ajuntament de Vic de:
17 febrer 1.841, 27 d'octubre, 1.841, 6 desembre
1.841 i 22 desembre 1.841 A.M.V.
- (12) Lligalls petits dels Monacals Procedents d'Hisenda Moderna
nº 283 i 301. En el primer hi ha una carta de 29
de juliol de 1.843 on es nomena un pèrit per a la taxació
de l'edifici convent de Carmelites Descalços, sol·licitat
per l'Ajuntament de Vic per tal de destinar-el a caserna.
Peticció denegada el febrer de 1.843 pel seu ruïnós estat de
conservació. A.C.A.

- (12) Monacals (llogalls petits). nº 290 subcarpetes nº 67, 68
- (14) Clavillart. Protocols. 1.843 p. 11,12
- (15) Monacals (llogalls petits). nº 298
- (16) Clavillart. Protocols 1.843 p. 11,12
- (17) BARRAQUER. op.cit. vol. lll p.480
- (18) Ibid. / JUNYENT op. cit. p. 306
- (19) Clavillart. Protocols. 27 d'abril 1.843 p. 17-21
- (20) Llibre Plens Municipals Vic 4 febrer 1.842
- (21) Ll.P.M.V. 10 novembre 1.848
- (22) BARRAQUER op. cit. vol. lll p. 522
- (23) Monacals (ll.p.). nº 301 Carta de l'Administració a l'Ajuntament de Vic de 10 setembre de 1.845
- (24) Clavillart, Protocols. 1.844 p. 465-469
- (25) BARRAQUER. op. cit. vol. lV, p. 293
- (26) Ll.P.M.V., 17 febrer 1.841
- (27) MADDOZ. op. cit., vol. XVI p. 31
- (28) Clavillart, Protocols. 1.843 p. 21-24 / BARRAQUER. op. cit., vol. lV, p. 330
- (29) Clavillart, Protocols. 1.842 p. 189-193
- (30) BARRAQUER. op. cit., vol. lV, p. 332
- (31) Ll.P.M.V., 28 juny 1.841
- (32) Ll.P.M.V., 27 octubre 1.841
- (33) Un ofici de Josep Safont dirigit a l'Ajuntament de Vic diu que "en vista de la favorable disposició del Sr. Ministre d'Hisenda, no dubte que en breu plaç, es donaran les ordres per a la presa de possessió de l'hort de caputxins..."
- (34) Ll.P.M.V., 17 gener 1.842
- (35) B.O.B., 14 octubre 1.844
- (36) Clavillart, Protocols., 1.845 p. 19-22
- (37) BARRAQUER. op. cit., vol. lV, p. 533
- (38) Sobre la compra de Béns Nacionals per part de l'Església és interessant l'article de Tomas i Valiente: "Recientes

investigaciones sobre la desamortización. Intento de
Síntesis"

Moneda y Crédito nº 131, Madrid, diciembre 1.974 p. 150,
151

3.- BÉNS DESAMORTITZATS.

3.1. Documentació i fonts utilitzades. Problemes sorgits.

La informació bàsica per resoldre el present capítol ha estat treta dels "Protocols de Vendes de Béns Nacionals" dels anys 1.838 al 1.847, del notari Clavillart, documentació dipositada a l'AHPB. A part de ser la font més consultada hem arribat a la conclusió que es tracta també de la més fidel. Per complementar els Llibres de Protocols... en alguna finca no enregistrada, en algun preu de taxació i en les mides superficials de les finques rústiques venudes hem utilitzat el "Boletín Oficial de la Província de Barcelona" (BOB) dels anys 1.836 a 1.854. Ens informen dels anuncis de subhasta d'arrendaments de Béns Nacionals; d'anuncis de subhasta de finques Nacionals en venda (útil pel que fa a les dimensions de les superfícies de les finques, el preu d'arrendament o de taxació, data de subhasta, i evidentment del nom i qualitat de la finca); en tercer lloc, ens ofereixen llistats de confirmacions de remate, coincidint amb els efectuats segons els Llibres de Protocols..., llevat de les 2^a, 3^a, 4^a i 6^a sorts en que fou dividit el mas Sirera, que els Ll. de Protocols... no registren. El que no coincideixen a vegades són els preus de taxació, per la qual cosa hem optat per prendre la informació que dona Clavillart, tret d'una casa al carrer St. Francesc que pertanyia a la congregació de Dominics, on el Ll. de Protocols... de l'any 1.840 consta un remate de 300.000 rs., xifra que no harmonitza amb les altres finques urbanes del mateix carrer tot i tenir semblants dimensions, per la qual cosa hem optat per prendre com a més adient la xifra de 30.000 rs. i el preu de taxació que ens dona el BOB de l'11 de gener de 1.844.

Als BOB solament hi ha anuncis de subhastes de finques els anys 1.843 i 1.844, la resta d'anys ofereix informació d'anuncis de subhastes d'arrendaments de finques i confirmacions de remates. L'any 1.843 s'anuncien les subhastes per a la venda de 29 finques, i l'any 1.844 s'anuncien 42 finques, 14 de les quals ja s'havien anunciat l'any anterior (5 finques urbanes i 37 finques rústiques). En total, doncs, s'anuncien al BOB 57 finques de les quals se'n vendran 44. Sobre 5 finques rústiques i 3 d'urbanes procedents del clergat regular que es troben ressenyades al BOB, però no als Protocols... hem utilitzat una tercera font complementària que ens ha donat aquella informació necessària per omplir els buits de les dues fonts anteriorment esmentades, ens referim als Monacals d'Hisenda (nº 4.578 i 4.600), i als lligalls petits dels Monacals procedents d'Hisenda Moderna (nº 283, 285, 289, 290, 291, 301 i 312) dipositats a l'ACA; així com un lligall de la Mensa Episcopal de l'AEV, de nº 2.236 que recull informació diversa sobre desamortització de béns eclesiàstics dels anys 1.841 a 1.906.

Malgrat l'ampli ventall de fonts i documentació utilitzades cal tenir present:

- Tota la informació estadística que es doni és aproximativa, si bé que vàlida per a les valoracions que es creguin oportunes. Prova d'això n'és la informació que dona Elisa Badosa sobre la desamortització de Mendizabal a la ciutat de Vic, que no és idèntica a la que es presenta en l'estudi que oferim, però sí semblant.
- Bona part dels documents que estaven ubicats a la Mensa Episcopal de l'AE de Vic, d'entre els quals n'hi havia de gran valor pel nostre estudi, foren cremats durant la darrera guerra civil, i molts dels que no es varen cremar, han patit diversos destins, molts dels quals desconeguts. Tot plegat no dubtem ens resta precisió

Per acabar, una darrera puntualització, aquesta vegada metodològica. Si hem optat per destriar en l'estudi el clergat regulat del secular, donant la informació per separat, ha estat perquè aquesta és substancialment diferent, i per tal d'observar d'una manera més encertada el comportament d'ambdós clergats.

3.1.1. Mesures superficials i unitats monetàries.

La unificació de les mesures superficials m^2 no fou decretada fins el 17 de juliol de 1.849, amb l'acceptació per part de l'Estat del sistema mètric decimal. L'extensió de totes les finques rústiques estudiades, ve donada amb quarteres catalanes, i les seves fraccions quartans i picotins. Nosaltres hem preferit treballar amb les unitats superficials anteriorment esmentades, ja que a la comarca continua en vigor la quartera com a mesura superficial; però en algunes valoracions de caire més general, hem reduït aquestes al sistema mètric decimal. Per dur a terme l'esmentada conversió hem utilitzat bàsicament la següent bibliografia:

- ALCOVER MOLL: "Diccionari Català, Valencià, Balear"
ed. Moll, Palma de Mallorca 1.926-1.968, 10 vols.
- ARNUS, Andreu: "Novísima colección de reducciones de monedas, pesos y medidas"
Im. de la vídua de Saurí i fill, Barcelona 1.860
17ª edició
- CARRERAS CANDI, F.: "Geografia General de Catalunya"
ED. A. Martin, Barcelona 1.908-1.922
- JORDAN Y FRAGO: "Geografia Nueva de España"
vol. 1V, 1.797
- MADOZ, Pascual: "Diccionario geográfico, estadístico, histórico de España y sus posesiones de Ultramar"
Madrid, 1.850, 16 vols.
- MUSEU DE LA CIENCIA: "pesos, mides i mesures dels Països Cata-

lans"

(capítol)

La quartera, que és una mesura de superfície de sembradura, originàriament, corresponia a l'extensió sembrable amb una quartera de gra. Aquesta extensió depenia del tipus de gra, el tipus de terreny, l'habilitat del sembrador..., d'aquí que aquesta mesura tingués diferent equivalència entre comarques: a la Plana de Vic una quater (q.) oscil·la entre $3.628,03 \text{ m}^2$ i $3.400,34 \text{ m}^2$, al Moia més entre $3.628,03 \text{ m}^2$ i $2.962,08 \text{ m}^2$, al Ripollès $2.448,25 \text{ m}^2$, i al Lluçanès $2.962,08 \text{ m}^2$. Donada la diversitat, i tenint present que les mesures de les finques desamortitzades no són precises (sovint s'utilitza l'expressió "poc més o manco"), nosaltres hem cregut vàlid i oportú simplificar $3 \text{ q.} = 1 \text{ Ha.}$

Pel que fa a l'equivalència entre la quartera i els seus submúltiples, és la següent:

$$1 \text{ q.} = 12 \text{ quartàs (co.)}$$

$$1 \text{ co.} = 4 \text{ picotins}$$

La mesura superficial de les finques urbanes en el seu peritatge ve donada en pams catalans:

$$2 \text{ pams c.} = 0,03778 \text{ m}^2, \text{ que és igual a } 1/8 \text{ de cana}$$

Les unitats monetàries.

Les monedes de curs legal que s'utilitzaven a la primera mitat del segle XIX eren múltiples i variades. El problema plantejat en el nostre estudi ha estat l'equivalència entre la unitat monetària rals de billó (rs.), i els seus submúltiples el morabatí de billó; i d'aquestes amb les distintes unitats monetàries aparegudes en la qüestió dels censos i la seva redempció, és a dir, les equivalències entre el ral de billó, la lliure catalana i l'escut.

La bibliografia utilitzada per resoldre la qüestió ha estat la

mateixa que la de les mides superficials.

La intenció general de l'estudi ha estat treballar amb la unitat monetària castellana, utilitzada en el període desamortitzador i en la desamortització, però pel que fa a la redempció de censos i censals, se'ns han barrejats èpoques distintes, i unitats monetàries diferents. La unitat monetària a Catalunya quan es van crear els censals, era la lliura catalana, i els seus submúltiples el sou i el diner. En ple segle XIX el pagament de les pensions dels censos continuava efectuant-se amb l'esmentada moneda. Però la unitat monetària utilitzada en la desamortització era el ral, d'aquí que molts censos que es van redimir (aquells que a través del temps s'havia oblidat el seu capital), fossin novament capitalitzats en rals de billó. Quan moltes de les finques no venudes varen retornar a mans de l'Església, segons el Concordat amb la Santa Seu del 8 de desembre de 1.851, implícitament es varen retornar els drets i càrregues que pesaven sobre aquestes. L'Administració va inventariar els censos i censals, però ara, amb la nova unitat monetària, l'escut, i el seu submúltiple, el milar. (la qüestió dels censos serà tractada en la unitat III)

Heus ací algunes equivalències útils:

1 ll. = 20 sous

1 ll. = 240 diners

1 sou = 12 diners

1 ll. = 10 rs. 25,7 mv..

1 mv. = 0,66 di.

1 rs. = 2 sous

1 rs. = 24 di.

1 es. = 10 rs.

1 es. = 18 ll. 9 sous

3.2. Finques venudes.

A la comarca d'Osona es venen béns eclesiàstics dins el període 1.836-1.854 per un valor total de 5.748.939 rs., dels quals 4.621.121 rs. són fruit de la venda de béns procedents del clergat regular:

3.510.791 rs. de les finques rústiques

463.330 rs. de les finques urbanes

647.000 rs. dels edificis conventuals

Mentre que 1.127.818 rs. són el producte de la venda de finques procedents del clergat secular:

1.117.715 rs. de les finques rústiques

10.103 rs. de les finques urbanes

Si comparem aquestes dades amb els totals de la província de Barcelona, dels 110.763.820 rs., que és el valor en venda de les finques eclesiàstiques (1), allò venut a Osona representa el 4,6 % del total provincial, una vegada descontat el valor procedent de la venda dels edificis dels convents de Riudeperes i de carmelites des. de Vic.

3.2.1. Finques rústiques.

De les 281 finques rústiques venudes a la província de Barcelona procedents del clergat regular, 32 corresponen a Osona, tant com l'11,38 %; de les 103 finques rústiques venudes a la província procedents del clergat secular, 27 corresponen a la comarca, és a dir, el 26 %, gairebé una quarta part del total de finques venudes.

Tot i que el nombre de finques venudes procedent del clergat regular és semblant a les del clergat secular, el primer ven per un valor en rs. 3,5 més que el segon, perquè les finques rústiques del clergat regular, en general eren de major qualitat.

Els compradors de béns desamortitzats es van afanyar a com-

prar les millors finques, que normalment, eren les de millors terres de conreu, del total posat a la venda. La qualitat de les terres adquirides és superior a la mitjana de les finques que, procedents de l'Església, fóren incorporades a la massa de Béns Nacionals.

Sobre-tot es compren terres de conreu, (respecte de bosc, roquer o erm), i en segon lloc, es compren les terres de millor qualitat.

gairebé no es compren terres de 3^a qualitat, augmenten les de 1^a qualitat, i les de 2^a qualitat continuen amb un percentatge semblant a la totalitat de les confiscades per l'Administració. (veure unitat 1, capítol 2.2.)

TAULA V

Les terres venudes segons la seva qualitat

qualitat	%
1 ^a	13,29
2 ^a	80,35
3 ^a	6,36
Total	100

Nòmina de les finques rústiques d'ambdós clergats, agrupades per propietaris, on s'hi ressenya el nom de la finca, el municipi on es troba ubicada, l'extensió de les seves terres de conreu, el preu de taxació i el de remate.

Clergat regular

carac.	nom	municipi	q.	co.	p. taxa.(rs)	p. rema.
DOMINICG						
t.	"Hera Closa" 1 ^a s. (2)	Vic	2		20.000	44.010
t.	"Hera Closa" 2 ^a s. (3)	Vic	2		12.000	19.210

(continuació)

carac.	nom	municipi	q.	co.	p. taxa.(rs)	p. rema.
t.	Hera Closa 3 ^a s. (4)	Vic	2		14.720	18.500
t.	Camp de la Roqueta (5)	Vic	4,5		16.000	20.000
t.	Soleia de la Torre (6)	Vic	2	5	6.000	36.600
t.	Serrahima (7)	Vic	2,5		29.038	116.000
t.	Bonaixes (8)	Vic	1		4.600	27.100
t.	d'en Pau Serra (9)	Vic	2		9.788	48.300
t.	"desvio" riu Gurri (10)	Vic	3		12.000	77.200
t.	(costat St. Sist)(11)	Vic	2	4	13.300	26.520
t.	d'en Forcada (12)	Vic	2		8.067	40.400
t.	Camp dels Frares (13)	Tona	2		9.800	23.000
Total dominics			27	9	155.313	496.840

CARMELITES CALÇATS

t.	(del m. Fontanelles)(14)	Roda Ter	1,5		5.333	12.050
t.	Casa dels Frares (15)	St. Hipòlit	4,5		19.154	40.000
m.	Torre d. Frares 1 ^a s. (16)	Vic	23		191.912	411.000
t.	id. 2 ^a s. (17)	Vic	4		40.021	80.000
t.	id. 3 ^a s. (18)	Vic	1		14.227	21.010
t.	id. 4 ^a s. (19)	Vic	1		11.733	11.760
t.	id. 5 ^a s. (20)	Vic	0,5		6.933	6.960
m.	Verdaguer (21)	Sta. Cecí. V.30			172.743	431.010
Total carme. calçats.			65,5		462.056	1.013.790

MERCEDARIS

t.	Baixada del Roig (22)	Vic	3		12.800	16.400
t.	El Tossell (23)	Vic	17		81.750	541.000
m.	Vilalva (24)	Sta. Eugènia	27		109.440	311.300
t.	Camp de les 3 Puntes (25)	Vic	1	7	13.900	16.930
t.	Serra de St. Ferm (26)	Vic	4		19.200	22.520

(continuació)

carac.	nom	municipi	q.	co.	p. taxa.(rs.)	p. rema.
t.	Fontcuberta (27)	Vic	1		2.100	4.120
m.	dels Frares (28)	Folgaroles	12		38.766	76.100
	Total mercedaris		.65	7	270.956	987.410
FRANCISCANS DE ST. TOMAS						
m.	Casa Socas (29)	Calldetenes	40		159.368	305.500
m.	La Novíssima (30)	Calldetenes	30	10	171.651	308.050
	Total franciscans R.		70	10	321.019	613.550
FILIPINS						
m.	La Catutxa (31)	Gurb	21		90.932	205.500
	Total filipins		.21		90.932	205.500
TRINITARIS DESCALÇOS						
t.	Torre del Convent (32)	Vic	2	3	11.139	43.501
	Total trinitaris d.		2	3	11.139	43.501
CAPUTXINS						
t.	(t. hort i jardí) (33)	Vic	2		55.630	150.200
	Total caputxins		.2		55.630	150.200
TOTAL 32 finques			255		1.367.045	3.510.791

La major part de les finques les concentren tres ordes , 25 de les 32 finques que posseïa el clergat regular.

Un altre element a tenir en compte és la proporció de masies respecte dels camps de conreu aïllats. Encara que solament n'hi ha gi 7, aquests concentren la major part de terres de conreu, quasi la meitat (47%).

rs.

1.100.000

1.000.000

900.000

800.000

700.000

600.000

500.000

400.000

300.000

200.000

100.000

DOMINICAN

CALCULOS

NEZEDRIS

FRIBOPE

FILIPINAS

TRINITAR

CAPTIVINS

CAPKATED

PARROQUIL

F I N Q U E S V E N U D E S



Finques rústiques



Finques urbanes

Clergat secular.

carac.	nom	municipi	q.	co.	p. taxa.(rs.)	p. rema.
CAPÍTOL CATEDRAL DE VIC						
m. Roure (34)		Sta. Eugènia	71		136.200	200.000
m. Sirera 1ª s. (35)		Malla	40,5		169.732	200.400
t. del m. Sirera 7ª s.(36)		Malla	7,5		33.333	33.900
m. Prixana de Vall B. (37)		Gurb	60		329.304	329.472
t. de id. 2ª s. (38)		Gurb	4		15.400	19.030
t. Bescompte o Coromina dels Aniversaris 1ª s. c. camí Real (39)	}	Vic	1	1	3.300	5.100
t. id. Camp de la Gar- ran 2ª s. (40)		Vic	1,5		5.300	7.510
t. id. Coromina dels Ca- nonges 3ª s.(41)		Vic	1	3	4.450	6.250
t. id. 4ª s.(42)		Vic	1	3	3.800	6.420
t. id. Camp de l'Hortelà 5ª s. (43)	}	Vic	1,5		5.300	7.710
t. id. Camp de la Casa Roja 6ª s. (44)		Vic	1,5		5.300	7.250
Total capítol catedral . . .			190,5	7	711.419	823.052

PARRÒQUIES

t. Frixetas 1ª s. (45)	Gurb (St. Est)	4		10.100	14.250
t. id. 2ª s. (46)	Gurb (id.)	18		6.000	8.204
t. (47)	Gurb	1	3	2.700	3.600
t. (del m. Sitjar) 1ª s.(48)	Gurb	10		19.485	28.000
t. (id.) 2ª s. (49)	Gurb	6		20.000	30.400
m. Maimir 1ª s. (50)	Vic (Sentfo)	16		15.760	28.000
t. id. 2ª s. (51)	Vic (id.)	2		3.400	6.700
t. id. 3ª s. (52)	Vic (id.)	5,5		10.300	20.200

(continuació)

carac.	nom	municipi	q.	co.	p. taxa. (rs.)	p. remat.
t. 1 ^a s. (53)		St. Julià V.	1	2	5.100	10.222
t. 2 ^a s. (54)		St. Julià V.	1	4	5.800	8.141
t. 3 ^a s. (55)		St. Julià V.	1	2	5.100	10.021
t. 4 ^a s. (56)		St. Julià V.	1	9	6.000	8.000
t. St. Llorens Sardans (57)		St. Julià V.	12		56.000	60.000
t. Camp de la Plaça del Rec_ tor 1 ^a s. (58)		Folgaroles	1,5		18.000	22.500
t. id. 2 ^a s. (59)		Folgaroles	1,5		14.000	20.025
t. Rectoria Vella (60)		St. Bartomeu	4	9	13.680	16.400
Total parròquies			.85,5	29	211.425	294.663
TOTAL . . . 27 finques			279		922.844	1.117.715

Abreviatures utilitzades en els dos quadres:

- (.) = Notes
- c. = camp
- co. = quartans
- m. = masia, mas
- p. = preu
- q. = quarteres
- rs. = rals de billó
- s. = sort, troç de la divisió
- t. = terres

Del darrer quadre corresponent al clergat secular, cal fer notar que l'administració de la Pietat no hi és representada perquè no es va vendre cap finca rústica de l'esmentada església, solament finques que havien estat del capítol catedral i de les parròquies. Encara que el nombre de finques venudes procedents de les parròquies fós més nombrós que les del capítol catedral, les d'aquest darrer representen

més del 68 % de les terres del clergat secular venudes, i més del 73 % d'allò rematat. La causa d'aquestes diferències caldria anar-les a buscar en la qualitat de les finques d'ambdues institucions. Llevat del mas Maimir, que pertanyia al rector de Sentfores, la resta de finques de les distintes parròquies, estan compostes per petites peces de terra, que a vegades anaven acompanyades de la casa on vivia el rector. Si descontem la finca de St. Llorenç de Sardans, el preu de taxació de la major part de les finques ronda els 5.000rs. dins un marge que oscil·la entre els 2.700 rs. i els 20.000 rs. En canvi les finques venudes procedents del capítol catedral són de majors dimensions perquè en realitat es tracta de 4 masies, tres de les quals han estat desgranades en diverses sorts. Hi ha 3 finques que sobrepassen de bon tros el llistó dels 100.000 rs. de preu de taxació. Es tracta de masies íntegres o de la seva primera sort, és a dir, el nucli del mas, amb la casa, corts, dependències i la major part de les terres.

Les finques procedents del clergat regular són de menors dimensions que les del secular, d'aquí que mentre que les finques rústiques del primer es venen amb les mateixes dimensions a través de les quals es coneixia i es nomenava la finca, les finques del segon (en quasi tota la seva totalitat), com ja em esmentat anteriorment, són masies esmicolades en sorts. El resultat de les particions va ocasionar que el 74,5 % de les finques venudes no arribés a les 9 quarteres d'extensió, mentre que solament 6 finques tenien una extensió de terres de conreu superior a les 30 q.

TAULA VI

Extensió de les terres de conreu

nº finques	extensió t. en q.
44	d' 1 a 9
6	de 10 a 19
3	de 20 a 29

2	de 30 a 39	
2	de 40 a 49	
--	de 50 a 59	
1	de 60 a 69	2
1	de 70 a 79	
59	TOTAL	

3.2.2. Finques urbanes.

La nòmina de finques urbanes venudes és d'11, 10 de les quals pertanyien al clergat regular i solament una al secular (rector de St. Julià V.). Es tracta de cases de semblants característiques (tret de l'única que, a part de desconèixer-ne el preu de taxació i les seves dimensions, el preu de remate no s'ajusta a la norma):

- La superfície del solar edificat oscil·la entre els 704 pams² (pm²) i els 1.960 pm².
- Totes les cases tenen un jardí i/o hort anèxe, les dimensions dels quals oscil·len entre els 1.314 pm² i els 3.125 pm².
- També són semblants els preus de taxació: entre 4.815 rs. i 12.000 rs.
- Els preus de remate representen més del 700 % sobre els de taxació, xifra molt elevada deguda, en bona mesura, a la seva situació urbana. Aquests preus oscil·len entre els 24.000 rs. i 53.000 rs..

Segons la taula que dóna Francisco Simon Segura (treta del Volum III del "Diccionario Geografico..." de Pascual Madoz, p. 616), de les 102 finques urbanes venudes a la província de Barcelona i procedents del clergat regular, 10 estaven ubicades a Vic, això significa quasi bé el 10 % del total provincial, xifra que considerem força elevada; mentre que solament una de les 22 finques venudes procedents del cler

gat secular es trobava a la comarca (4,54 %) Es tracta precisament de l'única finca urbana de fora de la ciutat.

En general, el volum de finques urbanes venudes a Osona, respecte de les f. rústiques, és molt mins, solament va significar el 10 % del total venut.

La nòmina de les finques urbanes procedents del clergat regular que es venen a Vic, és la següent:

finca carrer	nº	edifici	hort (pm ²)	tax.(rs)	remate
DOMINICS					
casa ó. St. Francesc (61)	--	1.708	3.062	7.680	30.000
casa c. St. Francesc (62)	69	704	3.125	5.200	34.000
casa c. St. Francesc (63)	13	1.344	1.314	4.815	24.000
casa rbla. St. Domènec (64)	151	1.525	2.545	9.430	44.000
casa rbla. St. Domènec (65)	152	1.090	2.434	5.130	33.000
casa rbla. St. Domènec (66)	153	1.446	2.545	5.500	38.000
Total dominics . . 6 cases . .		6.109	11.963	30.075	203.220
CARME. CALÇAT.					
casa rbla. del Carme (67)	217	1.960	2.137	12.000	53.000
casa rbla. del Carme (68)	218	1.385	2.605	12.000	47.110
casa rbla. del Carme (69)	219	1.500	2.400	12.000	40.000
Total carme c. . .3 cases . .		4.845	7.142	36.000	140.000
TRINITARIS DESCALÇOS					
casa pl. Platers (70)	--	?	?	?	120.000
Total trinitaris D.					120.000
TOTAL 10 cases		10.954	19.105	66.075	463.330

Es venen finques urbanes de 3 convents perquè els altres no en tenien.

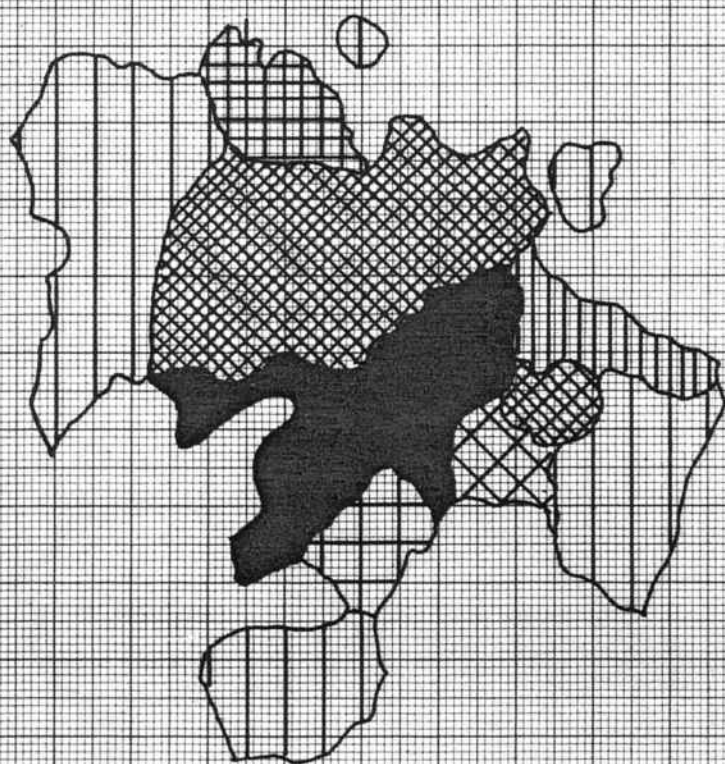
Qui més finques urbanes tenia eren els dominics, unes quantes més de les que es varen vendre (veure capítol 3.4.)

De les 56 cases que tenia el clergat secular, la major part sota l'administració del capítol catedralici, dins el període 1.836-1.854, sols se'n va vendre una, ubicada a St. Julià de Vilatorrada i propietat del seu rector. Anomenada "Casa de l'Obra", es trobava al nº 47 de la Plaça de la Font, taxada en 6.060 rs. i rematada el 10 de febrer a favor de Francesc Buxó, per 10.103 rs. (71)

3.2.3. La desamortització per municipis.

La quasi totalitat de les terres desamortitzades a Osona, estaven ubicades a la Plana de Vic. Solament es van desamortitzar terres (una finca de 5 q. d'extensió) a St. Bartomeu del Grau. En bona mesura això és degut, a què és precisament a la Plana on hi havia concentrades el major nombre de terres de conreu de la comarca. Com quedava palès en el capítol referent a les propietats de l'Església abans de la desamortització, el major nombre de finques es trobava a la Plana, i en concret a la ciutat de Vic. Més de la meitat de les finques rústiques venudes estava ubicada al municipi de Vic, seguit del de Gurb. Els termes s'inverteixen entre ambdós municipis pel que fa a la superfície de les finques: Gurb concentra en 8 finques el 23, 22 % de les terres de conreu, i Vic el 22 % repartit entre 32 finques. Els altres municipis de la Plana, així com el de St. Bartomeu del Grau queden molt distanciat d'ambdós pel que fa al nombre de finques i l'extensió de terres de conreu venudes. Torna a ser el municipi de Vic on més diners es paguen per les finques rústiques venudes (1.893.431 rs.).

Es venen finques procedents del clergat regular als municipis de Calldetenes, Folgaroles, Gurb, Roda de Ter, Sta. Eugènia de Berga, St. Hipòlit de Voltregà, Sta. Cecília de Voltregà, Tona i Vic; mentre que els municipis afectats per la venda de béns Nacionals procedents del



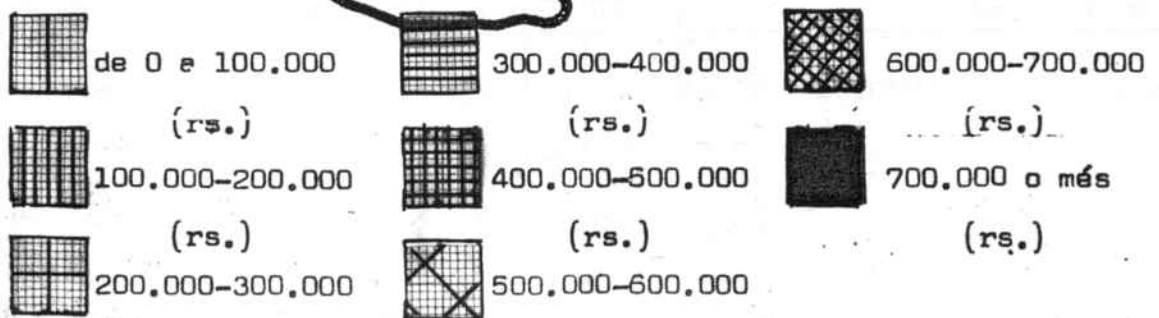
VENDES PER MUNICIPIS



PERTENÈNCIES

- (1) DE PERAFITA
- (2 i 3) DE MUNTANYOLA
- (4) DE TONA
- (5) DE MALLA
- (6) DE SEVA

E ≈ 1CM = 2 KM



clergat secular són: Folgaroles, Gurb, Malla, Sta. Eugènia de Berga, St. Julià de Vilatorrada, Vic i St. Bartomeu del Grau. Per tant, podem dir que, llevat del municipi de St. Bartomeu del Grau, la desamortització de béns eclesiàstics va afectar exclusivament a la Plana de Vic, quedant la resta de la comarca lliure dels efectes desamortitzadors una vegada els béns administrats per l'Estat van retornar íntegrament als seus antics propietaris.

Dels 28 municipis de la Plana, 11 es van veure afectats per la venda de béns eclesiàstics, tots els concentrats al bellmig de la plana, al voltant de la ciutat de Vic, perquè eren precisament en aquests municipis on residien la major part dels eclesiàstics i dels seus béns.

El valor de béns desamortitzats al municipi de Vic representa, de bon tros, la part més important del conjunt comarcal, i és també a la capital on més es cotitzen les finques venudes. Del total pagat per la venda de béns eclesiàstics a Girona, allò rematat a Vic ascendeix a 2.356.761 rs, tant com el 41 % del total comarcal.

La tendència anteriorment esmentada queda refermada si analitzem la venda de finques urbanes (veure punt 3.2.2.) De les 11 finques urbanes rematades en el període, 10 s'ubiquen a la ciutat de Vic, per les quals es paguen 463.330.

TAULA VII

Finques rústiques. La desamortització per municipis.

municipi	nº finques			terres conr. q.			preus remate rs.		
	CR	CS	%	CR	CS	%	CR.	CS.	%
Calldetenes	2	--	3,38	71	--	13,29	613.550	--	13,25
Folgaroles	1	2	5,08	12	3	2,8	76.100	42.525	2,56
Gurb	1	7	13,55	21	103	23,22	205.500	432.956	13,78
Malla	--	2	3,38	--	48	8,98	--	234.300	5,06

(continuació)

municipi	nº de finques			t. conreu q.			preus remate rs.		
	CR	CS	%	CR	CS	%	CR.	CS.	%
Roda de Ter	1	—	1,69	1,5	—	0,28	12.050	—	0,26
Sta. Eugènia B.	1	1	3,38	27	71	18,35	311.300	200.000	11,04
St. Hipòlit V.	1	—	1,69	4,5	—	0,84	40.000	—	0,86
St. Julià V.	—	5	8,47	—	17,5	3,27	—	96.384	2,08
Sta. Cecília V.	1	—	1,69	30	—	5,61	431.010	—	9,31
Tona	1	—	1,69	2	—	0,37	23.000	—	0,49
Vic	23	9	54,23	86	31,5	22	1.798.281	95.150	40,9
St. Bartomeu G.	—	1	1,69	—	5	0,93	—	16.400	0,35
TOTAL	32	27	100	255	279	100	3.510.791	1.117.715	100
TOTAL	59		100	534		100	4.628.506		100

3.2.4. Ritme de vendes.

Si hi ha algun indret modèlic on es manifesti la dinàmica de les vendes de Béns Nacionals des del seu inici, el 20 de febrer de 1.836 fins a la seva fi el 26 de juliol de 1.844, aquest és la comarca d'Osona, i si cal, exagerant-ne els trets.

El lent engorgament del procés desamortitzador que es dona a l'Estat Espanyol es tradueix a la comarca amb dos anys i mig d'inoperància. Fins el setembre de 1.838 no es comencen a vendre les primeres finques (72). Les causes caldria anar-les a buscar en els successos que estan trasbalsant la història de l'època. Les faccions carlines actuen amb impunitat, mentre que les tropes liberals, asantonades a Vic estan lluny de dominar la situació comarcal, controlada pel carlisme (73). La situació bèl·lica i els seus efectes van més lluny

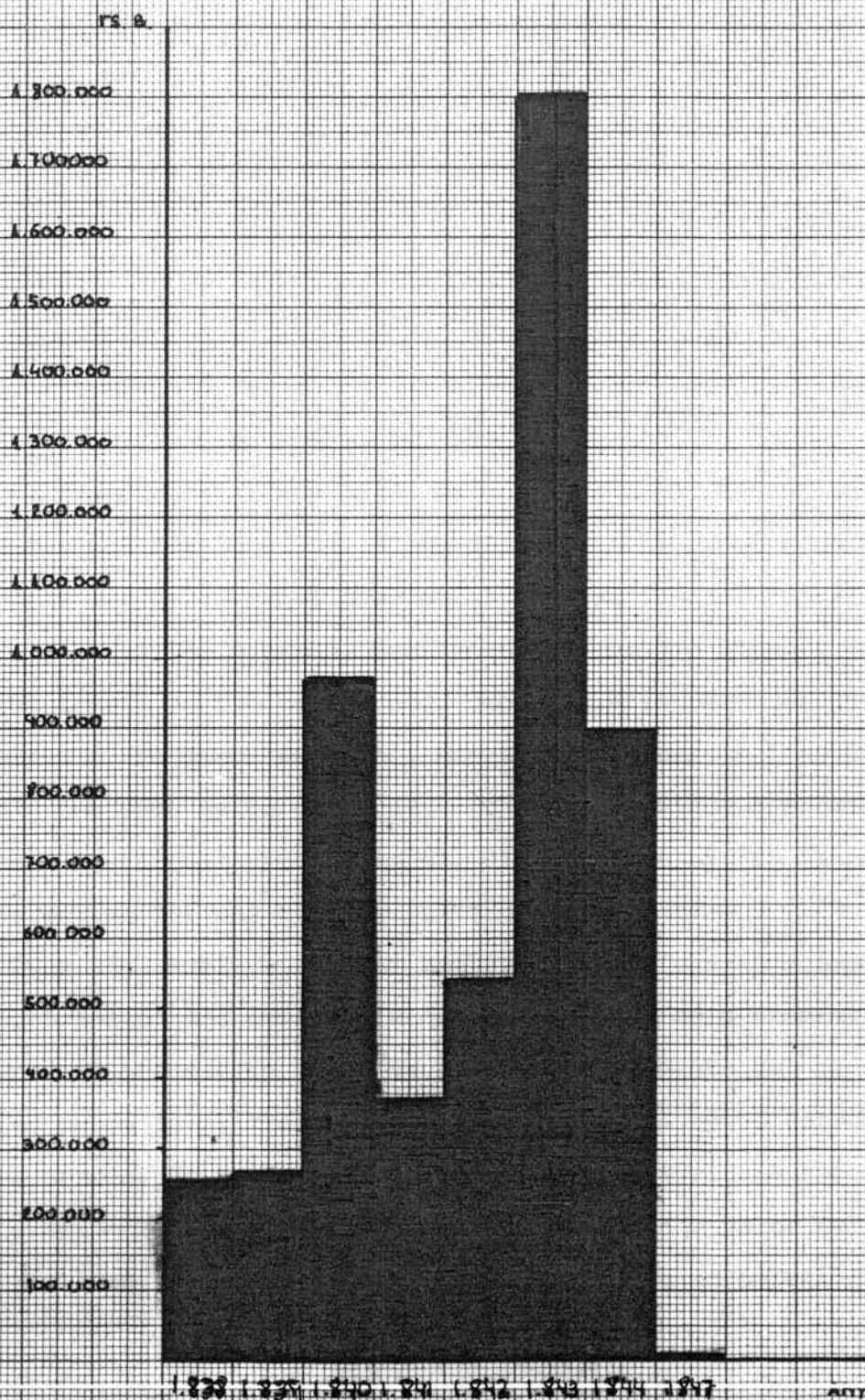
del període 1.833-1.840, perquè tot i firmar-se la pau (al conveni de Bergara), les tropes carlines catalanes no l'acaten, continuant per la seva banda la guerra civil. Amb aquesta inestable situació s'arribà fins la guerra dels Matiners (74). Cal tenir present, doncs, que el clima de guerra va ocupar tot el període desamortitzador (si bé que amb diferents intensitats). En un ambient d'aquesta mena pocs eren els incentius dels compradors vigatans, conservadors de mena, on, amb l'experiència d'altres desamortitzacions, un canvi polític en el poder significava l'anul·lació d'aquelles compres que gairebé no havien gosat realitzar (75). Tot i el gran nombre de finques que podien ser comprades a la comarca (veure unitat 1), qui primer va decidir-se a comprar, i qui va comprar la majoria de béns eclesiàstics, fou la burgesia forana, principalment la barcelonina.

Mentre que a la resta de la província es portaven 72 finques comprades (76) en el període que aniria de l'agost de 1.836 a l'agost de 1.838, a la comarca encara no se n'havia venut cap. Qui va encetar les vendes a Osona fou precisament un famós personatge instal·lat a Madrid de nom Josep Safont (veure el capítol corresponent als compradors) que compra 4 finques rústiques i una d'urbana. El més següent, l'octubre, es comprava una altra finca urbana. El valor total de les compres efectuades el 1.838 puja a 251.720 rs. Semblava que la dinàmica compradora havia començat, però no és fins a l'agost de 1.839 -nou mesos després- que no es torna a comprar. Aquesta vegada 5 finques urbanes. Pel desembre se'n comprarà una altra. En total, els compradors de 1.839 es gasten 255.110 rs. Cal ressenyar que de les 11 finques urbanes que es compren durant el període desamortitzador, 9 ja s'han comprat entre 1.838 i 1.839.

El 1.840 es venen 12 finques a la província de Barcelona, de les quals 6 corresponen a Vic, totes elles rústiques. Sembla que aquell conservadurisme a l'hora de comprar s'hagi esvaït.

El 1.841 s'incorporen a la venda tota la massa de béns procedents del clergat secular però, a Osona, l'efecte es notará un pa-

RITME DE VENDES.



rell d'anys després, en bona mesura degut a l'oposició i la lluita del clergat secular contra l'Administració per no perdre els seus béns. De moment solament es venen 3 finques rústiques, una el maig i dues el desembre per un valor total de 274.300 rs.

En la tendència general, el ritme de vendes es consolida el 1.842, i a Osona solament es ven una finca rústica per valor de 541.000 rs.

Com a la resta de l'Estat, el 1.843 és l'any culminant de la desamortització, "les vendes superen les hagudes en qualsevol dels anys anteriors" (77). Es venen 18 finques rústiques per un valor total de 1.812.473, 8 de les quals procedeixen del clergat regular i 10 del secular (amb semblant valor de remate).

La dinàmica de l'any 1.843 es confirma el 1.844 amb la venda de 26 finques rústiques i 3 d'urbanes. El total venut aquest any ascendeix a 825.223 rs el preu pagat per les finques rústiques, i 68.323 rs. per les urbanes. Confirmant el que diu Simon i Segura (78) es tracta de finques de poca superfície (anomenades per l'Administració, de menor quantia). Finques que permeten l'accés a la terra d'una capa de burgesos més modestos. Continua predominant la venda de finques procedents del Clergat secular (18 finques), per davant de les del regular (11 finques).

Quan tot semblava indicar que finalment s'anaven acomplint els preceptes del govern, la pujada al poder dels moderats estronca el procés. La venda de finques procedents del clergat secular queda paralitzada, i amb aquesta mesura queda estroncada tot el procés. No serà fins el 1.847 que es compri una finca rústica procedent dels Carmelites Calçats de Vic per valor de 12.050 rs. És l'epítafi d'un procés que ha acabat fa un parell d'anys.

El lent ritme de vendes, la seva embranzida tardana, i el fet que moltes finques no fossin ni taxades, va comportar que, mentre no es trobava comprador als Béns Nacionals, l'Estat arrendés a

través del procediment de pública subhasta, i posés en venda els fruits que donaven les finques, i les pròpies finques.

Ritme de vendes.

(valor venda en rs. billó)

any mes	f. rústiques		f. urbanes		total	
	nº	valor venda	nº	valor venda	nº	valor venda
<u>1.838</u> (0 % del total)						
setembre	4	101.720	1	30.000	5	131.720
octubre			1	120.000	1	120.000
<u>1.839</u> (9,93 % del total acumulat)						
agost			5	215.110	5	215.110
desembre			1	40.000	1	40.000
<u>1.840</u> (28,78 %)						
juny	4	450.730			4	450.730
setembre	1	431.010			1	431.010
octubre	1	80.000			1	80.000
<u>1.841</u> (36,12 %)						
maig	1	40.000			1	40.000
desembre	2	334.300			2	334.300
<u>1.842</u> (46,72 %)						
març	1	541.000			1	541.000
<u>1.843</u> (82,25 %)						
febrer	4	629.691			4	629.691
abril	11	452.910			11	452.910
juny	2	529.872			2	529.872
setembre	1	200.000			1	200.000
<u>1.844</u> (99,76 %)						
gener			2	58.220	2	58.220
febrer	2	20.243	1	10.103	3	30.346
març	1	60.000			1	60.000
abril	1	19.030			1	19.030

(continuació)

any mes	F. rústiques		f. urbanes		total	
	nº	valor venda	nº	valor venda	nº	valor venda
maig	4	64.979			4	64.979
juny	7	190.450			7	190.450
juliol	3	54.900			3	54.900
setembre	2	70.021			2	70.021
novembre	5	229.600			5	229.600
desembre	1	116.000			1	116.000
<u>1.847</u> (100 %)						
octubre	1	12.050			1	12.050
TOTAL . .	59	4.628.506	11	473.433	59	5.101.939

3.2.5. Preus de taxació i remate.

Els preus de remate pagats per les finques venudes oscil·len entre els 3.600 rs. i 541.000 rs., però la majoria de les finques rematades no arriben als 50.000 rs.. El 74 % dels preus de remate de les finques venudes oscil·la entre els 3.600 rs. i 50.000 rs.. Es tracta de 9 de les 11 cases rematades, i de 43 finques rústiques, totes elles, peces de terra. En canvi, els preus més alts es paguen en la compra de masies. (la nòmina detallada dels preus de taxació i de remate de les finques rústiques es troba en el punt 3.2.1., i la nòmina dels preus de taxació i remate de les finques urbanes, en el punt 3.2.2.)

TAULA Vlll

Concentració de finques segons els preus de remate.

f. rúst. nº	f. urb. nº	total	preu de remate rs.	
43	9	52	de 0	a 50.000
4	1	5	de 50.000	a 100.000
1	1	2	de 100.000	a 150.000
1	--	1	de 150.000	a 200.000
3	--	3	de 200.000	a 250.000
--	--	--	de 250.000	a 300.000
4	--	4	de 300.000	a 350.000
--	--	--	de 350.000	a 400.000
2	--	2	de 400.000	a 450.000
--	--	--	de 450.000	a 500.000
1	--	1	de 500.000	a 550.000
59	11	70	TOTAL	

No deixa de ser una mica gratuït el parlar de preus de remate sense tenir present el preu de taxació. Aquest darrer ens indica el valor aproximatiu de cada finca en qüestió. Segons Artola (79) pot passar que els taxadors (juntres agrícoles i pèriys) , sota pressió dels compradors subvalorin les propietats, però també pot passar que els taxadors pateixin pressions per part de l'Administració, taxant les propietats pel doble del valor real. Davant el dubte estèril, nosaltres em buscat els increments dels preus de remate per sobre dels de taxació, per poder estudiar, en termes relatius, de la importància d'allò rematat a Osona.

"Per pagar el preu exacte de la taxació seria necessari que el remat quadruplicés el primer" (80)

Si seguim els consells d'Artola, resulta que solament les finques urbanes venudes a Vic (la mitjana, perquè les finques urbanes procedents del convent de carmelites calçats, tampoc hi arriba), sobrepassen el llistó, és a dir, que es va pagar un preu semblant al que tenia realment la finca; mentre que la finca urbana restan i totes les finques rústiques venudes tant del clergat regular com del secular, en el remate no es van pagar al seu just preu.

TAULA 1X

Increment del preu de remate sobre el de taxació de les finques urbanes.

	%
CLERGAT REGULAR	-
Dominics	575
Carme. calçats	288
Trinitaris des.	? (81)
total	419
CLERGAT SECULAR	
Parròquia St. Julià	66
TOTAL	.419 %

Les finques rústiques rematades procedents del clergat regular experimenten un 156 % d'augment sobre el preu de taxació, quantitat que no arriba ni a la meitat del que Artola considera el preu real de la finca.

TAULA X

Increment del preu de remate sobre el preu de taxació de les finques rústiques procedents

del clergat regular.

orde	%
Dominics	219
Carmel. calçats	119
Mercedaris	264
Francis. St. Tomàs	91
Filipins	125
Trinitaris des.	290
Caputxins	169
TOTAL	.156 %

Les finques que menys es cotitzen són les rústiques procedents del clergat secular, amb un 21 % d'increment del preu de remate sobre el preu de taxació.

TAULA X1

Increment de preu de remate sobre el de taxació de les finques rústiques procedents del clergat secular.

inst.	%
Capítol gated.	15
Parròquies	39
TOTAL	21 %

Donada la dificultat que comporta extreure els preus de remate de les finques rústiques per quarters, donat^{que} so- lament es poden determinar clarament i sense risc d'error aquelles finques que tinguin una qualitat uniforme de les se

ves terres, hem optat per postposar el seu estudi. A nivell d'aproximació creiem vàlides les dades que dóna Elisa Badosa (82) en el seu estudi de la ciutat de Vic. Segons aquesta, els preus per àrea de les terres de primera qualitat oscil·len entre 288,88 rs. i 295,77 rs., les terres de segona qualitat estan valorades en la seva venda entre 113,28 rs. i 189,78 rs. per àrea, i les terres de tercera qualitat s'aproximen a 61,76 rs.

Els preus mitjan~~de~~ taxació van des d'els 61,76 rs. per àrea de les terres de 3^a qualitat, fins els 292,08 rs. per àrea de les terres de 1^a qualitat, passant pels 151,38 rs. de les terres de 2^a qualitat. Aquestes darreres foren les més venudes.

Els compradors de béns eclesiàstics van adquirir finques a un preu menor del preu real a través de dos procediments: per una banda el que acabem de comentar, i per l'altre a través de les formes de pagament de les finques.

3.2.6. Formes de pagament.

En el Reial Decret de 19 de febrer de 1.836 s'anuncia la formació d'un reglament per la venda de Béns Nacionals. En essència el reglament diu: (83)

1. La venda en pública subhasta s'ha de verificar a la capital de la província i a la Cort.
2. Els 'Boletines Oficiales' publicaran els remates de les postures més altes, sense assenyalar el nom dels licitadors.
3. Al cap de deu dies d'haver rebut a les Corts els resultats dels remats a les províncies, es publicarà el nom del licitador declarat adjudicatari o comprador.

4. Els predis rústics susceptibles de divisió s'hauran de distribuir en el major nombre de parts possibles, i aquestes parts es posaran a la venda immediatament...
(...)
10. El pagament s'efectuarà en diner o en títols del deute consolidat.
11. Els títols del deute s'admeteràn pel seu valor nominal, però amb aquesta condició: una tercera part en títols del deute consolidat al 4 per cent; la resta, en títols del deute que es consolidarà, al 5 per cent.
12. A l'acte de l'adjudicació el comprador podrà optar per la forma de pagament.
13. La cinquena part del preu es pagarà abans d'otorgar-se l'escriptura.
14. Les altres quatre cinques parts es pagaran: els compradors de títols del deute, otorgant obligacions de satisfer en cada un dels anys següents un 10 per cent del total. Els compradors en diner, satisfent en cada un dels 16 anys següents un 5 per cent del total. (...).
20. Es publicarà mensualment una relació de les vendes verificades en diner efectiu durant el mes anterior, i de les quantitats rebudes com a procedents de la cinquena part que s'ha de satisfer abans de la formalització de l'escriptura. El seu producte s'invertirà per terceres parts (...) en la compra de títols del deute consolidat al 4 i 5 per cent, i del deute sense interès...
21. Del producte dels pagaments en metàl·lic s'invertirà la meitat a amortitzar el deute consolidat al 5 per cent, i l'altre meitat al deute sense interès"

A través del procés desamortitzador, les formes de pagar les finques rematades van variar:

- La llei del dia 1 d'abril de 1.837, establia que el valor dels béns públics que no superessin els 10.000 rs. podien pagar-se en metal·lic.
 - L'1 de desembre del mateix any, s'admetia pel pagament de la primera vuitena part del preu d'allò comprat, el paper del deute sense interés, els vals no consolidats i el deute negociable del 5 per cent en paper.
 - El desembre de 1.839, s'estipulava el pagament del tercer termini o vuitena part de manera semblant a la forma de pagar les dues primeres parts.
 - El desembre de 1.840, es posava en vigor una llei anterior (de 1.837) per la qual el pagament de les finques rematades s'havia d'efectuar en 8 plaços, i cada plaç de tres formes diferents: la 1^a tercera part en títols del deute consolidat al 5 per cent, la segona amb títols del deute consolidat al 4 per cent, i la darrera amb títols o documents del deute sense interés.
 - El 1.841 les formes de pagament per a les finques procedents del clergat secular quedaven alterades: per aquelles que el seu preu fos superior als 40.000 rs., el 10 per cent del valor de la compra s'hauria d'efectuar en metal·lic, i el 90 per cent restant en títols del deute o en cupons d'interés vençut, en un màxim de 5 terminis. Els remates s'efectuarien per duplicat i simultàniament, un a la capital de la província, i l'altre a Madrid.
- Aquelles finques, el preu de les quals fós inferior als 40.000 rs., s'haurien de pagar en efectiu i en 20 anualitats. El remata s'efectuaria per duplicat i de forma simultània al cap de partit on hi radiqués la finca (Vic)

i a la capital de la província (Barcelona).

A Osona, el nombre de finques procedents del clergat secular afectades per la llei de 1.840, pagades en metal·lic perquè el seu preu no sobrepassava 40.000 rs, suma 24 finques.

Els compradors de la resta de finques venudes (46 finques) van formalitzar els seus respectius pagaments amb títols del deute. (no n'hi ha cap que per gust pagui en metal·lic). Els títols eren acceptats pel seu valor nominal, però com ha estudiat Barraquer i Roviralta ("Los religiosos en C. ..." op. cit.), aquests en el període desamortitzador estaven molt devaluats: la cotització dels títols del deute consolidat al 5 per cent oscil·lava entre el 19 per cent (any 1.838) i el 33 per cent (any 1.842) del seu preu nominal; la cotització dels títols del deute consolidat al 4 per cent oscil·lava entre el 17,5 per cent (any 1.838) i el 20 per cent (any 1.845) del seu valor nominal; i la cotització dels títols del deute sense interès no va passar del 7 per cent del seu valor nominal. Si fem extensible aquestes dades a la resta de finques venudes tindrem una idea del valor real que es va pagar per la seva compra. A tot estirar, els compradors de béns eclesiàstics van pagar 1/4 part del valor pel qual havien comprat llurs respectives finques.

3.3. Vendes anul.lades.

El comprador no era amo de la finca rematada fins que no pagués la totalitat de la quantitat estipulada, és a dir, hi havia hipoteca sobre les finques comprades (84). D'aquí que ll finques rematades a Osona fossin retornades a l'Administració per impagament. Quan el venciment d'una obligació no era pagat puntualment, una vegada efectuats els advertiments que prevenia el reglament, es procedia a la nova subhasta de la finca o finques impagades. (85)

Les vendes anul.lades foren:

finca	terres conreu q.	ex- propiet.	parroquia on hi estava ubicada la finca
2ª sort del mas Sirera	5,5	Capítol Cat.	Malla
3ª sort del mas Sirera	2,5	"	Malla
4ª sort del mas Sirera	1	"	Malla
5ª sort del mas Sisera	2	"	Malla
6ª sort del mas Sirera	2	"	Malla
2ª sort de les terres	1,3	del rector de	St. Julià Vila.
4ª sort de les terres	1,7	del rector de	St. Julià Vila.
5ª sort de les terres	1,5	del rector de	St. Julià Vila.
1ª sort de les terres	1,2	del rector de	St. Esteva Vinyo.
3ª sort de les terres	3	del rector de	St. Esteva Vinyo.
1ª sort de les terres	10,5	del rector de	St. Martí Sescots

La casa i primera sort de les terres del rector de St. Martí Sescots (l'Esquirol) fou rematada el 18 de juliol de 1.844 a favor de Josep Dot per la quantitat de 31.100 rs., però aquest no va fer efectius cap dels pagaments estipulats, i la finca fou reinte-

grada a la massa de Béns Nacionals.

Les 1ª i 3ª sorts de les terres que havien estat del rector de St. Esteva de Vinyoles, foren rematades el 18 de juliol de 1.844 a favor de Caietà Cicarelli (éssent-ne Llorenç Suriñach el testaferro), per un valor de 8.141 rs. la primera i 3.900 rs la tercera. El destí d'ambdues finques fou el mateix que l'anterior. El comprador solament va fer efectius dos dels 20 plaços.

Caietà Cicarelli també va comprar les 2ª, 4ª i 5ª sorts de les terres que havien estat del rector de St. Julià de Vilatorrada. La propietat de les dues primeres sorts no li fou qüestionada fins el 1.849, any que va deixar de pagar les anualitats estipulades, i , automàticament les finques foren hipotecades. De la 5ª sort sols en va pagar la primera vigèssima part, éssent aquesa, retornada a l'Administració el mateix any del seu remate.

Un final semblant van tenir 5 de les 7 sorts que fou dividit el mas Sibera. Les dues primeres les va rematar Jaume Oñós per un valor de 29.000 rs., la 4ª sort la va rematar Josep Viñals per ce dir-la a Celestí Deler, per 9.800 rs., la 5ª sort la va rematar Jerònim Juncadella (propietari que també va comprar la 1ª sort. Veure compradors, cap. 5) per 78.100 rs., i la 6ª sort la va rematar Bartomeu Bosch i Pazzi per 37.150 rs.. Puix que cap dels respectius compradors va efectuar els pagaments estipulats, les vendes foren anul·lades i les finques retornades a l'Estat.

En els vint anys de plaç que tenien per pagar les finques de menor quantia (de menys de 40.000 rs) podria ser que alguna de les rematades a Osona, tard o d'hora patís el mateix destí que les anteriors.

3.4. Finques per vendre.

Tot i la important quantitat de diners que l'Administració va aconseguir a través de la venda de les finques desamortitzades a Osona, val a dir que fou major el nombre de finques que es va quedar per vendre.

Les propietats dels ordes religiosos, una vegada l'Estat se'n va fer càrrec, podien ser comprades per aquell ciutadà que ho desitgés. De les 57 finques rústiques i urbanes que havien passat a engruixir la massa de Béns Nacionals, 36 foren venudes, mentre que la resta, 21, van continuar a mans de l'Administració a l'espera de ser rematades. Si comparem les dades d'Osona amb les que dona Madoz (86) per tota la província de Barcelona, resulta que aproximadament la meitat de les finques que van quedar per vendre a la província, estaven ubicades a la comarca d'Osona.

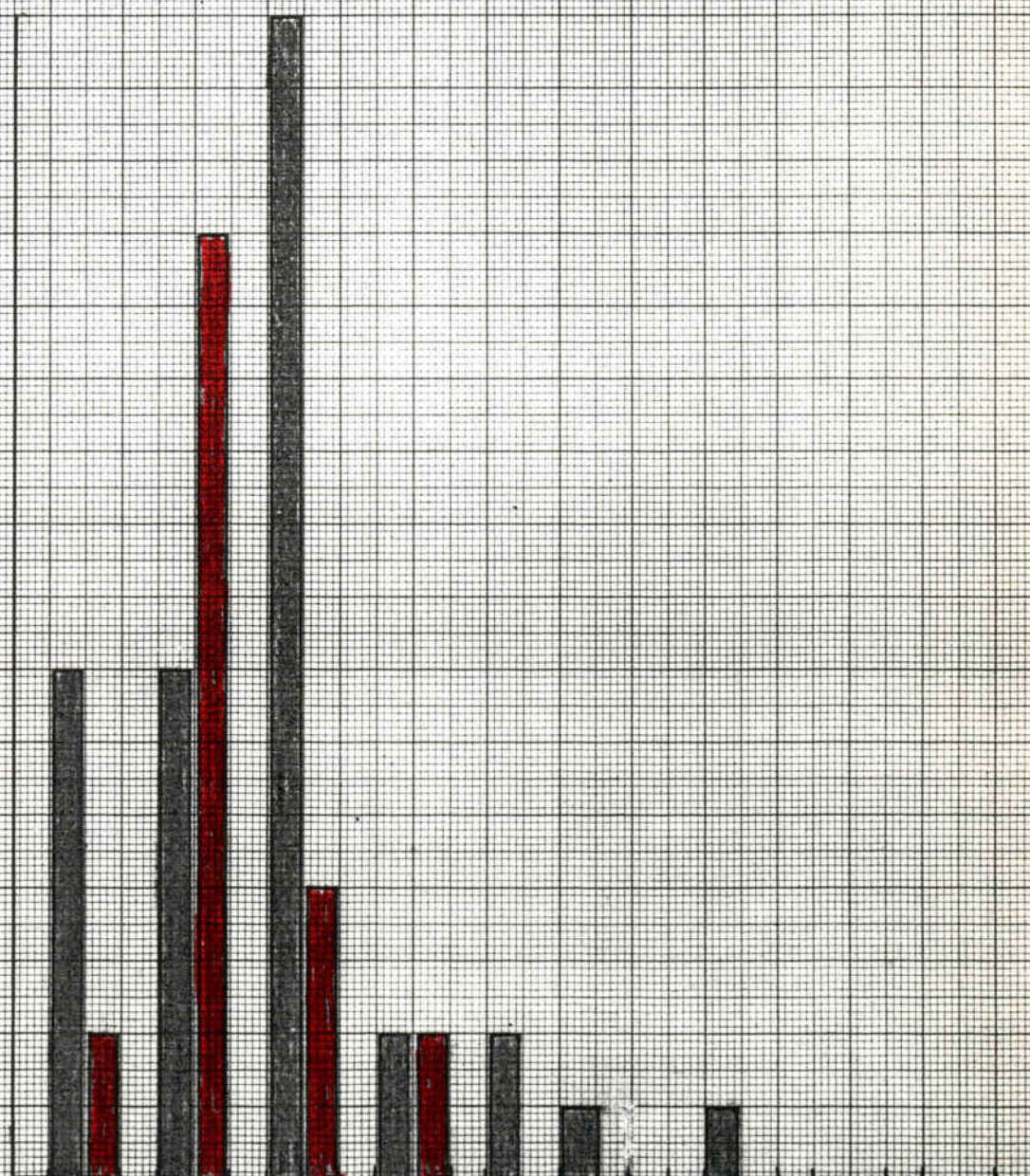
TAULA X11

Finques rústiques del clergat regular
venudes i per vendre.

orde	f. venudes			f. per vendre		
	nº	q.	%	nº	q.	%
Mercedaris	7	65,5	77,7	2	2	22,3
Carmel. calçats(87)	4	65,5	23,5	13	8	76,5
Dominics (88)	10	28	100	—	—	—
Francis. Riud.	2	70	50	2	73	50
Trinitaris des.	1	2	100	—	—	—
Filipins	1	21	100	—	—	—
Caputxins	1	2	100	—	—	—
Carmel. descal.	—	—	—	—	—	—
Franciscans Rem.	—	—	—	—	—	—
TOTAL	26	254	60,4	17	83	39,6

Nº

16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1



FINQUES VENUDES I FINQUES

PER VENDRE . CLERGAT REGULAR

 finques venudes

 finques per vendre

TAULA XIII

Finques urbanes del clergat regular venudes
i per vendre.

orde	venudes		per vendre	
	nº	%	nº	%
Mercedaris	--	--	--	--
Carmelites calçats	3	100	--	--
Dominics	6	60	4	40
Franciscans Riudep.	--	--	--	--
Trinitaris descal.	1	100	--	--
Filipins	--	--	--	--
Caputxins	--	--	--	--
Carmelites descal.	--	--	--	--
Franciscans Remei	--	--	--	--
TOTAL	10	71,4	4	28,6

Es de ressenyar que 6 dels 9 ordes estudiats
no gaudien de finques urbanes, i que l'orde amb més finques
era el de dominics.

TAULA XIV

Total de finques rústiques i urbanes del clergat
regular venudes i per vendre.

orde	f. venudes		f. per ven.	
	nº	%	nº	%
Mercedaris	7	77,8	2	22,2
Carmelites calçats	7	35	13	65
Dominics	16	80	4	20
Franciscans Riud.	2	50	2	50
Trinitaris desc.	2	100	--	--

(continuació)

orde				
Filipins	1	100	--	--
Caputxins	1	100	--	--
Carmelites desc.	--	--	--	--
Franciscans Remei	--	--	--	--
TOTAL36				
		63,1	21	36,9

De les 25 finques rústiques que van quedar per vendre a la província de Barcelona, 17 eren ubicades a Osona, és a dir, el 68 % de les finques de la província.

Pel que fa a les finques urbanes procedents del clergat regular, s'observa una tendència semblant: de les 9 finques urbanes que van quedar per vendre a la província, 4 eren ubicades a la ciutat de vic (44,4 %).

De totes maneres, caldria comparar els resultats amb d'altres estudis de la província per comprovar si quadren.

El clergat secular en prou feines va patir el flagell de la desamortització, doncs encara que el seu patrimoni fos alienat per l'Estat, el nombre de finques venudes (i per tant sense possibilitat de ser retornades a l'Església) va ser minúscul. Tot i així la lluita de les distintes institucions eclesiàstiques per evitar la seva venda fou afèrrissada. A través de cartes i plets queda palesa la seva indignació alhora que reclama el que és seu (89). A vegades utilitza d'altres institucions civils perquè intercedeixin com l'Ajuntament de Vic (90).

Les institucions del clergat secular afectades per la venda de les seves finques foren el capítol catedral i les parròquies de Sta. Eugènia de Berga, Gurb, Folgaroles, Malla, St. Julià de Vila-

torta i St. Bartomeu del Grau. En total, es va vendre el 6,2 % de les finques del clergat secular: 13 de les 167 finques rústiques (279 q. de les 1.892 q. de terres de conreu), i una de les 56 finques urbanes que posseïa.

Les finques del clergat secular que van quedar per vendre a Osona representen una quantitat considerable del total procincial. El 30 % de les finques rústiques que van quedar per vendre pertanyia al clergat de la comarca, i així mateix, el 38,5 % de les finques urbanes.

TAULA XV

Finques rústiques del clergat secular venudes i per vendre.

inst.	f. venudes			f. per vendre		
	nº	q.	%	nº	q.	%
Capítol cat. (91)	5	191	16,6	30	527	83,4
Adm. Pietat	—	—	—	32	502	100
Parròquies (92)	8	88	14,3	48	306	85,7
Beneficis	—	—	—	18	98	100
Altres	—	—	—	26	160	100
TOTAL	13	278	7,8	154	1.593	92,2

64
62
60
58
56
54
52
50
48
46
44
42
40
38
36
34
32
30
28
26
24
22
20
18
16
14
12
10
8
6
4
2



P I E T A Y



P A R R O V



G E N E R A L



A L T R O S



FINQUES VENUDES I FINQUES
PER VENDRE . CLERGAT SECULAR

 finques venudes

 finques per vendre



TAULA XVI

Finques irbanes del clergat secular venudes
i per vendre.

inst.	f. ven.		f. per v.	
	nº	%	nº	%
Cap. catedral	—	—	34	100
Ad. Pietat	—	—	—	—
Parròquies	1	25	3	75
Beneficis	—	—	9	100
Altres	—	—	9	100
TOTAL	1	1,8	55	98,2

NOTES.-

- (1) SIMON SEGURA, Francisco: "La desamortización de Mendizabal en la provincia de Barcelona"
"Moneda y Crédito" nº 98, Madrid, setembre de 1.966
p. 121
- (2) Clavillart. Llibres de "Protocolos de venta de Bienes Nacionales" A.H.P. de Barcelona, any 1.845, p. 99-102
B.O.B. 13-vll-1.843 / B.O.B 27-1-1.844
" Monacales de Hacienda" A.C.A. nº 4.600
- (3) Clavillart. Protocols... any 1.840, p. 134-137
Monacals... nº 4.600
- (4) Clavillart. Protocols... any 1.840, p. 130-133
Monacals... nº 4.600
- (5) Clavillart. Protocols... any 1.840, p. 146-149
Monacals... nº 4.600
- (6) Clavillart. Protocols... any 1.849, 1ª part, p. 195-198
Monacals... nº 4.600
BOB 26-X-1.844
- (7) Clavillart... Protocols... any 1.847, p. 103-104
- (8) Clavillart. Protocols... any 1.849 (1ª part), p. 195-198
Monacals... nº 4.600
BOB 26-X-1.844
- (9) Monacals... nº 4.600
Monacals (lligalls petits)... nº 312
BOB 26-X-1.844
- (10) Monacals... nº 4.600
Monacals (lligalls petits)... nº 312
BOB 26-X-1.844

- (11) Clavillart. Protocols... any 1.845, p. 167-178
Monacals (liligalls petits)... nº 312
BOB. 14-X-1.844
- (12) Monacals... nº 4.600
BOB. 28-1X-1.844
- (13) Clavillart. Protocols... any 1.844, p. 297-300
Monacals (liligalls petits)... nº 312
- (14) Clavillart. Protocol... any 1.848, p. 189-192
id., p. 177-178
- (15) id., any 1.847, p. 143-146
- (16) id., any 1.844, p. 200-203
Monacals... nº 4.600
- (17) Clavillart. Protocol... any 1.840, p. 102-105
Monacals... nº 4.600
- (18) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 172-175
Protocols... nº 4.600
- (19) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 172-175
Monacals... nº 4.600
- (20) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 172-175
Monacals... nº 4.600
- (21) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 30-33
Monacals... nº 4.600
- (22) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 156-159
Monacals... nº 4.600
BOB. 21-111-1.843 / BOB. 29-1V-1.843 / BOB. 4-V-1.843
- (23) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 297-300
Monacals... nº 4.600
- (24) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 297-300
Monacals... nº 4.600
- (25) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 156-159
Monacals... nº 4.600
BOB. 21-111-1.843 / BOB. 29-1V-1.843 / BOB. 4-V-1.843

- (26) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 156-159
Monacals... nº 4.6000
BOB. 21-111-1.843 / BOB. 29-1V-1.843
- (27) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 156-159
Monacals... nº 4.6000
BOB. 21-111-1.843 / BOB. 29-1V-1.843 / BOB. 4-V-1.843
- (28) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 90-93
id. any 1.843, p. 34-35
Monacals... nº 4.6000
BOB. 21-111-1.843 / BOB. 29-1V-1.843 / BOB. 4-V-1.843
- (29) Clavillart. Protocol... any 1.843, p. 15-17
id. any 1.844, p. 94-97
Monacals... nº 4.600
BOB. 3-1-1.843 / BOB. 23-11-1.843
- (30) Clavillart. Protocol... any 1.845, p. 93-97
Monacals... nº 4.600
BOB. 3-1-1.843 / BOB. 23-11-1.843
- (31) Clavillart. Protocol... any 1.843, p. 22-23
id. any 1.844, p. 42-45
BOB. 21-111-1.843 / BOB. 29-1V-1.843 / BOB. 4-V-1.843
- (32) Clavillart. Protocols... any 1.845, p. 171-174
Protocols... nº 4.600
- (33) Monacals nº 4.600
BOB. 8-V1-1.844
- (34) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 186-191
BOB. 13-V-1.843
- (35) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 470-473
BOB. 20-V-1.843
- (36) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 295-296
BOB. 20-V-1.843 / BOB. 28-111-1.844
- (37) Clavillart. Protocol... any 1.845, p. 193-196
BOB. 13-V-1.843

- (38) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 154-155
BOB. 13-V-1.843 / BOB. 28-111-1.844 / BOB. 13-V1-1.844
- (39) Clavillart. Protocol... any 1.847, p. 45-46
BOB. 8-V1-1.844
- (40) Clavillart. Protocol... any 1.847, p. 45-46
BOB. 8-V1- 1.844
- (41) Clavillart. Protocol... any 1.847, p. 45-46
BOB. 8-V1-1.844
- (42) Clavillart. Protocol... any 1.847, p. 45-46
BOB. 8-V1-1.844
- (43) Clavillart. Protocol... any 1.847, p. 45-46
BOB, 8-V1-1.844
- (44) Clavillart. Protocol... any 1.847, p. 45-46
BOB. 8-V1-1.844
- (45) Clavillart. Protocol... any 1.847, p. 21-24
BOB. 13-1V-1.844 / BOB. 15-V1-1.844
- (46) Clavillart. Protocol... any 1.847, p. 21e24
BOB. 13-1V-1.844 / BOB. 15-V1-1.844
- (47) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 376-379
BOB. 13-V-1.843 / BOB 28-111-1.844 / BOB. 15-V1- 1.844
- (48) Clavillart. Protocol.... any 1.844, p. 346-347
id. p. 368-371
BOB. 13-V-1.843 / BOB. 28-111-1.844 / BOB. 13-V1-1.844
- (49) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 368-171
BOB. 13-V-1.843 / BOB. 28-111-1.844 / BOB. 13-V1-1.844
- (50) Clavillart. Protocol... any 1.846, p. 25-29
- (51) Clavillart. Protocol... any 1.846, p. 25-28
- (52) Clavillart. Protocol... any 1.846, p. 25-28
- (53) Clavillart. Protocol... any 1.847, p. 115-118
BOB. 13-V1-1.843 / BOB. 27-1-1.844
- (54) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 387-388

- (55) Clavillart. Protocool... any 1.847, p. 111-114
BOB. 13-V1-1.843 / BOB. 27-1-1.844
- (56) Clavillart. Protocol... any, 1.844, p. 387-388
BOB. 13-V1-1.843 / BOB. 27-1-1.844
- (57) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 361-365
BOB. 26-11-1.844
- (58) Clavillart. Protocol... any 1.853, 403-406
BOB. 2-1V-1.844 / BOB. 15-V1-1.844
- (59) Clavillart. Protocol... any 1.853, p. 398-406
BOB. 2-1V-1.844 / BOB. 15-V1-1.844
- (60) Clavillart. Protocol...any 1.844, p. 372-375
BOB. 13-V-1.843 / BOB. 28-111-1.844 / 13-V1-1.844
- (61) Clavillart. Protocol... any 1.840, p. 142-146
Monacals... n° 4.600
BOB. 13-V-1.843
- (62) Monacals (llogalls petits)...n° 312
Monacals... n° 4.600
BOB. 16-1-1.844
- (63) Clavillart. Protocol... any 1.845, p. 299-302
Monacals...n° 4.600
BOB. 11-1-1.844
- (64) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 176-180
Monacals... n° 4.600
- (65) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 176-180
Monacals... n° 4.600
- (66) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 176-180
Monacals... n° 4.600
- (67) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 181-185
Monacals... n° 4.600
- (68) Clavillart. Protocol... any 1.844, p. 181-185
Monacals... n° 4.600
- (69) Clavillart. Protocol... any 1.841, p. 180-183

Monacals... nº 4.600

- (70) Clavillart. Protocol... any 1.840, p. 21-25

Monacals... nº 4.600

- (71) Clavillart. Protocol... any 1.845, p. 99-102

Monacals... nº 4.600

- (72) Una qüestió d'utilització de fonts d'informació distintes és la causa que no s'avinguin les dades oferides per Francisco Somón Segura (op. cit, p. 122-123) amb les nostres. La font d'informació elemental per nosaltres ha estat el Protocol de Venda de Béns Nacionas del notari Clavillart, mentre que Francisco Simón Segura per confeccionar el llistat sobre l'evolució i el ritme de les vendes ha utilitzat les dades que es publicaven periòdicament a la Gaceta de Madrid.

- (73) FONTANA, Josep: "Cambio económico y actitudes políticas en la España del siglo XIX"

ed. Ariel, Barcelona 1.983 (5ª edició), p. 168-169

"... guerra civil que havia desorganitzat totalment l'administració, ahora que les conmocions revolucionàries feien il·lusori el control que exercia inclús en les províncies lleials a la Reina, fins el punt que Mendizabal va arribar a dir que 'els territoris sotmesos a l'obediència del Govern podien enregistrar-se amb el que arribava la vista des d'una torre de Madrid."

- (74) MADDOZ op. cit., p. 33 tot parlant dels "montemolinistes" diu "... Durante este último periodo de la guerra civil (1.847) casi siempre estuvo alarmada esta ciudad por las correrías de los facciosos por el territorio de su jurisdicción..."

- (75) SIMON SEGURA, Francisco: "Contribución al estudio de la desamortización en España. La desamortización de Mendizabal en la provincia de Gerona".

"Instituto de Estudios Fiscales", Madrid 1.969

p. 16

"Les contínues guerres, la inestabilitat política, una economia estroncada, amb poques possibilitats d'estalvi i de progrés i amb moltes possibilitats que arribés l'enemic de torn -nacional o estranger- i ensorrés el producte de l'esforç dels mesos anteriors, dirigit a millorar l'agricultura o la ramaderia, van crear una mentalitat poc propícia a la participació en tasques o empreses nacionals."

La comarca d'Osona, per la seva situació geogràfica, estrobava en una situació semblant. (no en va hi ha municipis de la comarca que pertanyen a la província de Girona).

Una situació semblant reproduïx el mateix autor quan parla a nivell estatal (F. Simón Segura: op. cit., p. 103):

"... responia en la major part del poble -independentment que molts no tinguessin diners per anar a comprar- a una indiferència o oposició davant les mesures decretades pel govern i aplicades als ordes religiosos..."

(76) SIMON SEGURA op cit., p. 122 (prov. Barcelona)

(77) SIMON SEGURA (España s. XIX) op. cit., p. 135

(78) SIMON SEGURA op. cit., p. 136

(79) ARTOLA, Miguel: "La burguesía revolucionaria. Las desamortizaciones"

rev. Triunfo, Madrid , nº 553, p. 30

(80) ibid.

(82) BADOSA: op. cit.,

(81) No coneixem el preu de taxació

(83) Síntesi efectuada, tret d'alguna niva incorporació, per Tuñón de Lara.

TUÑÓN DE LARA, Manuel: "La España del siglo XIX"

ed. Laia, Barcelona 1.973 (3ª edició), p. 85-86

- (84) Reial Decret de 19 febrer 1.836. Art. 18
- (85) id. Art. 19
- (86) MADDOZ op. cit., vol. 111, p. 616
- (87) Cal tenir present que la "Torre dels Frares" fou subdividida en 5 peces.
- (88) Cal tenir present que les terres anomenades "Hera Closa", foren subdividides en 3 sorts.
- (89) Monacals (llogalls petits)... nº 291
- Per exemple, hi ha l'expedient a través del qual el capítol catedral de Vic reclama els béns que l'Administració s'ha venut a Jerònim Juncadella i a Plàcid Contreras, procedents d'una herència (fundació instituida pel Dr. Codina), per considerar que no es tractava de béns de "mans mortes".
- D'altres expedients amb la mateixa problemàtica, es troben a la subcarpeta nº 37 i 47 dels Monacals (llogalls petits)... nº 290
- (90) En el Llibre de Plens de l'Ajuntament de Vic (13-V-1.842) hi ha un ofici del capítol catedral demanant que l'Ajuntament representi aquest davant l'Administració per tal que s'atengui a la subsistència del clergat, i es deixi al capítol i al clergat de beneficiats administrar totes les rendes de fundacions.

4. Béns retornats a l'Església.

La venda de finques procedents del clergat regular no va quedar legalment aturada en acabar el procés desamortitzador de Mendizabal, però nosaltres solament coneixem la venda d'una finca rústica procedent de l'orde de Carmelites Calçats de Vic, situada al terme municipal de Roda de Ter i rematada l'octubre de 1.847 (1), mentrestant, les 10 finques i les 122 q. de terres de conreu no venudes, segurament varen restar a mans de l'Administració que, en espera de nous compradors, en va anar percebent les rendes que donaven. Ignorem la quantitat de finques que van ser venudes en posteriors onades revolucionàries, la quantitat de finques que l'Administració va cedir al Bisbe (com va fer amb els edificis dels convents de Carmelites Calçats, Franciscans del Remei i mercedaris), o a les ordes de regulars que en posterioritat es van restablir.

Pel que fa a les finques del clergat secular, foren retornades en distintes fases als seus antics propietaris. La llei d'Espartero del 2 de setembre de 1.841, exceptuava -i per tant retornava- de la venda tots aquells béns que fossin patronats de sang (veure annex), Obres Pies, confraries, beneficència, palaus de Prelats i les rectories amb els seus horts i jardins. A tal efecte es va formar el 14 d'agost de 1.843 una junta inspectora que, entre 1.843 i 1.846, es va encarregar de retornar-les. Definitivament, amb la pujada al poder dels moderats, Narvaez decreta una llei (3 abril 1.845) per la que es disposava que, els béns del clergat secular no venuts, fossin retornats. Quedava estroncat definitivament el procés iniciat el 1.836 per Mendizabal.

A la taula que oferim a continuació hi ha ressenyades el nombre

i el percentatge de finques retornades als seus antics propietaris.

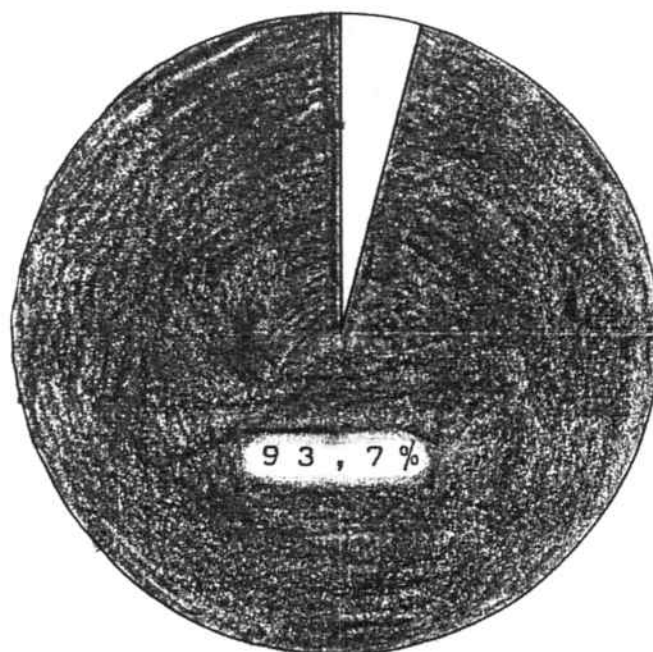
TAULA XV11

Finques retornades al clergat secular

inst.	nº	%
Capítol catedral	64	92,7
Adm. de la Pietat	32	100
Parròquies	51	85
Beneficis	27	100
Altres	35	100
TOTAL	209	93,7

Gradualment, totes les finques no venudes, es lliuraren als seus respectius propietaris. El 93,7 % de les propietats del clergat secular fou restablert. Amb aquestes, també retornava el 85 % de les seves terres de conreu. Tot plegat indueix a pensar que la desamortització eclesiàstica de Mendizabal fou un malson passatger pel clergat secular osonenc, doncs una vegada les aigües tempestuoses es van calmar, i la desamortització va quedar aturada, aquest va recuperar gairebé íntegrament tot el que l'Estat li havia alienat.

FINQUES DEL CLERGAT SECULAR RETORNADES
RESPECTA DEL TOTAL DE FINQUES QUE POS
SEIA ABANS DE LA DESAMORTITZACIÓ.



NOTES.-

- (1) Clavillart. Protocol de venda de Béns Nacionals
any 1.841, p. 189-192 (AHPB)

5. Els compradors.

Tot i les "bones" intencions de Mendizabal "d'afavorir l'accés dels camperols a la terra" (1), la desamortització no fou cap reforma agrària. La burgesia liberal no havia fet la revolució per cedir els béns de l'Església als camperols, ni tampoc estaven disposats a quedar-se amb papers del Deute Públic sense cobrar-ne interessos en forma de diners o de finques. La desamortització es va dur a terme "per augmentar els ingressos d'Hisenda -i poder enllestir d'una vegada la guerra civil-, i per beneficiar els qui tinguessin diners per comprar" (2).

De la manera com es va establir el pagament dels béns desamortitzats (veure punt 3.2.5.), com en la forma de subhastació (simultània a Barcelona -i a Madrid si eren finques de major quantia- i a Vic o municipi en qüestió), els camperols i/o petits i mitjans propietaris, poc podien competir amb la burgesia hisendada o especuladora que va comprar, al cap i a la fi, els béns desamortitzats. Amb la parcel·lació de les finques es va intentar donar accés als grups menys adinerats, però la realitat a Osona fou una altra. Les distintes peces de terra^{es} que foren destriades moltes finques (Maimir, Píxana, Círrera, Bescompte...) les va comprar el mateix propietari tornant a aglutinar tota la finca que havia estat fragmentada.

Efectivament, com diu Vicens Vives (3) va efectuar-se un traspàs de la propietat de mans de l'Església a la burgesia, però quina burgesia?, la industrial?, la menestral?, l'emparentada amb l'aristocràcia?, la dels negocis i l'especulació?, la rendista?... Confirmant la tendència general de tot l'Estat, a Osona els beneficiaris de la compra de béns eclesiàstics foren una

minoria d'especuladors de la desamortització, burgesos que van negociar a escala estatal aprofitant les possibilitats de lucre ràpid que els hi oferia la legislació desamortitzadora (4).

Coneixem la domiciliació de 18 dels 27 compradors de finques a Osona, dels quals 11 residien a Barcelona, 1 a Madrid, 4 a Vic, 1 a Roda de Ter i un a Malla. A part de la proporció esmentada, la intensitat dels primers va donar com a resultat que la major part de les finques venudes fossin comprades per gent de fora de la comarca, encara que alguns d'ells, com en Josep Safont, Josep Domènec, Pere Font o Josep Garriga, per exemple, hi tinguessin vinculacions econòmiques, familiars o sentimentals.

La nòmina de compradors de béns eclesiàstics segons la seva residència queda de la següent manera:

1. Compradors de fora d'Osona:

Compradors residents a Barcelona.

- .. Josep Boy
- . Francesc Buxó
- . Caietà Cicarelli
- . Josep Antoni Font
- . Pere Font
- . Josep Garriga
- . Josep Domènec i Lluch
- . Josep Novell i Serra
- . Miquel Palmerola
- . Narcís Reynés
- . Francesc Vilar i Alrrà

Compradors residents a Madrid

- . Josep Safont i Lluch

2. Compradors d'Osona:

Compradors residents a Vic.

- . Ramon d'Abadal
- . Marcial Grau (5)

. Lluís Macià

. Jaume Puñol

Compradors residents a Roda de Ter.

. Miquel de Descotllar i Fontanelles

Compradors residents a Malla.

. Pau Taulats

3. Compradors dels quals en desconeixem la seva residència:

. Plàcid Contreras

. Celestí Deler

. Josep Estevanell

. Joan Guiu

. Joaquin Hidalgo

. Jerònim Juncadella

. Manuel Llastanós

. Francesca Oliva

. Francesca Soler Figuerola

Si prenem informació solament d'aquells compradors que en coneixem la seva residència (6), tenim que més del 88 % d'allò venut a Osona ho van comprar gent de fora de la comarca. I de la mateixa manera que van comprar a Osona, també van comprar arreu del Principat (Berga, St. Feliu de Llobregat, Manresa, Barcelona, St. Cugat del Vallès, Vilanova de la Roca, St. Miquel del Fay, Ribes, Cabrera, Castellet, Tiana, etc.), i un d'ells, Josep Safont, a les províncies de Madrid, Sevilla, Toledo... A mesura que els anem coneixent, més són les proves que ens confirmen que, en general, es tracta de compradors especialitzats en l'ofici de comprar i vendre béns desamortitzats. Moltes finques després de ser comprades eren venudes i comprades entre ells i/o d'altres negociants que també volien participar en el negoci. En general qui compra finques no són petits propietaris o agricultors, sinó que compren persones "enriquides pel comerç, acomodades per

la seva professió, o que ja eren terratinents anterioritat" (7).

La professió dels nostres compradors ha estat difícil d'explorar, potser perquè sovint no tenien "ofici". La major part d'ells pertanyien al ram "del comerç", l'altre "activitat" o status predominant és el d'"hisendat". Tot plegat, característiques poc aclaridores que sols ens permeten deduir que es tractava de gent ben situada econòmicament i socialment, amb patrimoni, i dedicats a activitats liberals, i aquí hi entraria un ampli ventall de possibilitats, i fins i tot l'acumulació sota un mateix comprador, de més d'una activitat, com per exemple és el cas de Josep Safont i Lluch, personatge del qual en coneixem amb força detall les seves activitats econòmiques, i que podria utilitzar-se com a model de la mena de gent que compren béns desamortitzats (encara que la majoria no arribessin, ni de bon tros, a la importància d'aquest).

La quantitat de finques rústiques i/o urbanes que va adquirir cada u dels 27 compradors, així com la quantitat de diners (en rs.) desembutxacats és la següent: (8)

comprador	finques rústiques			finq. urbanes		% total sobre prev
	nº	q. c.	rs.	nº	rs.	
Abadal, Ramon de	2	3,5	63.700			1,24
Boy, Josep	1	31	308.050			6,03
Buxó, Francesc	4	7	90.264	1	10.103	1,96
Cicarelli, Cietà	2	3	16.141			0,31
Contreras, Plàcid	1	75	200.000			3,92
Deler, Celestí	1	7,5	33.900			0,66
Descotllar, Miquel de	1	1,5	12.050			0,23
Domènec, J. i Garriga, J.	4	6,5	119.730	5	215.110	6,56
Estevanell, Josep	1	4,16	116.000			2,27
Font, Josep Antoni	1	12	60.000			1,17

(continuació)

comprador	finques rústiques			finq. urbanes		% rs.
	nº	q.	rs.	nº	rs.	
Font, Pere	3	46	875.300			17,15
Garriga, Josep	3	31,5	54.900			1,07
Grau, Marcial				1	40.000	0,78
Guiu, Joan	1	14	205.500			4,02
Hidalgo, Joaquín				2	58.220	1,14
Juncadella, Jerònim	1	32	200.400			3,92
Llastenós, Manuel	2	22	22.450			0,44
Macià, Lluís	4	22	78.400			1,53
Novell i Serra, Josep	2	64	348.502			6,83
Oliva, Francesca	1	2	150.200			2,94
Palmerola, Miquel	1	30	431.010			8,44
Pujol, Jaume				1	120.000	2,35
Reynés, Narcís	1	4,5	40.000			0,78
Safont i Lluch, Josep	9	43	571.730	1	30.000	11,79
Soler i Figuerola, F.	3	6,5	133.567			2,61
Taulats, Pau	8	11	82.775			1,62
Vilar i Alrrà, Francesc	2	52	381.600			7,47
TOTAL	59	534	4.628.506	11	473.433	100

La major part de compradors no arriben a concentrar grans quantitats de terres de conreu. 10 compradors no arriben a les 10 q. de terres de conreu tot i que algun d'ells comprà més d'una finca (9), i solament 1 concentra 75 q. de terres de c., totes elles en la compra d'una sola finca.

Llevat de 6 masies: el Verdaguer de Sta. Cecília de Voltregà (30 q. t. conreu), el mas Novíssima de Calldetanes (30 q.), La Casa Soca del mateix terme municipal (40q.), el mas Vilalba

de Sta. Eugènia de Berga (27 q.), la Catutxa de Gurb (21 q.), i el Tossell de Vic (17 q.); la major part de les finques rústiques no arriba a les 5 quarteres d'extensió. Són en la seva majoria camps de conreu situats al terme municipal de Vic. (veure taula nº VI)

TAULAXVII

Grau de concentració de les terres de conreu pels compradors.

nº comprad.	ext. t. en q.
10	d' 1 a 9
3	de 10 a 19
2	de 20 a 29
4	de 30 a 39
2	de 40 a 49
1	de 50 a 59
1	de 60 a 69
1	de 70 a 79
24	TOTAL

Els compradors de finques urbanes són 6, la meitat dels quals també en compra de rústiques, i l'altre meitat exclusivament d'urbanes. Qui més en compra és el tàndem Josep Domenec i Josep Garriga, els quals compren 5 cases per valor de 215.110 rs., però aquest és un cas excepcional.

Malgrat que el nombre de finques comprades no sigui massa elevat, i per tant es fagi difícil d'establir paràmetres de concentració i de dispersió, hi ha una tendència semblant a la que s'observava en els compradors de finques rús. i ur. pel que fa al grau de concentració de finques. També hi hem trobat semblances amb la resta de la província de Barcelona (10). La major part dels compradors adquireixen amb una finca, proporció que decreix inversa

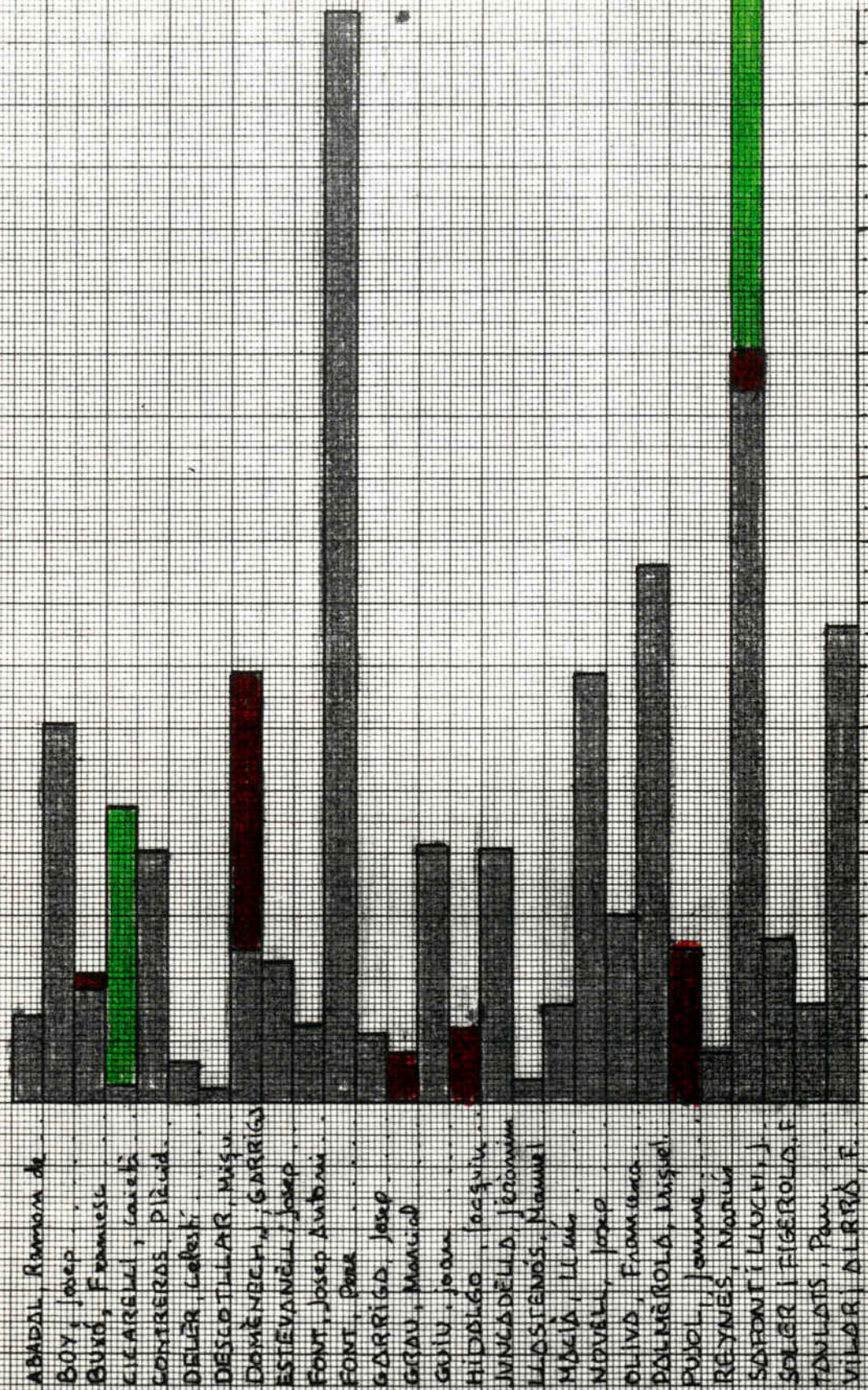
ment a la concentració, fins arribar a les 13 finques que compra Josep Safont. El promig de finques per comprador és lleugerament a 3, amb un predomini dels que en compren una, éssent casos únics els que compren més de 3 finques. Segons Francisco Simón i Segura la causa de la manca d'una major concentració, comparat amb el que passa a d'altres províncies, cal anar-la a buscar en el relatiu desenrotllament econòmic i la riquesa de la província en aquella època (suposem que es refereix al major repartiment d'aquesta).

TAULA X IX

Grau de concentració de les finques pels compradors.

nº compradors	nº finques	total finques	%
1	de 10	10	14,28
1	de 9	9	12,85
1	de 8	8	11,42
1	de 5	5	7,41
1	de 4	4	5,71
3	de 3	9	12,85
6	de 2	12	17,14
13	d' 1	13	19,57
27 . . . TOTAL . . .	70	100	

La major part de compradors es gasten menys de 100.000 rs. (es tracta de diners nominals, no reals. Veure punt 3.2.5.) en l'adquisició de finques desamortitzades, éssent una minoria els que efectuen despeses superiors als 400.000 rs. per a la compra de finques a Osona segons es despren de la següent taula. Això no vol pas dir que comprin poc, ja que molts dels compradors tam bé ho eren ad'altres viles i comarques.



400.000 300.000 200.000 100.000 0

QUANTITATS DE DINERS

GASTADES A OSONA PELS

COMPRADORS

edificis conventuals

finques rústiques

finques urbanes

TAULA XX

Diners pagats pels compradors

compradors		rs.
13	de	o a 99.999
5	de	100.000 a 199.999
3	de	200.000 a 299.999
3	de	300.000 a 399.999
1	de	400.000 a 499.999
1	de	500.000 a 599.999
1	de	600.000 a 699.999
27	TOTAL	

Fins aquí hem anat veient el comportament general dels compradors, però és convenient esbrinar de manera individualitzada en la vida i els afers de cada un d'ells. Hauriem desitjat saber més dels personatges, furgar en tots els aspectes possibles de llurs trejectòries, però les fonts, camins i pistes per aconseguir-ho són dificultoses.

Ramón d'Abadal

Sortit d'una de les famílies il·lustres i benestants de Vic, amb connotacions nobiliàries, gaudia d'un considerable patrimoni (11). Tenia a Vic 10 cases i 12 finques rústiques, de les quals pagava en concepte de contribucions cadastrals 22.876 rs. (bruts)

Si solament va comprar dues peces de terra a Vic durant la desamortització de Mendizabal (Torre de Bonaixes i Soleia de la Torre), no fou per escrúpols ni per ganexes, doncs va voler comprar més del que va poder. A les subhastes de Vic, la seva presència podia inspirar respecte, però fora no, i per dues vegades va per

dre l'adjudicació de finques perquè, tot i que havia sortit com a major licitador de la subhasta de Vic, a Barcelona en van donar més diners (12). D'aquesta manera va perdre el lot de terres anomenat "Desvio del riu Gurri", perquè encara que en va oferir 48.000 rs., a Barcelona Caietà Cicarelli en donava 77.200 rs.. Cosa semblant va passar amb una altra finca anomenada d'en Pau Serra, ell n'oferia 32.000 rs., però a Barcelona en varen donar 48.300 rs.. Escamat, per tal d'assegurar-se la compra de dues finques, va enviar a Barcelona un home de palla al seu servei anomenat Miquel Petrus. Així fou com va adquirir les dues finques, controlant les dues subhastes simultànies. Ambdues li foren adjudicades (una a ell i l'altra al seu lacai), tot i que es van continuar cotitzant més a Barcelona, degut a la pressió d'altres compradors en pugna.

Josep Boy

Del comerç de Barcelona va comprar a través del seu tastaferro, Marià Borrell, el mas Novíssima de Calldetenes. A més a més, va comprar, entre d'altres, 3 finques rústiques a Berga per valor de 232.570 rs.

Aquest comprador, fora de la comarca també feia les funcions de tastaferro, sovint al servei de Josep Garriga.

Francesc Buxó

Resident a Barcelona fou un dels grans compradors a la comarca. En total 4 finques rústiques (les 1ª i 3ª sorts de les terres del rector de St. Julià de Vilatorrada, una peça de terra al costat de St. Sixt a Vic, i encara una altra més) i una finca urbana (una casa dins el poble de St. Julià).

Caietà Cicarelli

D'ascendència italiana segons Barraquer i Roviralta, resident

a Barcelona, és una de les més famoses figures de la desamortització ("traficant de béns eclesiàstics" l'anomena en Francisco Simón i Segura (13)). Prototipus d'aquella mena de gent dedicada a l'especulació, a la compra i venda de béns eclesiàstics, tan aviat feia de comprador com exercia de testaferro. Va formar part d'un grup d'especuladors integrat per ell, Bernat de Las Casas, Jaume Pla, Josep Novell i Serra i Teresa López.

Va comprar dues finques rústiques (les 2^a i 4^a sorts de les terres de rector de St. Julià) i l'edifici del convent de franciscans de St. Tomàs de Riudeperes al terme municipal de Calldetenes per valor de 216.000 rs.. No ho va comprar directament sinó a través dels seus testaferros, en Josep Novell (que formava part de la mena de societat anteriorment esmentada) i en Llorenç Surriñach. Ignorem la finalitat de la darrera compra esmentada, ja que l'edifici conventual va restar tancat durant molt de temps i en un continu procés de degradació, però sospitem que el que li interessava era desfer-se de papers del Deute Públic que de ben segur no el beneficiaven en res.

També va comprar béns desamortitzats a St. Feliu de Llobregat, St. Cugat del Vallès i Barcelona (11 finques), per un valor de 462.282 rs.. No sabem si era ell el darrer destinatari de les compres, el que si sabem és que també va efectuar les funcions de testaferro al servei de Miquel de Descotllar, Francesca Solar i Figuerola, Josep Garriga, Joan Janné, Eudald Comas, Jaume Canadell Carme Sartoria i Bosch, i de Josep Safont.

Plàcid Contreras

Compra el mas Roure de Sta. Eugènia de Berga sense necessitat de testaferros. Aquesta compra fou força desafortunada, donat que els seus antics propietaris, el Capítol Catedral de Vic, va interposar reclamacions a l'Administració perquè li fos retornada la finca venuda. El capítol catedral al·lega que l'esmentada finca no

s'havia de considerar "béns de mans mortes" (com ho va fer l'Administració), ~~per tal com~~ era fruit del llegat de la Fundació instituïda pel Dr. Codina, i per tant, benefici de sang. El 1.843 fou rematada, el 1.848 retornada a l'Església perquè la venda va quedar anul·lada. Semblava que el capítol catedral havia guanyat el plet, però al cap de 15 anys, cap a finals de 1.863, la finca va retornar a Plàcid Contreras, a condició que fes efectiu el 1^{er} termini del pagament de la finca (dinners que se li van tornar quan es va anul·lar la venda). (15)

Celestí Deler

Tot el que sabem d'aquest personatge és que va comprar una finca rústica a Malla anomenada Cirera (la darrera sort de les 7 en què fou dividida l'heretat), a través d'un home de palla anomenat Josep Viñals. La compra va patir irregularitats.

Josep Domenec i Lluch

De Barcelona, el seu ofici era fuster, tenia a més a més del que va comprar a través de la desamortització (compra conjuntament amb Josep Garriga), 7 finques rústiques i 5 cases totes elles al terme municipal de Vic, per les quals pagava de contribucions 6.467 rs. 15 mv. (en brut).

Miquel de Descotllar

Resident a Roda de Ter, de professió "hacendado", era procedent d'una de les famílies benestants de la Plana, d'ascendència nobiliària. Tenia propietats rústiques i urbanes (concretament una casa al Carrer Nou de Vic (16)) escampades per la comarca. Va comprar una peça de terra del mas Fontanelles de Roda de Ter a través de Manuel Cruz Rodríguez i Miguel Sánchez (ambdós residents a Barcelona).

Josep Estevanell

Va comprar a Vic una peça de terra anomenada d'En Serrallma, a través de Caietà Cicarelli, qui ho va cedir a la societat de la qual formava part, i d'aquesta va passar a Josep Estevanell.

Josep Antoni Font

Segons Clavillart (17) residia a Madrid, i segons Barraquer i Roviralta a Vic. Va comprar una masia a St. Julià de Vilatorrada anomenada St. Llorenç de Sardans. Fora de la comarca també va comprar finques a Vilanova de la Roca i St. Miquel del Fay per valor d'1.401.000 rs. (18).

Pere Font

Resident a Barcelona, tenia patrimoni al municipi de Vic: 5 finques rústiques i una casa per les quals pagava en concepte de contribucions cadastrals 6.677 rs 7 mv. anuals (19). Va comprar personalment assistint a les subhastes o a través de Miquel Rabella dues peces de terra a Tona i Vic ("Camp dels Freres" i "El Tossell") i un mas a Sta. Eugènia de Berga anomenat Vilalva.

Josep Garriga

Resident a Barcelona, tenia patrimoni a la ciutat de Vic (2 cases) a part de les 5 que va comprar entre el període 1.839-1.844, conjuntament amb Josep Domènec i Lluch. D'aquesta forma associada també va adquirir 4 peces de terra al municipi de Vic (les 2^a, 3^a, 4^a, i 5^a sorts de la Torre dels Freres) que havien estat propietat dels carmelites calçats. Pel seu propi compte i risc va comprar les 3 sorts en què havia estat dividit el mas Mai mir de la Guixa. En aquest personatge es manifesta una de les característiques dels compradors de Béns Eclesiàstics, i és la concentració de l'originària heretat, malgrat i que l'Administració les dividís en petits fragments per tal de fer més acces-

sibles la compra de dites propietats. Les seves, les va efectuar a través dels seus homes de palla, situats a Vic o a Barcelona, en Jaume Domènech, Pau Bargalló, Antoni Blaha, Gietà Cicarelli i en Josep Boy, testaferros que va utilitzar per comprar finques rústiques i urbanes a Ribes i Barcelona per valor de 146.520 rs.

Marcial Grau

Segons Barraquer residia a Barcelona, segons Clavillart, a Vic. El cert és que va comprar una casa a la Rbla. del Carme, procedent del suprimit convent de carmelites calçats de Vic.

Joan Guíu

Va comprar el mas La Catutxa, de St. Esteve de Granollers de la Plana, terme municipal de Gurb, a través de Lluís Mestre, testaferro de Barcelona.

Joaquín Hidalgo

L'única cosa que sabem d'aquest personatge, és que va comprar dues cases al Carrer St. Francesc de Vic sense intermediaris, i que pagava els impostos.

Jerònim Juncadella

Va comprar el mas Cirera de Malla a través del servei de Ramón Bové, de Vic (la 1ª sort que hi incloua la casa) el juny de 1.843, però com^q li va passar a Plàcid Contreras, el capítol catedral de Vic, que n'havia estat l'antic propietari, es va resistir a perdre'n la propietat, per la qual cosa va interposar plets a l'Administració, aconseguint altra volta la seva proprietat el 1.848. El 1.863 l'Administració li retorna la propietat a Jerònim Juncadella, sempre i quan fecí efectiu el pagament del primer termini (diners que se li varen retornar quan es va anular la venda). Ara, tornaria a cobrar els arrendaments de la finca

que ascendien a 4.199 rs. anuals.

Manuel Llastanós

Va comprar les dues sorts en què foren dividides les terres del rector de St. Esteve de Granollers de la Plana (terme municipal de Gurb), mitja cant dos testaferrros, en Caietà Cicarelli i l'Antoni Barigalupi. El pagament es va efectuar en 20 terminis anuals i en diners en metal·lic.

Lluís Macià

Resident a Vic i ocupat en activitats comercials, gaudia d'un hort i tres cases a Vic (20), finques de les quals pagava 3.249 rs. en concepte de contribucions cadastrals.

Durant la desamortització de Mendizabal va comprar, a través de Jaume Oñós (testaferro de Vic), una peça de terra i una casa mig aterrada a St. Bartomeu del Grau, i les 1ª i 2ª sorts del mas Sitjar, al terme municipal de Gurb.

Josep Novell i Serra

Resident a Barcelona, va comprar a través de Joan Guiu (que era alhora comprador i testaferro) i d'Isidro Cortés, les dues sorts en que havia estat dividit el mas Prixana de Vall, reconstruint així, les dimensions originàries de la masia. .

Novell i Serra també va comprar terres a Berga per valor de 311.600 rs. (21).

Francesca Oliva

Una de les dues dones vinculades a la compra de béns desamortitzats, va comprar l'hort, jardí i terres que havien estat dels Caputxins, per un valor de 150.200 rs. (22).

Miquel Palmerola

Segons Barraquer, resident a Barcelona, possiblement formava

part de la família nobiliària dels Palmerola, arrelada de temps a la comarca.

Sense intermediaris va comprar el mas Verdaguer (el molí, annexes i terres), al terme municipal de Sta. Cecília de Voltregà, pel qual en va pagar 431.000 rs..

Jaume Pujol

Resident a Vic i dedicat a activitats comercials, va comprar el 1.838 (éssent dels primers que va comprar finques a Osona), una casa al carrer Platers de Vic que tocava per la banda de llevant amb la seva.

També va comprar dues finques rústiques al terme municipal de Cabrera per valor de 544.200 rs. (23).

Narcís Reynés

Del comerç de Barcelona, va comprar a St. Hipòlit de Voltregà el mas anomenat "Casa dels Frares" a través d'Antoni Sagrera (testaferro al servei de Reynés que va actuar de Madrid estan).

Aquest personatge també va comprar una finca a Barcelona per valor de 150.000 rs. (24).

Josep Safont i Lluch

Degut a la seva singular importància, i a la de la seva família, en sabem força. En els estudis de Simón Segura i els de Tomás i Valiente ocupa més espai que no pas la resta de compradors. J. M. Ramon de San Pedro a la Revista "Ausa" que correspon als anys 1.955-1.957 (25), glosa una crònica de la família tractant aspectes bibliogràfics i activitats econòmiques; però sens dubte, qui millor ha estudiat la família Safont ha estat Carmen Ana Serrano Cobos (26)

Josep Safont i ? fou un dels primers compradors de béns eclesiàstics. El seu nom figura entre els que l'any 1.837 encapçalaven les llistes d'adquiridors de finques desamortitzades, però

no sabem del cert si les va comprar ell o el seu pare, en Josep Safont i Casarramona, degut a la coincidència del nom i primer cognom. De totes maneres, Josep Safont i Lluch, amic de Mendizabal va apostar pel liberalisme comprant finques a Osona, malgrat que l'ordre liberal fos feble. Les partides carlines controlaven la major part de la comarca, i encara que oficialment s'acabés la guerra oficialment el 1.840, les faccions carlines van continuar actuant i amenaçant el règim liberal a Osona, i a la muntanya catalana en general. El 1.838 compra 4 peces de terra al terme municipal de Vic anomenades Camp de la Roqueta, i les 3 sorts en que fou dividida una peça de terra de nom Camp de la "Hera Closa"; a més d'una casa i hort contigua al Carrer St. Francesc, al costat d'una altra casa de la seva propietat. Anys després va comprar 5 peces més de terra anomenades La Serra de St. Ferm, Fontcuberta, Baixada del Roig, Camp de les Tres Puntes i i la primera sort de La Torre dels Frares, tot plegat per un valor de 601.730 rs.. El febrer de 1.843 va adquirir l'edifici del convent que havia estat dels carmelites descalços per un valor en remate de 431.000 rs.

Els tastaferros o homes de palla que va utilitzar per les operacions de compra de les finques de Vic, foren en Manuel Rodriguez, Feliu Macià, Miquel Rabella, Marcial Grau, Antoni Vall, Antoni Molins, i fins i tot un seu nebot, que firma escriptures de compra, un tal Francesc Camprodon i Safont (fill d'una de les dues germanes seves). Fou tan gran el volum de finques comprades, i de procedència geogràfica tan diversa, que la nòmina de compradors al servei de Safont s'allarga.

Les seves connexions amb la ciutat de Vic no es van limitar a la compra de béns desamortitzats, o al fet de ser-ne fill (neix a Vic el 5 de Juliol de 1.803 i mort sense successió el 4 de desembre de 1.861 a Toledo), hi tenia patrimoni, i també va exercir d'enllaç entre l'Administració a Madrid, en la qual hi tenia provades

influències, i els interessos que tenia l'Ajuntament de Vic sobre els edificis dels convents exclaustrats (veure capítol 2ⁿ.).

Josep Safont i Lluch fou una de les poques persones que va comprar béns eclesiàstics a tantes províncies de l'Estat. Solament a les quatre províncies catalanes va comprar béns per valor de més de 8.000.000 de rs.. A la província de Barcelona destaquen la compra a Sta. Perpètua de la Moguda de les 2/3 parts d'una heretat que havia estat del monastir de Montealegre, per un valor total de 6.081.000 rs., tres boscos a Tiana, i les finques i el convent de Vic. A Girona compra per un valor d'1.694.000 rs. A la província de Madrid compra 8 finques per un valor total de 2.789.690 rs. (això sense contar-hi el preu del convent de Sto. Domingo El Real de Bargas, que també va comprar, però que ignorem). A la província de Sevilla compra 110 Ha. de terres... Així mateix compra béns desamortitzats a les províncies de Ciudad Real, Avila, Mallorca i Segovia.

La vinculació a la desamortització i a la compra de béns no es redueix a Josep Safont i Lluch, el seu pare i el seu germà Manuel també compren. El segon compra a les províncies de Madrid i Toledo per un valor superior als 4.000.000 rs., el seu germà Jaume, tot i no comprar directament, va ocupar importants carrecs dins l'Administració i la burocràcia desamortitzadora.

Els avis paterns de Josep Safont i Lluch eren fills de Capolat, petit lloc de Berga. Posteriorment es varen traslladar a Vic. L'ur professió era la de traginers. Els avis materns eren naturals de Vic, éssent l'ofici de l'avi, tintorer.

El pare de Josep Safont, en Josep Safont Casarramona ja fou hàbil en el món dels negocis. Va comprar terres i cases a Vic i arreu de la comarca (27). Entre els anys 1.804 i 1.808, fou apoderat d'una companyia encarregada d'arrendar les rendes de l'excusada i del noveno entre els anys 1.805 i 1.808, de les 8 d'ibc sis del principat de Catalunya. Entre 1.813 i 1.814 fou arrendat

dor del delme del Corregiment de Girona. Per aquelles dates s'independitzà de la companyia de la qual n'era l'apoderat, se'n va anar a viure a Barcelona, emportant-se tota la família (1.814), i en el nou domicili continua amb les tasques que ja havia realitzat a Vic, però pel seu compte. Contracta el subministre de pa i ciuada per l'exèrcit del corregiment de Vic, compra finques i censals al mateix municipi, inversions que efectua amb papers del deute. També a Barcelona adquireix finques urbanes, com ara una casa-magatzem davant la duana del port, un castell al corregiment de Lleida, ... censos i censals. Participa en la fundació de la societat Riera Casals i Cia., dedicada a arrendar a Hisenda els impostos del Noveno i l'Excusado del Principat. Una vegada la societat es va desfer, els socis es van repartir el patrimoni acumulat.

El 1.830, l'embalum dels negocis, entre d'altres motius, el fan canviar de residència. Se'n va a Madrid amb la seva família (es queden, però, dos dels seus fills, en Jaume i en Miquel), i continua com a subministrador i prestamista d'Hisenda i l'exèrcit. També es va dedicar als negocis bancaris perquè apareix en el Registra de comerciants capitalistes.

Fou important en la vida política i econòmica de la família el fill segon, en Jaume Safont i Lluch. Portava negocis semblants als del seu germà gran, però va destacar per la seva carrera política i burocràtica. El 1.841 és nomenat Comissionat principal d'Arbitris d'amortització, Administrador de béns del clergat. El 1.850-51 és elegit diputat a Corts, i el 1.866 altra vegada ara pel districte de Vic. El 1.848 ocupa el càrrec d'Intendent bancari de la Junta Consultiva de Moneda.

Un altre germà, Manuel Safont i Lluch, fou el darrer d'emportar-se "i patejar-se" l'herència de la família. Va participar en les activitats que eren comunes a la família. Fou Diputat a Corts entre 1.850-51 per Ileida (Cervera). Va morir endeutat i sense herència (l'Estat el va embargar diverses vegades).

De tota la família Safont, el més conegut pels seus afers econòmics fou Josep Safont i Lluch, encara que -com s'ha vist ante riorment-, no fós ell l'iniciador, sinó el seu pare.

Era el fill gran de la família, i l'hereu. Va continuar portant els negocis del pare de Barcelona i Madrid, però no s'hi va limitar , en va encetar de nous. Per tal de sintetitzar els elements més importants de la seva biografia i les moltes i variades activitats econòmiques, hem cregut convenient destacar-ne les següents:

- . Amic de Mendizabal; estaven units en el terreny polític i econòmic.
- . Vinculat al partit Progressista encara que no va participar directament en política.
- . Nomenat administrador dels béns del Marquesat de Besora, arrendats per Antoni Satorna.
- . Fou dels primers compradors de béns desamortitzats, pagant amb títols del deute.
- . Un dels finançadors de Mendizabal després dels successos de La Granja.
- . Contratista de vestuaris de l'exèrcit.
- . Tenia altres negocis d'abastament, sobre tot operacions amb el Tresor.
- . Propietari del diari "El Patriota", publicat entre 1.836-1.838 i 1.842-1.843.
- . Vinculat als negocis del monopoli de la sal del Principat. També va comprar mines.
- . Activitats industrials. Tenia una fàbrica de grans dimensions, on hi produïa fanals peral'enlluernat públic, rellotges de torre, canons peral'exèrcit i la marina, màquines de vapor, ponts de ferro, vies de ferrocarril, grues de ports...
- . Arrendatari durant una època de paper segellat.
- . Forma part de l'associació de Propietaris de la província

de Barcelona.

- Nomenat Intendent Honorari de la província de duanes i "resguardos" els anys 1.850-51, 1.855, 1.856, 1.857 i 1.858.
- Vocal de la Junta Consultiva d'Aranzels del Ministeri d'Hisenda.
- Propietari del castell de Montesquieu de St. Quirze de Besora...

Bàsicament es tracta de negocis i càrrecs vinculats als ministres i a l'Estat, és a dir, juga amb el diner de l'Estat, fins i tot quan munta una farga. Forma part d'aquella burgesia que va enderrocar l'Antic Règim i instaurar l'Estat liberal, carregada de prejudicis, bona part dels beneficis aconseguits els inverteix en acumular patrimoni.

Francisca Soler Figuerola

Compra a Vic 3 peces de terra anomenades Terra d'en Forcada, d'en Pau Serra i "Desvio del riu Gurri", que havien estat dels Dominics. Compra efectuada a través d'en Caietà Cicarelli.

Pau Taulats

Resident a Malla, al 1.840 fou nomenat un dels 15 electors de Vic. També era capità de la milícia Nacional (28). A la mateixa època també és va nomenar un tal Antoni Taulats com a Expeditador de sal al públic al detall. És possible que fos parent de Pau Taulats.

Es tracta d'un dels personatges que més peces de terra van comprar. Concretament les 1ª i 2ª sorts en que foren dividides unes terres del rector de Folgaroles, anomenades Bescompte o Coromina dels Aniversaris. Operacions de compra que va concertar a través de Manuel Cruz Rodríguez i Magina Espriu.

Francesc Vilar i Alrrà

Resident a Barcelona, va comprar utilitzant Francesc Murlans i Llopart com a tastaferro, el mas anomenat Casa Socas de Folgaroles, i el Mas dels Frares al mateix terme municipal, pagant per un valor total de 381.600 rs.

Notes.-

- (1) FONTANA, Josep: "Cambio económico y actitudes políticas en la España del siglo XIX"
ed. Ariel (Ariel quincenal), Barcelona 1.983, p. 171
- (2) TOMAS Y VALIENTE, Francisco: "Recientes investigaciones sobre la desamortización: intento de síntesis."
Moneda y Crédito nº 131, Madrid diciembre 1.974
p. 144
- (3) VIVENS VIVES, Jaume: "Industrials i Polítics. (segle XIX)"
ed. Vicens Vives (col. Història de Catalunya. Biografies catalanes. nº 11), Barcelona 1.980, p. 30
- (4) A manera de suggerència: Segons els models de revolució industrial que es donen arreu, la desamortització seria una possible via legal per efectuar el pas previ a la industrialització, és a dir, una revolució agrària que integrés els productes del camp dins la xarxa comercial, alliberés mà d'obra destinada a la indústria, ampliés el mercat estatal, oferís capitals a la indústria... De tot plegat en podem avançar que la desamortització, tal i com es va dur a terme, com les persones que va implicar, no va contemplar cap de les condicions anteriorment esmentades.

Si els efectes de la desamortització no van ser positius per a la industrialització, a primera vista, sembla que tampoc^{no} foren negatius, ja que tampoc no va robar capitals a la burgesia industrial, perquè aquesta no compra terres; qui compra béns desamortitzats és una altra mena de burgesia.
- (5) Segons Barraquer i Roviralta aquest comprador era resident

a Barcelona, però segons enregistra Clavillart en els
Protocol·ls de Vendes de Béns Nacionals, vivia a
Vic.

(6) Desconeixem el 28 % del total venut.

(7) SIMON Y SEGURA, Francisco: "La desamortización de Mendi-
zabal en la provincia de Barcelona"

Moneda y Crédito nº 98, Madrid setembre 1.966, p. 131

(8) Segons Clavillart als Protocol·ls... de 1.838 a 1.847
(veure punts 3.2.1., 13.2.2.); Monacals... nº 4.600 ;
Monacals (l·ligalls petits) nº 312.

(9) Hem descartat treballar amb les qualitats de les terres
(veure punt 3.1.1.) per diverses raons.

- . Perquè la major part de les finques foren desamor-
titzades a la Plana de Vic, on quasi totes les
terres eren de conreu (no hi ha bosc i hi ha molt
poc erm i roquer)
- . Perquè la informació aconseguida és contradictò-
ria i està plena de forats.
- . Perquè en moltes de les finques venudes no hi ha
una clara especificació.

(10) Tal i com ha estudiat F. Simon Segura. op. cit., p. 125-
126.

(11) Llibre de Majors Contribuents del Cadastre del municipi
de Vic, 1.853, A.M.V.

(12) Gairebé totes les finques són rematades a Barcelona. Mo-
nacals (l·ligalls petits) nº 312

(13) SIMON SEGURA op. cit., p. 129

(14) Monacals... nº 4.553, 4.554

(15) Monacals (l·ligalls petits) nº 291

(16) Llibre Majors Contribuents...

(17) Clavillart, Protocol·ls... any 1.844 p. 361-365

(18) Monacals... nº 4.553, 4.554

(19) Llibre Majors Contribuents...

- (20) Ibid.
- (21) Monacals... 4.553, 4.554
- (22) Ibid. / B.O.B. 8-VI-1.844
- (23) Ibid.
- (24) Ibid.
- (25) RAMON DE SAN PEDRO, J. M.: "Els Safont"
Ausa nº 11, 1.955-1.957, p. 311-319
- (26) SERRANO COBOS, Carmen Ana: "Contribución al estudio de la
desamortización en España: Los Safont. 1.814-1.841"
Tesi de llicenciatura curs 1.978-1.979, Biblioteca
d'història de la UAB.
- (27) El mas St. LLàtzer a Vic; 2 q. de terra : al lloc anome-
nat la Pedroxa, una peça de terra al costat de la Torre
de Bonaixes; 2 q. 10 co. 3 pico. de terra darrera les hor-
tes del carrer Manlleu; el camp de La Baya; una casa al
carrer de les Neus; tot plegat a Vic. A St. Agustí del
Lluçanès va comprar cases i horts, també a la parròquia
de St. Genís del Pi. No eren terres de l'Església desa-
mortitzades.
- (28) Llibre de Blens Municipals, Vic, 6-XII-1.840, 20-XII-1.840
AMV.



111. ELS CENSOS I LA SEVA REDEMPCIO. =====

Dues grans fonts d'ingressos de l'Església poc estudiades han estat els delmes i els censos. A més a més de les almoines i donacions dels feligresos, i de les rendes que donaven les finques, els censos i els delmes han estat de sempre dos canals a través dels quals l'Església fonamentava el seu sosteniment econòmic.

El delme era un tribut que rebia l'Església des de l'Alta Edat Mitjana i que consistia originàriament en el 10 % de la collita de determinats fruits recol·lectats, sobre tot cereals. Durant el Trienni Liberal, el delme fou reduït a la meitat, però els decima-dors van continuar pagant, i l'altra meitat es va transformar en una contribució en metal·lic a favor d'Hisenda Reial. Acabat el Trienni, durant el darrer període de Ferran VII al poder, el delme va tornar al seu valor habitual. Pel Reial Decret de 29 de juliol de 1.837, englobat dins el context de desamortització de béns del clergat secular, el delme fou suprimit del tot, però degut al crònic dèficit que patia Hisenda i a les necessitats peremptòries de guanyar la guerra civil, durant els anys 1.837-1.840, fou autoritzat el seu cobrament. Seria interessant veure quina era la importància del delme a Osona, i fins a quin punt va ajudar a finançar l'Estat en les seves empreses. Això per una banda, i per l'altra (tot seguint les indicacions que Jaume Torras enceta en el seu llibre "Liberalismo y rebeldia campesina. 1.820-1.823") es brinar fins a quin punt la reimplantació del delme va desplaçar els camperols osonencs cap a postures cada vegada més intransigents envers el liberalisme.

Pel que respecta a l'altra font d'ingressos de l'Església, els censos i censals, hem abordat un primer i tímid intent d'estudi

en dues direccions: per una banda veure quina quantitat de diners mobilitzaven, és a dir, quina importància tenien els censos i censals dins el conjunt d'ingressos de l'Església. Per seguir el seu rastre hem utilitzat les fonts que ens oferia la burocràcia desamortitzadora. Quan els béns eclesiàstics van passar a ser administrats per l'Estat, indirectament també es varen traspasar les càrregues que pesaven sobre les finques desamortitzades, entre elles els censos. L'Administració se'n va fer un tip d'omplir llibres i llibres de censos, bona part dels quals a través del temps havien deixat de pagar-se, ja que a vegades ni el propi censaler no se'n recordava que gaudia d'aquest dret. Va intentar posar ordre fent inventaris i exigint a través dels seus organismes provincials i locals el cobrament dels censos que havia passat a administrar. En certa manera la pròpia Administració s'adonava que l'aparell burocràtic en aquest afer era novell i inexpert, lent i deficient (1). En un llistat dels censos de la Diòcesis de Vic, l'Administració qualifica de set maneres els distints censos i càrregues que havia passat a administrar, segons les seves peculiaritats i el grau de fiabilitat del seu cobrament (2):

- Censos cobrables lliures de tota càrrega.
- Censos permütables cobrables.
- Censos redimits.
- Censos incobrables lliures de tota càrrega.
- Censos pertanyents a monges, incobrables i que s'aplicaven a la seva subvenció
- Censos permutables dubtosos.
- Relació de finques rústiques i urbanes permutables pertanyents a monges.

Una altra font informativa, tant o més valiosa que l'anterior són les relacions de censos que abans de la desamortització cobrava cada institució eclesiàstica. Informació molt dispersa que caldria anar contabilitzant.

La segona direcció que han prèls els nostres estudis, ha estat veure com, amparats en la legislació desamortitzadora, molts censataris aprofitaven per redimir una càrrega que, de generacions, pesava sobre d'ells. En certa manera, la necessitat de conèixer la importància dels censos redimits, ens ha obligat a esbrinar (intentar conèixer) el volum total de censos que cobrava l'Església. La font utilitzada per conèixer la redempció dels censos han estat els "Protocols de Vendes de Béns Nacionals" (1.848, 1.849) del notari Clavillart, i els llibres de Protocols de Vendes de Finques de l'Estat (anys 1.850, 1.851, 1.852 i 1.853) del notari Pla i Soler, dipositats a l'A.H.P. de Barcelona. Es tracta dels mateixos llibres on eren enregistrades les compres de finques procedents de la desamortització eclesiàstica.

1. Els censos de l'Església a Osona.

Segons el Diccionari de Dret Usual (3) un cens és:

"Un contracte pel qual donant una quantitat de numerari sobre els béns reals d'un altre, s'obté el dret que aquest pagui una determinada pensió anual en diners o en espècie"

Serà consignatiu quan:

"el censatari imposi sobre un immoble de la seva propietat el gravamen del cens o pensió que s'obliga a pagar al censalista pel capital que d'aquest rep en diner"

Sovint aquest tipus de contractes amagaven un préstec amb usura.

Poca informació tenim sobre la quantitat d'institucions eclesiàstiques i eclesiàstics que percebien censos, així com la quantitat a què ascendien, els censataris i la seva procedència geogràfica...

Tenim una relació dels censos i censals que cobrava l'Adminis-

tració de la Pietat i el capítol catedralici, que pot donar una idea de la importància d'aquesta modalitat d'ingressos pel clergat secular. (4)

De l'Administració de la Pietat:

- El capital dels censals no redimits de renda cobrable ascendia a 275.425 Escuts (e.) 141 Millars (mi.); i donaven una pensió anual de 8.158 e. 594 mi..
- El capital dels censals de pensió endarrerida o ignorada ascendia a 12.589 e. 147 mi.; donaven una renda de 377 e. 674 mi. .
- El capital dels censals que ha set redimits i consta la seva relació ascendien a 12.389 e. 162 mi.; donaven una pensió anual de 331 e. 674 mi..

La suma total del capital puja a 300.403 e. 450 mi., i les seves rendes 8.907 e. 942 mi..

Del capítol catedral:

- El capital dels censos no redimits de renda cobrable ascendia a 241.584 e. 583 mi., i donaven una pensió anual de 7.143 e. 377 mi..
- El capital dels censals de pensió endarrerida o ignorada era de 12.239 e. 636 mi., i la seva pensió anual de 367 e. 189 mi..
- El capital dels censals que havien set redimits ascendia a 19.408 e. 229 mi., i les seves rendes anuals ascendien a 582 e. 247 mi..

La suma total del capital és de 273.232 e. 448 mi., i les seves rendes anuals 8.092 e. 247 mi.

El 4,3 % de les pensions dels censals era incobrable.

A mitjans de segle s'havien redimit el 5,6 % dels censals d'ambdues institucions.

Les rendes anuals que donaven els censals d'ambdues institucions ascendien a 16.999 e. 1.189 mi.

La informació que acabem d'oferir comporta diversos problemes: solament tenim informació de dues institucions del clergat secular, i la convertibilitat monetària (veure punt 3.1.1. de la unitat 11), els censals redimits no els hem pogut corroborar als Llibres de Protocols, la qual cosa ens indueix a pensar -i això és un avanç del següent capítol- que no tots els censos redimits foren escrits pels notaris Clavillart i Pla i Soler; i un darrer dubte; si tots els censos que percebia l'Església, foren enregistrats per l'Administració quan els va passar a administrar.

Pel que fa al clergat regular hem aconseguit un resum efectuat el 1.867 (5) dels censos dels convents de monges de Vic, i un resum general dels censos de les ordres de regulars de barons de 5 convents de Vic (6).

En conjunt, les monges dominiques de Sta Clara, les carmelites calçades, les carmelites descalçades i les beates dominiques gaudien d'uns censos capitalitzats en 184.994 e. 1.831 mi., que donaven unes rendes anuals de 5.454 e. 1.537 mi.

El capital dels censos dels carmelites calçats, carmelites descalçats, dominics, mercedaris i trinitaris desc. ascendia a 95 e., i donaven unes rendes anuals de 19 e.

Faltaria conèixer els censos que percebien el convent de franciscans de Riudeperes, el de franciscans del Remei, caputxins i l'oratori de St. Felip Neri, així com els que percebien els beneficis, les parròquies i d'altres esglésies i fundacions per tal de poder començar a arriscar una valoració global sobre la importància dels censos i les seves rendes per a l'Església a Osona. De moment, deixem el camí mig embastat.

2. La redempció dels censos a la desamortització de Mendizabal.

Una Reial Ordre de 5 de març de 1.836 declarava en estat de redempció, tots els censos, imposicions i càrregues de qualsevol espècie i naturalesa que pertanyessin a les comunitats de monacals i regulars, tant de barons com de religioses, els convents dels quals haguessin estat suprimits i els seus béns incorporats a la Nació (7).

L'Ordre especifica els passos que havia de seguir aquell censatarí que intentés la redempció de la càrrega que afectés a les seves propietats. Així, aprofitant el procés desamortitzador, molts censataris es van poder alliberar d'unes càrregues feudals que havien de pagar eternament, a través d'unes condicions assequibles i beneficioses per ambdues parts: l'Administració rebia uns diners caiguts del cel que destinaria a consolidar el Deute Públic (8), i el censatarí podia redimir un cens retornant el seu capital, però a través d'unes condicions immillorables.

L'import del cens s'havia de satisfer de la següent manera:

"una cinquena part al comptat o abans de l'atorgament de l'escriptura de redempció, i les altres 4/5 parts en els 4 anys successius a raó d'una cada any" (9).

Una tercera part de l'import s'havia d'efectuar en valors no consolidats per tot el seu valor nominal, una altra terceta part amb títols del deute "corrent amb interès a paper, també per tot el seu valor nominal", i la tercera part restant en títols o documents del deute sense interès, però en una quantitat dupla, o sigui, no donant el seu import nominal, més que la meitat d'aquest mateix valor (10). Igual que va passar en la venda de béns eclesiàstics, la

modalitat de pagament a través de títols del deute, i no en metal·lic va significar que el preu real de la redempció fos molt menor.

La qüestió a plantejar és la següent: si tant bones eren les formes i condicions de pagament, perquè solament es redimeixen 30 censos procedents del clergat regular osonenc ? (quan la quantitat de censos d'aquest era molt superior). A part dels censataris que ni el pagaven, els censos requeien sobre d'un ampli ventall de població, incloent-ne d'urbana i de rural, camperols i menestrals, gent acomodada i d'altre no tant. Hi havia censataris que marcats per la pressió ideològica i ambiental, no redimien uns censos que "de sempre s'havien pagat", a més de la pressió moral que podia exercir el censalista. Però creiem que una de les persuasions més contundents a redimir un cens era l'imbrincat mecanisme burocràtic. Els censataris més pobres, a part de no tenir suficients diners per redimir els censos, on havien d'anar a cercar títols del deute?, la major part d'aquests eren analfabets, i els seus desplaçaments territorials es limitaven com a màxim als pobles més propers. Seria interessant fer un estudi dels censataris que redimeixen censos per veure'n la seva residència i procedència social i comparar-los amb els censataris d'Osona.

SOL.LICITUD DE REDEMPICIO DE CENSOS. (nòmina ordenada cronològicament segons la seva redempció)

censatari	finca		cens-alista	capital	pensió
nº nom	residència fin.	spbre la que recau pobl. el cens	pobl.		ll. s. d.
1 Joan Vilaró (11)	Manlleu	m. Corominas de la Creu Tona	dominics Vic	2.265 ll. 14 s.	67 19
2 Jaume Bosch (12)	Vic	terra	dominics Vic	950 ll.	28 10 1
3 Mercè de Senillosa(13)	Vic	Casa codina	mercedar. Vic	1.344 ll. 14 s.	5 d 40 6 10
4 Josep Morera (14)	El Brull	t.	car. des. Vic	555 ll.	16 13
5 D. Colomer (15)	Vic	t.	dominics Vic	200 ll.	7
6 J. Pujada (16)	St. Jul. S. m. Pujada		St. Ju. car. des. Vic	755 ll.	22 13
7 M. Riera (17)	Vic	béns	car. calc Vic	200 ll.	6
8 J. Escadallé (18)	St. Quirze béns		dominics Vic	1.400 ll.	42
9 J. Vila (19)	Vespella	m. Vila	merce. Vic	126 ll. 2 s. 3 d.	3 15 8
10 N. Bracons (20)	La Bòla	m Paranisa	trinit. Vic	365 ll. 13 s. 8 d	10 14
11 M Quiriana (21)	Vic	casa	carm. des Vic	5.161 rs. 28 m.	7 14
12 id.	Vic	casa	carm. des Vic	" rs. " m.	1 15 4
13 id.	Vic	casa	carm. des Vic	" rs. " m.	1 16 7
14 id.	Vic	id.	dominics Vic	" rs. " m.	3
15 M. Vertiguer (22)	Vic	casa	carm. des Vic	2.265 rs. 22 m.	7 10
16 Ll. Colomer (23)	Vic	casa	carm. des Vic	1.386 rs. 22 m.	3 18

(continuació)

censatarí		finca		cens-alista		capital		pensió	
nº	nom	residència	f. sobre el cens	la que recau pobl.	pobl.			ll. s.	d.
17	Felic. Aliguer (24)	Centelles	casa	Vic	car. des. Vic	9.710 rs.	25 m.	6	
18	id.	Centelles	id.	Vic	trinitaris Vic	"	rs. " m.	21	10 2
19	Fran. Abadal (25)	Vic	casa	Vic	dominics Vic	88 rs.	30 m.	2	6
20	id.	Vic	id.	Vic	trinitaris Vic	3.789 rs.	21 m.	7	13
21	id.	Vic	id.	Vic	trinitaris Vic	"	rs. " m.	3	
22	Salva, Prat (26)	Vic	t. St. Andreu Palou	St. A.	Montealegre	1.550 ll.	13 s. 11 d 46	10	5
23	J. Estanyol (27)	Vic	casa	Vic	car. calç Vic	20 ll.		6	
24	id.	Vic	id.	Vic	car. calç Vic	338 ll.	Ds. 9 d. 10	3	4
25	J. Casdevila (28)	Vic	casa	Vic	caputxins Vic	733 ll.	6s. 8 d 22		
26	Jaume Dam (29)	Vic	casa	Vic	car. calç. Vic	1.076 rs.		3	
27	Pere Muntaner (30)	Vic	casa	Granoll. mercedaris Gran.	41 ll.	13 s 4d.		12	6
28	Joan Güell (31)	Manlleu	béns	Manlleu car. desc. Vic	162 ll.	4s. 5d.		4	17 4
29	R. Camprodón (32)	Torelló	mas Torre	Torelló monestir	Ripoll 5.160 rs	27 mv.			
30	id.	Torelló	id.	Torelló monastir	Ripoll	"	rs. " mv.	(9 co. ordi)	
31	id.	Torelló	id.	Torelló monastir	Ripoll	"	rs. " mv.	(1 q. civada)	
32	id.	Torelló	id.	Torelló monastir	Ripoll	"	rs. " mv.	(9 co. espe.)	
33	id.	Torelló	id.	Torelló monastir	Ripoll	"	rs. " mv.	(2 capons)	

(continuació)

censatarí		finca		cens-alista	capital	pensió
nº	nom	residència	f. sobre el cens	la que recau pobl.	pobl.	ll. s. d.
34	id	Torelló	id.	Torelló monastir	Ripoll " rs. " mv.	5 2
35	Ramon Tort (33)	Vic	m. Santells	Cerdany. monastir	St. Cugat 303 ll 6s. 8d.	4 11
36	D. Soler (34)	Vic	finques	Manresa carmel.	Manresa 170 ll.	5 2
37	id	Vic	finques	Manresa carmel.	Manresa 60 ll.	16
38	S. Espadamola (35)	Torelló	casa	Torelló car. desc. Vic	8.533 rs. 11 mv.	24
39	E. Cimas (36)	Vic	m. Morocuc	Gurb benedicti.	Ripoll 437 rs 16 mv.	(5 co. blat)
40	id.	Vic	id.	Gurb benedicti.	Ripoll " rs. " mv.	(1 q. ordi)
41	id.	Vic	id.	Gurb benedicti.	Ripoll " rs. " mv.	(1 q. ordi)
42	Pau Farnola (37)	Saderra	m. Caseta	Orís francisc.	Vic 110 ll.	1 3
43	id. (38)	Saderra	t.	monastir	St. Pau C. 103ll 6s 8d.	1 11
44	F. Megarola (39)	Vic	casa	Vic monastir	Montser. 320 rs.	9
45	id. (40)	Vic	m. Quintanas	Canove. monastir	Ripoll 17.784 rs. 10 mv.	(2 q. blat, 10 q. civ)
46	Josep Cella (41)	Oristà.	béns	carm. des. Vic	3.263 rs. 11 mv.	9 3
47	J. Subirachs (42)	Vic	casa	Vic carm. des. Vic	270 ll.	8 2
48	J. Safont (43)	Plugreig		St. Joan Jeru l'Amet.	454 rs. 30 mv	(1 g. blat, 3,5 q. ord)

48 TOTAL

Dins el període 1.848-1.853 es redimeixen 48 censos, entre censals o censos consignatius, censos perpetus o emfiteutics, de censataris d'Osona, 25 dels quals resideixen a Vic, i la resta a la Vola, El Brull, Centelles, Gurb, Manlleu, St. Julià de Sasorba, Oristà, Puigreig, St. Quirze de Besora, Saderra i Torelló. A vegades la finca o el bé sobre el que recau el cens no és ubicat a la mateixa localitat del censatari ni del censalista. Els censos poden recaure sobre una peça de terra, un mas, una casa, o d'altres tipus de béns sense especificar.

Els censalistes (abans que l'Estat se'n fés càrrec) pertanyien tots a ordes regulars. Seria interessant saber perquè no s'escripturen als llibres de Protocols... els censos redimits procedents del clergat secular, tal vegada perquè dins el període que estem estudiant no se'n redimeixen. Deixant de banda els censalistes que no eren d'Osona, tenim com a antics censalistes el convent del carme calçat, el del carme descalç, caputxins, trinitaris dominics i mercedaris, tots ells, de Vic.

TAULA

Nº de censos redimits segons els seus antics censal.

orde	nº censos
Carme descalçats	12
Dominics	6
Carme Calçat	4
Trinitaris	4
Mercedaris	2
Caputxins	1
TOTAL	29

La pensió anual que obligava el cens podia establir-se en

en diners o en espècies. Pel que fa als diners, la unitat monetària més utilitzada, eren les lliures catalanes i la seva moneda fraccionària, els sous i els diners (veure punt 3.1.1. de la unitat 11), però hi ha també enregistrats capitals en la unitat monetària habitual a la desamortització, els rals de billó i la fracció, el morabatí. Si es pagava en espècies, es podien pagar mesures de "blats" (amb quarteres i/o les seves fraccions), aviram, com pollastres, capons o gallines..., també es podia pagar amb d'altres espècies, però les esmentades eren les més utilitzades.

El total dels capitals dels censos redimits ascendia a 299.195 rs. (una vegada efectuada la conversió monetària de lliures a rals), els quals donaven unes rendes anuals en diners de 4.888 rs., a més de les rendes en espècies que ascendien a 2 q. 1 co. de blat, 1 q. d'ordi, 1 q. de civada, 1 co. d'espella i dos capons.

Tant pel que respecte al capital com a les rendes que donaven els censos redimits, llurs quantitats ascendeixen a xifres superiors a les que es van contabilitzar el 31 d'agost de 1.852, la qual cosa ens planteja dues incògnites que de moment deixem sense resoldre:

- o bé els ordes religiosos que falten en el resum ofert en el capítol primer gaudien de gran quantitat de censos,
- o allò inventariat no respón a la realitat.

Deixem la porta oberta per a posteriors investigacions.

NOTES.-

- (1) Una carta de l'Administració recorda el venciment del cobrament de varis censos, i en una altre carta, on es confirma l'esforç de l'Administració per posar al dia el pagament dels censos, queda pal.lesa la seva inoperància perquè es veu impotent a l'hora de cobrar-els:

"Els censataris , malgrat les quantioses comandes que se'ls hi fan per aquesta subalterna perquè verifiquin els seus pagaments, són molt pocs els que s'ofereixen a cumplir, i no és possible obligar-els donat que la seva major part es troben en pobles distants d'aquesta ciutat" (carta de l'administració local a la superioritat, datada a Vic l'1 de juny de 1.839) a Monacals (lligalls petits)... nº 272

- (2) Monacals (lligalls petits)... nº 316, subcarpeta nº 8

- (3) CABANELLAS, G.: "Dicccionario de Derecho Usual"

Buenos Aires 1.976, vol 1, p. 373

- (4) Arxiu de la Mensa Episcopal de Vic nº 2.236 "Desamortització. Documents. 1.841-1.906" A.E. Vic

- (5) Monacals (lligalls petits)... nº 316, subcarpeta nº 8

- (6) Monacals... nº 4.578

- (7) Article 1 (tret de MARTIN, Teodoro: "La desamortización. Textos político-jurídicos. Estudios, notas y comentarios")

ed. Narcea, S.A.. Madrid 1.973 p. 119-120

- (8) id., Article XI
- (9) id., Article IV
- (10) id., Article VI
- (11) Clavillart. Protocols... any 1.848 p. 365-368 . Censal
- (12) id., 1.849 1ª part p. 66-70 . Censal
- (13) id., 1.849 2ª part p. 264-268 . Censal
- (14) id., 1.849 2ª part p. 269-273 . Censal
- (15) id., 1.849 2ª part p. 318-322 . Censal
- (16) id., 1.849 2ª part p. 328-332 . Censal
- (17) id., 1.849 2ª part p. 382-385 . Censal
- (18) id., 1.849 2ª part p. 399-403 . Censal
- (19) id., 1.849 2ª part p. 465-469 . Censal
- (20) id., 1.849 3ª part p. 203-207 . Censal
- (21) id., 1.849 4ª part p. 7-10 . Censal
- (22) id., 1.849 4ª part p. 15-18 . Censal
- (23) id., 1.849 4ª part p. 49-52 . Censal
- (24) id., 1.849 4ª part p. 111-114 . Censal
- (25) id., 1.849 4ª part p. 137-141. El primer cens és perpetu,
mentre que els altres dos són consignatius.
- (26) id., 1.849 4ª part p. 356-359. Censal
- (27) PLA I SOLER, Josep. Venda de Finques de l'Estat AHPB
1.850 1ª part p. 127-131. Són dos censos perpetus
- (28) id., 1.850 2ª part p. 26-29 . Censal
- (29) id., 1.850 3ª part p. 116-119 . Censal
- (30) id., 1.850 4ª part p. 96-99. Cens perpetu
- (31) id., 1.850 4ª part p. 182-185 . Censal
- (32) id., 1.850 4ª part p. 186-189. Cens perpetu (en desconeix
em el seu capital.
- (33) id., 1.850 4ª part p. 194-197. Cens perpetu.
- (34) id., 1.851 1ª part p. 173-176. Censal
- (35) id., 1.851 1ª part p. 297-300. Censal
- (36) id., 1.851 2ª part p. 93-96. Cens emfiteùtic.

- (37) id., 1.851 2ª part p. 201-204. Cens perpetu.
- (38) id., 1.851 2ª part p. 210-213. Cens perpetu.
- (39) id., 1.851 3ª part p. 131-134. Cens perpetu.
- (40) id., 1.851 3ª part p. 131-134. Cens perpetu amb dimini
directe.
- (41) id., 1.851 3ª part p. 167-170 . Censal
- (42) id., 1.851 4ª part p. 177-180 . Censal
- (43) id., 1.853 p. 309-315. Cens perpetu.

IV. CONCLUSIONS

El patrimoni rústic i urbà de l'Església a la comarca d'Osona, ni era excessivament voluminós (si el comparem amb les propietats de l'Església a d'altres indrets), ni estava homogèniament repartit arreu de la comarca ni entre les diverses institucions i ordes religiosos. Predomina el nombre de finques rurals per davant de les finques urbanes. Les primeres es troben concentrades, en la seva major part, a la Plana de Vic. Generalment es tracta de peces de terra de petites dimensions, repartides arreu de la geografia de la Plana. La qual cosa no significa que les masies, encara que en nombre més reduït, no tinguin una importància qualitativa dins el volum de finques rústiques de l'Església. En qualsevol cas, les dimensions de les finques eclesiàstiques s'adiu amb les que hi havia a la comarca. És possible, però, que la qualitat mitjana de les terres de l'Església fós lleugerament superior a la de les terres de la comarca.

Pel que fa a les finques urbanes, gairebé en la seva totalitat estaven concentrades a la ciutat de Vic (63 dels 70 immobles urbans que tenia l'Església d'Osona).

El clergat secular disposava d'un volum de finques molt superior al del clergat regular (223 finques el primer i 57 el segon). Del clergat secular qui més finques tenia era el capítol catedral i l'església de la Pietat de Vic; i del clergat regular qui concentrava la quasi totalitat de les finques era l'orde de carmelites calçats i l'orde de dominics. Els trinitaris, felipins i caputxins solament tenien una finca rústica cadascun, men-

tre que els carmelites descalçats i els franciscans del Remei no en tenien cap. Una anàlisi qualitativa faria variar la distribució en alguns casos. Per exemple, per al capítol catedralici i per a La Pietat augmentaria el valor de les seves finques rústiques respecte del valor de les finques del conjunt de l'Església.

Els ingressos eclesiàstics procedien dels beneficis que oferien els arrendaments de les seves finques, però cal tenir present la importància del delme, els censos i les donacions pietoses en el manteniment del clergat i el seu culte.

El nombre de finques desamortitzades a la comarca va ser insignificant respecte del volum de finques que posseïa l'Església d'Osona i respecte de les desamortitzades a la resta de l'Estat. Qui més va patir el flagell desamortitzador, tant en el volum com en la durada dels seus efectes, fou el clergat regular. Es va vendre una quantitat semblant de finques procedents del clergat secular, però cal tenir present que les finques d'aquest eren quatre vegades superiors en nombre al volum de finques del primer. Dotze municipis es van veure afectats per la venda de béns eclesiàstics, tots ells situats al voltant de la Ciutat de Vic. Aquesta venda es va iniciar amb un retard considerable respecte de la resta de l'Estat, exactament al setembre del 1838, quan a l'Estat ja s'havien venut 11.331 finques per un valor de 683.256.785 rs. Les causes del retard i de la poca importància que va tenir la desamortització a la comarca caldria anar-les a cercar en la inestable situació de la vida osonenca: les guerres carlines, que esporuguien els possibles compradors; una societat tradicionalista; una església militant que, en veure's expoliada dels seus béns, lluny de restar indiferent, va emprendre una lluita legal a través de plets contra l'Administració; i ideològica a través de la seva incidència quotidiana en la societat.

Els compradors de finques procedents de la desamortització eclesiàstica, en la seva majoria, residien a Barcelona. Es tractava

d'un grup d'especuladors que, tot aprofitant les immillorables condicions de compra que els oferia la legislació desamortitzadora, va ampliar el seu patrimoni personal. Burgesia del diner i de l'especulació que, compromesa amb el règim liberal, va adquirir arreu del Principat finques procedents de l'Església, mentre la burgesia local, en la seva major part, atemorida i/o condicionada per la inestabilitat de la comarca, va quedar al marge de la bicoca de la desamortització. Les finques comprades van quedar força repartides, i solament una minoria va efectuar despeses considerables de diners en la compra de finques sense que això significués la concentració en mans d'un sol propietari de grans extensions de terra ni de grans quantitats d'immobles urbans. Les finques es van adquirir a un preu inferior del seu valor real i amb unes condicions de pagament que reduïren el preu d'adjudicació de les finques comprades. En definitiva, els adquirents van desembutxacar-se menys d'una quarta part dels diners que havien concertat en la subhasta.

La desamortització eclesiàstica de Mendizàbal, doncs, va significar per a l'Església:

- 1: Alienació definitiva d'una part de les seves propietats, les del clergat regular, i deixar de cobrar les rendes de les finques que li foren alienades i no retornades, a més dels delmes i censos. Per a aquest clergat regular la situació fou irreversible.
- 2: Disolució dels ordes religiosos afectats, en alguns casos definitiva.
- 3: Alienació temporal de béns i ingressos de propietats del clergat secular que, una vegada acabat el període desamortitzador en qüestió recupera progressivament la jurisdicció sobre la propietat de les finques alienades per l'Estat fins a un 93,7 per cent, i, per tant, gaudeix de nou de les seves rendes, delmes i censos.

- 4: En conseqüència, les finques rústiques desamortitzades procedents del clergat secular foren molt poques en nombre, però sí les de millor qualitat. Solament es va veure afectat per la venda de les seves propietats el capítol catedralici i algunes parròquies, mentre que la Pietat, beneficis i d'altres institucions seculares van restar immunes a la venda de propietats.
- 5: El Bisbat es va beneficiar, en certa manera, de la desamortització, ja que, una vegada estroncat el procés va quedar com a destinatari de la propietat i l'administració dels edificis conventuals que no havien estat venuts.
- 6: Coneixem molt poc sobre les conseqüències socials de la desamortització a Osona. Suposem que foren minses donada la limitada amplitud i importància quantitativa del procés, però no dubtem que en moltes d'aquelles finques que van canviar d'amo el règim d'arrendament i d'explotació també hi fou modificat. Un exemple de les conseqüències socials de la nova situació el tenim en els processos a pagesos acusats de fer llenya en els boscos desamortitzats.
- 7: La desamortització és un d'entre tants dels motius que provocarà l'oposició al règim liberal per part d'àmplies capes de camperols i de sectors conservadors de la població. Malgrat, doncs, la supresió dels ordes i convents de religiosos barons a Vic i comarca, la vitalitat religiosa catalitza l'oposició al liberalisme i a les seves agressions per mitjà de la fundació de noves congregacions que supleen les desmantellades, només que, a partir d'ara, es tractarà de congregacions femenines en la seva major part, evitant així la influència dels embats revolucionaris. Al llarg del segle XIX es van anar construint els convents següents: carmelitanes de la Caritat, dominiques de l'Anunciata, missioners claretians, religioses Sagramentàries, felipones dels Saïts, germanes Josefines, germanetes dels

pobres, serves de la passió, serves del sagrat cor, tots ells amb la seva corresponent església. També assistim, durant aquest període, a la fundació de noves esglésies, així com a la revitalització del Seminari. La gran activitat que es detecta, doncs, denota un intent de fer front a les agresions liberals.

(La bibliografia marcada amb el signe "o" ha estat expressament utilitzada per a la realització de l'estudi)

BIBLIOGRAFIA.-

- AGUILAR, Mariano: " Vida del admirable siervo de Dios: Antonio M^a Claret " "
- ALBAREDA, Anselmo: " Bibliografía de la regla benedictina " Montserrat, 1933.
- ALCALA GALIANO, A.: Obras escogidas de..., próleg i edició a cura Jorge Campos. Biblioteca de Autores Españoles, 83-84. Madrid, 1955.
- ALDEA, G ; MARIN, T: " Diccionario de la eclesiástica de España " "
- ALTAMIRA, Rafael: " Historia de la Propiedad Comunal " Madrid, 1890. pág. 266.
- ALTISENT, A.: " Historia de Poblet " , " Abadía de Poblet " , 1974
- " Uns fulls del Cartulari Menor de Poblet, retrobats " " Boletín Arqueológico " Tarragona , 1966 , 107-112.
- ALVARO, Francisco: " Cartas místicas que escribió el filósofo Racino " Barcelona, Imprenta Peninsular., 1881 . 6 vols (encuadernación en 3 tomos.)
- o ANDERSON, Perry: " El Estado Absolutista " S. XXI, Madrid, 1979.
- ANES ALVAREZ, G.: " El informe sobre la Ley Agraria y la Real Sociedad económica matritense de Amigos del País, a Economía e Ilustración en la España del Siglo XVIII " Barcelona, Ariel, 1960.
- o - " La agricultura española desde comienzos del siglo XIX "

- hasta 1868: Algunos problemas, a Ensayos sobre la economía española a mediados del siglo XIX, "
Madrid, Raycar, 1970.
- "La crítica de un programa de los Ilustrados en visperas de la desamortización "
Barcelona, Ariel, 1969. pág.215
- o - "Las crisis agrarias en la España Moderna "
Madrid, Taurus, 1970 pág. 453, apend. 63.
- o ANTEQUERA, J. M^a.,: "la desamortización eclesiástica considerada en sus diferentes aspectos y relaciones "
Madrid, Imp. de A. Pérez Dubrull, 1885.
- ANGUITA GONZALEZ, Julio: "La desamortización eclesiástica en la ciudad de Córdoba, 1836-1845 "
1973, Univ. Barcelona.
- ANONIM: "VICH " Diccionario Geográfico Universal Barcelona, 1834.
- ARAGONES, P. F.,: "Frailes franciscos de Cataluña, su historia de veinte años, o sea lo que hicieron y padecieron por la religión, por el Rey y por la patria, desde el año ocho hasta el veinte y ocho del siglo decimonono "
Barcelona, 1833.
- "H^a de los frailes frailes franciscanos en cataluña "
cita tomada del libro de R. can: España 1808-1939.
- ARANGO, J.,: "La crítica de Flórez Estrada a laa desamortización de Mendizabal: una oportunidad perdida para el capitalismo español "
Revista del Trabajo, 31; 1970, 113-256.
- ARANGUREN, J. L.,: "Moral y Sociedad "
"La moral social española en el siglo XIX "
Madrid, Edicusa, 1967.
- ARANZADI: "Nuevo diccionario de legislación "
Vol IV, Sobre censos y redenciones.

- ARRUFAT, Ramón: " L'orde benedictina "
Montserrat, 1925.
- o Artola GALLEGU, M.,: " La burguesia revolucionaria, 1808-1864 "
Madrid, Alianza Editorial, 1973.
- " Los orígenes de la España Contemporánea "
Instituto de estudios Políticos, 2 vols, Madrid, 1959.
- " Partidos y programas políticos " , 1808-1936.
- " Los partidos políticos "
Madrid, Aguilar, 1974.
- AUNOS, E.,: " Itinerario Histórico de España contemporánea, 1803-1936 ",
Barcelona, 1940.
- AZAGRA ROS, Joaquín: " El mercat de les torres i la desamortització a l'Horta, 1800-1807 "
Estudios de historia agraria 1983, nº 4, 146-166.
- AZCARATE, Gumersindo: " Los latifundios "
Madrid, 1905.
- ALONSO FERNANDEZ, Ana M^a: " Hª documental de la congregación de las hermanas carmelitas de la caridad "
Madrid, 1968.
- o ALCOVER MOLL: " Diccionari Català Valencià, Balear "
Edt. Moll, 10 vol. Palma Mallorca, 1926-1968.
- o ARNUS, Andreu: " Novísima Colección de reducciones de monedas, pesas y medidas "
Imp. de la Vidua de Sauri y Fill. Barcelona, 1860.
- o BADOSA COLL, E: " La desamortización de Mendizábal en las comarcas del Llano de Llobregat y bajo Llobregat "
Barcelona, Tesis de Licenciatura, 1971.
- o - " Aspectos cuantitativos de la desamortización en la ciudad de Vich "
Revista: Estudios históricos y documentos de los archivos protocolos, nº 4, Barcelona, 1974.

- BALMES, J.,: "Observaciones sociales, políticas y económicas sobre los bienes del clero, V "
Madrid, BAC, 1950.
- BALLESTEROS GAIBROIS, M: "Historia de España "
Barcelona, Surco, 1967.
- o BASSOL S, Josep M^a: "Evolución de las mansiones rurales en la comarca de Vich en los dos últimos siglos "
AUSA, n^o 7, 1954. Pp. 304-307.
- BECKER, J.,: "Relaciones diplomáticas entre España y la Santa Sede durante el siglo XIX "
Madrid, 1908.
- BERNAL, A.M. y DE LA PEÑA, J. F.,: "Formación de una gran propiedad agraria "
"Análisis de una contabilidad agrícola en el S. XIX."
Coloquio de H^a de España, Barcelona, 1971. pág. 26. graf. 8.
- BORREGO, A: "El 48. Autocrítica del liberalismo "
Madrid, Iter. 1970.
- BUITRAGO HERNANDEZ, J: "Las Ordenes religiosas y los religiosos en España "
Madrid, 1901.
- BULDU, R: "Historia de la Iglesia de España desde la predicación de los apóstoles hasta el año 1856 "
Barcelona, 1857. 2 vols.
- BURGOS, J: "Anales del reinado de Isabel II "
Madrid, 1850. 3 vols.
- BLASCO IBAÑEZ, V: "Historia de la revolución española, 1808-1874 "
Barcelona, 1891-82. 2 vols.
- BRENAN, G: "El laberinto Español "
Mayenne, Ruedo Ibérico, 1971.
- o BRINES BLASCO, J.,: "La desamortización eclesiástica en el País Valenciano durante el Trienio Constitucional "

- Valencia, Tesis doctoral, Facultad de Filosofía y Letras, 1972
- " Consequències social econòmiques de la desamortització de 1820-1823 al País Valencià "
- Recerques. Història, econòmica 1974. T. 4 P: 225-247.
- " Fuente y metodología para el estudio de la desamortización en el país Valenciano "
- Iª jornada de metodología aplicada de los CC. Históricos, Universidad, Santiago de Compostela, Abril. 1973.
- o - " Reforma Agraria y desamortización en la España del S. XIX "
- Revista de Hª Moderna 1978. nº 7, pág. 125-154.
- " Aportació a l'estudi de la desvinculació al País Valencià "
- Estudis d'història contemporànea del País Valencià 1979, nº 1, pág. 225-253
- BRUGUERA, E. G.,: " Histoire Contemporaine d'Espagne, 1789-1950 "
- Paris, Ophrys, 1953.
- CABALLERO, Fermín: " Fomento de la población rural "
- Madrid, Imprenta Nacional, 1864. pág. 451.
- CAMARA, V., y Sanchez, D.,: " El impacto de los capitales urbanos en la explotación rural: Las grandes fincas de los alrededores de Valladolid "
- " Estudios Geográficos ", XXV, 97 (1964), 535-612.
- CAMPOMANES, P. R.,: " Tratado de la Regalía de Amortización "
- Madrid, 1765.
- CAMPS I ARBOIX, J. de, i CATALA I ROCA, F.,: " les cases pairals catalanes "
- Barcelona, 1965.
- " Hª de la Agricultura catalana "
- Barcelona, ed. Taber, 1969.
- CAMPS GIRO, Joan: " El conflicte dels matiners (1846-1849) "
- 1971, nº 166

- CANGA ARGÜELLES, J. J.: " Diccionario de Hacienda con aplicaciones a España "
2 vols. Madrid, 1833-34.
" El gobierno español y sus relaciones con la Santa Sede "
Madrid, 1856.
- CAPELO GARCIA, Maria-Luz: " Contribución a la problemática de la desamortización eclesiástica en la provincia de Huelva (1836-1844) "
Huelva, Exma. Diputación Provincial de Huelva, 1980.
Instituto Estudios Onubenses "Padre Marchena"
- CARCEL ORTI: " Política eclesial de los gobiernos liberales Españoles "
Pamplona, Eunsa, 1975.
- CARDENAS, F.,: " Ensayo sobre historia de la Propiedad Territorial en España "
2 vols. Madrid, 1873.
- o CARO BAROJA, Julio: " Introducción a la Hª contemporánea del anti-clericalismo español "
Madrid, Ed. Illtmo, 1980. Fundamet. 70.
- o CARR, E.,: " España 1808-1939 "
Barcelona, Ariel, 1969.
- CARRERA PUJAL, Jaime: " Hª Política de Cataluña en el S. XIX "
Barcelona, 1957. Tomo III.
- o - " Hª de la economía Española "
Barcelona, 1943-1946.
- " Hª política y económica de Cataluña "
Barcelona, 1947. vols 4
- o - " La economía de Cataluña en el S. XIX "
Barcelona, tomo II.
- o CARRERAS CANDI: " Geografía General de Catalunya " Vol. II
" La Provincia de Barcelona "
1908-1922.

- CARRION, P.,: " Los latifundios en España. Su importancia. Origen. Consecuencias y solución "
Barcelona, Ariel, 1975.
- " La reforma agraria "
Madrid, 1931. Estud. políticos, sociales y económicos, nº14.
- CASADEVALL, Francesc-X.,: " Notes Històriques del convent i Església de la Mercè de la ciutat de vich "
a la Veu de Montserrat. (1896).
- CASO, Jose Indalecio: " Guia Legislativa. Índice general de las leyes, decretos, ordenes y circulares contenidos en los noventa tomos de la Colección legislativa española "
Madrid, L. Palacios, 1859-1860. 2 vols.
- CASSO ROMERO, I. y CERVERA JIMENEZ, F.,: " Diccionario de derecho privado "
Barcelona, E. Labor, 1950. 2 vols.
- CASTELLS, J. M.,: " Las asociaciones religiosas en La España Contemporanea (1767-1965) "
" Un estudio jurídico-administrativo "
Madrid, Taurus, 1973.
- CASTILLEJO IBAÑEZ, Felix M^º: " Consecuencias e influjo del proceso desamortizador (1822-1906) en una zona de Valladolid: Valeria la Buena "
Cuadernos Investigación Historia, 1980, nº 4. pj. 214-227
- CASTILLO Y AYENSA, J. del,: " Historia crítica de las negociaciones con Roma desde la muerte del Rey D. Fernando VII "
2 vols. Madrid, Imp. Tejada, 1859.
- CASTRO, Benito Francisco: " Diccionario histórico portátil de las órdenes religiosas y militares "
Madrid, Blas Ramón, 1792. 2 vols.
- CERCANO, M. A.,: " Evolución histórica del régimen de la tierra pública "
Madrid, 1925.

COLECCION legislativa de la desmortización civil y eclesiástica
formado por la Dirección General de Propiedades y Dere-
chos del Estado.

Madrid, 1870.

COLMERIO, Manuel: " historia de la Economía Política de España "

Madrid, Taurus, 1964 (1ª ed. en 1868) 2 vol.

COMAS, J: " Formulari de Documents notariales "

Barcelona, 1932.

CONGOST, Rosa: " Notas sobre la propiedad de la tierra en España
1855-1875 "

COSTA, J.,: " Colectivismo agrario en España "

Madrid, 1898.

CUENCA TORIBIO, J. M.,: " Estudios sobre la Iglesia española del S. XIX "

Madrid, Rialp, 1973.

- " La Iglesia española ante la revolución liberal "

Madrid, Rialp, 1971.

- " La desarticulación de la Iglesia española del Antiguo
Régimen (1833-1840) "

" Hispania Sacra ", XX, 39 (1967), 33-98.

- " Sociología de una élite de poder de España e Hispanoamé-
rica contemporánea: La jerarquía eclesiástica (1789-1965) "

Córdoba, Escudero, 1976.

CUNILL, R.,: " Desamortización eclesiástica en el S. XIX ", pp. 743-746
del segon volum del Diccionario de " Historia Eclesiástica de
España "

Instituto Enrique Flores, Madrid, 1972.

CUNILL, Segiman: " Guia oficial de Vich y su partido "

Guias Catalonia, Barcelona, 1927.

- " Diccionario Enciclopédico Economía-Planeta " , Vol III
Barcelona 1980, pp. 430-438.
- DONEZAR DIEZ DE ULZURRUN, J.,: " Cuadernos de Historia Económica de Cataluña ". Datos sobre la propiedad rústica de la Iglesia navarra en época de Mendizabal. "
Barcelona, VII (1972), 97-117.
- " la desamortización de Mendizabal en Navarra (1836-1851) " "
Madrid, CSIC, 1975.
- " El destino de los edificios-conventos navarros en tiempo de Mendizabal ". " Príncipe de Viana " , 128-129 (1972), 275-292.
- DUQUE DE RIVAS,: " Obras completas del..., edición i próleg de Jorge Campos " "
Madrid, BAE, 1957.
- " Diccionario Geográfico Universal dedicado a la Reina Ntra. Señora " "
Barcelona, 1834. Vol. VI pág. 575.
- EGGERS, S.,: y FEUNE DE COLOMBI, F.,: " Francisco de Cea Bermúdez y su época (1779-1850) " "
Madrid, CSIC, 1958.
- EIRAS ROEL, A.,: " Introducción al volum X, de la Historia del Mundo Moderno " "
Barcelona, Ramón Sopena, 1971.
- ELORZA, A.,: " La ideología liberal en la ilustración española " "
Madrid, Tecnos, 1970.
- o ENCICLOPEDIA Juridica Española
Barcelona, Ed. Seix, 1910.
- ESPOZ Y MINA, F.,: " Memorias del general don..., edición i estudi preliminar de Miguel Artola " "
Madrid, BAE, 1962.
- ESPRONCEDA, J. de,: " Obras completas de D., edición, próleg i notes Jorge Campos " "
Madrid, BAE, 1954.

O ESTAPE, F.: "Desamortización"

artículo del "Diccionario de Historia de España"

Madrid, ed. Revista de Occidente, 1.952

FELIU, G.; "La clerecía catalana durant el Trienni Liberal"

Barcelona, 1.972

FERNANDEZ, F.: "Desaparición de las instituciones religiosas en España"

Madrid, 1850

FERNANDEZ ALONSO, B.: "El tratado de la Regalía de Amortización de Campomanes y el primer proyecto de la ley general de amortización a través de los despachos de la nunciatura."

Hispania Sacra, 11 (1958), p. 65-81

FERNANDEZ CATON.: "Efectos de la desamortización en la Diócesis de León. San Marcos de León, un siglo de historia. 1835-1861."

León, Archivo Histórico Diocesano, 1.961

FERNANDEZ DE PINEDA, M., (marqués de Miraflores): "Memorias del reinado de Isabel II."

Madrid, BAE, 1964

- FERNANDEZ DE LOS RIOS, A.,: "Estudio Histórico de las luchas políticas de la España del siglo XIX "
2 vols. Madrid, 1879-80.
- FERNANDEZ DE PINEDO, E.,: "La entrada de la tierra en el circuito comercial: la desamortización en Vascongadas "
Planteamientos y primeros resultados, en " Actas del Primer Coloquio de Historia Económica de España ", 100-128.
Barcelona, Ariel, 1974.
- FERNANDEZ DE VELASCO, R.,: "Sobre la Naturaleza Jurídica de los bienes comunales "
Rev. Derecho Privado, Madrid, 1928 pág. 66-76.
- o FERRAGUT BONET, Juana: "La desamortización de Mendizábal en mallorca 1836-1846 " Tesina, : UB.
1973. nº 28
- FERRANDIS, M., BEIRAO , C.,: "Historia contemporánea de España y Portugal "
Barcelona, Labor, 1966.
- FOLCH, A.,: "Aspectes de la desamortització "
Barcelona, Rafael Dalmau, 1973.
- o FONTANA, J.,: "Cambio económico y actitudes políticas en la España del siglo XIX "
Barcelona, Ariel, 1973.
- "La gran propiedad agraria de los conventos españoles a comienzos del siglo XIX "
" Première conférence Internationale d'Histoire Economique ".
Paris-The Hague (1960), 525-530.
- o - "La quiebra de la monarquía absoluta ". (1814-1820)
Barcelona, Ariel, 1971.
- "La revolució de 1820 a Catalunya "
Episodis de la Hª nº 14, Barcelona, Rafael Dalman, editor.

-" Los eclesiásticos y la resistencia a las reformas en el seno del antiguo régimen "

Capítulo VII de la tesis doctoral inédita, Ap II
Barcelona, 1970. Fac. Filosofía i Letras. 2 vols.

GALLEGO GUITAN, M^a Visitación: " Muestreo aleatorio sistemático aplicado al estudio de la desamortización en la provincia de la Coruña "

I Jornadas de Metodología aplicada a las Ciencias Históricas, Abril 1973. Ponencias y Comunicaciones vol III.

FLORISTAN SAMAMES, A.,: " La desamortización de bienes pertenecientes a corporaciones civiles y al Estado de Navarra "

homenaje a D. Amando Melón, Zaragoza, 1966 pág. 109-116.

FORT I COGUL, E.,: " Las desamortizaciones del siglo XIX y su repercusión en Santes Creus "

" Studia Monastica " (Abadía de Montserrat), (1970), 291-300;
(1971), 105-128; (1972), 183-236.

FLOREZ ESTRADA, A.,: " Obras completas de... " introducción de Carlos Seco Serrano "

Madrid, BAE, 1958.

-" Su vida y su obra "

Col. clásicas castellanas. Madrid, 1988. T.1, pág 372.

-" La cuestión social, origen, latitud y efectos del derecho de propiedad "

1917.

FUENTE, V.,: " Historia eclesiástica de España "

6 vols. Madrid, 1873-75.

FLORES, Xavier: " Estructura socio-económica de la agricultura española "

Barcelona, Ed. Península, 1969

GARCIA BADELL, Grabiél: " Estudio sobre la distribución de la extensión superficial y de la riqueza de la Propiedad agrícola en España entre las diferentes categorías de fincas "

Rev. Estudios Geográficos, nº 23, 1946. pág. 171-223

GARCIA FERNANDEZ, Jesús: "El impacto de los capitales urbanos en la explotación rural: las grandes fincas de los alrededores de Valladolid "

Rev. Estudios Geográficos, nº 97, 1964.

GARCIA TEJERO, A.,: " Historia Político-administrativa de Mendizábal "
2 vols. Madrid, Tip. J. A. Aritigosa, 1858-59.

o GARRABOU, R.,: " Las transformaciones agrarias durante los siglos XIX y XX "

"Actas del Primer coloquio de Historia Económica de España",
206-224. Barcelona, Ariel, 1974.

o GARRIDO, F.,: " La España Contemporánea. Sus progresos morales y materiales en el Siglo XIX "

Barcelona, 1865.

-" Espartero y la Revolución "

Madrid, 1854.

GAY ARMENTEROS, Juan C.,: " Los protocolos notariales como fuente de la desamortización en la Provincia de Jaén. Problemas Metodológicos "

I Jornadas de Metodología aplicada a las Ciencias Históricas, Abril 1973

Ponencias y Comunicaciones, Vol. III pág. 4

GIMENO ARCOS, M^a Carmen: " La Muela. Estudio Geográfico "

Zaragoza, Ed. por el Instit. "Juan Sebastián Elcano",
Departamento de Geográfico. 1958. pág. 159

GIRALT RAVENTÓS; Emili: " Per a l'estudi de la historia agraria "

Srra d'or, Noviembre 1960, nº 11, any II. pág. 18-20

- o GIRALT RAVENTÓS, Emili: "Desamortizaciones, trasferencias de propiedad, y trasformaciones agrarias en la época contemporanea "
I Jornadas de Metodología aplicada a las Ciencias Históricas, Univ. Santiago, Abril 1973.
- o - "Problemas históricos de la industrialización valenciana "
Rev. Estudios Geográficos, nº 112, 1968 pág. 369-395.
- "Técnicas, rendimientos y mutaciones agrícolas en una finca Catalana del siglo XVIII "
Première conference Internationale de H^e Economique Contributions, 1969. pág. 569.
- "Evolució de l'agricultura al Penedès. Del cadastre de 1717 a l'època actual "
Actas y comunicaciones de la I^a Asamblea internacional de Investigación del Penedès y Conca de Odena Martorell 1950, Igualada 1952.
- GOMEZ CAHAPARRO, Rafael: "La desamortización Civil en Navarra "
Pamplona, Ed. Por la Universidad de Navarra, Instituto Principe de Viana, 1967.
- GOMEZ MENDOZA, J.,: "Desamortización y morfología urbanas en Alcalá de Henares en el siglo XIX "
"Estudios Geográficos" (Madrid), (1975) 138-139.
- "La venta de baldios y comunales en el siglo XVI Estudio de su proceso en guadalajara "
Rev. Estudios Geográficos, Madrid, 1967, nº 109. pág. 499-558
- o GOMILA CASOLIVA: "La desamortización eclesiática en Menorca (1820-1845) "
1973., Tesi. UB.
- o GONÇAL DE REPARAZ, fill: "La plana de Vich "
Eumo, col. l'Entorn nº 3, Vic, 1982
- GONZALEZ ALONSO, Diego: "La nueva ley agraria "
Madrid, Tipografia, 1840.

GONZALEZ DE MOLINA NAVARRO, Manuel: " Consecuencias sociales y económicas de la desamortización del trienio liberal en Granada y Almería "

Anuario de Hª Moderna y contemporánea, 1980. nº 2
pág. 155-186.

GONZALEZ ROMERO, Braulio: " Aportaciones a un estudio de la desamortización en Mallorca. Convento Dominicos en Manacor "
Palma de Mallorca, trabajo para la asignatura Geografía de España, Facultad de Fia. y Letras, 1971. pág 83.

GONZALEZ RUIZ, M.,: " Vicisitudes de la propiedad eclesiástica en España durante el siglo XIX "
"Revista Española de Derecho Canónico" (1946), 383-424.

o GRAN ENCICLOPEDIA CATALANA, 11 vols.

Barcelona, 1969-1978.

o GRAN GEOGRAFIA COMARCAL DE CATALUNYA, vol I.

" Osona i el Ripollès " Fundació Gran Enciclopèdia de Catalunya

HERR, R.,: " España y la Revolución del siglo XVIII "

Madrid, Aguilar, 1971.

- " Hacia el derrumbe del antiguo régimen: crisis fiscal y desamortización bajo Carlos IV "

" Moneda y Crédito ", 118 (1971), 37-100.

- " Planteamiento político sobre la legislación desamortizadora "

" Revista crítica de derecho inmobiliario ", 473 (1964).

o - " El significado de la desamortización en España "

" Moneda y Crédito ", 131 (1974).

- " La redistribución de la terre par la vente des propriétés de mainmorte en Espagne. 1798-1808 "

Anuales, E.S.C. 1974, XXIXª , nº1 pág 215-228.

- IGLESIAS, J.,: " La població monacal catalana l'any 1787 segons el cens de Floridablanca "
- " II Col.loqui d'Història del monaquisme català ".
Vol. I. Abadia de Poblet, 1972.
- " El movimiento demográfico en cataluña en los últimos 100 años "
- Memórias de la real academia de ciencias y artes de Barcelona XXXIII. Barcelona, 1961.
- JARQUE ANDRES, F.,: " La política y la oposición en torno a la desamortización de 1855 "
- " Revista del Instituto de Ciencias Sociales de la Diputación de Barcelona ", 21 (1973).
- JOVELLANOS, G.,: " El informe sobre la Ley Agraria "
- Instituto de Estudios Políticos. Madrid, 1954.
- " Diarios "
- Alianza Ed. 1967. B.A.E., csic 1960.
- JOVER ZAMORA, José M^a: " Conciencia burguesa y conciencia obrera en la España Contemporanea "
- Madrid, Ed. Castilla, Col. "O crece o muere", 1956. pág 63
- o JUNYENT, Eduard: " La comarca de Vich "
- Ed. Montblanch. (Barcelona-Granollers. 1971).
- o - " El convento de las carmelitas descalzas de Vich "
- Ausa n^o III, 1958, pág. 91-97
- o - " El monastir de St. Francesc "
- Ausa N^o IV, pág 121-124.
- o - " El convent del Carme "
- Ausa N^o VI pág. 129-143
- o JORDAN Y FRAGO: " Geografía Nueva de España "
- Vol IV. 1779.

- JUTGLAR, A.,: "Historia crítica de la burguesia a Catalunya,
Dopesa, 1972.
" Ideología y clases en la España contemporánea. (1808-74) "
Madrid, Edicusa, 1968.
- LA CIERVA, R.,: "Historia básica de la España Actual (1800-1975) "
Barcelona, Cículo de Lectores, 1974.
- o LACOMBA, J. A.,: "Introducción a la historia económica de la España contemporánea "
Madrid, Guadiana, 1969.
- LAFUENTE, M.,: "Historia general de España desde los tiempos primitivos hasta la muerte de Fernando VII, continuada desde esta época hasta nuestro días por D. Juan Valera "
6 vols. Barcelona, Muntaner y Simón, 1877-82.
- LARRA, M. J. de: "Obras de..." edición i estudi preliminar de Carlos Seco Serrano
Madrid, B.A.E., 1960.
- LAZARO TORRES, R. M.,: "La desamortización de Espartaco en la provincia de Logroño "
Logroño, Dip. Prov., - 1977.
- o LAZO DIAZ, Alfonso: "La desamortización de las tierras de la Iglesia en la provincia de Sevilla (1835-1845) "
Sevilla, CSIC, 1970 pág 284.
- o LAZO, A.,: "La desamortización eclesiástica en la provincia de Sevilla. Estudio de las fuentes "
"Moneda y Crédito", 100 (1967).
- "Lucha contra los privilegios estamentales en las Cortes de Cádiz "
Rev. Altántida, Enero-Febrero 1971, Vol, IX nº 49. pág.53-61.
- LOPEZ DIAZ, Mª Isabel: "Las desmembraciones eclesiásticas de 1574-79 "
"Moneda y Crédito", 1974. nº 129 pág. 135-152.

- LOPEZ MARTINEZ, Nicolas: " La desamortización de bienes eclesiásticos en 1574. Carta memorial de Hernando del Castillo, O.P. a Felipe II "
Hispania, 1962. T, XXII pág. 230-250.
- LOPEZ ONTIVEROS, A.,: " La desamortización de fincas rústicas en los municipios de la campiña de Córdoba "
"Boletín de la Real Academia de Córdoba", 91 (1974) 49-100.
- LOPEZ PUERTA, L.,: " Las ventas de bienes eclesiásticos en la provincia de Guadalajara (1836-1851) "
"Estudios sobre la España liberal", 381-418.
- LORTZ, J.,: " Historia de la Iglesia desde la perspectiva de la historia de las ideas "
Madrid, Guadarrama, 1962.
- LLENSA DE GUELLEN, S.,: " Breve historia de los medidas superdiciales agrícolas en la antigüedad..... "
Barcelona, 1951.
- LLORCA, B.; GARCIA VILLOSLADA, R., DELETURIA, P.; y MONTALBAN, F. J.,:
" Historia de la Iglesia Católica. Edad Moderna (1648-1951) "
Vol. IV. Madrid, BAC, 1951.
- LLORENS CONCUSTELL, Concepció: " La desamortización eclesiástica de Mendizábal en Manresa "
1978. T. UB.
- MADOZ; P.,: " Diccionario geográfico, histórico y estadístico de España y sus posesiones de Ultramar "
16 vols. Madrid, P. de Madoz y L. Sagasti, 1845-1850.
- " Reseña sobre el clero español y examen de la naturaleza de los bienes eclesiásticos "
Barcelona, José Tauló, 1835.
- " Diccionario de los pueblos de España "
Publicaciones del instituto Nacional de Estadística.

- MARTELES LOPEZ, P.,: " Para un método de estudio de la desamortización en España "
- "Actas del Primer Coloqui de Historia Económica de España".
- Barcelona, Ariel, 1974.
- MARTI, Cosimin: " L'església de Catalunya i el moviment obrer al S.XIX "
- Serra d'Or, Maig. 1965.
- o MARTIN, T.,: " La desamortización. Textos político-jurídicos. Estudios, notas y comentarios"
- Madrid, Narcea, 1973.
- MARTIN MARTIN, T.,: " La desamortización en la región de Vera. Datos para un estudio de la historia económica de Extremadura "
- "Revista de Estudios Extremeños", XXVIII, 1972, 371-398.
- MARTIN RETORTILLO, Cirilo: " La desamortización y los municipios rurales "
- VTa. Estudios Agrosociales, nº 6, 1954. pág. 83 y ss.
- MARTIN RETORTILLO, Lorenzo: " Beseña al artículo de Simón: La desamortización de 1855 "
- Revista de Administración pública nº 55. 1968, Enero, Abril.
- MARTINEZ ALCUBILLA, M.,: " Diccionario de la Administración española "
- (Citat per Quirós).
- MARTINEZ CACHERO, L.,: " Alvaro Flórez Estrada. Su vida, su obra política y sus ideas económicas "
- Oviedo, 1961.
- MASSOT MUNTANER, Josep: " Per una bibliografia del monjos catalans "
- IIº Col.loqui d'Hª de Managuime català, 1967. vol-I. p.179-182.
- MENDIZABAL, Juan Alvarez: " Memoria sobre el estado de la Hacienda pública, leida a las cortes por el secretario de Estado y del despacho del ramo, el 27 de octubre de 1836."
- Madrid, I, Nacional, 1836.
- MENENDEZ PELAYO, M.,: " Historia de los heterodoxos españoles "
- 2 vols. Madrid, BAC, 1956.

- MERCADER, J.,: "Incidències político-socials damunt la propietat monacal catalana en el primer terç del segle XIX "
(1 col.loqui d'història del monaquisme català), I, 183-208,
Santes Creus, 1967.
- o - "Le desamortización en la España de José Bonaparte "
122, (Hispania), 587-616.
- "Cataluña Napoleónica "
Episodis de la Hª nº 12. Rafael Dalmau Editor.
- MERINO NAVARRO, José: "Notes sobre la desamortización en Extrema-
dura. Bibliografía y legislación por Germán Rueda Hernanz "
Madrid, Fund. Univ. Española, 1976.
- MICHAUD, Claude: "Redistribution fanciéré et rentière en 1569 les
alienations du temporel ecclésiastique dans quatre diocèses
du centre de la France "
Revue Historique. 1982 T. CCLXVII Nº 542 pág. 305-356.
- MILLET BEL, S.,: "Hª de l'agricultura espanyola durant el segle
XIX i XX "
Barcelona, Premi del I.C.E., 1941.
- MIÑANOS, S.,: "Diccionario geográfico-estadístico de España y Portugal "
11 vols. Madrid, 1826-1829.
- o MCLÍ FRIGOLA, Montserrat: "Metodología para el estudio de los com-
pradores de bienes Nacionales "
I jornadas de Metodología aplicada a las Ciencias Históricas
Univ. de Santiago de Compostela, Abril. 1973 3 pág.
- o "La desamortización eclesiástica en la ciudad de Bar-
celona (1835-1840) "
Barcelona, tesi de Llicenciatura, Facultat de Geografia
Història, 1970, UA
- "Contribució al estudi de la Desamortització de Mendizá-
bal a la ciutat de Barcelona de 1835 a 1851: els compra-
dors de bens nacionals"
Barcelona, nº 4, Revista Recerques

- " La desamortización en la provincia de Gerona "
Tesi doc. (Univ. Autónoma).
- MOLINA, B.,: " Bienes nacionales. Manual de compradores "
Madrid, 1841.
- MONTEJO, P.,: " Propiedades del Estado. Desamortización civil y eclesiástica "
Madrid, 1918.
- MORO, José M^a: " La desamortización en Asturias en el S. XIX "
Oviedo, Silverio Cañada, 1961.
Biblioteca Julio Somoza- Temas de investigación Asturiana.
- OMOXO, S. de: " La disolución del régimen señorial en España "
Madrid, CSIC, 1965.
- o - " Las desamortizaciones eclesiásticas del S. XVI "
Anuario de H^a del Derecho Español, t. XXXI. Madrid, 1961
pág. 327-361.
- " La incorporación de los señoríos en la España del Anti-
guo Régimen "
Fac. de Filosofía y letras de Valladolid. Cuadernos de H^a
Moderna. Valladolid, 1959.
- " Los señoríos; en torno a una problemática para el estudio
del régimen señorial "
Hispania n^o 94, 1964. pp. 185-236. n^o 95, 1964 pp. 399-430.
- MUTILLOA POZA, J. M.,: " La desamortización eclesiástica en Navarra "
Pamplona, EUNSA, 1972.
- " Metodología para el estudio de la Desamortización. La
desamortización eclesiástica en Guipuzcoa. De Mendizábal
a Espartero "
I Jornadas de Metodología aplicada a las Ciencias histó-
ricas. Univ. de Santiago de Compostela, Abril, 1973.
Ponencias y Comunicaciones, vol. III pág. 8.

- "La desamortización civil en Vizcaya y provincias Vascongadas. (Conclusión)"
(Bilbao) R. Soc. Vascongada de Amigos del País, 1971.
Estudios Vizcainos nº 4.
- "La desamortización Napoleónica en Vizcaya"
Bilbao- Estudios de Deusto, 1969.
Separata- Estudios de Deusto, vol XVII Nº 36-38.
Enero-Diciembre 1969, pp. 297-337.
- "Documentos inéditos de la desamortización de Loyola"
S.P. , i 17 h.
Estirada a parte de : letras de Deusto, V.". nº 3 (1972).
- MUÑOZ PEREZ, J. y BANIÑO ARRANZ, J.,: "Guía bibliográfica para una geografía agraria de España"
Madrid, Inst. Juan Sebastián Elcano, CSIC, 1961. pág.887.
- o NADAL, J.,: "El fracaso de la revolución industrial en España, 1814-1913"
Barcelona, Ariel, 1975.
- o - "La población española"
Barcelona, Ariel Quincenal, 1971 (2ª ed.) pág. 239.
- "La economía española 1829-1931"
" El banco de España. Una historia económica "
Madrid, 1970 pág. 321.
- "Los comienzos de la industrialización española (1832-1868)
la industria Siderúrgica en: ensayos sobre la economía española a mediados del siglo XIX"
Banco de España. Madrid, 1970.
- OJEDA QUINTANA, José Juan; "La desamortización en Canarias /1836-55)"
Las palmas. Confederación Española de cajas de Ahorro, 1977.
Cuadernos Canarios de Ciencias Sociales, centro de investigación Económica y Social de la Caja insular de ahorros de Gran Canaria.

- OLIVA MARRA LOPEZ, A.,: " Andrés Borrego y la política española del siglo XIX "
Madrid, I.E.P., 1959.
- ORTEGA CANADELL, Rosa: " Las desamortizaciones de Mendizábal y Ma-
doz en Soria "
Soria, Caja de Ahorros y préstamos, 1982.
- OTERO PEDRAYO, R.,: " Ensayos sobre la desamortización eclesiás-
ticas en tierras de Orense "
Cuadernos de Estudios Gallegos Santiago de Compostela,
XXX, 1955, 89-110.
- PACHECO, J. F.,: " Comentarios a las leyes de desamortización "
Madrid, 1849.
- PALACIO ATARD, V.,: " Los españoles de la Ilustración "
Madrid, Guadarrama, 1964.
- PEREZ ALHAMA, J.,: " La Iglesia y el Estado. Estudio histórico-jurí-
dico a través del concordato de 1851 "
Madrid, CSIC, 1967.
- PI I MARAGALL, F., y PI I ARSUAGA, F.,: " Historia de España en el
siglo XIX "
Barcelona, 1902.
- O PIRALA, A.,: " Historia Contemporánea "
6 vols. Madrid, 1892.
- PIQUER I JOVER, J.-J.: " Monjos exclaustats de Dantes Creus i altres
abadies de la Corona d'Aragó que influïren en la restauració
de l'esperit monàstic del cenobis de dones (1815-1881) "
Santes Creus, 21 (1965), 11-47; 23 (1966), 103-144; 24
(1966), 145-182; 25 (1967), 193-223.
- " Els monestirs cistercencs femenins de la corona d'Aragó al
S. XIX. Sotragades polítiques i intromissions del poder civil
que més el afectaren "
Stúdia Monastica, VIII; Montserrat 1966. pág. 71-132.

- PONSAT, P.,: "Revolution dans les campagnes espagnoles au XIX siècle: les desamortissements "
(Revue des études recents. Etudes rurales), 45 (1972),
104-123.
- PORRES MARTIN-CIETO, J.,: "La desamortización del siglo XIX en Toledo "
Toledo, 1965. Diputación Provincial.
- PORTERO: "Hacia el fin dela desamortización "
Rev. Española de Derecho Canónico, XVII nº 49, 1961
pág. 153 y ss.
- PONS SANS, J.,: "El consultor métrico decimal "
Barcelona, 1903 pág. 39.
- PRADA, J M.,: "¿Se hallan vigentes las leyes desamortizadoras?"
Rev. Española de Derecho Canónico, XIII nº 37, 1958.
pág. 33 y ss.
- PRIETO ESCUDERO, G.,: "La burguesía beneficiaria de las desamortiza-
ciones "
Revista de Estudios Políticos, 179 (1971).
- o PLADEVALL, Antoni: "Resum història del Bisbat de Vic "
Separata, Estudi Socio-religiós del bisbat de Vic.
- QUINTANS VAZQUEZ, Mª del Carmen: "El dominio San Martín Pinacio ante
la desamortización (Rentas de la Abadía) "
Santiago de Compostela- Universidad, 1972.
- QUIROS LINARES, F.,: "La desamortización, factor condicionante de la
estructura de la propiedad agraria en el Valle de Alcudia y
Campo de Calatrava. Estudio Geográfico social "
"Estudios Geográficos", XXV, 96 (1964), 367-407.
- RAMA, Carlos: "Ideología, reñones y clases Sociales en la España
Contemporanea "
Montevideo, 1956.

- RAMOS OLIVERA, A.,: " La Historia de España "
 3 vols. México, 1944.
- REDONET, L.,: " El trabajo manual en las reglas monásticas "
 Madrid, 1919.
- REUS GARCIA, J.,: " Manual de desamortización civil y eclesiástica "
 Madrid, 1857.
 " Manual de la desamortización civil y eclesiástica con disposiciones legales publicadas hasta fin de 1861 "
 Madrid, 1862.
- REVUELTA GONZALEZ, M.,: " La exclaustración (1833-1840) "
 Madrid, BAC, 1976.
- RIU, Manuel: " Esquema metodològic per a l'estudi d'un monestí"
 1º col.loqui Monaquisme català, Stes Creus 1967. I vol.
- RODRIGUEZ CAMPOMANES, Pedro de: " Conde de Campomanes. Tratado de la regalia de amortización "
 (Edició facsimil) Estudio preliminar de Francisco Tomas i Valiente. Madrid, Ed. de la Revista de trabajo, 1975.
- RODRIGUEZ CASADO, V.,: " Conservaciones de historia de España "
 Vol II. Barcelona, 1965.
- o ROVIRA I GOMEZ, S-J.,: " La desamortización del convent de Sant Domènec de Tarragona "
 " Bulletí Oficial de l'Arquebisbat ", (1977), 89-92.
- o - " La desamortizació dels bens de l'esglèsia a la província de Tarragona "
 Tarragona. Diputació Provincial, 1979 (Institut d'Estudis Tarragonenses. Ramon Berenguer IV Nº 57)
- RUEDA HERNANZ, German: " La desamortización de Mendizábal en Valladolid. (1836-1853) transformaciones y constantes en el mundo rural y urbano de castilla la Vieja "
 Valladolid. Institución Cultural Simancos, 1980 XLVII.
 - " Los beneficiarios del proceso de desamortización en una

- zona de Castilla la Vieja (1821-1891) "
Moneda y Crédito, 1976 nº 137 pp. 45-101.
- "La desamortización del Siglo XIX en una zona de Castilla La vieja "
Hacienda pública española 1976 nº 38 pág. 201-229.
- SABATER WARCH, J.,: "Las comunidades religiosas o el derecho español concordado "
Barcelona, 1956.
- SAEZ MARN, J.,: "Datos sobre la Iglesia Española Contemporánea (1768-1868) "
Madrid, Editora Nacional, 1975.
- SAINZ RIPA, E.,: "La desamortización eclesiástica en la Rioja "
"Berceo" (logroño), 85 (1973), 209-227.
- o SALARICH, Joaquim: "Vich, su historia, sus monumentos, sus hijos y sus glorias "
Vic 1858
- "Vich, Su historia "
Vic, 1854.
- SANAHUJA, P.,: "Historia de la seráfica provincia de Cataluña "
Barcelona, 1959.
- SANCHEZ AGESTA, L.,: "Historia del Constitucionalismo Español "
Instituto de Estudios Políticos. Madrid, 1964.
- "El pensamiento político del despotismo ilustrado "
Madrid, 1953.
- SANCHEZ ALBORNOZ, C.,: "Mi testamento histórico-político "
Barcelona, Planeta, 1975.
- "La reforma agraria ante la Hª "
Madrid 1932.
- "La crisis de subsistencia en la España del S. XIX "
Rosario,(Argentina) 1963.
- SANTILLAN, R. de: "Memorias (1815-1856) "
2 vols. Pamplona, 1960.

- O SARDA, Juan: " La política monetaria y las fluctuaciones de la economía española en el S. XIX "
- Barcelona, 1970 pp. 302-303 i 304-305.
- SECO O, S.B....Lázaro: " Los benedictinos españoles en el S. XX "
- Barcelona, 1967.
- SECO SERRANO, C.,: " La crisis española del siglo XIX en la obra de Mariano José de Larra, estudi preliminar a les Obres de Larra "
- 127, Madrid, BAE, 1960.
- " Martínez de la Rosa, el equilibrio en la crisis, estudi preliminar a les obres de D. de Martínez de la Rosa "
- 73, Madrid, BAE, 1962.
- SEGURA ARTERO, Pedro: " La desamortización urbana en la región murciana (1836-1932). Una aproximación general "
- Areas 1983 nº 3/4 pp. 55-100.
- SERRA I CAMPDELACREU: " El arxivo municipal de Vich "
- Vic, 1879.
- SIERRA MOLINA, Francisco: " Las tendencias colectivas agrarias después de la desamortización. Las asociaciones, sociedades y comunidades de vecinos "
- Rev. Estudios Extremeños, VIII, 1952 pp. 41-60.
- O SIMON SEGURA, F.,: " Contribución al estudio de la desamortización en España. La desamortización de Mendizábal en la provincia de Gerona "
- Madrid, 1969. Instituto de Estudios Fiscales.
- O - " Contribución al estudio de la desamortización en España. La desamortización de Mendizábal en la provincia de Madrid "
- Madrid, 1969. Instituto Estudios fiscales, 1969.
- O - " La desamortización española en el siglo XIX "
- Instituto de Estudios Fiscales, Madrid, 1973.

- o - "La desamortización de Mendizábal en la provincia de Barcelona "
"Moneda y Crédito", nº98, 1966, 121-141.
- o SIMON SEGURA, Francisco: "La desamortización de 1855 "
Economía Financiera española, nº 19-20, pp.79-126.
- o - "La desamortización en la provincia de Madrid "
Rvta. Información comercial, Febrero 1967, pág. 69-79
- SILVERIO, de Sta. TERESA FRAY: "resumen histórico de la restauración de las carmelitas descalzas de España (1868-1915) "
Burgos, 1918.
- SOBREQUES, S.,: "Historia de España moderna y contemporánea "
Barcelona, Vicens Vives, 1974.
- SOLA PARERA, M^a Angeles: "Una fuente para el estudio de la desamortización eclesiástica: los protocolos notariales "
I Jornadas de Metodología aplicada a las Ciencias Históricas, Univ, Santiago de Compostela, Abril 1973. Ponencias y Comunicaciones, vol III, pág. 5
- "La desamortización eclesiástica en Barcelona (1841-1851) "
Barcelona, Tesi de Llicenciatura, Faculta
, 1972. pág 179.
- o SOLDEVILA, F.,: "Historia de España "
vol. VII. Barcelona, 1959.
- o - "Historia de Cataluña "
Barcelona, 1963.
- SOROA, José M^a: "Prontuario del agricultor y del ganadero "
Madrid, 1953. VIII
- SUAREZ VERDAGUER, F.,: "Génesis del liberalismo político español "
"Arbor", nº7 1947, p.349-395.
- "Planteamiento ideológico del siglo XIX español "
"Arbor", nº10 1948, p.57-68.
- "La Real Caja de Amortización bajo el Ministerio de López Ballesteros "

Madrid, 1961.

" La crisis del Antiguo del Antiguo Régimen en España (1800-1840) "

TAMAMES, R., " Estructura económica de España "

Introducción y sector agrario. Madrid, 1974.

- " Introducción a la economía Española "

Madrid, Alianza Editorial, 1970 (5ª ed) pág 499.

TERRON, E.,: " Sociedad e ideología en los orígenes de la España contemporánea "

Barcelona, 1969.

TOMAS, S.,: " Variaciones en la distribución y valor de la propiedad territorial en la primera mitad del siglo "

" Agricultura " - XIX, 1950 .

TOMAS Y VALIENTE, F.,: " Planteamientos políticos de la legislación desamortizadora "

" Revista crítica de derecho inmobiliario " nº 45 1969, p. 873-961.

- " Algunos ejemplos de jurisprudencia civil y administrativa en materia de desamortización "

" Actas del Primer coloquio de Historia Económica de España "

Barcelona, Ariel, 1974.

o - " El marco político de la desamortización en España "

Barcelona, Ariel, 1972.

o - " Recientes investigaciones sobre la desamortización: Intento de Síntesis "

" Moneda y Crédito ", 1974. nº 133 pág. 95-160.

- " Bienes exentos y bienes exceptuados de desamortización.

(Análisis de la jurisprudencia del consejo de Estado y del consejo de Estado y del tribunal Supremo entre 1813-1880) "

I Coloquio de Hª de España. Barcelona, Mayo, 1971.

TOMAS VILLARROYA, J.,: " El sistema político del Estatuto Real (1834-36) "

Instituto de Estudios Políticos. Madrid, 1968.

- TORRAS ELIAS, J.,: " La guerra de los Agraviados "
 Publicaciones de la Universidad de Barcelona, Barcelona, 1967.
- - " Liberalismo y rebeldía comapesina, 1826-1823 "
 Barcelona, Ariel, 1976.
- TRENCHS I DONA, J.,: " La propietat territorial de Scala Dei dels inicis a 1300 "
 "I Col.loqui d'història del Monaquisme Català". II. 263-270..
 Santes Creus, 1969.
- TUÑON DE LARA, M.,: " La España del siglo XIX (1808-1914) "
 Barcelona, Laia, 1973.
- UDINA MARTORELL, F.,: " El (Llibre Blanch) de Santes Creus "
 Barcelona, CSIC, 1947.
- VICENS VIVES, J.,: " Aproximación a la Historia de España "
 Barcelona, Vicens Vives, 1966.
- - " Historia económica de España "
 Barcelona, Vicens Vives, 1969.
- - " Historia social y económica de España y América "
 Vol. V. Barcelona, Vicens Vives, 1959.
- - " Industrials i polítics del segle XIX "
 Barcelona, Vicens Vives, 1961.
- " Manual de Hª Económica de España "
 Barcelona, Ed. Vicens Vives, 1972.
- - " Hª de España y América "
 Barcelona, 1961. Vol V.
- " Coyuntura económica y reformismo burgés "
 Barcelona, Ariel, 1968.

- "La industrialización y el desarrollo económico de España de 1800 a 1836 "

Barcelona, Ariel, 1968.

- "La mentalidad de la burguesía catalana en la 1ª mitad del siglo XIX "

obra dispersa vol. I.

- "Notas para el desarrollo de la evolución de la propiedad urbana en Barcelona, en el siglo XIX "

Obra dispersa. vol, I.

O VILA PAU: "Resum de Geografia de Catalunya "

Primera part. Barcelona, 1931.

VILÀ VALENTI, Juan: "El origen de la industria catalana moderna "

Estudios geográficos nº 78, XXI. 1960.

VILAR, P.,: "Histoire de l'Espagne "

Paris, Presses Universitaires de France, 1973.

- "La formation de la Bourgeoisie catalane "

X congrés, Roma, 1955.

- "Estructure de la société espagnole vers 1750 "

Paris, 1966. CRE. D'Histoire d'Espagne.

O "Catalunya dins l'Espanya moderna "

ed. 62. Barcelona, 1964, 4 Vol.

VILLANUEVA, J.,: "Viage literario a las Iglesias de España "

Vol. XX. Madrid, Imp. Real Academia de la Historia, 1851.

O VINAS MEY, C.,: "La reforma agraria de España en el siglo XIX "

Santiago de Compostela, Tip. de "El Eco Franciscano" 1933.

YOUNG, Arthur: "Viatge a Catalunya, 1787 "

Barcelona, 1969, ed. Ariel.

ZULUETA, José Antonio: "Estudio sobre la desamortización de 1820-

1823 en España y ventas de fincas del Banco de St. Carlos "

- JUNYENT, Eduard: "La ciutat de Vic i la seva història"
ed. Curial, Barcelona, 1.976
- SERRANO COBOS, Carmen Ana.: "Contribución al estudio de la desamortización en España: Los Safont. 1814-1841."
Tesi de llicenciatura, curs 1878-1879, bibliot, hª
UAB.
- SUDRIA, Carles.: "L'ingrés agrícola a la plana de Vic en el segle XVIII. Les rendes d'origen agrari."
Recerques, nº 9, Barcelona, 1.979 , p. 77-101
- RAMON DE SAN PEDRO, J. M.,: "Els Safont"
Ausa nº 11, 1955-1957, p. 311-319
- ARTOLA, Miguel.: "La burguesia revolucionaria. Las desamortizaciones."
Triunfo, nº 553, Madrid
- FABRA, Pompeu.: "Diccionari General de la Llengua Catalana"
Edhasa, Barcelona, 1977
- ALBAREDA, J., d'altres.: "Història d'Osona"
ed. Eumo (col. 1'Entorn 5), Vic, 1.984

APENDIX DOCUMENTAL.

DOCUMENT 1.

INVENTARI DE BÉNS I EFECTES DEL CONVENT DE CARMELITES
CALCATS DE VIC. (1)

Inventari efectuat el 1.822 i confirmat per l'Ajuntament el 18 de gener de 1.823 amb motiu de l'exclaustració del convent de Carmelites Calçats.

Inclou:

- Inventari de tots els títols de pertinença de finques, censos, "foros", delmes, prestacions de tota mena, furs, efectes de vil.la, imposicions en els fons públics i establiments mercantils o particulars.
- Inventari dels béns mobles i efectes, vals Reials, crèdits contra l'Estat i particulars, escriptures o contractes d'arrendament, llibres d'assentaments, i de comptes.
- Inventari de les finques rústiques i urbanes, si es troben arrendades, a qui, per quin preu, per quan temps, el que deuen els arrendataris, on estan ubicades i les càrregues de justícia civils i eclesiàstiques.
- Inventari de les pintures, llibres i efectes de la biblioteca.

En la ciudad de Pich a los diez y ocho días del mes Enero de mil ochocientos veinte y tres, constituido D. Luciano Tolche Alcalde Constitucional primero en los claustrales del convento de Religiosas Carmelitas calzados, junto con el infante Comisionado subalterno para la incorporación del convento del Carmen calzado de esta ciudad, nombrado por el S.^o Comisionado Principal en esta Provincia D. Manuel Pérez y Sáez con oficio de 8 Diciembre último recibido por el correo llegado el 13 de este mes, le ha invitado este para que providenciase lo conveniente a la toma de inventarios y consecuente posesión de los bienes y efectos de dicho convento con arreglo a las instrucciones que rigen en la materia; y en segunda el dicho S.^o Alcalde teniendo noticia de que el M. Y. Ayuntamiento por medio de un Comisionado el Regidor D. Juan Martí había providenciado que se custodiasen los efectos y se tomase inventario de ellos, ha dispuesto que compareciera el citado Regidor, y habiéndolo verificado, ha hecho presente que en la ocasión en que los Religiosos abandonaron este convento el Gobernador del Cuartel General D. Rafael de Peñar se apoderó de los bienes y efectos describiendo estos en inventario: Que después deiendo el referido Gobernador marchar con la División del C.^o General D. Fr.^{co} Milans se presentó en el momento que iba a partir al M. Y. Ayun-

termino para hacer entrega de los llaves a inventario
como en efecto lo deso todo en la casa Consistorial y entoncez
el Ayuntamiento hizo Comision al exponente para que con
asistencia del Escribano tomase inventario de todo lo existente
en el Convento, encargandole que procurase evitar el extravio
de los efectos: que realmente tom6 el inventario con asistencia
del Sr. D. Antonio Serrabon y dispuso que los muebles,
ropas &c. se bajasen al refectorio y cocina de este edificio
por parecerle el parage mas seguro, donde dijo existian.
Acto continuo el dicho Sr. Alcalde mando que el dicho Sr.
Regidor Comisionado abriere las puertas y que estuviere
presente a estas diligencias por si acaso se ofrecia alguna
dificultad en punto a los efectos; en virtud de esta man-
datoria se ha entrado en el refectorio y cocina y se han
tomado los inventarios; habiendo el Comisionado subalt.
invitado que la primera ocasion en que se reuniere el
Ayuntamiento le tuviere presente que para cubrir estas
diligencias se sirviere hacer entrega de los inventarios.

Su.º Jofes

Antonio Serrabon Com.
C



Inventario de todos los títulos de pertenencia de fincas, censos, foros, derechos, prestaciones de todas clases, foros, efectos de villa, imposiciones en los fondos públicos y establecimientos mercantiles o particulares.

Primo: Le pertenece todo el edificio del convento con sus dos torres a él coniguos, el uno conocido con el nombre de *forat*, *galena*, torre con reloj y dos campanas; cuyo título de pertenencia no se ha podido examinar por ser de una letra muy antigua casi ininteligible y tenerse que retirar.

Archivo

Primo: son legajos de pergamino muy antiguos con los números 1. 2. 3. 4. 5. 8. 9. 12. 22. 23. 25. 26. 27. 28. 33. 36. 37. 112 y, otro que no lleva número y en su sobre se lee esta inscripción "Etablissement de una pesa de terra de Cuartera y mitja en lo lloch dit Amposta 1478."

Yd. otro id de id. id con los números 12. 59. 72. 73. 93. 96. 97. 99. 101. 104. 106. 119. 126. 127. 128. 129. 130. 132. 133. 134. 135. y 138.

Otro con los números 77. 78. 80. y 82.

Otro con los núm. 10. 11. 15. 34. 108. 109. 110. 111. 113 y 114.

Otro con cuatro folios que no tienen n.º y llevan las inscripciones siguientes: "En dit plech son lo acce del delme de Vila-Venut y de . . . " el otro " En aqueix plech se acaba la fundació de Miras fetu per D. Joseph Bau, a b lo acce faent per lo teso de Delme de Vilavenut que desina per duració de dita fundació" otro " Carta de confesió dels delmes de la casa de Montpalau.

y otro „Arrendamiento feta“ ¹⁹⁸ -

Otro que contiene cinco folios y en el sobre esta inscripcion „Sont
papers son de la fundacio feta del terço de Vilaregut D.ⁿ (ve)
Bart Mongalant“

Otro que contiene cinco pergaminos señalados de num.^{os} 24.
50. 85. 87 y 88.

Otro de num.^{os} 6. 7. 14. 19. 20. 21. 22. 33. 35. 37. 39. 43. 49.
50. 51. 53. 54. 57. 62. 65. 67. 70. 71. 74. 79. 81. 86. 89. 94. 116 y
131.

Otro de numeros 31. 32. 34. 36. 38. 40. 41. 42. 44. 45. 46.
47. 48. 52. 55. 56. 58. 60. 61. 63. 64. 66. 68. 69. 76. 91. 95. 98.
99. 100. 102. 103. 105. 115. 117. 118. 120. 121. 122. 123. 125.
137 y 138.

Libros de cuenta y razon.

Primo: uno en cuyas cubiertas se halla la siguiente inscrip-
cion „Index del libro de cuentas y de algunos papers“ cuya ultima
pagina escrita es la de n.^o 133. y en el epigrafe se dice hecho
en el año 1756. siendo Oidor Fr. Eugenio Alberto Molez.

Otro id titulado „Libro de los esmeros en el que solo existen es-
critas las paginas de numeros 1 hasta el 50, despues sigue 15 des-
pues 49 y concluye con una nota que dice „Est deposit de nu-
mero 212 se ha comenzat per las urgencies del convent ab lli-
cencia de N. M. R. P. Provincial.“

Otro que contiene en su primera pagina la siguiente ins-
cripcion „Libro de los depots de fundaciones y quitaciones y de
Mutacions del convent de la rama de Vich feta a los 18 de octubre
de 1748“ y concluye por la nota siguiente „212 dia 20 Marx
de 1820 sen entrega per manos del Archivero de la Iglesia de“

la Pretat de esta Ciutat 1734^{ta} per lo cumpliment del llibri-
ment de un censal fega a' est convent lo qual Josep Alberch.

Otro titulado „Llibre d'ley terray d' Malla" que empiera „Venda
perpetua per execucio de Cort feta y firmada per lo honorable
Miquel Roca Batlle del terme d' Malla" y contiene notay y
translados de pleytoy.

Otro titulado: Llibre d' Testaments; que contiene en el dorso de
su cubierta esta nota „different Testaments parat: en nupces
que se troban en lo Arxiu" contiene varios documentos y entre
ellos un testamento suelto otorgado por Gabriel Pedrisa de
Vich en 5 Set: de 1668.

Otro titulado: Index dels actes de pargani, cuyo epigrafe dice
„Noticia abreviada de lo contingut en los actes de pargani" &c.
y concluye Am. Deo.

Un llevador o repertorio en 8.^o muy antiguo que en su prin-
cipio faltan algunas folias y empiera „Agut sa Francisca Oroy
Vinda &c.

Otro id. titulado „Libreta del llevador d' la venda del convent
del Carme de la Ciutat d' Vich als 16 d' Juny del any 1725 es la
praeura y concluye con una rubrica de J. J. Sueblo.

Otro id que empiera con un indice bajo el titulo de Abecedari
dels censals, y en su primera pagina trae el titulo de llevador
de la venda de censals y censos del convent del Carme de Vich
comensant en 1778 que contiene 266 paginas parte escritas y
otras en blanco.

Un legajo que contiene diez y nueve ^{en los} ~~inscripciones~~ ^{de} ~~inscripciones~~
a favor de diferentes particulares con una libreta d' abreviaturas
que facilitan la inteligencia d' manuscritos o instrumentos d' Catala

200-

debe el nro 8.º en la forma siguiente: 1.º El establecim.^{to}
firmado por la comunidad a favor de Baudilio Barols Segner
de Vich de un patio para edificar casa en la calle de Gurb, en
poder de Segismundo Portell de Vich a los 16 Enero de 1786 y
al censo anual a los 16 Enero de ... 1698

Otro id por id a favor de Jose Cuvavia de Vich de un patio
para edificar casa en la calle de Gurb en poder de Segismundo
Portell a los 16 Enero de 1786 al censo anual en id de ... 1698.

Otro id por id a Juan Canademunt de Pi de un patio para
casa en la calle de Gurb en poder de Antonio Portell y Brachy
de Vich a 24 Nov.º de 1783 al censo de ... 1794.

Otro id de otro patio en la Barria de Vich a favor de Juan
Pla y Biquer Labrador de S. Andrey de Gurb en poder de Antonio
Ciny y Lucia de id en 13 Abril 1781 al censo de ... 169

Otro id de otro patio al extremo de la calle de Gurb, a favor
de Pedro Joé Colono del manio Gaxe de Gransberg de la Plana
en poder de Fran.º Moylet de Vich 10 Dic.º de 1783 al censo
de ... 211 89.

Otro: firmado a favor de Jose Nomen Lab.º de Gurb de un patio
para casa ante Segismundo Portell a 25 Enero de 1784 al censo
de 111 49

Otro de un patio en la calle de Gurb a favor de Antonio Do
menech, ante Antonio Portell en Lugo de 1785 al censo
de 111 129.

Otro de otro patio a favor de Pedro Juan Font en 25 Nov.º de
1783 ante el mismo Esno al censo de 111 698.

Otro de otro id a favor de Jose Font y Boixons fuera la
puerta de Gurb al censo de 111 298 d. ante id en 14
Noviembre 1783

Otro de otro id. a favor de Juan ~~de~~ Vila ante id en 20 Diciembre de 1783 al censo de 1784 P°

Otro de otro id al extremo de la calle de Suab a favor de Agustin Luca de Suab ante Fran.^{co} Morplet en 2 Diciembre de 1783 al censo de 1784

Otro de otro id en id a favor de Jose Cuy y Viladecans de id ante id. id id al censo de 1784

Otro de otro id a favor de Maria Teresa Capdevila Viuda de Niche ante Juyne Bon a 4 de Agosto de 1788 al censo de 1789 P°

Otro de otro id a favor de Pedro Soria Sastre de Suab ante Segismundo Cortell en 22 Noviembre de 1783 al censo de 1784 P°

Otro de otro id a favor de Andrey Arbell y Campa. de Santa Cecilia ante Jose Sauras a 19 Noviembre de 1783 al censo de 1784 P°

Otro a favor de Catalina y Fran.^{co} Canellas de un pario 2000 de su casa en la calle del Carmen ante Antonio Cortell en 25 octubre de 1784 al censo de 1784 P°

Otro id de otro id a favor de Juan Vireto de Suab ante Segismundo Cortell en 17 Noviembre de 1783 al censo de 1784 P°

Otro id de otro id a favor de Jose Vicent y Jose Alparagares de Niche ante Manuel Borda en 7 de Enero de 1786 al censo de 1786 P°

Otro id de otro id a favor de Juyne Nadal Lab.^o de la Parroquia de Niche ante Fran.^{co} Morplet en 24 Noviembre de 1783 al censo de 1784 P°

Lo legase que contiene sesenta y cinco Ensis. de los Censos y Censales siguientes.

Primo: una de la cesion de un censo a favor del Convento hecha por Juyne Noy Andres de Niche de 7 P° que anualmente en 16 Marzo debia prestarse N. Virgili por una casa de la calle de S. Pedro y de un censal que en 17 Marzo debian prestarse los Herederos de Bernado Miralmon de S. Pedro de Foxells de precio 75 P° y 10 3 P° 6 P° 7 P°

que por razon de dicho censo ³⁰² le adelantaba Virgilio de pensiones sueltas
hadas hasta el dia de la union que fu. ~~pagada~~ ante Mariano Sa-
tell de Vich en 31 Julio de 1738.

Id. una escritura de consignacion pagada por Catalina Solá y
Alvareda y Juan su hijo a favor de este convento que debian presentarle
en 1.º Noviembre Fran.º Miragues Celaire de Giradell pagada
ante Jomay Batell en 28 Setiembre de 1803.

Id. la del censo creado por Jose Alberch y Comalada mercader
de Vich con fianciosa de Jose Sabarot de capital 473^{rs} 9 ante Fran.º
Neixach de Vich en 12 febrero de 1672.

Id. la de oro creado por Jacinto Rocasubirana Lab.º de Vilamirona
ante Lorenzo Benas N.º de Vich en 30 Julio de 1762 de
Capital 42^{rs} 5 pension entoncez - - - - - 2^{rs} 29.

Id. la de oro creado por Jose Rocasubirana id. de id.
ante Jose Piera en 16 Set.º de 1693 de Capital 30^{rs} pen-
sion entoncez - - - - - 1^{rs} 109.

Id. la del creado por Martin Benasat de S. Julian de
Vilatorrada de Capital 300^{rs} 9 ante Jomay Batell y Brachas
a 8 octubre de 1804, pension anual - - - - - 9^{rs} 9.

Id. la de oro creado por Antonio Quingles en nombre
propio y en el de procurador de la Cofradia del Rosario
y S. Jaime o de sembreros de capital 50^{rs} 9 ante Chris-
tinal Arbell de id a 8 feb.º de 1706; pension anual - - - - - 1^{rs} 109.

Id. la de oro creado a favor de Fr. Juan Vilasat y
Riembau Nuncio (quien lo donó al convento) de Capital 100^{rs} 9
ante Fran.º Moyalet a 4 octubre de 1792, pension - - - - - 30^{rs} 9.

Id. la de oro creado por Margarita Guardia
de Oristá de Capital 50^{rs} 9 en 12 Abril de 1655 ante
Salvo Jacents, pension - - - - - 1^{rs} 109.

Id. la de oro creado por Sebastian Puyday arriero
de Vich ante cristinal Arbell en 1.º Setiembre de 1698

de capital 400^{rs}. Se halla una nota que dice que se da por perdido e incobrable: pension anual

14 48

Yd. otro creado por Juan Albareda Peláiz & Jiradell on 22 Setiembre de 1676 de capital 350^{rs}. ante N. Biquier Eino & Vich: pension anual

Yd. otro creado por Crisoval. Traveria Peláiz & Vich a favor de Joe Font, quien lo dio al convento para duracion de dos aniversarios, su capital 75^{rs}. y fu. creado ante Mariano Portell en 8 Enero de 1731: pension anual

Yd. la de otro creado por Pablo Rio a favor de Maria Puigrosen (que lo lego al convento) en 12 Enero de 1705, ante Jayme Portell de capital 300^{rs}. pension

14 188

Yd. la de otro creado por Herman Font Capint^o & Vich a favor del convento de capital 100^{rs}. ante Man^{te} Portell en 26 Setiembre de 1731: pension

34 9

Yd. la de otro creado por Joe Anau y Miquel Lab^o de S^{ta}. Bartolome Argagars a favor de la Piedad de la cofradia de N. S^{ra} de la Concepcion fundada en esta Iglesia, ante Juan Badia en 1^o Octubre de 1752 de capital 100^{rs}. pension

34 9

Yd. la de otro creado por Fran^{co}. Rafel Peláiz & Jiradell a favor de Jayme Ony Curidor & Vich (quien lo donó al convento) ante Pedro Pablo Nadal a 5 Setiembre 1698 de capital 340^{rs}. pension entoncez

14 148

Yd. la de otro creado por Juan Leray y Pedro Arriero de S^{ta}. Hilario con fiducia de Juan Parcet y Ullastre Ciempino & id. ante Manuel Badia en 27 Dic^o de 1778 de capital 100^{rs}. pension

34 9

Yd. la de otro creado por Miguel Oliveres cadonero & Vich a favor de Rafel y Catalina Font ante Jayme Portell en 26 Noviembre de 1709, quienes lo donaron al convento, de capital 500^{rs}. pension

14 168

Yd. la de otro creado por Fran^{co}. Xurraoch a favor de

- Gabriel Parra en 17 Agosto de 1670 ante Jor. Vila
de Capital 18^{ta} pension anual entoncez. 18^{ta}
- Id. oro creado por Juan Virgili arriero de Vich a favor
del Convento de Capital 180^{ta} ante Fran.^{co} Badia en
28 octubre de 1750: su pension entoncez. 5^{ta} 8^{ta}
- Id. la d. oro creado por id. a favor de id. en 28 Set.
de 1749 ante id. de Capital 100^{ta} pension entoncez. 5^{ta} "
- Id. oro creado por N. N. Malets y Salgueras de
Surb ante Salvo Benito en 30 Setiembre de 1534
pension entoncez. 14^{ta} "
- Id. oro creado por Fran.^{co} y Bernardo Bertrama
y Cha. Mexxerof ante Juan Padrona en 2 Junio de 1740
de Capital 720^{ta} de loy que redimio 603^{ta} ante Felio
Sayol en 27 Junio de 1747, quedando asi reducido a
167^{ta} de Capital: pension.
- Id. la d. oro creado por Jor. Coronas Lab.^{ro} de Julian
de Salton y Juan Caberna de Campdevanot ante Mar-
ciano Portell en 6 de Abril de 1746 de Capital 300^{ta}
pension entoncez. 15^{ta} "
- Id. la d. oro creado por Fran.^{co} Condamid y otros
a favor del D.^o Luciano Segaria Plao ante Francisco
Abadal en 3 Mayo de 1735 de Capital 100^{ta} pension
entoncez. 5^{ta} "
- Id. la d. oro creado por Fran.^{co} Balmez mercader
a favor del Convento de Capital 130^{ta} ante Juan Serra-
brima en 21 Febrero de 1687: pension entoncez. 6^{ta} 10^{ta}
- Id. la d. oro creado por loy irradiada de loy. hijos de
Jayme Juan Oñoz curador de Vich a favor del Con.^{to}
ante Jayme Portell en 22 Febrero de 1770 de Capital
600^{ta} pension entoncez. 30^{ta} "

- Yd. la d' oro creado por Jayme Planas Labrador d' Sagament a favor d' el honorable Gabriel Padua negociante de Vich ante salvio Torrent d' Capital 60 lt. pensión entoncey. 3 1/2 9
- Yd. la d' oro creado por Pedro Arriagol con fianza del heredero d' Manio Pla d' S. Julian Savada ante Jose Serra en 20 Mayo d' 1747 a favor d' la Cofradia de la concepcion de N. S. del Carmen d' Vich d' Capital 100 lt. pensión entoncey. 5 " "
- Yd. la d' oro creado por Antonio y Maria Domenech y Traveria a favor d' Jose Lort ante Fran. Madrid en 4 Mayo d' 1718 d' Capital 120 lt. En la cubierta hay una nota que dice entra en vigor, pens. entoncey 6 " "
- Yd. la d' oro creado p. D. Fray Miguel d' Tort de Ripoll en 2 Mayo d' 1646 d' Capital 80 lt. " " "
- Yd. la d' oro creado por Mariang. Catala d' Santa Eugenia d' Berga a favor d' el Convento ante Fran. Badia en 13 Noviembre d' 1742 Capital 106 lt. pensión entoncey. 3 " 3 1/2 7
- Yd. la d' oro creado por Jayme Canals Salomero de Vich a favor del Convento en 10 Dic. d' 1743 ante Juan Padua d' Capital 100 lt. pensión entoncey. 5 " "
- Yd. la d' oro creado por id. id. ante Fran. Solemoner en 23 Julio d' 1738 d' Capital 100 lt. pensión entoncey. 5 " "
- Yd. la d' oro creado por id. id. ante Jose Simon en 10 Febrero d' 1758 Capital 16 lt. pensión. " 3 1/2 7 1/2
- Yd. la d' oro creado por Jose Sala arriero de Vich ante Fran. Badia en 10 Julio d' 1763 d' Capital 100 lt. pensión. 3 " "
- Yd. la d' oro creado por Andres Roguer Lab. d' Las Horras ante Pedro Catala en 15 Mayo d' 1785 Cap. 305 lt. pensión. 2 3

Yd. la de oro creado por ²⁰⁶Andrés López de Arbenet
ante Pedro Capell en 6 Junio de 1778 de Capital 271^{te}
pension. 8^{te} 297¹/₄

Yd. la de oro creado por Jose Piers Droguero de
Barcelona con fidejuria de Fran.^{co} Piers Labrador de
Alost ante Antonio Portell en 29 octubre de 1796 Ca-
pital 831^{te} pension. 24^{te} 18^{te} 7

Yd. la de oro creado por Fran.^{co} Pius Lab.^{te} de Aradell
ante Felis Torrent en 29 Abril de 1653 de Capital
52^{te} pension entoncey 2^{te} 12^{te}

Yd. la de oro creado por Pablo Jüner de Arbenet
ante Antonio Bosch en 22 Noviembre de 1729 de capi-
tal 100^{te} pension entoncey 5^{te} "

Yd. la de oro creado por Juan Sala Lab.^{te} de Juan
de Juregas ante Manuel Badia a 29 Mayo
de 1789 de Capital 580^{te} 896 pension 17^{te} 8^{te} 3

Yd. la de oro creado por Juan Benqueren Lab.^{te} de
San Martin Jacalm ante Antonio Portell y Brachy
en 14 Setiembre de 1778 de Capital 100^{te} pension 3^{te} "

Yd. la de oro creado por Gabel, Tayme y Antonia
Ysac de Vich ante Antonio Portell en 5 Julio de 1779 de
Capital 200^{te} pension 6^{te} "

Yd. la de oro creado por D. Antonio Dattusa de Ma-
many de Capignan ante Marciano Portell en 14 Marzo
de 1749 de Capital 1000^{te} pension entoncey 50^{te} "

Yd. la de oro creado por D. Marciano Madia y Noguera
de Vich ante Tomas Portell en 25 Dic.^{te} de 1816 de Capital
350^{te} pension 3^{te} 6^{te}

Yd. la de oro creado por D. Ramon y D.^{ta} Ignacia de Brucella
ante Antonio Portell en 9 Febrero de 1779 de Capital 100^{te}
. 12^{te} "

Idem: la 2 ^a onza creado por Margarita Norta soltera ante Jomay Correll en 10 Enero de 1816 de capital 333 ^{ts} : pension...	10 ^{ts} 3 ^{rs} 4 ^{as}
Id: la 2 ^a onza creado por Jacinto Rocambirand Labrador de S. Julian de Vilamirova ante Jose Vila en la Marro de 1671 de capital 304 ^{ts} : pension entoncey - - - - -	1 ^{na} 10 ^{na}
Id: la 2 ^a onza creado por Fran. ^{co} Albanell de la Villa de Malla ante Fran. ^{co} Solmoner en 6 Marzo de 1682 de capital: 44 ^{ts} 1236: pension entoncey - - - - -	2 ^{na} 4 ^{na} 8 ^{as}
Id: la 2 ^a onza creado por Pablo Albanell & id ante Ant. ^o Cany y Lucía en 22 Marzo de 1764 de capital 80 ^{ts} p ^{on} - - - - -	2 ^{na} 8 ^{na}
Id: la de onza creado por id. id. ante Antonio Bach en 8 Marzo de 1746 de capital 106 ^{ts} : pension entoncey - - - - -	5 ^{na} 6 ^{na}
Id: la 2 ^a onza creado por Juan Sorell & Sona ante Jose Cusol en 7 Junio de 1707 de capital 60 ^{ts} : pension entoncey - - - - -	3 ^{na} "
Id: la de onza creado por Antonio Oñeg Sanders y Pablo Min ante Pedro Capula en 10 Enero de 1776 de capital 1550 ^{ts} : pension - - - - -	40 ^{na} 6 ^{na} 10 ^{as}
Id: la de onza creado por Teresa y Jose Bon ante An- tonio Correll en 26 Mayo de 1769 de capital 1500 ^{ts} : p ^{on} - - - - -	45 ^{na} "
Id: la de onza creado por D. Juan Demanrera ante Antonio Correll en 9 octubre de 1790 de capital 1023 ^{ts} : pension - - - - -	30 ^{na} 17 ^{na} 4 ^{as}
Id: la de onza creado por Juan Andet Riken y Boro de Moya ante Antonio Correll en 14 Julia de 1780 de capital 1545 ^{ts} : pension - - - - -	46 ^{na} 7 ^{na}
Id: la 2 ^a onza creado por D. Jose Luciano de Pontubent ante Jose Antonio Simon y Cuyol en 29 Agosto de 1788 de capital 1680 ^{ts} : pension - - - - -	50 ^{na} 8 ^{na}
Id: la 2 ^a onza creado por id. anterior en 14 diciembre de 1793 de capital 625 ^{ts} : pension - - - - -	18 ^{na} 15 ^{na}

Idem la de oro creado por id ante id en 6 Junio de 1791

de capital. Por la. pension - - - - - 244 9

Id. la de oro creado por Jose plaveria Alparagui: & Vichi
ante segunmundo Castell en 16 Enero de 1786 de Capital

1754. pension - - - - - 54 59

Id. una Ercia de donacion & dog canal en la calle de S. Pedro
de Vichi otorgada por Miguel Quintana Arriero a favor de
Juan S'agili ante Jose Romeu en 6 Mayo de 1708.

Id. otra de una conecadria otorgada entre Francisco
Salera y Morgades y el convento ante Marciano Cas-
tell en 26 Abril de 1751.

Id. otra de una fundacion de dog aniversario instituida
por Antonio Prim y Xiclas Jenders ante Jose Antonio
Simon y Sayol en 24 Mayo de 1737.

Id. otra de una venta al quitar otorgada por D.
Jesera y D. Antonio de Descatllar y Fontanellas a fa-
vor del convento de una pieza de vicara ante Antonio Cas-
tell en 3 Febrero de 1735

Id. otra de un inventario tomado por los Albaceas
de Ana Maria Vallbenen y Cosominas viuda de Pablo
Cosominas Carpintero de Vichi en 19 Noviembre
de 1757 ante Fran.º Badia Nolas de Vichi.

Juros

No se sabe si los hay.

Efectos de Villa.

Tampoco se sabe que los haya.

Imposiciones en los fondos publicos y establecimientos
mercantiles o particulares.

Se ignora si los hay.

Apéndice al antecedente Inventario n.º 8º

Concluido que fue este Inventario y al tiempo de pasar a hacer la entrega de los Libros y Cuadros pertenecientes al Gobierno se han encontrado entre ellos los siguientes.

Primº un libro en fol. del Con.º y Monac.º de S. D.º del Carmo & Viejo que trata de cosas y personas.

Segº otro libro en id. en que estan notadas todas las fundaciones del Convent.

Tercº otro libro en id. donde del qual hay una Bula y un Quaderno que dice Quieren a las Hermandades &c.

Quº un quaderno y dice Quasi Dñs Mñras fñ Vilfranco & Guay a la ma. Dñs Ardenes.

Quº un libro en Quarto que contiene y dice Libro de recibidos de los m.ºs que se Comen.º fñ a Dñs &c.

Quº otro en id. id. en cuya cubierta se lee Viejo lo ofi.º de S. D.º Francisco de lo ofi.º del D.º Clavero.

Quº otro que contiene algunos recibos con muchas intermedias en blanco.

Quº otro en fol. muy viejo en que se lee en su primer fñ Libro en que describiuntur omnes determinaciones que fuernt &c.

Quº un libro de papeles muy viejos.

Viejo diez y ocho tomos de Dñs.

Sur.º Folos

Antonio Valler Com.º

Convento de Carmelitas calado de Sich

Invent. n.º 2.º

Inventario de los bienes, muebles y efectos remanentes, sales Reales, créditos contra el Estado y particulares, escrituras o contratos de arriendo y los libros de asiento de cuenta y razón.

Bienes muebles

De pequeños arantes, de madera para libros

- Primo: un piano, clave ó menacora muy pequeño y ordinario con sus pies de madera.
- Yd: dos campanas pequeñas de metal.
- Yd: dos pueriles.
- Yd: las cinco mesas del refectorio de blanco caídas.
- Yd: un banco caído pegado a la pared al rededor del refectorio.
- Yd: quince marcos con sus vidrios.
- Yd: diez y nueve mesas de madera entre chicas y grandes, algunas con cajón.
- Yd: tres camas de tijera, el uno sin telas.
- Yd: veinte camas de cama.
- Yd: veinte y dos tablas de id. ordinarias.
- Yd: diez idem de pequeñas.
- Yd: unas alforjas de cuero viejas.
- Yd: dos camas con respaldos.
- Yd: cinco cofres muy viejos y dentro de dos de ellos algunas ropas usadas y rotas, a saber, una casaca, un gergon, una túnica, una capilla o sea túnica, o sea id de negro, una capilla, o sea id, un escapulario interior id, o sea capilla id, un chaleco morado, unos calzones de lienzo azul, un par de mallas, una casaca de flanelas, un tapete de id, una cubierta de cama blanca de algodón, una capilla blanca, dos capillas id, un hábito negro, unos calzones id, una

- Yd. quatro felpudos.
- Yd. dos cortinas usadas.
- Yd. dos candeleros y quatro velones de laron.
- Yd. dos chocolateras.
- Yd. un peso con sus pesas.
- Yd. dos candeleros.
- Yd. una pequeña porcion de vidriado.
- Yd. un caldero de cobre, un marmiteiro y una marmita id.
- Yd. dos espumaderas y tres reparadores.
- Yd. un caso de cobre.
- Yd. dos sartenes.
- Yd. dos palas de hierro.
- Yd. una tina de madera para baños.
- Yd. quatro borys de oja de lata.
- Yd. dos vassillas de hierro para cistinas.
- Yd. dos cestas viejas.
- Yd. un dos cuarenta y de maliz en espiga.
- Yd. tres mangos de llave chicas y grandes.
- Yd. una cama de Alamo ordinaria.
- Yd. un trazo de Alamo con tres cajones.
- Yd. un escritorio de nogal.
- Yd. un canapé de Enea.
- Yd. una funda de canon ordinario para llevar el lienzo.
- Yd. un dos tres pias para lavamanos.
- Yd. un pequeño sacrista para poner la solfa.
- Yd. una capira con un dos pias de polvos dentro.

Libros y asientos de cuenta y rason.

Despues emprendi en el dicto de quere formar el inventario 3º se ha llamado al D. D. Jose Matas ex Religioso y P. Maestro que fue de este Convento, afin de que tanto por falta de libros como de

noticias se sirven facilitarnos las necesarias para la formacion de inventario de las fincas rústicas que poseia dicho convento con las demas noticias que pudieren cooperar a su enajenacion, y habiendole asimismo hecho presente si podria saber al paradero de los libros y asientos de cuenta y razon, maenros y llevadores ha manifestado que debian existir en la celda Crisol, y como habiendo pasado a ella inmediatamente se ha encontrado absolutam^{te} descompada, se ha recorrido todo el monton de libros de la Biblioteca depositado en la pieza del Refectorio y entre ellos se han hallado los libros siguientes.

Primo: un llevado o repertorio en folio, en cuya primera pagina se lee "Llevado principal de las rentas de los cenos y censales del convento de N. S. del Carme de Vich fet y compost en lo any 1768." consiende 344 paginas y al ultimo el indice general de los censales.

Ydem: Otro llevado o repertorio titulado "Llevado de la renta del cenio y censales del convento del Carme de Vich" y se lee la siguiente nota "que las segnas cifras de aquest comalat son poades a 3 p^{os}." Empieza por una rubrica de los prebendados con el n.º 1.º de la primera pagina, y 294 en la ultima, y hay en varias partes del centro algunas folas rasgadas.

Ydem: Otro en cuarto que dice "Llevado de las rentas del p.º Gabriel Padua" muy antiguo.

Ydem: Otro en folio que en la loma dice "Nenda" en la cubierta, "Carme Nenda 1816". En la primera folia dice "Donde 19 de 1816 recibo". No contiene mas que ocho folas escritas y se conoce habean quitado todo el restante papel blanco, queda rubricado en la primera y ultima folas.

Ydem: Otro en folio muy antiguo que en la cubierta dice "Obraj" y dentro "Indice que contiene todos los libros pagos de la libreria del convento"

sigue hasta la letra II.

YD: Otro en folio que en la cubierta dice "gasta" empieza por el mes de Mayo con el folio 3, y esta todo ocupado acabando su ultima pagina en el año 1809.

YD: Otro en folio que en su cubierta dice "notas" y en la primera pagina, "Libro de notas del convento del Carmo de Vich."

YD: Otro libro antiguo que en su cubierta dice "Hornej." y ha expresado dicho Sr. D.^o Jose Mariano que estaba destinado a la presidencia y trascurso de los censales.

YD: Otro en folio que dice en su primera faja "Libro de rentas y gastos de la confraria de las animas."

YD: Otro en folio, en cuya primera pagina se lee "Minas notadas p.e." año 1814 y continua hasta el setiembre de 1822.

YD: Otro muy antiguo, cuya cubierta dice "Libro de obras en la f. de los Religiosos."

YD: Cuatro librerias en las quí estan notadas las Minas y demas celebraciones fundadas en este convento, en que se notan los censales y personas y fincas en que se han empleado los capitales.

Vich diez y ocho Enero de 1823.

Enc.^o Folos

Antonio Vall. Com.^o

(1) Inventario de las fincas rústicas y urbanas, con expresión de si se hallan arrendadas, a quien, en que precio y por que tiempo, lo que arrendan los señores o arrendatarios; donde radican y las cargas de justicia anexas a como eclesiásticas.

Primo: El Convento y contiguo a él dos huecos secos que no se cultivan por razón de las circunstancias, con su Iglesia torre con reloj y dos campanas; que lindan de por junto a Levante con la rambla del Carmen; a medio día con el convento y huerto de las monjas de las devalladas; a poniente con la claustrera de la huerta de Bucafiguera, y a cierro con los huecos de la casa de la calle de Surb, de varios particulares, parte y parte con tierras cultivas del mismo convento.

Nota

El Convento lo ocupa directamente una Compañía de Voluntarios de Vich por estar señalado como caso de los puntos de defensa y, asimismo sirve para almacenes de granos para el suministro de las tropas a cargo de Don Sifont, quien por los precios que ocupa porquin treinta y dos libras catalanas anuales, a duración de peritos, mediante papel de contrata que firmó el Ayuntamiento constitucional de esta ciudad, el cual ha recobrado media anualidad que tiene existente; asimismo se ocupan algunas piezas con ventanario del Regimiento de Africa de cuyo cuerpo hay una partida alojada en dicho convento.

Item: Tres casas contiguas a la misma Iglesia, que lindan de por junto a Levante con la rambla del Carmen; a medio día con la casa

de N. Veadaguer; a' poniente con los honores del convento y a' cierto con su Iglesia: la inmediata a esta la ocupa Pedro Pla Calderero y desde la eleccion a' esta Parroquia aprobada interinamente por el R.^o Sef. Superior Político de esta Provincia ocupan parte de la inmediata a la Iglesia y de la tercera el regente la cura con su teniente, subsistiendo aun los antiguos inquietos; la 2.^a Pedro Clara segura y la 3.^a Bernardo Tell Silerio: pagan el arriendo cada uno de ellos anualmente cincuenta libras por adelantado, cuyo plazo principia el dia de todos los Santos.

La heredad o mano nombrado Torre de Prades vulgarmente conocido por Torre del fraire, sito en el termino de esta Ciudad con su cura y dos buerxeillos a' ella contiguo de medio corian de semilla cada uno y veinte y seis cuarteras de tierra de pan llevar, poco mas o menos, aglomerada al mismo mano y dividida en arroyos tantas piezas cultivadas por diferentes parceleros.

La casa de dicho mano la habitan los parceleros Juan Jony y Jose Sala pagando de alquiler veinte y dos libras anuales cada uno por media anualidad adelantada por la parte de la casa que ocupan y el pequeño huerto que respectivamente tiene concedido, y arroyos cultivados a' parceleros tres piezas de tierra cada uno, de cabida por juntos las tres dos cuarteras y media y pagan por ellas al dueño la tercera parte de todos los frutos que se cogen; y dicen no aducir nada por arroyos de arriendos.

Otras dos piezas de cabida juntas dos cuarteras las cultiva Domingo Barrera mismo pagando como los antecedentes.

Otras dos de cabida en junto tres cuarteras unen coroneles que las cultiva la casa de Misericordia de esta Ciudad pagando

lo mismo que lo anterior.

Ora dos piezas de cabida juntas tres cuartas y media que
cultiva Don Maximo (vulgarmente Baxell) con los mismos pactos.

Ora pieza de cabida una cuarta cultivada con los mismos pactos
por Antonio Bouch.

Ora pieza de cabida dos cuartas cultivada por Don Sula
Bacero del mismo modo que lo anterior.

Ora pieza de cabida quince cuartas cultivada por Ignacio
Vila de la calle de San con los mismos pactos.

dos piezas de dos cuartas de cabida cultivadas con los referidos
pactos por Juan Coma.

Ora pieza de nueve cuartas cabida cultivada por Alberto
Boix curador del mismo modo que lo anterior.

Ora dos piezas de cabida juntas cuarta y media cultivadas
con los mismos pactos por Teresa Borge padre.

Tres piezas de tierra de cabida tres cuartas y tres cuartas
cultivadas por Miguel Burgoyas Bacero de la calle de San con los
referidos pactos.

Hay veinte y seis cuartas lindan de por junto a levante con
una pieza de tierra que antes era de Benito Basil Orador y es al
presente cultivada por el Sr. Luis de la calle del Remedio, con ora
pieza de Pedro Vilas Romario, con ora de Antonio May y Murat,
con ora de Juan Pla y Bestiana, y ultimamente con ora de Joa-
quin Bon. En la parte de poniente con una pieza de tierra de Don
Manuel del con ora de la cual queda al presente Don Antonio
May y Murat, con ora de pertenencia de la Nacion y ante
del eringuido Comarcal de Sanitario de la presente Ciudad, con ora

de Miguel Canells arriero, con otra de D. Ignacio Selles, con otra de Simon Riera Quintero del morro del Planas, con otra que cultiva Mariano Puig Carginero de la calle de la riera, con otra de D. Ramon Abadal y con otra de D. Jose Semis Comerciante de la presente ciudad: a medio dia con tierras de Pedro Moratona Memoro, con la carretera de Berge, con otra pieza de D. Diego Joaquin Pou, con otra de Antonio Seg Daguerro y con la huerta de Brana y el campo arado del extinguido convento de Trinitarios; y por la parte de Ocaso con una pieza de tierra de Jose Muner, con otra de Jose Hermenegildo de Vich, con otra de D. Ramon Abadal, con otra de D. Jose Lluís y Horta, con otra del antedicho D. Ramon Abadal, y finalmente con otra de la conraxe de Bernardo Solé y Canells Dorada residente en esta ciudad.

Como piezas de tierra de cabida en junto cuatro cuarteras y media cultivadas por Joana Trues, viuda de Alberto Trues, Antònia Trues y Jose Mayans con los subditos yacen el pagar la tercera parte de los frutos por la dominical los que lindan de por junto a la parte de levante con los terrenos de los hueros de los campos medios de la calle de Suab y con los parajes del forat y convento del Carme: por la de poniente con las otras tierras de Pedro Vilari Botanico mediante un camino estrecho entre los dos por la de medio dia con los terrenos de la huerta de Roca figuera y una pieza de tierra de Joaquin Pou; y a occiso con una pieza de tierra de Joan Portell Labrador de San Julian Sabina.

Una pieza de tierra de cabida en junto una cuartera y media cultivada por Ignacio Vila Tracero de la calle de Suab con los referidos parajes, que lindan a levante con la antedicha pieza.

de Joaquin Cou. mediante un camino derecho entre los dos: a' po-
niente con una pieza de Juan Ladraño arriero: a' medio dia con
la finca de Grange, y a' oriente con una pieza de Pedro Vilan
Borcario.

Otra pieza de tierra sita en el barrio de Remedios de cabida una
cuarenta y diez cuantas cultivada por Juan Jose Mada de Alberto
Jose bravo con los mismos pargos y linda a' levante con una
pieza de D. Ramon de Oriola: a' poniente con una de Vicente Piquen
Panadero: a' medio dia con dos piezas de D. Ignacia de Selby y a' ocaso
con una de D. Josef de Maure con una de D. Hipolito de Plandolit
y otra de Domingo Ferrer confitero.

En medio del manio de Nigam y la espesura paca este convento
una pieza de tierra de cabida cuarenta y media cultivada por Pedro
Sala quintero del manio Salí, con los mismos pargos que los ante-
riores: linda por la parte de levante con una pieza campo de
Jose Codina confitero: por la de poniente con una pieza de la Adminis-
tracion de la ciudad y con otra del Hospital: por la de mediodia con
tierras del Dr. Miguel Alvarado y por la de ocaso con otra del Dho
Jose Codina confitero.

El manio nombrado Vadagur de la Caza de la Cebada de Pot-
luga con su canal y tierras de extension como canal de treinta cuante-
ras de tierra, parte cultivada y parte hielera, a cargo de Jose Ylla
su colono, el que paga al dueño la tercera parte de todo grano de
caña y la cuarta de las legumbres que cose en dicha heredad, y
otras treinta y cinco libras anuales de provisiones en dinero y en
cedos cedados de setenta y cinco cancheros, un cadere y un
quiro, con mayor el catario o contribucion correspondiente a dicha

manso que acostumbra ascender a unas veinte y seis libras anuales y los gastos ordinarios del comun ascendientes a unas diez libras tambien anuales. Dice estar corriente en arriendos y demas.

El Molino con su rueda mudo y aglevado a dicho manso Verduguer con casa de sus comarcas de Herras de semilla esta a cargo de Jaime Ylla, quien paga el arrendamiento ochenta y tres libras anuales y la parte dominical de todos los frutos como el antecedente e igualmente en cuanto a Catastro, quedando a favor de dicho Ylla todos los emolumentos del molino: tambien dice hallarse corriente en el pago de arriendos y demas.

Dicho manso con su molino lindan de por junto a la parte de levante con las Herras de panllevar del manso Viquer de la Parra de Gurb, sirviendo de lindes una sanga que media entre las dos posesiones: por la parte de poniente con las Herras y elmas y el panllevar de Juan Cay de N.º Hipolito: por la de mediodia con las de igual clase del manso Joan de la Parra de Sier y por la de ocaso con los montes llamados Prat grande y Prat pequeno pertenecientes en propiedad a Fran.º Solarriva de la Parroquia de Bramalleas de la Plana, sirviendo de division entre las dos posesiones un riachuelo llamado Torrei, de cuyas aguas muele el molino del manso Verduguer.

La posesion llamada Can Marçal con casa de cuatro a cinco cuartas de tierra de panllevar, sita en el termino de San Hipolito de Voltraga, parcido de Vieja arrendada a Juan Boner, hauro que paga por ella diez libras anuales, el catastro corres-

pondiente y pagos ordinarios del conueno para los celeros del manio
Nadaguer. Del trigo y otros granos paga el tercio por la parte domi-
nical meng del maiz desechados y legumbres que paga el cada
unano una; cuyo manio y tierras heredadas por la parte de levante
con una porcion de D. Joa. Calles y medianas una ranfa entre
los dos: por la de poniente con las tierras del dueño de la casa di-
cha con manal: a mediodia con las tierras de pantleuan del
manio ranfay de pertenencia que era del Barón de Sabazona;
y por la de ciervo con tierras de pantleuan de ciervo sujeto del
pueblo del Esquivol cuyo nombre se ignora.

Nota Las tierras de todas estas posesiones son de mediana calidad siendo
algo mas inferiores las de la casa dicha con manal.

Otra Despues empero ha preguntado el infante condeado al D. D. Joa
Maturó si tenia noticia de las cargas de justicia asi civiles como Ecle-
siasticas a que estuvieran afectas dichas fincas y ha contestado que
lo eran a la contribucion civil y a varias fundaciones y celebraciones
cuyo conocimiento depende de la vista de los libros de asientos de la
comunidad; pero que le consta que estaba esta adeudando a D. D.
Pla Callesario de esta ciudad ingulino de una de las tray canas conti-
guas al conuente la cantidad de cuatrecientas veinte y cinco libras es,
resta de quinientas que pascó a la misma comunidad para cubrir
a los gastos de la construcion y arreglo de los celeros que faltaron por
los Religiosos del conuente de los que a consecuencia de la Real
Orden de 17 de Mayo de 1821 debian remiarse al de su instituto de
esta ciudad, de cuya cantidad se firmaron un vale y resguardo

a nombre de la misma Comunidad el P. M. Jose Sabagias Prior,
 el infro P. M. Jose Matias Lavarria y el P. Jose Blat sub-prior
 y clauario, con la promesa de que no devolviendole dichas quinientas
 libras por todo el mes de Noviembre de 1821 le pagaria el convento
 el interes de un tray por ciento anual. Y no habiendomele podido devol-
 ver dentro dicho termino liquidaron el alquiler de la casa que
 habita a razon de cincuenta libras anuales en compensacion de la
 deuda principal y de sus reditos, de cuya liquidacion resulto que en 1.^o
 de Junio ultimo quedo acreedor el dicho Pla en cuatrocientas cincuenta
 libras, dejando sufecto el alquiler hasta 31 de Diciembre proximo
 pasado que le correspondia pagarlo por medias anualidades adelantadas:
 pero reclamando el reintegro de su credito, el Prior y Comunidad le
 giraron diez y seis onzas de oro que tiene en su poder Bernardo Sola
 dorador precedente del capitulo del difunto P. Puenteado Fr. Nicolas
 Caniller conuincional de este convento cuyo giro no tuvo efecto por
 haberse denegado dicha sola a soltar el deposito para lo que el
 nombrado Pedro Pla habia dejado el reguardo o vale en poder
 del Prior, y como este Religioso se fugó no se ha podido saber su pa-
 radero. Habiendo dicho el referido P. Jose Matias que no le constaba
 otra deuda por parte de la comunidad y lo ha firmado con los
 expresados Alcalde y Conuincional.

Hecho y acordado en el Convento de San Francisco en 1.^o de Mayo de 1823.

Antonio Vall. Com.
 23

Convento de Carmelitas Calhady de Vich

Inventario N.º 4.º

Inventario que comprende los cuadros, libros y efectos de Biblioteca.

Primo: En el refectorio un lienzo donde está pintada la cena.

Yd. Un pequeño cuadro de un Nazareno.

Yd. Otro grande id de id pintado por dos partes.

Yd. Otro sin marco id id pintado por id.

Yd. Otro de los santos Luciano y Marciano en penitencia.

Yd. Otro de S.º Eufemia Monja.

Yd. Otro grande ovalado de la virgen del Carmen.

Yd. Otro de S.º Telesforo.

Yd. Otro de S.º Roque.

Yd. Otro pequeño de la Virgen del Carmen y el purgatorio.

Yd. Otro de S.º Brum.º muy viejo.

Yd. Otro de los santos German, Jure, Paulino y Cirio.

Yd. Otro muy viejo de S.º Elian.

Yd. Otro pequeño con el busto de la Virgen.

Yd. Otro id con el busto de Sanj.

Yd. Otro id de la Virgen del Carmen y el purgatorio.

Yd. Otro de S.º Jox, Sanj y Maria.

Yd. Otro de S.º Mag.º de Sanj.

Libros y efectos de Biblioteca.

Una pila de libros en cuero, cuero y folio amontonados y sin orden de varias obras, que segun informes del D.º D. Jox Matas, son casi todas trunadas de resultas del saqueo que sufrió el convento en la primera guerra de independencia con Francia, los cuales quedan

Q Inventario & los vasos sacras, cajas, ornamentos,
y otras pertenecientes al culto, insinuando la no-
ta q^a ha pasado el Regente la junta sujeta por el
Sr. Gov^{or} de la Ngra.

P^{rimo}. Dos cubiertos de plata simetados, y un
biso ordinario.

Y^{tem} Un globo de dar la comunión con la copa & pla-
ta, y el pie de cobre dorado.

Y^{tem} Otro globo de plata dorado de dentro p^a hacer
las renovaciones de las formas.

Y^{tem} Un An^a Jesus de madera con un vestido & la
ma & plata.

Y^{tem} Una Virgen del Carmelo de madera pintada en
perfil de Oro.

Y^{tem} Un cunifijo de una vase de alto con pie de madera.

Y^{tem} Una imagen de la Virgen de madera pintada, pero
muy vieja.

Y^{tem} Una calderilla de cobre ordinaria.

Y^{tem} Una palmaria & hoja de lata ordinaria.

Y^{tem} Una custodia de madera plateada con el pie de cobre
al parecer dorado.

Y^{tem} Un incensario con su naveta de cobre.

Y^{tem} Sus flandres de hoja de lata con su pie de id.

Y^{tem} Un teno (carmen) con palme, & Oro.

Y^{tem} Una capa pluvial hermosa, otra blanca.

Y^{tem} Otro teno con flores verdes, y el campo blanco, pa-
no ordinario.

q^{do} un Ocho casullas, cinco bordados y tres de llama.

q^{do} seis casullas blancas.

q^{do} tres casullas negras, y una capa pluvial tam-
bien negra.

q^{do} tres casullas moradas: un veano morado con
su capa pluvial.

q^{do} diez y seis albas, tres singulos de seda, quatro
de color carmen, y dos verdes.

q^{do} tres singulos ordinarios de estambre.

q^{do} veinte mantos de alba.

q^{do} diez sandaleños pequeños, y ordinarios p^{er} los alba-
res.

q^{do} tres platos de cobre.

q^{do} tres misales ordinarios, y tres quadernos de dif-

q^{do} una Cruz de madera pintada al color de plata
q^{do} sirve p^{er} las procesiones.

q^{do} una Cruz de madera q^{do} sirve p^{er} los enterramientos
de los Parvulos, vulgo albas.

q^{do} dos mesas pequeñas.

q^{do} dos armarios tambien pequeños.

q^{do} dos bandedos.

q^{do} seis quadros, los cinco de una vara por media
de alto, y el otro pequeño.

q^{do} un crucifijo de madera como de tres varas de
alto.

q^{do} una caxa, q^{do} sirve p^{er} custodiar la Cruz.

q^{do} una cómoda grande en q^{do} se custodian los or-
namentos.

En la Ma
Domingo: Dos Lamparas.
q^{do} un Ocho bandedos grandes.

En la Ciudad de Vichi a las 25 dias del mes de Enero de 1823 D. Antonio Valls Comisario nombrado por el Sr. D. de incorporacion y Extincion con el citado Oficio de 8 Dignos ultimo para las infra cosas junto con D. Luciano Foles Alcade Constitucional de esta Ciudad: Por quanto a tenor del citado Oficio y de lo dispuesto por los S. de Jefe Superior Político de esta Prov. e Intendente de la misma relativo todo a la toma de posesion del Cano de D. Carmelitas Calzades de esta Ciudad con arreglo a la medida 67.ª del Decreto de las Cortes de 29 de junio ultimo y consiguiente formacion de Invent. de sus bienes y efectos concluidas estas insinuando las instrucciones que rigen sobre la materia y guardando sobre el particular. Ha tomado posesion el referido Cano de D. Carmelitas Calzades de esta Ciudad y sus anexas y dependientes habiendose salido fuera de la gente que se hallaba en el propio Edificio y en señal de ella ha cerrado y abierto la puerta principal declarando que con este acto entendia tomar la de todas las fensas derechos y pertenencias del referido Canato. En cuyo acto el Sr. Sr. Alcade declaro que no entendia perjudicar el Sr. que dice habia adquirido la tierra sobre las tres Cruces con el decreto de ereccion de Villa dado por el Sr. G. de E. y aprobado por la Autoridad Político de la Prov. a lo que se hallaron presentes por Escriba D. Valentin Oliver Oficio de esta Comand. Sub. y fecho Sumario Alguacil Des. de esta Ciudad y lo firmaron

Luc. Foles

Antonio Valls Comisario

DOCUMENT 11.

ESCRITURA DE VENDA DE L'EDIFICI DEL CONVENT DE FRANCISCANS
DE ST. TOMAS DE RIUDEPERES. (2)

Edifici rematat el 16 de novembre de 1.844 per un home
de palla al servei de Caietà Cicarelli. El preu de taxaa
ció és de 182.880 rs. i el de remate 216.000 rs.

VENTA JUDICIAL.

DON Mariano Gualta Duez de primera

*Intendencia del Cuartel Cuarto de esta Ciudad y en el Partido por su en-
carro del de igual clase del Cuartel Segundo D. Narciso Martí; y en este
nombre autorizado por el Sr. para la venta de fincas Nacionales
de esta Provincia.*

*L. D. D. ?
en Sello
a Gualta*

**TODAS LAS PERSONAS QUE LA PRESENTE VENTA JUDICIAL VIE-
REN, HAGO SABER:** Que suprimidos diferentes Institutos Religiosos y otras funda-
ciones piadosas, y adjudicados sus bienes á la Nacion con el objeto de extinguir ó minorar
con ellos la Deuda del Estado, en virtud de diferentes Reales decretos publicados por
S. M. Doña ISABEL II., y en su nombre por Doña MARIA CRISTINA DE BOR-
BON, REINA Regente y Gobernadora del Reino, se dispuso la enagenacion de los bie-
nes raices pertenecientes á las Comunidades y Corporaciones religiosas ya extinguidas, y
los demas adjudicados á la Nacion, ó que lo fueren en adelante, por el Real decreto de
dies y nueve de Febrero de mil ochocientos treinta y seis, que dice así:

*Real decreto
de diez y nueve
de Febrero de
mil ochocientos
treinta y seis.*

Atendiendo á la necesidad y conveniencia de disminuir la Deuda pública consoli-
dada, y de entregar al interés individual la masa de bienes raices, que han venido á ser
propiedad de la Nacion, á fin de que la agricultura y el comercio saquen de ellos las
ventajas, que no podrian conseguirse por entero en su actual estado, ó que se demora-
rian con notable detrimento de la riqueza nacional otro tanto tiempo como se tardara
en proceder á su venta: teniendo presente la ley de diez y seis de Enero último, y con-
formándome con lo propuesto por el Consejo de Ministros, en nombre de mi excoelsa hi-
ja la REINA Doña ISABEL II he venido en decretar lo siguientes: Artículo primero.
Quedan declarados en venta desde ahora todos los bienes raices de cualquiera clase, que
hubiesen pertenecido á las Comunidades y Corporaciones religiosas extinguidas, y los de-
mas que hayan sido adjudicados á la Nacion por cualquiera título ó motivo, y tambien
todos los que en adelante lo fueren desde el acto de su adjudicacion. Art. segundo. Se
exceptúan de esta medida general los edificios que el Gobierno destine para el servicio
público, ó para conservar monumentos de las artes, ó para honrar la memoria de las
hazañas nacionales. El mismo Gobierno publicará la lista de los edificios que con estos
objetos deban quedar excluidos de la venta pública. Art. tercero. Se formará un Re-
glamento sobre el modo de proceder á la venta de estos bienes, manteniendo en quan-
to fuere conveniente y adaptable á las circunstancias actuales el que decretaron las
Córtes en tres de Setiembre de mil ochocientos veinte, y añadiendo las reglas oportu-
nas para la ejecucion de las medidas siguientes: Primera. Que la subasta se verifique no
solo en la Capital de la Provincia donde estuvieren radicadas las fincas ó bienes, sino
tambien en esta Corte, precisamente en un dia mismo; no pudiéndose hacer la adju-
dicacion hasta que remitido el resultado del remate de la Provincia se establezca por
la comparacion con el celebrado en la Corte, cual ha sido el mayor postor. Segunda.
Que en los Boletines oficiales de las Provincias, ó bien en uno especial, se publiquen
al otro dia de celebrados los remates las posturas mas altas hechas á los diferentes bie-
nes subastados, á fin de que los respectivos licitadores, teniendo conocimiento del valor
ofrecido por cada finca, así en la Corte como en la Provincia, adquieran la costumbre
de que la adjudicacion se hace al precio mas alto. Se omitirá en estas publicaciones
el nombre de los licitadores, expresándose circunstanciadamente el importe de la
postura mas alta. Tercera. Que dentro de los diez dias siguientes al remate en la Corte

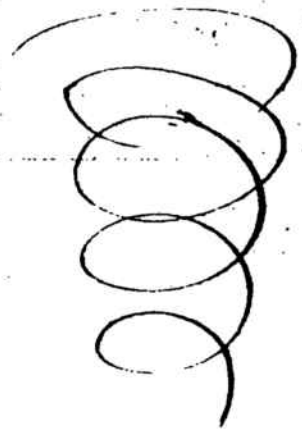
de los resultados de los remates hechos en las Provincias, se publique el nombre del licitador, que por haber sido el que ofreciera el precio mas alto, que se expresará, por la finca, deba ser declarado su adjudicatario ó comprador. Cuarta. Que todos los predios rústicos susceptibles de division, sin menoscabo de su valor, ó sin graves dificultades para su pronta venta, se distribuyan en el mayor número de partes ó suertes que ser pudiere. Quinta. Que estas suertes se pongan en venta con total separacion, como si cada una hubiese compuesto una propiedad aislada. Sexta. Que para hacer estas divisiones, en las cuales se han de tener muy presentes todas las circunstancias que puedan conducir á facilitar su venta, se nombre por el respectivo Ayuntamiento una Comision de agricultores, ó personas de buenos conocimientos en la labranza, que designe los terrenos que puedan ser divididos en la jurisdiccion del pueblo. Sétima. Que hecha la division, se publique en el pueblo á cuyo término corresponda la finca ó fincas, y se remita un tanto de ella por el Presidente del Ayuntamiento al Intendente de la Provincia, que mandará publicarle en la Capital de la misma. Octava. Que cualesquiera reclamaciones que sobre el acto de la division llegaren á suscitarse, se resolverán de plano por el Intendente, previos los muy precisos conocimientos que basten á asegurar el acierto; y lo que resolviere se llevará desde luego á ejecucion. Art. cuarto. Cualquiera español ó extrangero tendrá facultad para pedir por escrito al Intendente de la Provincia que disponga la tasacion de la finca ó fincas que designare entre las que todavía no hubieren sido tasadas, ni comprendidas por lo tanto en las listas publicadas para proceder á las subastas. Art. quinto. El Intendente comunicará inmediatamente las órdenes necesarias para que tenga efecto la tasacion; y hará insertar en el Boletin de la Provincia, ó en el especial de ventas públicas, y en cualesquiera otros periódicos que se den á luz en la Capital de su residencia, un aviso que exprese la finca ó fincas cuya tasa se haya reclamado. Art. sexto. La tasacion se ejecutará por los peritos que estuvieren nombrados, segun el Reglamento, para formalizar estos actos, pero el reclamante podrá designar otro perito, á fin de que concorra y tome parte en la operacion. Si resultare discordia, será dirimida por un nuevo perito, que designará el Intendente. Art. sétimo. Verificada la tasacion, se anunciará por medio de los periódicos, y este anuncio tendrá la fuerza de una notificacion en forma á la persona que reclamó la operacion. Art. octavo. Quince dias despues de publicado el precio de la tasacion, á mas tardar, se anunciará la venta de la finca ó fincas designadas, observándose en la subasta las mismas reglas dictadas para la enagenacion de cualesquiera otros bienes de esta clase. Art. noveno. La persona que haya pretendido la tasacion, tendrá derecho á que se le adjudique la finca ó fincas, siempre que en la subasta no se haya ofrecido un valor superior á la tasacion, y que él se avenga á satisfacer este por entero. Tambien podrá aspirar á la preferencia si ningun licitador hubiese excedido en sus posturas del indicado valor de la tasacion. La solicitud á la preferencia se dirigirá al Gefe designado en la Capital del Reino para declarar quién debe ser el adjudicatario de cada finca. Art. diez. El pago del precio del remate se hará de uno de estos dos modos: ó en Títulos de la Deuda consolidada, ó en dinero efectivo. Art. once. Los Títulos de la Deuda consolidada que se dieren en pago del importe del remate, se admitirán por todo su valor nominal, pero con la condicion precisa de que el mismo pago se realice y resulte ejecutado en estos términos: una tercera parte en Títulos ó Documentos de la Deuda ya consolidada al interés de cinco por ciento; otra tercera parte en Títulos ó Documentos tambien de la Deuda consolidada al cuatro por ciento; y la restante en Títulos ó Documentos de la Deuda que nuevamente se va á consolidar al cinco por ciento. Art. doce. En el acto de hacerse la adjudicacion de las fincas rematadas en el mejor postor, optará éste en cuanto al pago por uno de los dos medios señalados en el artículo diez. Esta opcion no admite reforma, porque es irrevocable. Art. trece. Todos los compradores, ya sean á pagar en Títulos de la Deuda consolidada, ó en dinero efectivo, satisfarán la quinta parte del precio del remate antes de que se otorgue la escritura que les trasmita la propiedad. Art. catorce. Las otras cuatro quintas partes se pagarán; á saber: Los compradores á Títulos de la Deuda consolidada otorgando obligaciones de satisfacer en cada uno de los ocho años siguientes la octava par-

te de dichas cuatro quintas, ó sea un diez por ciento del importe total del remate. Y los compradores á dinero las otorgarán de satisfacer en cada uno de los diez y seis años siguientes una décimasexta parte de las mismas cuatro quintas, ó sea un cinco por ciento del importe total del remate. Estos plazos comenzarán á correr desde la fecha del otorgamiento de la escritura de venta, y las obligaciones deberán extenderse con la misma. Art. quince. Los compradores á dinero, ó que hayan de disfrutar del plazo de los diez y seis años, abonarán un dos por ciento desde la fecha de la escritura de venta hasta el pago total del precio de su remate, calculándose ó recayendo este abono sobre el importe de lo que respectivamente quedaren debiendo al vencimiento de cada plazo. Art. diez y seis. Cualquiera comprador podrá anticipar el pago de uno ó mas plazos de los que tuviere pendientes. Por las obligaciones en Títulos en la Deuda consolidada, se abonarán al comprador un cinco por ciento sobre el importe de los plazos que anticipare. Y por las obligaciones en dinero efectivo no se cobrará el premio de dos por ciento en ella estipulado, y se abonará un tres por ciento tambien sobre el importe de los plazos que se satisfagan con anticipacion. Art. diez y siete. Los herederos de los compradores de fincas se subrogan á las personas heredadas para el cumplimiento de todas las obligaciones pendientes por pago de plazos, hasta consumir el importe total del precio en que fueron rematadas las fincas. Art. diez y ocho. Las fincas quedarán hipotecadas al pago de las obligaciones que debe otorgar el comprador. Esta circunstancia se hará constar en la escritura de venta que transmita la propiedad. Art. diez y nueve. Cuando al vencimiento de una obligacion no fuese satisfecha puntualmente, se darán al deudor los avisos que prevenga el Reglamento; y cuando hubiere pasado su término, y el mismo deudor no tenga otros bienes de mas pronta y expedita disposicion, se procederá á nueva subasta de la finca ó fincas á que pertenezca el débito, sufriendose todos los gastos por el que fue su adjudicatario, á fin de reintegrar á la Nacion de lo que la deba, y asegurarla el cobro por entero de lo que reste al completo del importe del primer remate, aplicándose el sobrante á favor del citado primer adjudicatario. Art. veinte. Se publicará mensualmente una relacion de las ventas verificadas á dinero efectivo durante el mes anterior, y de las cantidades recibidas como procedentes de la quinta parte que ha de satisfacerse antes de la formalizacion de la escritura. Su producto se invertirá por terceras partes en la compra por medio de Agentes de cambio en esta Capital del Reino, de Títulos de la Deuda consolidada al cuatro y cinco por ciento, y de la Deuda sin interés que ya liquidada y reconocida no se hubiese presentado á la consolidacion, los cuales se amortizarán destruyéndose publicamente, y anunciándose en la Gaceta los números y el valor de los Títulos así amortizados. Art. veinte y uno. Del producto íntegro de las otras cuatro quintas partes de las ventas á metálico, se invertirá una mitad en amortizar la Deuda consolidada del cinco y cuatro por ciento, y la otra mitad en la de la Deuda sin interés, que se expresa en el artículo anterior. Estas operaciones se harán con toda publicidad, anunciándose las cantidades respectivamente amortizadas, y destruyéndose los Títulos que las representaban. Art. veinte y dos. Igualmente se amortizarán desde luego, y á su tiempo se destruirán los Títulos al cinco y cuatro por ciento, procedentes de las ventas á pagar en estas especies; publicándose tambien en la Gaceta sus números y valor. Tendréislo entendido, y dispondréis lo necesario á su cumplimiento. = Está rubricado de la Real mano. = En el Pardo á diez y nueve de Febrero de mil ochocientos treinta y seis. = A D. Juan Alvarez y Mendizabal."

Consiguiente á lo prevenido en el Real decreto inserto y Real Instruccion de primero de Marzo del mismo año, y á la aclaracion posterior de ocho de Junio siguiente sobre preferencia en los remates, se instruyó el competente expediente en este mi Juzgado para la enagenacion de la finca que á continuacion se expresa :

En edificio que me pertenece de C.
Finca de la Cruz de Cristo N.º 110.

Termino sito en el termino del Maron de Andapera,
el cual linda a levante con la huerta del mismo
convento, a medio dia parte con la huerta y parte
con el camino; a poniente con el camino y a
Cierzo parte con el camino y parte con el Mauso
Proxima que va al mismo convento; A la huerta
conigua al mismo que contiene tres Cuarteras de
tierra de cana de segunda calidad; y linda a levante
con tierras del Mauso Calvaria; a medio dia
con tierras del Mauso Calvaria parte, y parte con
tierras del Mauso Sores; a poniente con las pa
rallas del mismo Convento; a Norte con tierras
del Mauso Proxima.



Cuya finca tasada y anunciada en la cantidad de reales vellon Ciento ochenta y dos mil, ocho cientos ochenta reales

fué rematada con la solemnidad prevenida, en diez y seis de Noviembre del año próximo pasado que ha sido el señalado en favor de D. Jose Rovell vecino de esta ciudad como mejor postor en la cantidad de doscientos diez y seis mil y trescientos vellon, quien la cedió dentro el término de la ley a D. Cayetano Ciarrelli vecino tambien de la misma.

y adjudicada al propio D. Cayetano Ciarrelli segun oficio de la Junta de enagenación de bienes nacionales su fecha trece de Diciembre del año ultimo verificó el pago de la quinta parte del precio líquido del remate en los términos que manifiesta la carta de pago exhibida del tenor siguiente:

CARTA DE PAGO. Admón. de bienes Nacionales de la Prov.^a de Barba.
Númº 209. Namo Monasterios y conventos de Religiosos, venta de fincas: D. Joseph de la Cruz honorario de provisor y admón. de bienes nacionales. He recibido de D. Cayetano Ciarrelli, la cantidad de doscientos diez y seis mil y trescientos vellon, en pago del total precio en que fue rematada en diez y seis noviembre ultimo el edificio que fue de los C.C. Franciscanos de la Ciudad de Orich, llamado Auto Sancti, sito en el termino de S. Martin de Nindoperas, y la cuenta contigua al mismo, que contiene, tres cuarteras de semilla de segunda calidad cuyo pago verifica con arreglo a los Reales Decretos vigentes y con la clase de papel que al dorso se expresa, acordando, que queda el interesado con la obligacion de reponer cualquier documento que la Superioridad tubiere abien reponer y de esta carta de pago ha de tomar razon el Ex. Co. Contador de Bienes Nacionales de esta Provincia D. Antonio de Lora, sin cuyo requisito no ha de tener valor ni efecto. Barcelona diez y seis de Enero de mil ochocientos cuarenta y cinco - Son doscientos diez y seis mil reales menos tres vellon - P. B. - Antonio de Lora tiene razon - Lora - Contador en Contaduría - rubrica - Contado en la Admón. - rubrica.

Deuda sin interes.

Valor líquido de Valor nominal
en el momento de la venta
que los pagos
se han de

Se inserta documento al obrador Señalado

Núm.
de los
bonos
n.º

Deuda sin intereses.

Valor líquido Valor no
de los documentos sujeta a
según sus res. los do
put. tipo imputa los

Núm. 2432, 2427, 2528 y 2531, de cincuenta mil r. con cada uno	200000.		
1. Otro id. al id. Serie C. Núm. 3476, de diez mil reales vir.	10000.		
1. Otro id. al id. Serie B. Núm. 2, 333, de cinco mil reales vellon	5000.		
1. Otro id. al id. Serie A. Núm. 20 655, de mil reales vellon	1000.		
	<u>216000.</u>	<u>216000.</u>	<u>216000.</u>
Total valor de los documentos.		216000.	
Gd. del precio del remate		<u>216000.</u>	
Prestan			

Y puesto el comprador en posesion de la mencionada finca por virtud del pago precedente, otorgó en dicho dia las obligaciones por las cantidades no satisfechas, para el completo abono del producto líquido del remate, á pagar á los plazos que las mismas señalan, entregadas en este acto al administrador de bienes Nacionales de esta capital, con lo que queda asegurado el pago total del precio de la finca segun el tenor del Real decreto inserto; y para que el comprador tenga un TÍTULO SOLEMNE de adquisicion y traslacion de dominio, por la presente, usando de las facultades que me están concedidas por los artículos veinte y tres y cuarenta y nueve de la citada Real Instruccion de primero de Marzo, en nombre de S. M. DOÑA ISABEL II, Y DE LA NACION ESPAÑOLA, á quien están adjudicados los bienes referidos, OTORGO: Que vendo y doy en venta real y enagenacion perpetua por juro de heredad al *Don Juan de Dios...*

y sus herederos y sucesores, la finca que queda deslindada, la cual pertenecia anteriormente á *Don Juan de Dios...*

por el precio referido de su remate, cuyo pago egecutado en su líquido segun la carta de pago y obligaciones de que queda hecha mencion, aunque no parece ahora de presente, le doy por hecho conforme al Real decreto que asi lo ha prevenido, y renuncio las leyes de las entregas, prueba, engaño, lo non numerata pecunia, y el término señalado para su prueba, confesando, como confieso, que la suma referida es el justo precio y verdadero valor de dicha finca, y que no ha habido quien diese mas por ella en el remate de que queda hecho mérito; y del mayor valor, si le tuviese, hago gracia y donacion inter vivos en favor del comprador y de los que le sucedan, sin ninguna reclamacion; á quienes trasmito desde este momento todo el derecho de posesion y propiedad de la finca antes deslindada, con el de todas sus entradas, salidas, usos, costumbres, derechos y servidumbres, y ademas con los gravámenes siguientes: _

DOCUMENT 111.

ESCRITURA DE VENDA DEL MAS MAIMIR. (3)

El mas pertanyia al rector de Santfores, terme municipal de Vic,i fou dividit en tres sorts. Van ser comprades a través de tastaferros, per Josep Garriga el 18 de juliol per un preu total de 54.900 rs.

VENTA JUDICIAL.

Don Pedro Pablo Kuczajski Ministro honorario de la
Audencia Territorial de Sanagoy, Jefe de primer orden de la
toda de Peluso de esta Audiencia, Encargado del Distrito de S.
Cada por sus funciones de Procurador y como a tal autorizado por
la Mag. para la venta de fincas nacionales de la misma.

*Dada en
presencia de
con testigos
gloriosos
se.*

Ley de 2 de Se-
tiembre de 1844.

TODAS LAS PERSONAS QUE LA PRESENTE VENTA JUDICIAL VIEREN, HAGO SABER. Que declarados por las Cortes bienes nacionales todas las propiedades del Clero Secular, Fábricas de las Iglesias y Cofradías con el objeto de extinguir ó minorar con ellos la deuda del Estado y poder atender á los gastos presupuestos del Culto y Clero, se dispuso tambien la enagenación de todas las fincas, derechos y acciones del Clero Catedral, Colegial, Parroquial y las de dichas Fábricas y Cofradías por la ley de 2 de Setiembre de 1844, sancionada por S. A. el Regente del Reino en nombre de S. M. Doña ISABEL II. que dice así: DONA ISABEL H por la gracia de Dios y por la Constitución de la Monarquía Española Reina de las Españas, y durante su menor edad D. Baldomero Espartero, Duque de la Victoria y de Morella, Regente del Reino; á todos los que las presentes vieren y entendieren, sabed: Que las Cortes han decretado y Nos sancionamos lo siguiente: ART. 1.º Todas las propiedades del Clero Secular, en cualesquiera clases de predios, derechos y acciones que consistan, de cualquier origen y nombre que sean, y con cualquiera aplicación ó destino con que hayan sido donadas, compradas ó adquiridas, son bienes nacionales. ART. 2.º Son igualmente nacionales los bienes, derechos y acciones de cualquier modo correspondientes á las Fábricas de las Iglesias y á las Cofradías. ART. 3.º Se declaran en venta todas las fincas, derechos y acciones del Clero Catedral, Colegial, Parroquial, Fábricas de las Iglesias y Cofradías de que tratan los artículos anteriores. ART. 4.º El Gobierno se encargará desde 1.º de Octubre próximo de la administración y recaudación de todas las rentas y productos de las propiedades de toda especie pertenecientes hasta aquí al Clero Catedral, Colegial y Parroquial, á las Fábricas de las Iglesias y á las Cofradías, llevando cuenta separada de sus rendimientos, los que se aplicarán á la dotación del Culto y Clero, conforme á la ley presentada por el Gobierno á las Cortes en 23 de Junio último. ART. 5.º Pertenecerán á los actuales poseedores las rentas y productos que rindan los bienes del Clero, Fábricas y Cofradías hasta 30 de Setiembre de este año. ART. 6.º Se exceptúan de lo dispuesto en los artículos anteriores: Primero. Los bienes pertenecientes á Prebendas, Capellanías, Beneficios y demás fundaciones de patronato de sangre activo ó pasivo. Segundo. Los bienes de Cofradías y Obras pías procedentes de adquisiciones particulares para cementerios y otros usos privativos á sus individuos. Tercero. Los bienes, rentas, derechos y acciones que se hallen especialmente dedicados á objetos de hospitalidad, beneficencia ó instrucción pública. Cuarto. Los edificios de las Iglesias catedrales, parroquiales, anejos ó ayuda de Parroquia. Quinto. El palacio morada de cada Prelado, y la casa en que habitan los Curas párrocos y Tenientes, con sus huertos ó jardines adyacentes. ART. 7.º La administración y recaudación de las rentas y derechos que hasta ahora han correspondido al Clero, Fábricas y Cofradías, estarán en cada provincia á cargo del Jefe de la Hacienda pública que nombre el Gobierno, pero bajo la inspección é intervención inmediata de una comisión especial compuesta del Intendente, que la presidirá, del Contador de rentas de los bienes nacionales, nombrado por la Diputación provincial, sean ó no de su seno, y de un individuo del Ayuntamiento elegido

por este; y esta Comision ejercerá sus funciones segun el reglamento que formará y publicará el Gobierno. ART. 8.º La Comision de cada provincia formará un inventario exacto de las fincas, acciones y derechos de que trata esta ley, y en fin de cada trimestre presentará á la Diputacion provincial nota ó estado de la recaudacion y salida de fondos, que se publicará en los Boletines oficiales y en la Gaceta de Madrid. ART. 9.º Las fincas declaradas nacionales y que han de ponerse en venta segun esta ley, serán clasificadas en urbanas y rústicas, y estas en divisibles é indivisibles por las Comisiones de provincia, despues de haber oido á los Ayuntamientos en cuyo término jurisdiccional radiquen. Las fincas rústicas que se cultiven separadamente por diferentes arrendatarios se entienden desde luego divisibles en tantas porciones, quando menos, cuantos sean los colonos. ART. 10. La venta de los predios urbanos y de los rústicos indivisibles, y tambien la de los censos en favor, se ejecutarán en la forma prevenida para la de los demas bienes nacionales, pero con la condicion precisa de que el pago del importe en remate se realice en cinco plazos. El primero en el acto del otorgamiento de la escritura de venta, y los otros cuatro á uno, dos, tres y cuatro años de la fecha de este documento. ART. 11. Los predios rústicos divisibles que se pongan en subasta pública por partes, porciones ó trozos, no excediendo de cuarenta mil reales el valor de cada uno de estos en tasacion, estarán sujetos á dos subastas simultáneas en el mismo dia y á la misma hora, una en la capital del partido en que radiquen, y otra en la de provincia, y el pago del remate se hará á dinero metálico en veinte plazos de año cada uno. En igual forma se subastarán y pagarán todos los predios rústicos que no excedan del mismo valor, aun quando no sean de los que se dividan, y los predios urbanos cuyo valor, en tasacion no exceda en diez mil reales en los pueblos de menos de mil vecinos; de veinte mil en los de mil hasta cinco mil; de treinta mil en los de cinco mil hasta veinte mil, y de cuarenta mil en todos los de mas vecindario. ART. 12. El pago total del precio del remate de los bienes, esceptuados los de que trata el artículo anterior, se ejecutará en la forma siguiente: Diez por ciento en dinero metálico. Treinta por ciento en Deuda consolidada con interés del cinco por ciento, ó del cuatro, entregando de este, ciento veinte por cada ciento. Treinta por ciento de la Deuda sin interés. Vales no consolidados ó Deuda negociable con interés á papel bajo los tipos establecidos. En cada uno de los cinco plazos señalados para el pago se entregará la quinta parte de los tantos por ciento que quedan expresados. ART. 13. Hasta que se realice el pago total del precio de la venta, estará hipotecada á la seguridad la finca vendida. ART. 14. Se autoriza al Gobierno para que pueda negociar libremente las obligaciones á dinero efectivo que por los cuatro plazos últimos de los cinco de que trata el artículo 10 han de constituir los compradores en las escrituras de venta, y que ascenderán al ocho por ciento del diez que deberán pagar en dinero segun el artículo 12. ART. 15. Las ventas y reventas de todos los bienes del Clero Secular, Fábricas y Cofradías en los cinco años siguientes, contados desde el dia del primer remate, serán libres de todo derecho de alcabala establecida ó que se estableciere en adelante. ART. 16. Los productos en metálico de las enagenaciones de que trata esta ley, podrán ser aplicados por el Gobierno para cubrir el déficit que resulte: Primero. Entre los gastos presupuestos del Culto y Clero, y lo que se realice de lo que está aplicado á cubrir aquellos. Segundo. Entre los ingresos de los productos públicos y los gastos del Estado por obligaciones civiles y militares. ART. 17. Se procederá á la liquidacion de lo que legítimamente corresponda á los legos por participacion en diezmo, y del importe que resulte á su favor se les expedirán títulos de la Deuda pública de tres por ciento, los cuales se admitirán en el treinta por ciento que proviene el párrafo tercero del artículo 12, y diez por ciento que se admitirá como dinero de estos mismos títulos en la compra de los bienes del Clero Secular, Fábricas y Cofradías. Para realizar la liquidacion se regulará el término medio de los últimos diez años de la participacion á razon de cuatro por ciento. ART. 18. Queda facultado el Gobierno para resolver cualesquiera dudas que ocurran en la ejecucion de esta ley, por la que se derogan todas cuantas se opongan al contenido de la misma. Por tanto, mandamos á todos los Tribunales, Justicias, Jefes, Gobernadores y demas Autoridades, así civiles como militares y eclesiásticas,

ticas, de cualquiera clase y dignidad, que guarden y hagan guardar, cumplir y ejecutar la presente ley en todas sus partes. Tendréislo entendido para su cumplimiento, y dispondréis se imprima, publique y circule. = El Duque de la Victoria. = En Madrid á 2 de Setiembre de 1841. = A Don Pedro Sutrá y Rull.

Consigniente á lo prevenido en la ley inserta, Reales instrucciones de 1.º de Marzo de 1836 y 15 de Setiembre de 1841, y á la aclaracion de 8 de Junio de aquel año sobre preferencia en los remates, se instruyó el competente expediente en este mi Juzgado para la enagenacion de la finca que á continuacion se expresa :

La primera suerte de las tres en que fue dividida la heredad llamada la Mayoria que pertenecio al levato Parroquial de S. Martin de las Puercas, la que se compone de la casa Mauro, y de veinte y cuatro Cuarteras de tierra en el modo siguiente: Diez Cuarteras de cultivo: Diez Cuarteras de pino: y ocho de Pajas de tierra Calidad; linda á levante con tierras y Pajas del Mauro Espervera; á medio dia parte con dicho Espervera y parte con el Mauro Turruella de Sta. Eulalia; poniente con el referido Turruella en parte y parte con el Mauro Omi, y parte con la segunda suerte de esta heredad; y á Cierzo parte con el sobrante Mauro Omi, y parte con la tercera suerte.

La segunda suerte se compone de una Cuartera y media de tierra de primera calidad; y media Cuartera de segunda, que linda á levante con tierras del Mauro Espervera; á medio dia con tierras del mismo; á poniente con tierras del Mauro Omi de S. Jován; y á Norte con el propio Mauro Omi.

La tercera suerte contiene cinco Cuarteras y media de tierra de cultivo de segunda calidad la cual linda á levante con el Mauro Espervera; á medio dia con el Mauro Riera parte, y parte con la primera suerte; á poniente con el Mauro Omi; y á Cierzo con el Consejo Real de ir á vivir á Sta. Eulalia.




Cuya finca tasada y anunciada en la cantidad de reales vellón Quince mil
setecientos sesenta la primer sueta; Trece mil cuatro cien
tos la segunda; y diez mil trescientos la tercera //

fué rematada con la solemnidad prevenida, en diez y ocho de Julio de
mil ochocientos cuarenta y cuatro // que ha sido el señalado en favor de D. Antonio Blasco la 1.^a sueta
y la 3.^a de D. Lorenzo Llanelli vecino de esta ciudad
como mejor postor en la cantidad de Veinte y ocho mil ochocientos
la 1.^a sueta; Trece mil setecientos la 2.^a y veinte mil dos cien
tos la 3.^a dentro del termino de la ley las cedieron
a D. Jose Ferriga vecino tambien de esta propia ciudad
a pagar en Veinte plazos de cinco Metas // y adjudicada al señor Ferriga // segun oficio de la Junta de enagenacion de bienes nacionales su fecha veinte y uno
de Agosto del presente año // verificó el pago de la quinta
parte del precio // firmado del remate en los terminos que manifiesta la carta de pago exhibida
del tenor siguiente: //

ATA DE 1860. Admon. de bienes nacionales de la Provincia de Barcelona
num. 465 = Venta de bienes = Clero secular = D. Jayme Safort Inten-
dente honorario de Provincia y Donor de bienes nacionales = He reci-
bido de D. Jose Garriga mil cuatrocientos cuarenta y uno por la primera
vigésima parte de veinte y ocho mil ochocientos y uno que fue vendida
cada a favor de D. Antonio Blasi que cedio a otro Sr. Garriga la pri-
mera parte de los tres en que ha sido dividida la heredad llamada
Mayuier procedente del curato de S. Martin de Sanfomas. y de esta tar-
ta de pago ha de tomar razon el Sr. Contador de bienes nacionales
de esta Provincia D. Jose Vlach. sin cuyo requisito no ha de tener va-
lor ni efecto = Barcelona diez y seis de octubre de mil ochocientos
cuarenta y cuatro = Son mil cuatrocientos cuarenta y uno = Jay-
me Safort = Tome razon = Jose Vlach = Sentado en Contaduria =
Sentado en la Admon. = Conmenda con el original devuelto al
Intervenido D. J. Manuel Clavikant Cont. = Recibi el original =
Jose Garriga.

Admon. de bienes nacionales de la Provincia de Barcelona = N.º
467 = Venta de bienes = Clero secular = D. Jayme Safort Inten-
dente honorario de Provincia y Donor de bienes nacionales = He recibido
de D. Jose Garriga trescientos treinta y cinco y uno por la primera vi-
gésima parte de seis mil setecientos y uno que en diez y ocho de
Julio de mil ochocientos cuarenta y cuatro fue vendida a fa-
vor de D. Antonio Blasi quien la cedio a otro Sr. Garriga la se-
gunda parte de los tres en que ha sido dividida la heredad lla-
mada Mayuier procedente del curato de S. Martin de Sanfomas. y
de esta carta de pago ha de tomar razon el Sr. Contador de bienes
nacionales de esta Prov.ª D. Jose Vlach sin cuyo requisito no ha
de tener valor ni efecto = Barcelona diez y seis de octubre de
mil ochocientos cuarenta y cuatro = Son trescientos treinta y
cinco y uno = Jayme Safort = Tome razon = Jose Vlach
Sentado en Contaduria = Sentado en la Admon. = Conmenda con
el original devuelto al Intervenido D. J. Manuel Clavikant
Cont. = Recibi el original = Jose Garriga.

Admon. de bienes nacionales de la Prov.ª de Barcelona
num. 469 = Clero secular = venta de fincas = D. Jayme Sa-
fort Intendente honorario de Prov.ª y Donor de bienes naci-
He recibido de D. Jose Garriga mil diez y uno por la primera
vigésima parte de veinte mil doscientos y uno que en diez y
ochos de Julio ultimo fue rematada a favor de D. Cayetano
Llavalli y cedida a D. Jose Garriga arriba citado la tercera par-
te de la heredad llamada Mayuier procedente del curato de
S. Martin de Sanfomas. y de esta carta de pago ha de tomar razon
el Sr. Contador de bienes nacionales D. Jose Vlach sin cuyo re-

quinto no ha de tener valor ni efecto. Barcelona diez y seis
de Octubre de mil ochocientos cuarenta y cuatro. ~~En el~~
diez y seis von ~~Josue~~ ~~Stefan~~ = ~~Tome~~ ~~ragon~~ = ~~José~~ ~~Ubani~~
~~Canario~~ ~~en~~ ~~Caracas~~ = ~~Contado~~ ~~en~~ ~~la~~ ~~Almora~~ = ~~Comenda~~
con el original devuelto al interesado ~~José~~ ~~Mmanuel~~
~~Charillat~~ ~~Lima~~ = ~~Recibi~~ ~~el~~ ~~original~~ = ~~José~~ ~~Jarrige~~

Y puesto el comprador en posesion de la mencionada finca por virtud del pago precedente, otorgó en dicho dia las obligaciones por las cantidades no satisfechas, para el completo abono del producto líquido del remate, á pagar á los plazos que las mismas señalan, entregadas en este acto al administrador de bienes Nacionales de esta capital, con lo que queda asegurado el pago total del precio de la finca segun el tenor de la citada Ley y Real decreto de 19 de Febrero de 1836; y para que el comprador tenga un TÍTULO SOLEMNE de adquisicion y traslacion de dominio, por la presente, usando de las facultades que me están concedidas por los artículos 23 y 49 de la Real Instruccion de 1.º de Marzo, en nombre de S. M. DOÑA ISABEL II., Y DE LA NACION ESPAÑOLA, á quien están adjudicados los bienes referidos, OTORGO: Que vendo y doy en venta real y enagenacion perpetua por juro de heredad al *nombrado D. Jose Garriga*

y á sus herederos y sucesores, la finca que queda deslindada, la cual pertenecia anteriormente al *lugar Periquial de S. Martin San*

Jorás.

pór el precio referido de su remate, cuyo pago egecutado en su líquido segun la carta de pago y obligaciones de que queda hecha mencion, aunque no parece ahora de presente; le doy por hecho conforme al Real decreto que así lo ha prevenido, y renuncio las leyes de las entregas, prueba, engaño, lo non numerata pecunia, y el término señalado para su prueba, confesando, como confieso, que la suma referida es el justo precio y verdadero valor de dicha finca; y que no ha habido quien diese mas por ella en el remate de que queda hecho mérito; y del mayor valor, si le tuviese, hago gracia y donacion inter vivos en favor del comprador y de los que le sucedan, sin ninguna reclamacion; á quienes transmite desde este momento todo el derecho de posesion y propiedad de la finca antes deslindada; con el de todas sus entradas, salidas, usos, costumbres, derechos y servidumbres, y ademas con los gravámenes siguientes:



en el concepto de que esta venta se otorga bajo las condiciones prevenidas por el artículo 18 del citado Real decreto, el 13 de la inserta Ley, y por el 33 de la Real Instrucción de 1.º de Marzo que á la letra dice así:

«Las subastas se verificarán bajo las condiciones siguientes: 1.ª Que todas las cargas á que estén afectas las fincas serán de cuenta del comprador, expresándose las que sean. 2.ª Que las fincas que así se vendan, jamás se podrán vincular ni pasar en ningún tiempo por ningún título á manos muertas. 3.ª Que la cantidad en que se rematen se ha de pagar indispensablemente en el modo y con los créditos que previene el Real decreto de 2 de Septiembre de 1841.» y con estas condiciones aparto desde este mismo acto á la NACIÓN ESPAÑOLA, á quien pertenecía por títulos precedentes y por la adjudicación posterior para la Amortización de la Deuda pública, á fin de que no pueda reclamarla en ningún tiempo ni con ningún motivo ni pretexto, obligando á su evicción y saneamiento á la Nación en los términos prevenidos en dichos Real decreto é Instrucción, para que quede siempre el comprador y los que le sucedan en quietá y pacífica posesión de la finca que adquieren por virtud de esta venta judicial; y con el poderío de justicias competentes; obligaciones y renunciaciones de las leyes que exige este contrato, lo otorga por firme su Señoría en esta ciudad de Barcelona á veinte y seis de febrero

de mil ochocientos cuarenta y seis
siendo testigos Don *[Firma]* y *[Firma]*
vecinos de la casa de *[Firma]*
y hallándose presente *[Firma]*

aceptó esta Escritura en los términos y con las obligaciones y condiciones que comprende; y la firmó, é igualmente lo hizo *[Firma]* por su intervención, de que yo el Escribano doy fe, como del conocimiento de los Señores otorgantes: previniéndose que de la copia de esta Escritura se ha de tomar raxon en la Contaduría del correspondiente ramo de bienes nacionales de esta provincia y en la de Hipotecas del partido donde radica la finca que comprende, con arreglo á lo dispuesto en las leyes y Reales órdenes que gobiernan en este punto, pena de nulidad y demas que están señaladas.

[Firma]
Diciembre
Jose Garriga

[Firma]
[Firma]

Ante mí.

[Firma]
Manuel Gavilán

tomada raxon en la Contaduría de bienes nacionales de esta Provincia, Barcelona veinte y seis de febrero de mil ochocientos y sesenta y seis. = P. V. = *[Firma]* =

tomada raxon al folio 62. del registro de hipotecas de vich á tres de marzo de 1846. = Antonio Saura Lina =
Oficina del registro de hipotecas = queda registrada en el libro correspondiente de esta oficina en el día de hoy y sin otro por no abundar. Vich tres de marzo de 1846

DOCUMENT IV.

ESCRITURA DE REDEMPCIÓ D'UN CENS CONSIGNATIU. (4)

Petició del censatari Jaume Bosch per redimir un censal de pensió 28 ll. 10 so. 11 di., capitalitzat en 950 ll., que pagava al convent de dominics de Vic.

Escritura de Redencion.

Don

Don Cristoval Simancas Caballero

*de mierva casa de la Trinidad y San Juan de San
Bernardo. Encarrendo en tres de distribucion por cuenta de
4.12.12.00 de la Sociedad Económica de amigos del pais de
Huelva. En el retiro de infancia, y Retiro de niñas
del Estado de esta Provincia.*

POR LA PRESENTE ESCRITURA DE REDENCION, hago saber: Que declarados Nacionales los bienes procedentes, asi de Monacales como de Regulares, y ordenada su enagenacion por Real decreto de 19 de febrero de 1836 y Real instruccion de 1.º de marzo del propio año, con el objeto de extinguir ó minorar la deuda del Estado, se acordó igualmente la extincion de todos los censos, imposiciones y cargas de cualquier especie y naturaleza, que correspondiesen á dichos institutos religiosos, espidiéndose en consecuencia los Reales decretos y aclaraciones, que uno despues de otro son literalmente como se copian.

DESEANDO APLICAR á la Amortizacion de la Deuda pública todos los valores procedentes de la supresion de Monasterios y Conventos, y de la adjudicacion al Estado de los bienes y derechos que les pertenecieron, y aspirando á conciliar con los medios de favorecer la consolidacion de la deuda pública, que no lo está, los miramientos que ella misma merece por esta circunstancia; conformándome con el dictámen de mi Consejo de Ministros, y siguiendo el espíritu de la ley de diez y seis de enero de este año, en nombre de mi excelsa Hija la REINA DOÑA ISABEL II he venido en decretar lo siguiente: Artículo primero. Se declaran en estado de redencion desde ahora todos los censos, imposiciones y cargas de cualquier especie y naturaleza que pertenezcan á las Comunidades de Monacales y Regulares, asi de varones como de religiosas, cuyos Monasterios ó conventos hayan ya sido, ó sean en adelante suprimidos, y sus bienes de todo género aplicados á la Nacion y mandados vender por mi Real decreto de diez y nueve del mes pasado. Art. segundo. Todo Censualista que intente la redencion de la carga afecta á sus propiedades, se dirigirán al Intendente de la Provincia respectiva pidiendo que se liquide el censo ó imposicion á que se refiera, y cuyas circunstancias espresará con individualidad. Art. tercero. El Intendente, despues de oir al Comisionado Administrador de los Ar-

Real decreto de
cinco de Marzo de
este año, en el
cual se trata y se

bitrios de Amortizacion, pasará la instancia del Censualista á la Contaduría del ramo para que proceda á la liquidacion correspondiente, siempre que no haya reparo fundado que merezca tomarse en consideracion. Art. cuarto. Las dudas que puedan sucitarse en la redencion de censos é imposiciones, se consultarán por el Intendente y Director general de Rentas y Arbitrios de Amortizacion, á fin de que se tome la resolucion oportuna por la Junta establecida en el artículo segundo de la Real orden de primero del corriente. Art. quinto. El importe del censo, imposicion ó carga que se trate de redimir se satisfará en esta forma. Una quinta parte al contado, ó antes del otorgamiento de la escritura de redencion. Y las otras cuatro quintas partes en los cuatro años sucesivos, á razon de una en cada uno. Art. sexto. El pago se verificará en las siguientes especies de la deuda pública. Una tercera parte en Vales no consolidados por todo su valor nominal. Otra tercera parte en Títulos de la Deuda corriente con interés á papel, tambien por todo su valor nominal. Y la tercera parte restante en Títulos ó Documentos de la Deuda sin interés, pero en una cantidad dupla, ó sea no dando á su importe nominal mas que una mitad de este mismo valor. Art. séptimo. Las cuatro obligaciones que se han de extinguir anual y sucesivamente, se otorgarán al tiempo de verificarse el pago de la quinta parte al contado. En la escritura de redencion se obligará el Censualista á mantener la carga, cuya redencion se hubiese intentado sobre las propias fincas ó bienes que hayan estado afectas á ella, hasta que realizado por entero el pago de sus obligaciones, se ponga en la escritura la nota de cancelacion. Art. octavo. Cuando hubiere demoras en el pago de las obligaciones, y despues de los dos requerimientos prescritos en el artículo cincuenta y ocho de la mencionada Real orden de primero de este mes respecto á las de los compradores de fincas, podrá procederse contra la propiedad que tenia á su cargo el censo ó imposicion redimida hasta el completo reintegro del importe de la redencion. Todos los gastos serán de cuenta del que fué Censualista. Art. noveno. El heredero de este quedará sujeto á la misma responsabilidad que para los de los compradores de fincas declaró el artículo diez y siete de mi citado Real decreto de diez y nueve del mes último. Art. diez. Luego que la Contaduría de Arbitrios de Amortizacion haya recogido la carta de pago que deberá librar el Comisionado Administrador para hacer constar la entrega de la quinta parte al contado, y el otorgamiento de las cuatro obligaciones, expedirá la competente certification, á fin de que en su vista se proceda al otorgamiento de la escritura. Art. once. Esta escritura se otorgará en nombre de la Nacion por el Comisionado de Arbitrios de Amortizacion. Art. doce. El producto íntegro de la redencion de dichos censos, imposiciones y cargas se aplicará á la extincion de la deuda del Estado. Art. trece. Se publicará mensualmente una lista de las redenciones verificadas y de su importe. Los Títulos de Documentos con que hayan sido pagados los precios de las redenciones se quemarán públicamente, imprimiéndose una relacion de sus números.

Art. 1.º. Se observarán en las redenciones de censos é imposiciones todas las reglas aplicables de las contenidas en la real orden de primero del presente para la venta de los bienes adjudicados á la Nacion. Tendréislo entendido, y dispondreis lo necesario á su cumplimiento.—Está rubricado de la Real mano.—En el Pardo á cinco de Marzo de mil ochocientos treinta y seis.—A D. Juan Alvarez y Mendizabal.»

Real orden de
diez de Abril de mil
ochocientos treinta
y seis.

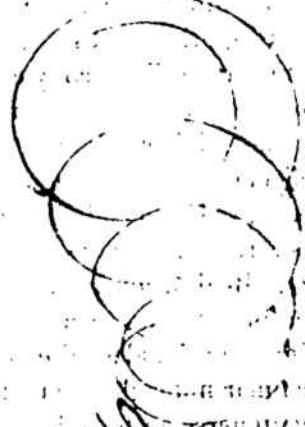
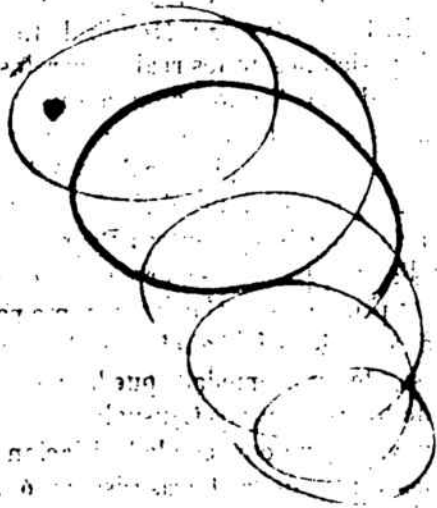
AUNQUE NINGUNA de las disposiciones de los reales decretos de diez y nueve de Febrero y cinco de Marzo últimos admita interpretacion contraria á los derechos fundados en Títulos legítimos, deseando S. M. la REINA Gobernadora que se precava todo motivo de duda ó de mala inteligencia, y atendiendo á diferentes exposiciones dirigidas á este Ministerio, se ha dignado hacer las aclaraciones siguientes: Primera. Que en las cargas expresadas en la condicion primera del artículo treinta y tres de la Real orden Instruccion de primero de Marzo próximo pasado se comprenden los censos de toda especie, sin que el acto de la venta de bienes nacionales ni el traspaso de su propiedad pueda perjudicar ni lastimar nunca los derechos de los respectivos Censualistas; debiendo mantenerse en toda la fuerza y vigor que concede la legislacion vigente en este ramo. Segunda. Que las ventas de las fincas rústicas ó urbanas que hoy se hallaren dadas en enfiteusis y foros, no han podido ni pueden verificarse ni entenderse sino en el dominio directo, y nunca en el útil que continuará disfrutando el enfiteuta en los términos de la estipulacion y contrato existente. Tercera. Que la aclaracion precedente es extensiva á los foros dados por tres ó mas vidas. Cuarta. Que los derechos enfiteuticos y forales pertenecientes á las Comunidades suprimidas, asi de Monacales como de Regulares de ambos sexos, pueden redimirse, no obstante su perpetuidad, formándose para ello el capital correspondiente, con arreglo á las leyes vigentes, é invitándose á los poseedores de las fincas gravadas para que soliciten y concurran á su liberacion; en el concepto de que los pagos se han de ejecutar en los términos prevenidos en el Real decreto de cinco de Marzo ya citado. Y Quinta. Que toda vez que el dueño ó poseedor del dominio útil en las fincas de que trata la aclaracion precedente, no se prestare á la invitacion, se saquen á pública subasta las respectivas cargas perpétuas, previa la formacion de su capital, rematándose en el mejor postor en los términos y bajo las bases que estan acordadas para los bienes nacionales en el real decreto de diez y nueve de Febrero anterior. De Real orden lo comunico á V. E. para su noticia, cumplimiento, y que disponga su pronta circulacion. Dios guarde á V. E. muchos años. Madrid diez de Abril de mil ochocientos treinta y seis.—Mendizabal.—Sr. Director general de Rentas y Arbitrios de Amortizacion.»

Art. 5.º del Real
decreto de 7 Abril
de 1848.

ARTÍCULO 5.º «Se concede á los dueños de las fincas gravadas con censos que deban enagenarse con arreglo á este decreto el término de dos meses contados desde la publicacion para que puedan pedir la redencion de dichos censos, la cual se verificará con arreglo á las disposiciones anteriormente dictadas en esta materia.»

INSIGUIENDO tan benéficas miras se acudió ante el Sr. Intendente de esta Provincia por parte de D. *Ignacio de la Cruz*

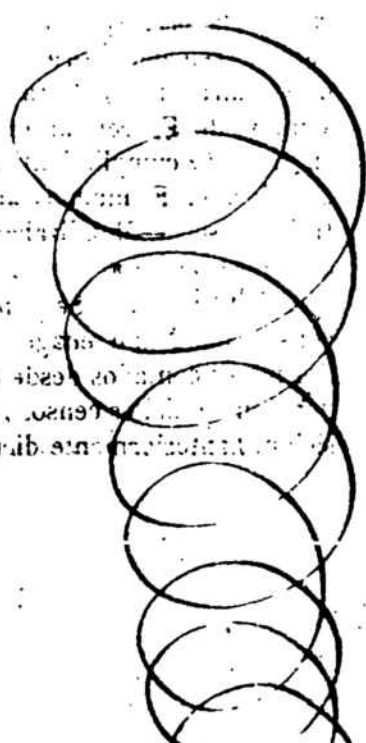
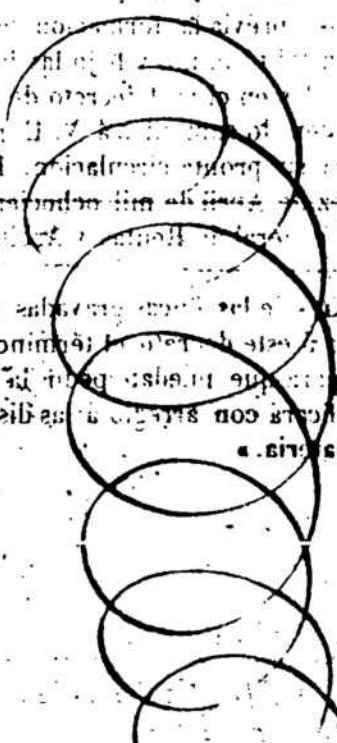
de la Cruz



con la solicitud de redimir

un Duro

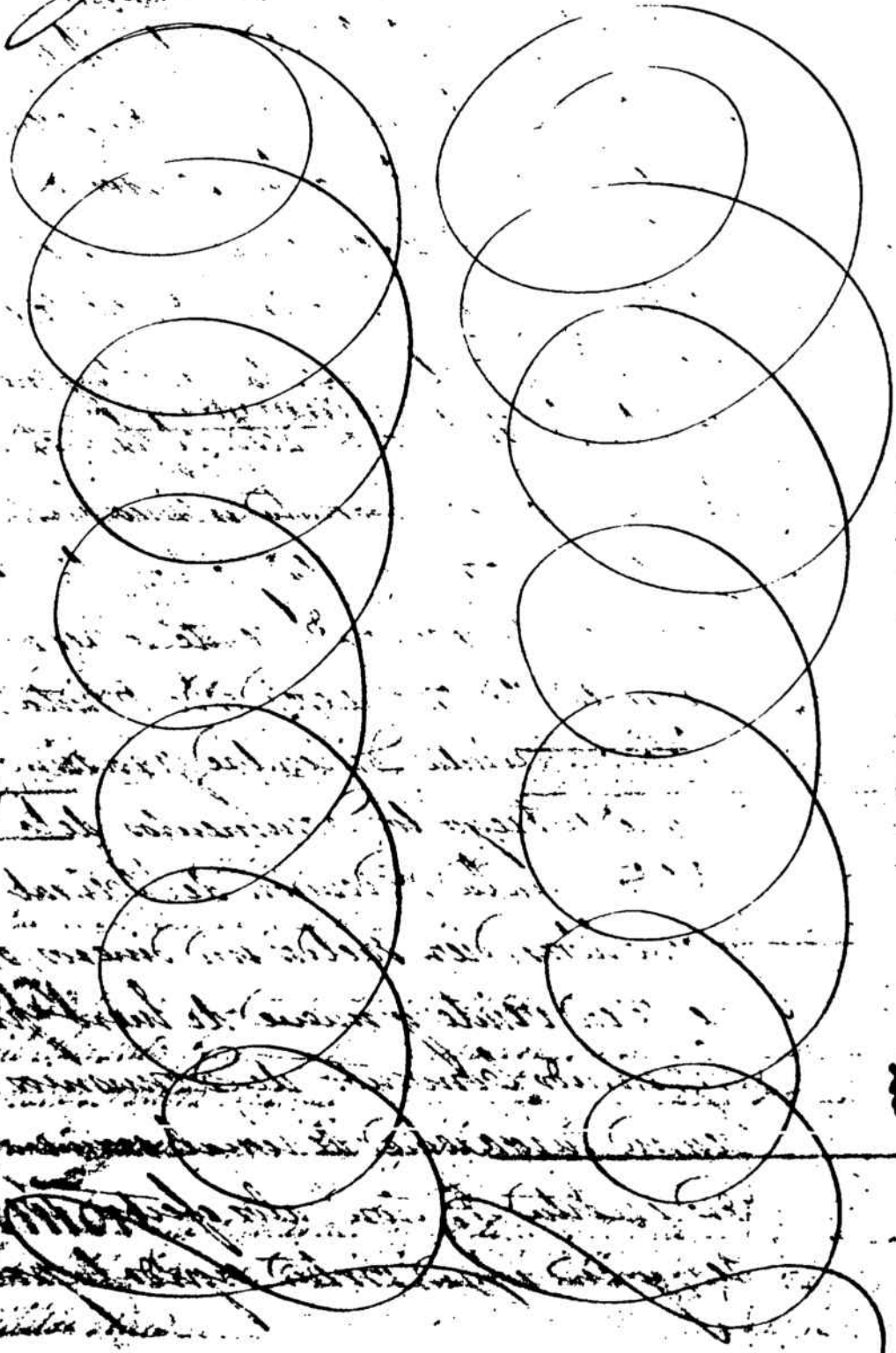
*por el valor de veinte y ocho reales, diez
cuartos, y cinco dineros, capitalizado en cinco años, en la ciudad
de San Pedro de Macoris, al Ayuntamiento de San Pedro de Macoris,
Dominicanos, en la Ciudad de San Pedro de Macoris, por el valor de
una, y media de Tierra que produce el terreno de
la misma.*





por meritos de guerra, socio de la Sociedad Hono-
raria de Amigos del Pais de Huera, Coronel
reformado de Infanteria, y Admision de Honor
al Estado de esta Prov. = Recibido de D. J. Gay-
me. Por el por man del Subalterno en Vich D.
Por el clarquen la cantidad de mil cuatrocientos y
seis: 4. 6. 8. a saber, setecientos sesenta y siete
e. 4. 2. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1598. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1618. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645. 1646. 1647. 1648. 1649. 1650. 1651. 1652. 1653. 1654. 1655. 1656. 1657. 1658. 1659. 1660. 1661. 1662. 1663. 1664. 1665. 1666. 1667. 1668. 1669. 1670. 1671. 1672. 1673. 1674. 1675. 1676. 1677. 1678. 1679. 1680. 1681. 1682. 1683. 1684. 1685. 1686. 1687. 1688. 1689. 1690. 1691. 1692. 1693. 1694. 1695. 1696. 1697. 1698. 1699. 1700. 1701. 1702. 1703. 1704. 1705. 1706. 1707. 1708. 1709. 1710. 1711. 1712. 1713. 1714. 1715. 1716. 1717. 1718. 1719. 1720. 1721. 1722. 1723. 1724. 1725. 1726. 1727. 1728. 1729. 1730. 1731. 1732. 1733. 1734. 1735. 1736. 1737. 1738. 1739. 1740. 1741. 1742. 1743. 1744. 1745. 1746. 1747. 1748. 1749. 1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1758. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1778. 1779. 1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1798. 1799. 1800. 1801. 1802. 1803. 1804. 1805. 1806. 1807. 1808. 1809. 1810. 1811. 1812. 1813. 1814. 1815. 1816. 1817. 1818. 1819. 1820. 1821. 1822. 1823. 1824. 1825. 1826. 1827. 1828. 1829. 1830. 1831. 1832. 1833. 1834. 1835. 1836. 1837. 1838. 1839. 1840. 1841. 1842. 1843. 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2040. 2041. 2042. 2043. 2044. 2045. 2046. 2047. 2048. 2049. 2050. 2051. 2052. 2053. 2054. 2055. 2056. 2057. 2058. 2059. 2060. 2061. 2062. 2063. 2064. 2065. 2066. 2067. 2068. 2069. 2070. 2071. 2072. 2073. 2074. 2075. 2076. 2077. 2078. 2079. 2080. 2081. 2082. 2083. 2084. 2085. 2086. 2087. 2088. 2089. 2090. 2091. 2092. 2093. 2094. 2095. 2096. 2097. 2098. 2099. 2100. 2101. 2102. 2103. 2104. 2105. 2106. 2107. 2108. 2109. 2110. 2111. 2112. 2113. 2114. 2115. 2116. 2117. 2118. 2119. 2120. 2121. 2122. 2123. 2124. 2125. 2126. 2127. 2128. 2129. 2130. 2131. 2132. 2133. 2134. 2135. 2136. 2137. 2138. 2139. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2146. 2147. 2148. 2149. 2150. 2151. 2152. 2153. 2154. 2155. 2156. 2157. 2158. 2159. 2160. 2161. 2162. 2163. 2164. 2165. 2166. 2167. 2168. 2169. 2170. 2171. 2172. 2173. 2174. 2175. 2176. 2177. 2178. 2179. 2180. 2181. 2182. 2183. 2184. 2185. 2186. 2187. 2188. 2189. 2190. 2191. 2192. 2193. 2194. 2195. 2196. 2197. 2198

que debe ser intercedida por
el Inspector de la misma, con el
que se va resguardando al Intercedido. Por
eloria dos buro de mil ochocientos una
renta y avar. = Son mil noventa y seis y diez
m. c. = Cristóbal Piñón = Con un in-
tercedimiento = José María Valdez = Escutado
en intercedimiento.



POR TANTO el mencionado *D. Juan de los Rios*
 en calidad de Administrador de fincas del Estado; debidamente au-
 torizado por el artículo 11 del Real decreto inserto, espontáneamente
 en nombre de la NACION ESPAÑOLA, OTORGO que doy por redimido

el finca de ...



y por pagado y satisfecho su capital y réditos en los términos que
 refiere la carta de pago inserta en la certificacion precedente, de que
 formalizo á favor del propio *...*
 y de sus herederos y sucesores, la mas eficaz redencion y liberacion
 del expresado capital, cuyo pago ejecutado en su líquido, aunque
 no parece ahora de presente, le doy por hecho con tal que el re-
 dimente quede responsable á las resultas del reconocimiento del papel
 de crédito que entregó, si pareciese ilegítimo é inadmisibile en el todo
 ó en alguna parte, segun los decretos á que ha debido arreglarse esta
 redencion; bajo de cuyo concepto renunció las leyes de las entregas,
 prueba, engaño, la non numerata pecunia, el término señalado para
 su prueba, confesando como confieso, que la suma referida, es el
 justo capital que debió entregarse para dicha redencion, y del mayor
 valor si lo tuviere, hago gracia y donacion inter vivos á favor del
 nombrado *D. Juan de los Rios* y los que
 le sucedan sin ninguna reservacion, á quienes trasmito desde este
 momento, todo derecho de posesion y propiedad de dicha carga, que
 doy por extinguida, quitada, liberada y redimida enteramente;
 por rotas, nulas y canceladas las escrituras de su ereccion y constitu-
 cion y por libres é indemnes de su responsabilidad á los referidos
 bienes, y mas especialmente afectos é hipotecados á aquella y desde
 este mismo acto APARTO á la Nacion española, á quien pertenecia
 el citado gravámen por la adjudicacion que de él se hizo para la extin-
 cion de la Deuda pública, á fin de que no pueda reclamar el pago de
 la citada carga en ningun tiempo ni con ningun motivo ni pretexto,
 obligando á su eviccion y saneamiento á la misma en los términos
 prevenidos en dichos decretos é instrucciones, para que quede siem-
 pre el redimente y los que le sucedan en pacífica posesion de las men-
 cionadas cargas, que adquieren por virtud de esta escritura de redencion
 y HALLÁNDOSE tambien presente la parte que ha redimido, ACEPTA
 esta redencion en los términos en que la ha verificado y refiere la

carta de pago y Reales decretos arriba expresados. En cuya conformidad y con el poderio de justicias competentes y renunciacion de leyes que les favorezcan, los Señores otorgantes conocidos de mi el infraescrito Notario, asi lo dicen, y firman en Barcelona á 27 de Mayo de 1800

de mil ochocientos

Siendo presentes por testigos. *D. Antonio Arce y D. Juan de la Cruz Arce*

NOTA. Previniéndose que de esta escritura ha de tomarse rozon en la Administracion de fincas del Estado y en la Contaduría de hipotecas del partido donde radica la finca que comprende, con arreglo á lo dispuesto en las leyes y Reales órdenes que gobiernan este punto, pena de nulidad y demas que están señaladas. = Los enmendados = me-

~~un-querer~~ $\approx$ valen 18:

Christoval Brincas

1874
 1875
 1876
 1877
 1878
 1879
 1880
 1881
 1882
 1883
 1884
 1885
 1886
 1887
 1888
 1889
 1890
 1891
 1892
 1893
 1894
 1895
 1896
 1897
 1898
 1899
 1900
 1901
 1902
 1903
 1904
 1905
 1906
 1907
 1908
 1909
 1910
 1911
 1912
 1913
 1914
 1915
 1916
 1917
 1918
 1919
 1920
 1921
 1922
 1923
 1924
 1925
 1926
 1927
 1928
 1929
 1930
 1931
 1932
 1933
 1934
 1935
 1936
 1937
 1938
 1939
 1940
 1941
 1942
 1943
 1944
 1945
 1946
 1947
 1948
 1949
 1950
 1951
 1952
 1953
 1954
 1955
 1956
 1957
 1958
 1959
 1960
 1961
 1962
 1963
 1964
 1965
 1966
 1967
 1968
 1969
 1970
 1971
 1972
 1973
 1974
 1975
 1976
 1977
 1978
 1979
 1980
 1981
 1982
 1983
 1984
 1985
 1986
 1987
 1988
 1989
 1990
 1991
 1992
 1993
 1994
 1995
 1996
 1997
 1998
 1999
 2000
 2001
 2002
 2003
 2004
 2005
 2006
 2007
 2008
 2009
 2010
 2011
 2012
 2013
 2014
 2015
 2016
 2017
 2018
 2019
 2020
 2021
 2022
 2023
 2024
 2025
 2026
 2027
 2028
 2029
 2030
 2031
 2032
 2033
 2034
 2035
 2036
 2037
 2038
 2039
 2040
 2041
 2042
 2043
 2044
 2045
 2046
 2047
 2048
 2049
 2050
 2051
 2052
 2053
 2054
 2055
 2056
 2057
 2058
 2059
 2060
 2061
 2062
 2063
 2064
 2065
 2066
 2067
 2068
 2069
 2070
 2071
 2072
 2073
 2074
 2075
 2076
 2077
 2078
 2079
 2080
 2081
 2082
 2083
 2084
 2085
 2086
 2087
 2088
 2089
 2090
 2091
 2092
 2093
 2094
 2095
 2096
 2097
 2098
 2099
 2100
 2101
 2102
 2103
 2104
 2105
 2106
 2107
 2108
 2109
 2110
 2111
 2112
 2113
 2114
 2115
 2116
 2117
 2118
 2119
 2120
 2121
 2122
 2123
 2124
 2125
 2126
 2127
 2128
 2129
 2130
 2131
 2132
 2133
 2134
 2135
 2136
 2137
 2138
 2139
 2140
 2141
 2142
 2143
 2144
 2145
 2146
 2147
 2148
 2149
 2150
 2151
 2152
 2153
 2154
 2155
 2156
 2157
 2158
 2159
 2160
 2161
 2162
 2163
 2164
 2165
 2166
 2167
 2168
 2169
 2170
 2171
 2172
 2173
 2174
 2175
 2176
 2177
 2178
 2179
 2180
 2181
 2182
 2183
 2184
 2185
 2186
 2187
 2188
 2189
 2190
 2191
 2192
 2193
 2194
 2195
 2196
 2197
 2198
 2199
 2200
 2201
 2202
 2203
 2204
 2205
 2206
 2207
 2208
 2209
 2210
 2211
 2212
 2213
 2214
 2215
 2216
 2217
 2218
 2219
 2220
 2221
 2222
 2223
 2224
 2225
 2226
 2227
 2228
 2229
 2230
 2231
 2232
 2233
 2234
 2235
 2236
 2237
 2238
 2239
 2240
 2241
 2242
 2243
 2244
 2245
 2246
 2247
 2248
 2249
 2250
 2251
 2252
 2253
 2254
 2255
 2256
 2257
 2258
 2259
 2260
 2261
 2262
 2263
 2264
 2265
 2266
 2267
 2268
 2269
 2270
 2271
 2272
 2273
 2274
 2275
 2276
 2277
 2278
 2279
 2280
 2281
 2282
 2283
 2284
 2285
 2286
 2287
 2288
 2289
 2290
 2291
 2292
 2293
 2294
 2295
 2296
 2297
 2298
 2299
 2300
 2301
 2302
 2303
 2304
 2305
 2306
 2307
 2308
 2309
 2310
 2311
 2312
 2313
 2314
 2315
 2316
 2317
 2318
 2319
 2320
 2321
 2322
 2323
 2324
 2325
 2326
 2327
 2328

Louis & Marie Charlotte Savary
 Verthuis de Auteurs.

Mrs. R. Robinson
 Leithy New York

Finca del Sr. de Sagetas. Registrada en el libro de esta
Ciudad. Parcela nuevo Cuelo M. 49. - José Martí - M. 49.
Tomada por el Admón de Financas del Estado en
esta Prov. Parcela nueva Cuelo M. 49. -

ATKINS, a member of the same party, was also present. The party was held at the residence of the defendant, and the defendant was present at the time of the same. The party was held at the residence of the defendant, and the defendant was present at the time of the same.

NOTES.-

- (1) Monacals. (llogalls petits)... nº 308, ACA.
- (2) Clavillart. Protocol... any 1.845, p. 19-22
- (3) Clavillart, Protocol... any. 1.846-1.847, p. 25-28
- (4) Pla i Soler. Protocol... any 1.851, p. 127-130

